

КИМ СТЕНЛИ РОБИНСЪН СИНИЯТ МАРС

Част 3 от „Трилогия за Марс“

Превод от английски: Сибин Майналовски, 1998

chitanka.info

ЧАСТ ПЪРВА

ПАУНОВАТА ПЛАНИНА

Марс сега е свободен. Сами сме си господари. Никой не ни нарежда какво да правим.

Ан стоеше в началото на влака, докато изричаше тези думи.

Но затова пък е толкова лесно да хлътнеш отново в старите стереотипи на поведение. Унищожил една йерархия и на нейно място веднага изниква друга. Трябва да бъдем особено внимателни по този въпрос, защото винаги ще се намерят хора, които ще искат да създадат една нова Земя. Ареофанията трябва да върви непрекъснато, като вечна борба. Сега трябва да мислим повече от всякога какво точно означава да си марсианец.

Слушателите ѝ седяха отпуснато в седалките и наблюдаваха през прозорците прелитация покрай тях терен. Бяха уморени и очите им сълзяха. Червенооки червени. Под резките лъчи на зората всичко изглеждаше ново. Излъсканата от вятъра земя наоколо беше гола, ако не се брояха покритите с лишеи сипеи и шубраците в цвят каки. Бяха изгонили всички земни сили от Марс. Беше дълга битка, завършила с месеци напрегната работа след грандиозното наводнение на Земята; и затова бяха уморени.

Идваме на Марс от Земята и в този преход сигурно е имало някакво пречистване и подобрене. Нещата бяха по-лесни за виждане и разбиране, имахме свобода на действията, с каквато не бяхме разполагали преди. Шанс да изразим най-доброто от себе си. И затова именно започнахме да действваме. В момента съграждаме един по-добър начин на живот.

Това бе мит. Всички бяха израснали с тези приказки. Когато Ан отново го разказваше, младите марсианци бяха впили очи в нея. Те стояха в основата на революцията, те бяха водили битка навсякъде из Марс и бяха подмамили земната полиция в Бъроуз; след това наводниха Бъроуз и преследваха земяните чак до Шефилд и Павонис Монс. Все още имаше работа за довършване; трябваше да се изтикат

враговете от Шефилд през кабела на елеватора, та чак до Земята. Но успешната евакуация на Бъроуз беше велика победа и затова някои от пустите лица, втренчени в Ан или зяпащи през прозорците, сякаш се нуждаеха от почивка, миг за триумф. Всички бяха изтощени.

Хироко ще ни помогне, заяви един от младежите, нарушавайки тишината, в която влакът левитираше над земята.

Ан поклати глава. Хироко е зелена, каза тя, първично зелена.

Именно Хироко изобрети ареофанията, възрази младият туземец. Марс е основната ѝ грижа. Ще ни помогне, убеден съм. Срегнах се с нея. Тя ми каза.

Освен ако не е мъртва, отбеляза друг глас.

Пак тишина. Светът плуваше под тях.

Най-накрая една висока млада девойка се изправи, приближи се до Ан и я прегърна; всички станаха на крака и се скупчиха в откритото пространство в предната част на влака около Ан. Прегръщаха я, стискаха ѝ ръката... или просто желаеха да я докоснат — нея, Ан Клейборн, жената, научила ги да обичат Марс заради самия Марс, жената, повела ги на битка за освобождаването от земните окови. И въпреки че кръвясалите ѝ очи все още бяха впити в каменната плетеница на Тирена, тя се смееше. Прегръщаше ги на свой ред, отговаряше на ръкостисканията, протягаше се да докосне лицата им. Всичко ще е наред, каза тя. Ще освободим Марс. Те викнаха и взеха да се поздравяват помежду си. Хайде към Шефилд, обади се някой. Да си довършим работата. Марс ще ни научи как.

Сигурен съм, че не е мъртва, заяви младежът. Видях я миналия месец в Аркадия. Тя ще се появи отново. Все някъде ще изникне.

В един точно определен момент малко преди зазоряване небето винаги пламтеше в същите нюанси на розовото, както в началото — сиво и чисто на изток, плътно и отрупано със звезди на запад. Ан наблюдаваше това, докато спътниците ѝ шофираха на запад към черната земна маса, впила се в небето — възвишението Тарсис, подсилено от широкия конус на Павонис Монс. Докато криволичеха нагоре из Ноктис Лабиринтус, изкачиха почти целия слой на новата атмосфера. Налягането в подножието на Павонис бе само 180 милибара, а докато караха към източната страна на огромния

щитообразен вулкан, то спадна до 100 милибара и продължи да се смъква. Бавно-бавно се изкачиха над целия видим гъсталак, проправяйки си с хрущене път през мръсния, навят от вятъра сняг. Не след дълго се изкачиха дори над зоната на снега, докато около тях не остана нищо друго, освен скалите и непрекъснатите бръснещи ледени ветрове на реактивното течение. Голата пустош изглеждаше по същия начин, както и в годините, преди хората да стъпят на Марс. Сякаш пътуваха назад във времето.

Е, не беше точно така. Но някаква фундаментална частичка от Ан Клейборн сякаш се зарадва при вида на този първичен свят — камъни върху скали под непрестанни ветрове. Докато червените караха през планините, всички пътници в ровърите се прехласваха по околната гледка също като Ан. Щом слънцето проблеснаше на далечния хоризонт зад тях, кабините се умълчаваха.

След малко склонът, по който се изкачваха, стана по-малко стръмен, следвайки почти точна синусоида, докато най-накрая не се озоваха върху кръглото плато на билото. Там видяха множество палатъчни градове, опасали пръстена на огромния калдер^[1], скупчени най-вече около подножието на елеватора на около трийсетина километра на юг от тях.

Спряха ровърите. Тишината в кабините се промени от благоговейна до свирепа. Ан застана до прозореца и се загледа на юг към Шефилд, тази рожба на космическия елеватор, построена заради него, размазана при падането му и построена наново при реконструкцията на елеватора. Беше дошла, за да унищожи този град — напълно и из основи, както Рим бе постъпил с Картаген. Щеше да стовари новия кабел на елеватора върху него по същия начин, както бяха постъпили с първия през 2061. След това по-голямата част от Шефилд щеше да бъде изравнена със земята. Останалото щеше да е разположено около върха на високия вулкан, над атмосферата, следователно — напълно негодно за обитаване. С течение на времето постройките щяха да бъдат изоставени и използвани за рециклиране. Щяха да останат само основите на палатките, може би и установката за времето, а накрая единствено дългото слънчево мълчание на билото на вулкана.

Едно приветливо момиче от червените в Тарсис на име Иришка ги придружи с малък ровър и ги преведе през сложната плетеница от складове и малки куполи около пресечната точка на екваториалната писта с тази, обикаляща около ръба на кратера. По пътя им обрисова с две думи как стояха нещата тук. По-голямата част от Шефилд и останалите селища на Павонис Монс вече бяха в ръцете на марсианските революционери. Но космическият елеватор и постройките в съседство с основата му не бяха, и точно там бе проблемът. Революционните отряди в Павонис се състояха главно от зле екипирани „милиционери“ и рядко действаха заедно. Това, което бяха постигнали досега, се дължеше най-вече на множество странични фактори — изненадата, контролът върху пространството, две-три стратегически победи, подкрепата на огромно мнозинство от жители на Марс, нежеланието на „Транзишънъл Оторити“ да стреля срещу цивилни, дори когато последните вдигаха масови демонстрации по улиците. В резултат силите за сигурност на „Транзишънъл Оторити“ се бяха видели принудени да се съберат от целия Марс и да се прегрупират в Шефилд. Повечето от тях вече бяха в кабинките на елеватора на път към Кларк — астероида-баласт и космическа станция на върха на елеватора. Останалите се бяха наблъскали в сградите около основата му, така наречената Муфа. Там бяха станциите за поддръжка на елеватора, промишлените складове, общежитията, общите спални и ресторантите, обслужващи персонала на порта.

— Това май ще се окаже полезно — каза Иришка, — понеже те са пресовани там като боклук в боклукомелачка. Ако нямаха храна и подслон, може би щяха да се опитат да пробият обръча. Но дори и сега, когато нещата са напрегнати въпреки всичко, там долу може да се живее.

По някакъв начин това напомняше за ситуацията, която току-що бяха разрешили в Бъроуз, помисли си Ан. И то я бяха разрешили по блестящ начин. И тук само с едно-две действия всичко се подреждаше идеално — „Транзишънъл Оторити“ евакуирани на Земята, кабелът смъкнат долу, връзката на Марс със Земята напълно унищожена. А всеки опит да бъде изграден нов кабел щеше да бъде пресечен още в зародиш през необходимите за целта десет години строеж в орбита.

Така че Иришка ги преведе през бъркотията на Източен Павонис. Малкият им керван стигна до ръба на калдера, където паркираха

ровърите. На юг, в западния край на Шефилд, едва-едва се виждаше кабелът на елеватора — почти невидима черта, разкрила само няколко от своите общо 24 000 километра. Почти невидима черта, но въпреки всичко съществуването ѝ определяше всеки техен ход, всяка дискусия... почти всяка тяхна мисъл бе насочена към тази черна нишка, която ги свързваше със Земята.

Щом се установиха в лагера, Ан се обади по гривната си на Питър, своя син. Той бе един от водачите на революцията в Тарсис и бе ръководил кампанията срещу „Транзишънъл Оторити“, изтикала силите им за сигурност в сградите около Муфата. Качествена победа, направила Питър един от героите на предния месец.

Той отговори на обаждането. Лицето му изникна на екрана на гривната ѝ. Направо ѝ бе одрал кожата... доста смуцаващо според нея. Тя забеляза, че мислите му витаят някъде и е погълнат от нещо друго.

— Нещо ново? — попита го Ан.

— Не. Май сме в задънена улица. Позволяваме на всички, заловени отвън, да стигнат свободно до областта на елеватора, затова те контролират гарата, летището на южния ръб и линиите на метрото от тях до Муфата.

— Дойдоха ли самолетите, които ги евакуираха от Бъроуз?

— Да. Очевидно повечето от тях заминават за Земята. Тук стана малко тясно.

— За Земята или към марсианска орбита?

— За Земята. Не мисля, че вече се доверяват на летенето в орбита.

Той се засмя на тези думи. Бе свършил доста работа в космоса, използвайки опитите на Сакс и какво ли още не. Синът ѝ космонавтът. Зеленият. От известно време насам те рядко си говореха.

— Какво мислиш да правиш сега? — попита Ан.

— Не знам. Не виждам начин да завземем нито елеватора, нито Муфата. Дори и да успеем, те винаги могат да свалят елеватора.

— Е, и?

— Ами... — Той изведнъж стана неспокоен. — Не мисля, че идеята е добра. А ти?

— Би могло да свърши работа.

Сега изглеждаше раздразнен.

— По-добре стой далеч от обсега на падането в такъв случай.

— Бъди сигурен в това.

— Не искам никой да прави каквото и да било без подробно обсъждане. Това са важни неща — каза той рязко. — Подобно решение може да бъде взето само от цялото марсианско общество. Лично аз смятам, че елеваторът ни е необходим.

— Освен ако няма как да се възползваме от него.

— Това вече не се знае. А дотогава пак ти казвам, че не е нещо, с което можеш да се заемеш лично. Чух какво е станало в Бъроуз, само че тук ситуацията е по-различна, разбираш ли? Ще обсъдим стратегията си заедно. Има нужда от обсъждане.

— Има си група, която е много добра в тази дейност — отбеляза с горчивина. Всичко винаги бе подробно обсъждано... и тя все губеше в споровете. Само че сега нямаше време за това. Някой трябваше да действа. Но Питър продължаваше да изглежда така, сякаш го бяха откъснали от истинската му работа. Явно си мислеше, че може да взема решения относно елеватора. Без съмнение част от по-обширното чувство за притежаване на планетата — рожденото право на нисеите, които постепенно изместват Първата стотица и останалите исеи. Ако Джон беше жив, това едва ли щеше да стане, но... Кралят бе мъртъв, да живее кралят — синът ѝ, кралят на нисеите, първите истински марсианци.

Но крал или не, в момента цяла армия червени се събираше в Павонис Монс. Това бе последната, най-сериозна военна операция на планетата. Хората се надяваха да довършат работата, която бяха започнали, още когато грандиозното наводнение заля Земята. Те не вярваха в такива неща като консенсус или компромиси. За тях да свалят кабела на елеватора беше като да убиеш с един куршум два заека: по този начин щяха да разрушат последната крепост на полицията и да прекъснат лесната връзка между Земята и Марс — древна мечта на всеки червен. Не, нуждата от свалянето на кабела беше очевидна.

Само че Питър май не знаеше това. Или пък не му пукаше. Ан се опита да му обясни, но той само кимаше и мърмореше: „Да-да, да-да“. Арогантен като всички зелени, нехаен, глупав, с характерните им извъртания и желание за контакт със Земята. Сякаш можеха да получат

нещо от подобен мастодонт! Не. Трябваша решителни действия — като наводняването на Бъроуз и всички онези саботажи, подготвили почвата за революцията. Без тях революцията дори нямаше да е започнала или щеше да бъде потушена още в началото, както стана през 2061.

— Да-да. Ами ще свикаме събрание значи — каза Питър. Изглеждаше раздразнен почти колкото нея.

— Да-да — изръмжа Ан. Събрания... Но и от тях все пак имаше някаква полза — хората си представяха, че вършат нещо, докато истинската работа си вървеше някъде другаде.

— Ще се помъча да свикам едно — продължи Питър. Най-накрая тя видя, че все пак бе успяла да привлече вниманието му. Но върху лицето му продължаваше да витае онзи неприятен израз... сякаш я заплашваше. — Преди нещата да излязат от контрол.

— Нещата вече излязоха от контрол — тросна му се Ан и прекрати връзката.

Тя прегледа новините по няколко канала — Мангалавид, частните мрежи на червените, земните резюмета. Въпреки че Павонис и елеваторът бяха в центъра на вниманието за всекиго на Марс, съсредоточаването върху вулкана бе само частично. Струваше й се, че в Павонис се бяха струпали много повече червени партизани, отколкото зелени отряди на „Свободен Марс“ и техните съюзници. Само че нямаше как да бъде сигурна в това. Касей и най-радикалното крило сред червените, наречено „Каказе“ „огнен вятър“, бяха завзели наскоро северния ръб на Павонис, гарата и купола при Ластфлоу. Червените, с които Ан пътува, обсъдиха възможността да се присъединят към „Каказе“, но в края на краищата решиха да останат в Източен Павонис. Ан наблюдаваше тази дискусия мълчаливо, но остана доволна от крайния резултат. Искаше й се да стои по-далеч от Касей, Дао и тяхната сбирщина.

Много от бойците на „Свободен Марс“ също оставаха тук, преселвайки се в изоставените складове. В Източен Павонис сякаш си бяха дали среща революционни групи от най-различни видове. Ден-два след пристигането си Ан взе участие в събрание, заело се да обсъди генералната им стратегия.

Събранието протече точно така, както бе очаквала. Надя беше в центъра на дискусиите, да се говори с нея бе безполезно. Ан просто седна на един стол срещу черната стена и наблюдаваше как останалите обрисуват ситуацията. Не им се искаше да признаят онова, което Питър ѝ бе казал на четири очи: че няма никакъв начин да изгонят ЮНТО^[2] от космическия елеватор. Преди да признаят това се опитваха да изкарат проблема несъществуващ.

След известно време Сакс Ръсел дойде и седна до нея.

— Космическият елеватор — каза той. — Може да бъде... използван.

За Ан никак не беше лесно да говори със Сакс. Знаеше, че е получил мозъчна травма, докато е бил в ръцете на силите за сигурност на ЮНТО, и че последвалото лечение е променило съзнанието му. Само че това изобщо не ѝ помагаше, а само правеше нещата още по-странни. Понякога ѝ се струваше, че той си е все същият стар Сакс, добре познат като най-мразеното братче. Но друг път изглеждаше като съвсем различна личност, вселила се в тялото на Сакс. Тези две противоположни впечатления се сменяха рязко, а понякога дори съществуваха заедно. Малко преди да седне до нея, докато говореше с Надя и Арт, той приличаше на непознат — енергичен старец с пронизващ поглед, говорещ с гласа на Сакс и в стила на Сакс. Щом седна до нея обаче, тя забеляза, че промените в лицето му са повърхностни. Но въпреки че изглеждаше познат, вътре в него се таеше странник — човек, който спира и потръпва нервно, докато мъчително се опитва да изговори това, което иска, а в крайна сметка казва нещо, което почти няма връзка.

— Елеваторът е, ъ, уред... за... изкачване. Ъ... инструмент.

— Не и ако не можем да го контролираме — обясни му внимателно Ан, сякаш учеше малко дете.

— Контрол... — каза Сакс, обмисляйки идеята така внимателно, сякаш бе нещо съвършено ново за него. — Влияние? Ако елеваторът може да бъде разрушен от всеки, който пожелае, то тогава... — Той млъкна, потънал в мислите си.

— То тогава? — подсети го Ан.

— То тогава всички го контролират. Съществуване рамо до рамо по взаимно съгласие. Не е ли очевидно?

Сякаш превеждаше от чужд език. Това не беше Сакс. На Ан не ѝ оставаше нищо друго, освен да поклати глава и да се помъчи внимателно да му обясни. Елеваторът бе начин метанационалните компании да се доберат до Марс, каза му тя. Сега бе във владение на метанационалите и революционерите нямаха никаква представа как да изритат силите им оттам. Следователно единственото нещо, което можеха да направят, бе да го свалят. Предупреди хората, дай им план и след това го направи.

— Загубата на хора ще бъде минимална, и то само ако някой бъде толкова глупав, че да остане на кабела или по екватора.

За нещастие Надя чу това от средата на стаята. Тя тръсна глава толкова енергично, че подрязаните ѝ сиви къдрици запърхаха като клоунска перука. Все още бе сърдита на Ан заради Бъроуз.

— Елеваторът ни трябва — заяви категорично Надя. — Той е и нашият начин за връзка със Земята, а не само техният за връзка с Марс.

— Но на нас не ни трябва начин за физическа връзка със Земята — отвърна Ан. — Подобни отношения не са ни нужни, не разбираш ли? Не казвам, че не трябва да имаме влияние върху Земята — не съм изолационист като Касей или Койота. Съгласна съм, че е хубаво да работим с тях. Но без физически контакт, не разбираш ли? Това е въпрос на идеи, на разговори, може би на един-двама емисари. Обмен на информация. Поне, докато върви както трябва. Едва когато работата опре до физически контакт — обмен на суровини, масова миграция или полицейски контрол, — едва тогава елеваторът става полезен, дори необходим. Така че ако го свалим, все едно ще заявим: „Ще контактуваме с вас, но по нашите правила, а не по вашите“.

Беше толкова очевидно. Но Надя поклати глава. На какво, Ан не можа да си представи.

Сакс се прокашля и в стария си стил — като периодична таблица — каза:

— Ако можем да го свалим, то все едно вече сме го свалили.

Примигваше както обикновено. Като че ли до нея седеше призрак. Гласът на тераформирането. Врагът, когото тя от време на време изгубваше — Саксифрейдж Ръсел, самият той, същият като винаги. Всичко, което Ан можеше да стори, бе да изтъкне старите си

аргументи, онези, с които винаги губеше споровете, чувствайки неадекватността на думите, още докато бяха на езика ѝ.

И все пак опита.

— Хората действат, когато има с какво, Сакс. Директорите на метанационалите, ООН и правителствата ще разберат, че могат да действат и ще се съюзят срещу нас. Ако обаче разрушим кабела, те просто няма да имат възможност или време да ни се месят. А в случай, че кабелът си е на мястото, ще им се прииска да опитат. Ще си кажат: „Да бе, можем да го направим“. И бъди сигурен, че ще се намерят хора, които с пълен глас да крещат: „Да опитаме!“

— Винаги могат да дойдат, ако поискат. Кабелът е само средство за икономисване на гориво.

— Средство за икономисване на гориво, което прави възможни масови прехвърляния на хора.

Но Сакс вече бе объркан и отново се превръщаше в непознат. Никой не ѝ обръщаше внимание достатъчно дълго. Надя продължаваше да мърмори нещо за орбити, безопасни преходи и така нататък.

Странникът Сакс прекъсна Надя, без дори да я чуе, и каза:

— Обещахме им... да помогнем.

— Как? Като им изпращаме още метали?

— Можем да... вземем хора. Може да им е от помощ.

Ан поклати глава.

— Няма да можем да вземем достатъчно.

Той се намръщи. Надя видя, че и двамата не я слушат и се върна на масата си. Сакс и Ан потънаха в мълчание.

Винаги се караха. Никой не се признаваше за победен, никога не правеха компромиси и никога не постигаха нищо. Те спореха, използвайки едни и същи думи, за да изразят различни неща. Често дори не си говореха. Преди време бе по-различно. Тогава се караха на един и същи език и се разбираха. Само че това беше толкова отдавна, че Ан дори не можеше да си спомни точно къде бе ставало. В Антарктика? Някъде. Но не и на Марс.

— Знаеш ли — започна Сакс с разговорен тон, пак неприличащ на себе си, но по друг начин, — не червената милиция накара ЮНТО да евакуира Бъроуз и останалата част от планетата. Ако партизаните бяха единствения фактор, тогава земяните щяха да ни смачкат. Но

масовите протести ги убедиха, че почти всеки един на тази планета е против тях. Ето от какво правителствата се страхуват най-много: от масови протести в градовете. Стотици хиляди хора излизат на улиците, за да отхвърлят системата. Затова Ниргал казва, че политическата мощ излиза от погледа на човека. А не от дулото на пушката.

— Е, и?

Сакс махна с ръка към хората в склада.

— Те всички са зелени.

Другите продължаваха да спорят. Сакс бе впил птичия си поглед в нея.

Ан стана и напусна събранието. Тръгна по непривично пустите улици на източен Павонис. Тук-там милиционерски постове стояха по ъглите и хвърляха по един поглед към Шефилд и към терминала на елеватора. Щастливи, сериозни и изпълнени с надежда млади туземци. В един от ъглите някаква групичка спореше оживено. Когато Ан мина покрай тях, някаква млада жена с разгорещено, зачервено лице изкрещя:

— Не можеш да правиш просто каквото си искаш!

Ан продължи по улицата. С всяка стъпка се чувстваше все по-неуверено, без да знае защо. Така се променяха хората — без планове, без намерения, на скокове под влиянието на външни събития. Някой казва „погледът на човека“ и фразата изведнъж се съчетава с образ: страстно разгорещено лице. Още една фраза: „Не можеш да правиш просто каквото си искаш!“ Хрумна й, че те не просто решаваха съдбата на кабела — нещо от рода на „да разрушим ли кабела или не“, — а и „как решаваме нещата“. Това бе критичен пост-революционен въпрос, по-важен от всичко обсъждано сега, дори и от съдбата на кабела. Хората от подземния свят използваша метод на работа със смисъл „ако не се съгласиш с нас, ще се бием“. Това бе нещото, което най-вече събираше хората от подземния свят, добави наум Ан. А свикнеш ли веднъж с този метод, е много трудно да се отърсиш от него. В края на краищата, той бе доказал своята ефективност. Тоест, имаше смисъл да продължават да го използват. Беше го почувствала и тя.

Но политическата мощ... произлиза от погледа на човека. Можеш да се биеш вечно, ала ако зад теб не стоят хората...

Следващите няколко дни Ан бе в тежко настроение, което дори се влоши, щом взе влака в посока обратна на Шефилд, обратно на часовниковата стрелка по северната арка на кратера. Там някъде Касей, Дао и „Каказе“ бяха отседнали в малък купол в Ластфлоу. Бяха изгонили цивилните обитатели и ги бяха извозили с влака до Шефилд. Там те, побеснели от наглостта, изискваха да им бъдат върнати домовете и докладваха на Питър и на останалите зелени, че червените са монтирали на северния ръб донесени с камион ракетни установки, насочени към елеватора и към Шефилд по-общо.

Ан тръгна към малката гара на Ластфлоу. Беше бясна заради арогантността на „Каказе“, която в някои отношения беше също толкова глупава като тази на зелените. Бяха се справили добре по време на събитията в Бъроуз, когато завзеха дигата, предупредиха хората и после я взривиха, след като останалите революционери се бяха изкачили по височините на юг, готови да спасят цивилното население, докато метанационалните ченгета отстъпваха. „Каказе“ бяха видели от какво има нужда и го бяха направили, без да си губят времето в празни дебати. Без тяхната решителност всички още щяха да се тълпят около Бъроуз, а метанационалите без съмнение щяха да са организирали експедиция от Земята, за да си върнат контрола над града. Това бе един безупречно организиран и изпълнен преврат.

Само че сега май успехът им бе замаял главите.

Ластфлоу бе наречен на името на депресията, която заемаше — дългообразно лавово течение, разляло се на повече от сто километра на североизток. То бе единственият дефект върху иначе непокътнатия връх на калдера и явно бе доста старо. Ако застанеше долу в депресията, човек не можеше да види останалата част от върха — тя беше като отрязана с нож. Усещането бе като да се намираш в плитка наклонена долина с много малко видимост в което и да е направление... докато не отидеш до стръмния наклон точно до ръба на кратера и не видиш грандиозния цилиндър на калдера да опасва света, а на далечната му страна — силуета на Шефилд, подобен на миниатюрен Манхатън на около четиридесет километра далечина.

Оскъдният изглед обясняваше защо депресията бе една от последните заселени части на ръба. Сега обаче тя бе изпълнена от купол с диаметър шест километра и стотина метра висок, допълнително укрепен като всички останали куполи тук. Селището бе

дом главно за работниците от многото фабрики, които всеки ден трябваше да пътуват за работа. Сега тази област беше под контрола на „Каказе“. Отвън, точно до купола, бе строена флотилия от големи ровъри, които без съмнение бяха станали повод за разпространяването на слуха за ракетните установки.

Докато водеха Ан до ресторанта, превърнат от Касей в щаб-квартира, водачите ѝ я убедиха, че това било живата истина: ровърите били донесли ракетни установки, готови да изравнят със земята последното убежище на ЮНТО на Марс. Водачите ѝ бяха много щастливи по този повод, а освен това бяха и доволни, че могат да ѝ кажат нещо за това, да я посрещнат и да я разведат наоколо. Доста пъстра компания — предимно местни жители, неколцина новопристигнали от Земята и ветерани от всички общности. Сред тях имаше няколко лица, които Ан разпозна — Ецу Окакура, ал-Хан, Юсуф. Множество млади туземци, които тя не познаваше, ги спряха на вратата на ресторанта, за да ѝ стиснат ръката с ентузиазирано ухилване. „Каказе“. Те бяха (трябваше да си го признае) онова крило на червените, които ѝ бяха най-малко симпатични. Подивели от ярост экс-земяни или млади туземци-идеалисти от градовете-куполи. Каменните им кучешки зъби проблясваха мрачно в тъмнината. Очите им святкаха от късмета, че са я срещнали, докато говореха за ками, необходимостта от чистота, реалната стойност на скалите, правата на планетата и така нататък. С една дума — фанатици. Тя отговаряше на ръкостисканията и кимаше, опитвайки се да не дава израз на неудобството си.

Вътре в ресторанта Касей и Дао бяха седнали до прозореца и пиеха тъмна бира. Всичко в стаята замря с влизането на Ан. Известно време отиде, докато я представят, докато Касей и Дао я поздравят и прегърнат, докато се нахранят и поговорят. Донесоха ѝ нещо за ядене от кухнята. Работниците в ресторанта също бяха от „Каказе“. Ан ги изчака да си отидат, а хората да седнат по масите си. Чувстваше се тромава и нетърпелива. Те бяха нейните духовни деца, както твърдяха медиите; тя бе една от първите червени... но в интерес на истината я караха да се чувства неудобно.

Касей беше в прекрасно настроение — още от започването на революцията.

— След около седмица ще разрушим кабела — заяви той.

— О, така ли? — отвърна Ан. — Защо да чакаме толкова дълго?
Дао не улови сарказма ѝ.

— Трябва да предупредим хората, за да имат време и да се махнат от екватора. — Въпреки че по принцип беше много мрачен, днес бе сърдечен като Касей.

— И от кабела също.

— Ако искат. Но дори и да се махнат и да го оставят в наши ръце, все едно — песента му е изпята.

— Как? Наистина ли имаш ракетни установки тук?

— Да. Но те са за всеки случай — ако им се прииска да слязат долу и да си върнат контрола над Шефилд. Колкото до кабела, разрушим ли го тук долу, при основата, няма да има много полза.

— Контролните ракети могат да помогнат, за да се нагласим за разрушенията в дъното — обясни Касей. — Вярно, трудно е да се каже какво би могло да стане наистина. Но едно разчупване точно над ареосинхронната точка ще ограничи щетите по екватора и ще предпази Ню Кларк, за да не излети бързо като първия. Искаме да намалим максимално драматичния ефект, за да не се пръкнат много мъченици. Като разрушаване на сграда, нали разбираш. Сграда, станала вече абсолютно непотребна.

— Аха — кимна Ан, облекчена от тази проява на здрав разум. Любопитно бе как нейните собствени идеи, включени в чужд план, я караха да се чувства странно. Тя насочи разговора към главната си грижа: — Какво ще правим с останалите — със зелените? Ами ако възразят?

— Няма да възразят — отсече Дао.

— Вече го правят! — каза рязко Ан.

Дао поклати глава.

— Говорих с Джаки. Вярно е, че някои от зелените открито се противопоставят на това, но нейната група вдига шум само от популизъм, за да изглеждат умерено търпими към земяните и да могат да спекулират с темата за опасни радикали, излезли извън контрол.

— Тоест, за нас — вметна Ан.

Двамата кимнаха.

— Също като с Бъроуз — добави Касей с усмивка.

Ан обмисли това. Без съмнение беше вярно.

— Но някои от тях са абсолютно против. Спорила съм с тях и знам.

Касей и Дао мълчаха, впили очи в нея.

— Значи така или иначе ще го направите — каза тя накрая.

Двамата продължиха да я гледат. Внезапно Ан разбра, че те слушаха думите ѝ така, както малко момче изслушва заповедите на сенилната си баба. Не я приемаха сериозно. Обмисляха как най-добре да я вкарат в употреба.

— Нямаме друг избор — отсече Касей. — Това е най-доброто за Марс. Не само за червените, но и за всички нас. Необходима е известна дистанция между нас и Земята, и гравитацията ще ни я осигури. Без тази дистанция ще бъдем всмукани в нещо като Маелстриъм.

Това бе гледната точка на Ан. По същия начин тя говореше по митинги и събирания в Източен Павонис.

— Ами ако се опитат да ви спрат?

— Не мисля, че могат — поклати глава Касей.

— Ако се опитат?

Двамата мъже се спогледаха. Дао сви рамене.

Чудесно, помисли си Ан, докато ги гледаше. Искаха да започнат гражданска война.

Хората продължаваха да идват към Павонис, запълвайки Шефилд, източен Павонис, Ластфлоу и останалите градове-куполи по ръба. Сред тях бяха Мишел, Спенсър, Влад, Марина и Урсула; Михаил и цяла бригада богдановисти; Койота — сам за себе си; група от „Праксис“; голям влак, пълен с швейцарци; кервани от ровъри с араби — суфи и миряни; туземци от най-различни градове и селища на Марс. Всички пристигаха за края на играта. Навсякъде по Марс местните жители бяха обединили контрола си. Всички животоподдържащи фабрики се обслужваха от местни екипи, съвместно със „Сепарасион де л’Атмосфер“. Имаше малки групички метанационали, които се съпротивляваха, естествено, а и някакви от „Каказе“ систематично разрушаваха проектите на тераформирането; но главният проблем си оставаше Павонис — или последна точка от революцията, или, както Ан започваше да се страхува, начало на гражданска война. Или и двете. Е, нямаше да е за пръв път.

Тя ходеше по събирания, спеше зле нощем и се събуждаше често от неспокойните си сънища. Събиранията започваха да размиват очертанията си — всички бяха продължителни и безплодни. Взе да се уморява, а нарушеният сън не ѝ помагаше кой знае колко. Ан бе на почти сто и петдесет години и през последните двадесет и пет не се бе подлагала на геронтологична терапия. Сега се чувстваше износена, затова само гледаше как останалите предъкват положението от кладенеца на растящото си безразличие. На Земята все още цареше хаос: грандиозното наводнение, причинено от свличането на западния антарктически леден пласт, бе на път да се окаже именно онова идеално събитие — „спусък“ на нещата, — което генерал Сакс чакаше от толкова време. Сакс не изпитваше никакви угризения, че иска да се възползват от земното нещастие, доколкото виждаше Ан — той никога не бе мислил за множеството жертви, взети от наводнението там долу.

Тя можеше да прочете мислите му дума по дума, докато ѝ говореше. Каква е ползата от съжалението? Наводнението бе нещастен случай, също като ледниковия период или удар от метеорит. Никой нямаше да си губи времето с празни съжаления, дори и да извличаха собствени изгоди за целите си. По-добре да вземеш, каквото можеш от хаоса и безредиците и за нищо да не се притесняваш. Всичко това бе изписано върху лицето на Сакс, докато обсъждаха какво е следващото, което трябва да предприемат по отношение на Земята. Той предложи да изпратят делегация. Дипломатическа мисия, лично излъчване, две-три думи за поставяне нещата по местата им...

Споровете продължаваха. Какво да правим с Павонис? Павонис Монс — Пауновата планина. Кой щеше да седне на трона на Пауна? Потенциални шахове дал Господ — Питър, Ниргал, Джаци, Зейк, Касей, Мая, Надя, Михаил, Ариадна, невидимата Широко...

В момента някой призоваваше останалите да използват конференцията в Дорса Бревиа като модел на дискусия, която да им върши работа и занаят. Чудесно като идея, само че Широко, Техният морален център, единствената личност (без да броим Джон Буун) в марсианската история, на която всеки без колебание би се подчинил, я нямаше. Широко и Джон вече ги нямаше, както и Аркадий. И Франк, който сега би бил от особена полза, ако бе застанал на нейна страна — нещо, което никога нямаше да се случи. Всички вече не бяха сред тях. Странно как на една претъпкана маса човек забелязва повече тези,

които отсъстват, отколкото тези, които са тук. Например Хироко — хората често я използват за защита на мненията си. Без съмнение тя бе някъде в нелегалност, както винаги изоставяйки ги в миг на най-голяма нужда. Беше ги изритала от гнездото.

Странно също как единственото дете на техните изгубени герои — Касей, синът на Хироко и Джон — можеше да е най-радикалният водач тук. Доста обезпокоителен човек, независимо че бе на нейна страна. В момента той точно седеше, клатейки посивялата си глава към Арт. Малка усмивчица изкривяваше устата му. Не приличаше нито на Джон, нито на Хироко... е, може би имаше малко от арогантността на Джон. Най-лошото и от двамата. А сега разполагаше с власт, правеше каквото си искаше и доста хора бяха на негова страна. Само че изобщо не приличаше на родителите си.

Питър, който седеше през две места от Касей, също нямаше нищо общо с нея и Симон. Трудно бе да се разбере какво значеха кръвните връзки. Очевидно нищо. Въпреки това обаче сърцето ѝ трепваше, когато чуеше Питър да говори. Той спореше с Касей и противоречеше на червените по всеки един въпрос, създавайки прецедент на някакъв междупланетен колаборационизъм. И никога по време на събиранията не се обръщаше към нея. Дори не я поглеждаше. Може би това беше някакъв вид уважение — „Няма да споря с теб на публично място“. Само че имаше вид и на нещо от рода на: „Няма да споря с теб, понеже не значиш нищо“.

Той настояваше да запазят кабела. Тоест да продължат присъствието на „Транзишънъл Оторити“ на Марс. Някои от хората около Питър говореха за нещо като „полуавтономия“, свързана със Земята, вместо за независимост. И Питър се съгласяваше! Направо ѝ прилоша. А той дори не поглеждаше към нея. По някакъв начин това ѝ напомни за Симон и за неговата мълчаливост. Ан побесня.

— Няма смисъл да обсъждаме дългосрочни планове, ако не сме решили проблема с кабела — намеси се тя, прекъсвайки го, за което си спечели мрачен поглед, сякаш бе нарушила някакво споразумение. Само че не съществуваше никакво споразумение, пък и защо да не спорят — те нямаха никаква връзка помежду си, просто биология...

Арт подчерта, че ООН вече приемала марсианската полуавтономия при условие, че Марс ще продължи да се „съветва“ със Земята и да помогне в настоящата криза. Надя каза, че е във връзка с

Дерек Хейстингс, който сега бил на Ню Кларк. Хейстингс бе предал Бъроуз без битка, наистина, и Надя твърдеше, че той желал компромис. Естествено, като се имаше предвид, че следващото му отстъпление нямаше да го заведе на много приятно място. На Земята сега царуваше глад, недоимък, чума, мародерство... провал на социалните договори, които в края на краищата бяха толкова нестабилни. Тук можеше да се случи същото — Ан често си припомняше това в мигове като сегашния, когато побесняваше прекалено много. Искаше ѝ се да каже на Касей и Дао да зарежат всичко и да стрелят без разсъждения. Една нейна дума щеше най-вероятно да е достатъчна. Заля я странно усещане за собствената ѝ сила. Огледа масата и видя вбесените нещастни лица около нея. Тя можеше да наруши това равновесие; можеше да взриви тази маса.

Ораторите получаваха по пет минути, за да обяснят становището си по един или друг начин. За разрушаването на кабела се обявиха много повече хора, отколкото Ан предполагаше — не само червени, но и представители на култури или движения, които се чувстваха застрашени в най-голяма степен от метанационалния ред или от масовата емиграция от Земята — бедуините, полинезийците, живеещи в Дорса Бревиа, някои от по-предпазливите местни жители. И въпреки всичко бяха малцинство. Изолационисти срещу привърженици на взаимодействието. Още една пукнатина, прибавена към и без това многото различия в движението за независимост на Марс.

Надя стана и се зае спокойно да настоява за връзка със Земята и за намеса в земната ситуация. Въпреки грандиозното наводнение, нациите и метанационалните компании на Земята бяха все още доста могъщи. В известен смисъл кризата ги бе сплотила и ги бе направила дори още по-силни. Затова Надя говореше за необходимостта от компромиси, от намеса, влияние и преобразуване. Това бе страхотно противоречие, помисли си Ан; Надя казваше, че понеже са слаби, не могат да си позволят да заплашват, затова трябва да променят цялата реалност на Земята.

— Но как, по дяволите! — кресна Ан. — Когато нямаш опорна точка, не можеш да преобърнеш Земята! Нямаш опорна точка, нямаш лост, нямаш сила...

— Няма да е само Земята — отвърна Надя. — И други обекти в Слънчевата система ще бъдат заселени. Меркурий, Луната, големите

външни луни, астероидите... Ще бъдем част от всичко това. Като първи заселници, ние сме естествените водачи. Едно море от гравитация, през което няма брод, ще бъде пречка за всичко това — ще намали мощта и готовността ни за действие.

— Заставане на пътя на прогреса... — обади се Ан с горчивина. — Помисли си какво би казал Аркадий за това. Ние имахме възможността да създадем нещо различно. Ето къде е същността. Все още имаме тази възможност. Всичко, което намалява пространството, във вътрешността на което можем да създадем ново общество, е лошо нещо. Всичко, което го увеличава, е добро. Помисли върху това!

Може би бяха помислили. Никаква разлика. Всякакви земни елементи им изпращаха мненията си за кабела — мнения, заплахи, молби. Долу се нуждаеха от помощ. Каквато и да е помощ. Арт Рандълф продължаваше усилено да лобира за запазването на кабела заради „Праксис“, която според Ан щеше да стане нова „Тразишънъл Оторити“, метанационализмът в последната си проява или маскировка.

Само че местните жители се повеждаха по техния акъл, очаровани от идеята „да завладеят Земята“, без въобще да разбират колко невъзможно е това, без да могат да осъзнаят колко огромна и неподвижна е тя. Човек можеше да им го повтаря отново и отново, но никой никога нямаше да го проумее.

В края на краищата се стигна до неофициален вот. Гласуването бе представително — по един глас за групите, участвали в подписването на „Документа от Дорса Бревиа“, и по глас за всяка от различните партии, асоциации, лаборатории, компании, партизански отреди и групи-отцепници от червените. Преди да започнат гласуването някаква щедра, но наивна душа дори предложи право на глас на Първата стотица. Всички се засмяха при мисълта, че първата стотица може да гласува единодушно по какъвто и да е въпрос. Щедрата душа — млада девойка от Дорса Бревиа — тогава предложи да дадат право на глас на всеки един от Първата стотица, но и това беше отхвърлено, като излагащо на опасност хлабавата им хватка върху представителните власти. Пък и без друго нямаше никакъв смисъл.

И така гласуваха елеваторът да остане, поне за известно време — и то във властта на ЮНТО, включително Муфата. Червените бяха бесни. Притежанието на Муфата бе оспорено активно — Дао

протестира на висок глас, че околностите ѝ са уязвими и могат да бъдат превзети, че няма причина да дават заден ход, че само се опитват да заметат боклука под килима, вместо да почистят мръсотията! Но мнозинството бе непоколебимо. Кабелът щеше да остане.

Ан сънува дългото свличане. То се търкаляше по дъното на Мелас Касма и бе на път да я помете. Всичко се виждаше със сюрреалистична чистота. Отново си спомни Симон, отново простена и слезе от малката дига, повтаряйки всички движения, успокоявайки мъртвеца в себе си. Чувстваше се ужасно. Земята под краката ѝ трепереше...

Тя се събуди сякаш по собствено желание — да се спаси, да избяга, — но една ръка здраво разтърсваше рамото ѝ.

— Ан, Ан, Ан...

Беше Надя. Още една изненада. Ан се опита да се пребори с чувството на дезориентация.

— Къде сме?

— Павонис, Ан. Революцията. Дойдох да те събудя, понеже в Шефилд се води битка между червените на Касей и зелените.

Настоящето се претърколи пред нея като свличането от съня ѝ. Тя се отърси от хватката на Надя и се пресегна за ризата си.

— Ровърът ми не беше ли заключен?

— Успях да си отключа.

— Аха... — Ан се изправи, все още замаяна. Колкото повече осъзнаваше ситуацията, толкова повече се вбесяваше. — Кажи ми най-накрая какво точно се е случило?

— Изстреляха ракети към кабела.

— А стига бе! — Още един удар, който продължи да разпръсква мъглата в съзнанието ѝ. — И какво?

— Нищо не стана. Системите за защита на кабела ги обезвредиха. Вече има доста техника по него и силите за сигурност вероятно са щастливи, че могат да я използват за последно. Само че сега червените се местят от Шефилд на запад, а силите на ООН от Кларк бомбардират местата, откъдето първо изстреляха ракети, към Аскреус, и освен това заплашват да бомбардират всички въоръжени групи тук долу. Точно това искат. И понеже червените очевидно смятат,

че ще стане като в Бъроуз, насилват ситуацията. Затова дойдох при теб. Виж, Ан, знам, че сме се чепкали много пъти. Не съм била много, ъ-ъ-ъ, търпелива, само че това вече е прекалено. Всичко може да се провали в последната минута — ООН може да реши, че тук цари анархия и да дойдат от Земята, за да ни превземат отново.

— Къде са сега? — изграчи Ан. Тя облече панталона си и тръгна към тоалетната. Надя я последва и влезе заедно с нея. Поредната изненада: в Андърхил това беше нещо нормално между тях, само че бе минало доста време от последния път, когато Надя бе влязла заедно с нея в банята, говорейки разгорещено, докато Ан си миеше зъбите или пишкаше.

— Все още са в Ластфлоу, само че сега разрушиха линията около ръба и тази към Кайро. Вече се бият в западната част на Шефилд и около Муфата. Червени срещу зелени.

— Да де, да.

— Е, ще поговориш ли с червените, ще се помъчиш ли да ги спреш?

Ан внезапно бе обзета от бяс.

— Ти ги докара до това! — изкрещя тя в лицето на Надя, която се отдръпна, уплашена и се блъсна във вратата на банята. Ан стана от тоалетната чиния, дръпна панталона си нагоре и тръгна към Надя, като продължаваше да крещи: — Ти и тъпото ти тераформиране. Всичко опираше винаги до зелени, зелени, зелени — нито намек за компромис! Това е твоя грешка, също колкото и тяхна!

— Може и да е така — измънка Надя. Очевидно бе, че изобщо не я е грижа за това — всичко беше минало и нямаше значение. Тя го отмахна настрана и продължи да настоява на своето: — Поне ще се опиташ ли?

Ан се втренчи в старата си приятелка. В този момент беше почти красива от гняв, изцяло съсредоточена и жива.

— Ще направя каквото мога — въздъхна тя. — Но от това, което ми разказа, май вече е прекалено късно.

Естествено, че беше прекалено късно. Лагерът на ровърите, в който бе отседнала Ан, бе изоставен и когато тя направи опит да се свърже по гривната си с някого наоколо, не получи отговор. Затова

остави Надя и останалите да чакат в складовия комплекс и подкара ровъра си към Ластфлоу, надявайки се да намери там някой от лидерите на червените. Но и Ластфлоу бе напуснат от червените и никой от местните не знаеше къде са отишли. Хората гледаха телевизия по гарите и витрините на кафенетата, но когато Ан се загледа, не видя никакви новини за битката, дори и по Мангалавид. В мрачното ѝ настроение започна да се промъква чувство на отчаяние. Искаше да направи нещо, но не знаеше как. Опита отново връзка по гривната и за нейна изненада Касей отговори на тяхната частна честота. Лицето му на малкото екранче изглеждаше досущ като това на Джон Буун. Ан така се смути, че не чу какво каза той в началото. Изглеждаше толкова щастлив — като един оживял Джон!

— ... да правим с това — казваше ѝ той в момента. Ан се зачуди дали го е питала нещо. — Ако не направим нещо, те ще разкъсат този свят на части.

— Трябва да водим преговори в рамките на дискусия, Касей, в противен случай ще започнем гражданска война.

— Ние сме малцинство, Ан. На дискусиите никой не зачита малцинствата.

— Не е точно така. А дори да решим да останем в активна опозиция, никъде не е казано, че това трябва да стане точно тук и сега. Едва ли има нужда марсианци да убиват марсианци.

— Те не са марсианци. — В погледа му премина някакъв проблясък. Изразът ѝ напомни за Хироко — отдалечена от простосмъртния свят. В това отношение той изобщо не приличаше на Джон. Най-лошото от двамата родители. С други думи, имаха си нов пророк, който говори на изцяло нов език.

— Къде си сега?

— Западен Шефилд.

— И какво смяташ да правиш?

— Да превзема Муфата и да разруша кабела след това. Ние сме тези, които имат и оръжия, и опит. Не мисля, че ще е особено трудно.

— Не си успял първия път.

— Беше прекалено наивно. Сега просто ще го прережем.

— Не мисля, че това е начинът.

— Ще свърши работа.

— Касей, според мен трябва да се договорим със зелените.

Той поклати глава. Беше нетърпелив, отвратен от това, че си бе изпуснал нервите заради нея.

— След като свършим с кабела, тогава. Виж какво, Ан, трябва да вървя. Стой далеч от линията на падането.

— Касей!

Той прекъсна връзката. Никой не я изслушваше — нито враговете, нито приятелите ѝ, нито семейството ѝ... въпреки че май трябваше да се обади на Питър. И да се свърже отново с Касей. Искаше ѝ се да е там лично, да привлече вниманието му, както привлече това на Надя... Мда, стигнало се бе дотам, че трябваше да крещи в лицата им, ако искаше да привлече вниманието им.

От Ластфлоу до западния край на Шефилд имаше около сто и петдесет километра. Докато караше с бясна скорост по билото от вътрешната страна на железопътната линия, Ан се опитваше да се свърже с най-различни сили в планината. Безуспешно. Една експлозия отбеляза къде точно протичаше битката в Шефилд. Спомените за 2061-ва изригнаха в съзнанието ѝ, плашейки я до смърт. Тя караше с максималната възможна скорост в отчаян опит да предотврати апокалипсиса на гражданската война. Но май че специално за това бе прекалено късно, прекалено късно... В мигове като този Ан винаги пристигаше прекалено късно. По небето над калдера изведнъж се появиха димни облаци — експлозии, без съмнение, ракети, изстреляни към кабела и взривени по средата на полета им. Реактивното течение ги отвяваше на изток. Някои от тези ракети избухваха далеч от целта си.

Докато гледаше битката над главата си, тя едва не се блъсна в първия от куполите на западен Шефилд, който вече бе пробит. Ровърът ѝ бясно заподскача по купчините базалтов чакъл. Ан натисна спирачката и бавно се приближи към стената. Люкът за превозни средства беше затворен. Тя си сложи скафандър и шлем, наведе се и излезе от ровъра. С разтуптяно сърце се доближи до градската стена и влезе в Шефилд.

Улиците бяха изоставени. Стъкла, тухли, късове бамбук и магнезиеви зърна бяха разпилени по тревата. На тази височина разрушаването на купола бе станало причина напуканите сгради да се

пръснат като балони. Прозорците бяха неми и мрачни. Тук-там непокътнатите стъкла и рамки бяха пръснати като огромни прозрачни щитове. По-нататък лежеше човешко тяло със замръзнало или напращено лице. Сигурно имаше много мъртви. Хората не бяха свикнали да мислят за декомпресия — това бе проблем на старите заселници. Но не и днес.

Ан продължи да върви на запад. „Търся Касей, Дао, Марион или Питър“, повтаряше непрестанно тя по гривната си. Никакъв отговор.

Тръгна по една тясна улица точно до южната стена на купола. Рязка слънчева светлина, мрачни сенки с остри ръбове. Някои сгради бяха издържали, стъклата им си стояха по местата и отвътре светеха. Естествено не се виждаше никой. Пред нея едва-едва се забелязваше кабелът — черна вертикална рязка в небето на източен Шефилд, като геометрична линия, видна в своята реалност.

Аварийната честота на червените представляваше сигнал, излъчван на светкавично променяща се честота, достъпна за всеки, който имаше съответния декодер. Тази система се справяше доста добре при някои видове радиосянка, но въпреки това Ан силно се изненада, когато от гривната ѝ се разнесе грачещ глас:

— Ан, Дао е. Тук горе.

Той наистина се виждаше. Махаше ѝ от аварийния люк на една съседна сграда. Заедно с още двайсетина души работеха върху три мобилни ракетни установки на улицата. Ан изтича към тях, наведе се и влезе при Дао.

— Това трябва да спре! — изкрещя тя.

Дао изглеждаше изненадан.

— Почти сме превзели Муфата.

— Е, и какво ще правите след това?

— Говори с Касей по въпроса. Той е горе и отива към Арсиавю.

Една от ракетите излетя със съскане, разнесло се ясно в тънкия въздух. Дао продължи да работи. Ан изтича по улицата, като се придържаше колкото се може по-близо до сградите. Очевидно беше опасно, но в този момент за нея нямаше никакво значение дали ще я убият, или не. Не изпитваше никакъв страх. Питър бе някъде в Шефилд и командваше зелените революционери, които бяха там още от самото начало. Тези хора бяха свършили чудесна работа, когато трябваше да задържат силите на ЮНТО на кабела и на Кларк, така че

явно не бяха никакви местни демонстранти-пацифисти, за каквито ги бяха сметнали Дао и Касей. Нейните духовни деца водеха битка с единственото ѝ истинско дете с пълната увереност, че имат благословията ѝ. Както един път вече я бяха получили. Но сега...

Тя се насили да продължи да тича. Дъхът излизаше разпокъсан и с мъка от гърлото ѝ, а потта течеше като река по цялото ѝ тяло. Стигна до южната стена на купола, където откри флотилия от малки ровъри на червените: „Търтъл Рокс“ от фабриката за коли в Ахерон. Но никой отвътре не отговори на повикванията ѝ и когато погледна отблизо, видя, че покривите им са пробити, а отпред, там, където бяха ветробраните, зееха дупки. Всички вътре бяха мъртви. Тя се затича на изток, като продължаваше да се държи близо до стената на купола. Под краката ѝ хрущяха натрошени парчетии. Чувстваше се обзета от паника. Разбираше, че всеки би могъл да я убие с един-единствен изстрел, но трябваше да намери Касей. Опита отново да се свърже с него по гривната.

Докато го търсеше, получи обаждане. Беше Сакс.

— Не е логично да се свързва съдбата на елеватора с целите на тераформирането — заяви той, сякаш говореше и на други, освен на нея. — Кабелът може да бъде свързан и за доста студена планета.

Това бе старият, добре познат Сакс. Внезапно обаче той сякаш забеляза, че Ан е на линията, понеже се втренчи в екранчето на гривната си и каза:

— Слушай, Ан, можем да ръководим историята. Можем да я предаваме... създаваме. Да я направим изцяло нова.

Нейният стар Сакс никога не би казал това. Нито пък би си бърбил така с нея — молец, очевидно изнервен, обезумял... една от най-ужасяващите гледки, които някога бе виждала.

— Те те обичат, Ан. Това ни спаси. Единствените истински истории са емоционалните. Вододелите на желанието и креда... предаността. Ти си... ти си олицетворението на някои определени ценности за... туземците. Не можеш да избягаш от това. Трябва да свикнеш. Ти направи същото в Да Винчи и доказа, че е... полезно. Сега е твой ред. Трябва. Трябва... Ан, само този път трябва да се присъединиш към нас. Заедно или поотделно. Използвай традиционната си ценностна система.

Толкова беше странно да чува подобни неща от Сакс Ръсел. Но след това той пак се отклони, сякаш събираше съзнанието си:

— ... логическите процедури, за да открием начин да установим някакво равновесие за конфликта на интересите.

Типично в негов стил.

Гривната ѝ иззвъня и тя прекъсна връзката със Сакс, за да отговори на повикването. Беше Питър — на кодираната честота на червените. Никога преди не бе виждала подобно мрачно изражение на лицето му.

— Ан! — Той напрегнато се взираше в екрана на гривната си. — Майко, чуй... искам да спреш тези хора!

— Не ме наричай „майко“! — отрязва го тя. — Опитвам се да ги спра. Можеш ли да ми кажеш къде се намират?

— Да, по дяволите, мога. Току-що пробиха купола на Арсиавю. Преминават през него... сякаш се опитват да стигнат до Муфата откъм юг. — Той мрачно изслуша някакво съобщение от камера извън обсега на гривната. — Добре. — Отново погледна към нея. — Ан, какво ще кажеш да те свържа с Хейстингс на Кларк? Ако ти му кажеш, че се опитваш да спреш атаката, може и да повярва, че това са само шепа екстремисти и да не се намесва. Той възнамерява да направи всичко необходимо, за да съхрани кабела, и се страхувам, че ще ни избие до един.

— Ще поговоря с него.

И ето че той се появи — лице от далечното минало, време, изгубено за Ан, би казала тя. И въпреки всичко ѝ бе смътно познат: мъж със слабо лице, изтормозен, вбесен, на границата на кризата. Би ли могъл някой друг да издържи на това ненормално напрежение през изминалите сто години?

— Аз съм Ан Клейборн — каза тя и когато видя, че лицето му още повече се изкриви, добави: — Искам да знаете, че битките тук долу не отразяват истинската политика на червените.

Щом изрече това, стомахът ѝ се преобърна, а в гърлото си почувства вкуса на стомашна каша. Но въпреки всичко продължи:

— Това е работа на една отцепническа група, наричана „Каказе“. Те разрушиха дигата при Бъроуз. Опитваме се да ги спрем и очакваме да успеем някъде към края на деня.

Най-отвратителната серия лъжи, която бе изричала някога. Чувстваше се така, сякаш Франк Чалмърс бе възкръснал и бе превзел устата ѝ. Не можеше да издържи усещането на подобни думи върху езика си. Прекъсна връзката, преди лицето ѝ да издаде фалша на глупостите, които бълваше. Хейстингс изчезна, без да каже и дума. Лицето му бе заменено от това на Питър, който не знаеше, че тя чака на втората линия. Можеше да го чуе, но гривната му бе обърната с лице към стената.

— Ако те не спрат по собствено желание, ще се наложи ние да ги спрем, в случай че не искаме ЮНТО да дойде тук и да превърне всичко отново в ад. Бъдете готови за контраатака по моя заповед.

— Питър! — извика Ан, без да мисли.

Картината на малкото екранче се извъртя и се спря на неговото лице.

— Оправяй се с Хейстингс — отсече тя, без да е способна да го погледне в очите, предателят му с предател. — Отивам да търся Касей.

Арсивю бе най-южният от всички куполи. Сега бе изпълнен с пушек, извиващ се нагоре като змия на дълги аморфни линии, които издаваха къде са вентилаторите на купола. Навсякъде звъняха аларми. Парчета от скелета бяха разпръснати по тревата. Ан се спъна в човешко тяло, свито по същия начин като изпепелените фигури в Помпей. Арсивю бе тесен, но дълъг и тя не знаеше накъде да тръгне... Свистенето на ракетите я доведе до Муфата — магнитът на лудостта, който като че ли предаваше на Марс земната лудост.

Може би имаше някакъв план: системите за защита на кабела изглежда бяха способни да се справят с мижавите оръжия на червените, но ако атакуващите разрушаха изцяло Шефилд и Муфата, ЮНТО нямаше да има за какво да слиза долу, следователно, нямаше да има значение дали кабелът ще продължи да съществува. План, точно обратен на онзи, използван в Бъроуз.

Само че това не беше добър план. Бъроуз бе долу в низините, където имаше атмосфера, където хората можеха да живеят извън куполите, е, поне за малко. Шефилд бе нависоко, тоест, все едно се връщаха назад във времето в 2061 година, когато разрушаването на купола означаваше моментална смърт за всеки, излязъл навън. В

същото време по-голямата част на Шефилд беше под земята в множество скупчени етажи срещу стената на калдера. Несъмнено по-голямата част от населението се бе оттеглила долу и ако воюващите се опитаха да ги последват, щеше да стане неопишуемо — направо кошмар. Но горе, на повърхността, битките бяха възможни, само че там хората бяха изложени на огъня от кабела отгоре. Не, нямаше да им свърши работа. Дори не можеха да видят какво става. В близост до Муфата имаше още повече експлозии, които причиняваха пукания от статично електричество по интеркома. Приемателят хващаше само отделни думи по останалите кодирани честоти: „... превзет Арсиавю... Трябва ни обратно изкуственият интелект, но, бих казал, че по оста «х» три две две, по оста «у» осем...“.

След това вероятно към кабела беше изстреляна още една група ракети, защото Ан видя над главата си възходяща линия от брилянтни експлозии светлина. Никакъв звук. Но не след дълго едри черни фрагменти заваляха отгоре по куполите около нея, пробивайки невидимите тъкани или размазвайки се по невидимите скелета, а после започнаха да падат по сградите като изсипани парчети от превозни средства, бучащи силно заради разреждения въздух и разбитите куполи. Земята вибрираше и се тресеше под краката ѝ. Това продължи няколко минути и всяка секунда от тези минути можеше да ѝ донесе смъртта. Тя стоеше, гледаше мрачното небе и изчакваше.

Нещата престанаха да падат. Дълго време бе затаявала дъх. Сега си пое въздух. Питър имаше кода на червените, затова Ан се опита да му се обади, но долови само статичното електричество. Въпреки това, докато намаляваше силата на звука в слушалките си, долови няколко изкривени полуфрази — Питър, който описваше движенията на червените на зелените отряди, а може би дори на ЮНТО. Който пък след това можеше да изстреля ракети от кабела по тях. Да, това бе гласът на Питър, прекъсван от статично електричество. Той сякаш заповяда „огън“. След това пак статично електричество.

В подножието на елеватора кратки припламвания на експлозии превръщаха кабела от черен в сребрист, след което той бавно отново ставаше черен. Всички аларми в Арсиавю се включиха и започнаха да звънят или да вият. Целият пушек бе отвян към източния край на купола. Ан навлезе в алеята, водеща от север на юг, и отново се облегна на източната стена на една сграда, плътно до бетона. На тази

алея нямаше прозорци. Взривове, прекършвания, вятър. След това — тишината на почти безвъздушното пространство.

Тя се изправи и се залута из купола. Къде би отишъл човек, ако наоколо избиват хора? Би намерил приятелите си... ако може. Ако може да каже кои са приятелите му.

Ан се съсредоточи и продължи да търси групата на Касей. Тръгна натам, където Дао ѝ бе казал, че са, след което се опита да помисли накъде може да са отишли. Една от възможностите бе да са извън града, но щом веднъж бяха влезли вътре, може би се бяха опитали да проникнат в следващия купол на изток, за да се помъчат да ги превземат един по един, да предизвикат декомпресия, да принудят всички да слязат долу и след това да продължат нататък. Тя се затича с всички сили по улицата, успоредна на стената на купола. Беше в добра форма, но това бе смехотворно, не можеше да си поеме дъх и цялата бе плувнала в пот. Улицата беше пуста, нечовешки тиха и безлюдна. Чак ѝ бе трудно да повярва, че се намира в средата на бойното поле и че въобще ще успее да открие групата, която търси.

Само че успя. Точно пред нея, на улицата около един от триъгълните паркове... фигури в скафандри и шлемове, носещи подвижни ракетни установки и автоматични оръжия, които стреляха по невидими противници в сградата, облицована с кварц. Червените ленти на ръцете им показваха, че са червени...

Заслепяваща светкавица. Ан бе повалена на земята. Ушите ѝ писнаха. Намираще се в подножието на сградата, притисната до една от стените ѝ от полиран камък. Яспилит — червен яспис и железен оксид. Чудесно. Гърбът ѝ, рамото ѝ и лакътят ѝ я боляха. Нищо сериозно. Можеше да се движи. Тя пропълзя напред и погледна към триъгълния парк. Всичко бе в пламъци — малки прегладнели за кислород езици, които вече почти изгасваха. Телата бяха разхвърляни наоколо като счупени кукли с ръце на хълбоците в стойки, които никоя кост не би издържала. Ан се изправи на крака и се затича към най-близката купчина, привлечена от познатата сивокоса глава без шлем. Това беше Касей, единственият син на Джон Буун и Хироко Ай. Едната страна на челюстта му бе окървавена, очите му бяха отворени и пусти. Той я приемаше прекалено сериозно. Противниците ѝ — прекалено несериозно. Кучешкият му зъб от розов камък се виждаше

през раната на бузата. Ан преглътна и се обърна настрана. Загуба. И тримата сега са мъртви.

Тя се обърна, клекна и откопча гривната на Касей. Възможно бе той да има директна честота с групата на „Каказе“. Щом се върна в прикритието на обсидиановата сграда, набра кода за обща връзка и заговори:

— Тук е Ан Клейборн и викам всички червени. Всички червени, слушайте, тук е Ан Клейборн. Нападението над Шефилд се провали. Касей е мъртъв, заедно с още много от нашите. Други атаки няма да бъдат от полза. Те просто ще накарат силите за сигурност на ЮНТО да се завърнат на планетата ни. — Искаше ѝ се да каже колко тъп е бил планът още от самото си начало, но преглътна думите. — Тези от вас, които могат, махнете се от планината. Всички в Шефилд, върнете се на запад и се махайте от града и от планината. Тук е Ан Клейборн.

Дойдоха няколко потвърждения, но тя ги изслуша с половин ухо, докато вървеше на запад през Арсиавю към своя ровър. Не правеше опити да се крие — ако я убиеха, здраве да е, само че тя вече не вярваше, че това ще се случи. Сякаш вървеше под крилето на някакъв мрачен ангел-хранител, който я предпазваше от всички видове смърти, за да стане свидетел на смъртта на всички хора, които познава, и на цялата планета, която обича. Съдбата ѝ. Да... тук бяха Дао и неговата команда, мъртви, точно там, където ги беше оставила. Лежаха в локви от собствената си кръв. За малко се бе отървала.

Долу, на широкия булевард с редицата липи в центъра, лежеше още една плетеница от тела — не червени. Носеха зелени ленти на главите си. Един от тях приличаше на Питър, това беше неговият гръб... Ан се приближи с омекнали колене, като в някакъв кошмар, и след дълго колебание обърна тялото. Но не беше Питър. Някакъв висок млад местен жител с рамене като на Питър... Жалко. Мъж, който е можел да живее хиляди години.

Тя тръгна напред безгрижно. Стигна до малкия си ровър без инциденти, влезе в него и го подкара към влаковия терминал в западния край на Павонис. Оттам по южния скат на Павонис тръгваше железопътна линия към седловината между Павонис и Арсиа. Щом я видя, ѝ хрумна план — много прост, но затова ефективен... Настрои се на честотата на „Каказе“ и даде препоръките си, сякаш бяха заповеди. Бягайте, изчезвайте. Слезте в Южната седловина. Обиколете Арсиа по

западния скат над линията на снега. Тръгнете към горния край на Аганипе Фоса — дългия прав каньон, в който имаше скрито убежище на червените, пещера в северната му стена. Там можеха да се крият дълго време и да започнат нова кампания на подземния свят, този път срещу новите господари на планетата. Комитетът по проблемите на Марс (КПМ), ЮНТО, метанационалните компании, Дорса Бревиа — всички те бяха зелени.

Ан направи опит да се свърже с Койота и остана приятно изненадана, когато той отговори. Беше някъде в Шефилд, както й се стори. Бе щастлив да е между живите, без съмнение. На набръчканото му лице имаше горчиво и вбесено изражение.

Ан му съобщи за плана си. Той кимна.

— След време ще имат нужда да продължат по-нататък.

Ан не можа да се сдържи:

— Толкова беше глупаво да се атакува кабела!

— Знам — каза уморено Койота.

— Не се ли опита да им го обясниш?

— Опитах се. — Лицето му потъмня. — Касей мъртъв ли е?

— Да.

Кратка гримаса на съжаление.

— О, Господи. Копелдаци мръсни!

Ан не можа да каже нищо. Нито познаваше Касей чак толкова добре, нито пък го бе обичала чак толкова много. От друга страна Койота го познаваше от детските му години, още от времето на скритата колония на Хироко, и от малък го бе помъкнал на своите потайни експедиции из целия Марс. По набръчканите му бузи се стичаха сълзи. Ан стисна зъби.

— Можеш ли да стигнеш до Аганипе? — попита го тя. — Аз ще остана тук и ще се оправя с хората от източен Павонис.

Койота кимна.

— Ще стигна долу колкото се може по-бързо. Среца на западната станция.

— Ще им кажа.

— Зелените ще побеснеят.

— Майната им на зелените.

Части от „Каказе“ се вмъкнаха в западния терминал на Шефилд под лъчите на опушения матов залез: малки групички, облечени в потъмнели и мръсни скафандри, с преbledнели и уплашени лица, бесни, дезориентирани, в шок. Изгубени. Бяха около триста-четиристотин. Когато Койота се шумгна отзад, Ан стана и заговори с достатъчно висок глас, за да привлече вниманието на всички. Знаеше, че никога през живота си не бе заемала челно място в йерархията на червените, тоест това, което заемаше сега. Тези хора я приемаха сериозно и бяха тук победени, но щастливи, че са още живи. Във всяка част на града всеки един от тях имаше мъртви приятели.

— Директното нападение беше лоша идея — заяви тя, неспособна да се сдържи. — То свърши работа в Бъроуз, но ситуацията тук бе свършено различна. Сега хора, които можеха да живеят хиляди години, са мъртви. Кабелът не си струва чак такива жертви. Затова ще се скрием отново и ще чакаме следващия си шанс, следващия истински шанс.

Прекъснаха я вбесени викове:

— Не! Не! Никога! Да разрушим кабела!

Ан търпеливо ги изчака. Накрая вдигна ръка и те бавно заглъхнаха.

— Ако започнем да воюваме със зелените сега, може да се получат нежелани резултати. Например това може да послужи на метанационалите като извинение да дойдат отново. Кое то ще бъде много по-лошо от сблъсъка с местно правителство. С марсианците поне може да се говори. Клаузата за околната среда в „Документа от Дорса Бревиа“ ни дава някакво предимство. Всичко, което можем да направим, е да продължим да действваме разумно. Да започнем някъде другаде. Разбирате ли?

Тази сутрин едва ли разбираха каквото и да било. Сега май бе същото. Не искаха да разберат. Тя изчака протестиращите гласове да млъкнат и впи поглед в тях. Напрегнатият кривоглед поглед на Ан Клейборн... Много от тях се бяха включили в битката заради нея, заради миналото, когато враговете бяха враговете, а подземният свят се състоеше от съдружници, работещи заедно — хлабава и рехавата структура, но когато повече или по-малко от елементите ѝ бяха от една и съща страна на барикадата...

Те наведоха глави, приемайки неохотно, че Ан Клейборн е срещу тях. Моралният им водач си бе отишъл. А без това — без Касей, без Дао, с огромното мнозинство на зелените, с водачи като Ниргал, Джаки, Питър предателят...

— Койота ще ви помогне да се махнете от Тарсис — завърши Ан.

Направо ѝ се гадеше. Тя излезе от стаята, премина през люка и влезе в ровъра си. Гривната на Касей лежеше на арматурното табло. Ан я грабна, захвърли я напосоки и си поплака малко. След това се окопоти, подкара ровъра и тръгна да търси Надя, Сакс и останалите.

Опомни се чак, когато стигна до източен Павонис. Всички бяха там и щом влезе в стаята, впериха погледи в нея, сякаш атаката срещу кабела бе нейна идея и Ан беше лично отговорна за всичко, което се бе случило, както днес, така и през целия период на революцията... всъщност, точно по същия начин, по който я бяха зяпали след атаката срещу Бъроуз. Естествено и Питър бе там, предателят, и тя се помъчи да го избегне и да игнорира всички останали. Иришка беше изплашена до смърт, Джаки — вбесена, със зачервени очи... в края на краищата баща ѝ бе мъртъв. Въпреки че бяха в лагера на Питър и следователно — частично отговорни за офанзивата на червените, един поглед към Джаки стигаше, за да се разбере, че някой ще си плати. Но Ан пренебрегна всичко това и прекоси стаята, за да стигне до Сакс, който седеше пред екрана в далечния ъгъл на голямата централна зала, четеше някакви дълги колонки с цифри и шепнеше нещо на лектерна си. Ан помахаше с ръка между лицето му и екрана. Той се откъсна от заниманието си учуден.

Странно, обаче той май беше единственият от цялата компания тук, който не я обвиняваше за нищо. Е, гледаше я по своя обичаен начин, естествено, с глава, наклонена на една страна, но птичето любопитство в погледа му бе близко до симпатия.

— Лоши новини за Касей — каза той. — За Касей и всички останали. Радвам се, че ти и Дезмънд оцеляхте.

Ан не обърна внимание на това и набързо, с половин уста, му съобщи къде отиваха червените и какво им бе казала да направят.

— Мисля, че ще мога да ги убедя повече да не атакуват пряко кабела — каза тя. — А и да не проявяват повече насилие... поне за известно време.

— Много добре.

— Но искам нещо в замяна. Искам го и ако не го получа, ще ги насъскам срещу вас завинаги.

— Солета? — попита Сакс.

Тя се втрени в него. Явно я бе слушал по-често, отколкото изглеждаше.

— Да.

Веждите му се сключиха и той започна да обмисля.

— Може да се стигне до нещо като ледников период.

— Чудесно.

Сакс впи поглед в нея и продължи да разсъждава.

— Добре — кимна най-накрая той.

— Можеш ли да говориш от името на тези? — попита Ан и размаха ръка презрително в посока на тълпата зад тях, сякаш сред нея не бяха нейните стари съдружници, сякаш бяха технократи от ЮНТО или метанационални функционери...

— Не — отвърна Сакс. — Говоря само от мое име. Но мога да се отърва от Солета.

— Ще го направиш против тяхното желание?

Той се намръщи.

— Мисля, че бих могъл да поговоря с тях. Ако не, мога да обсъдя това с екипа от Да Винчи. Те обичат предизвикателствата.

— Хубаво.

Това бе най-доброто, което можеше да получи от него. Тя се постегна малко, но въпреки всичко все още бе объркана. Не очакваше от Сакс да се съгласи. И независимо, че се бе съгласил, Ан откри, че все още е бясна и все още я боли сърцето. Това, че той се бе съгласил, не значеше нищо. Щяха да открият други начини за затопляне. Сакс бе взел решение въз основа на това, без съмнение. Да дадем Солета на Ан, би казал той при един евентуален спор, и по този начин да подкупим червените. А след това — напред.

Тя излезе от голямата зала, без дори да погледне останалите. Тръгна към ровъра си.

Известно време кара слепешката, като нямаше представа накъде отива. Искаше просто да се махне, да избяга... По случайност се насочи на запад и трябваше или да спре, или да прекоси ръба на кратера.

Внезапно удари спирачки.

Като в транс погледна през ветробрана. В устата ѝ горчеше, червата я боляха. Огромният кръгъл ръб на калдера пушеше на няколко места, главно откъм Шефилд и Ластфлоу, но и от още десетина точки. Кабелът над Шефилд не се виждаше... но беше там, маркиран от насъбралия се около подножието му пушек, който се изместваше на изток под напорите на тъничкия студен ветреца. Времето бе вятър, който ги отвяваше всички. Валмата пушек обезобразяваша мрачното небе и замъгляваша множеството звезди, които грееха преди изгрев. Сякаш древният вулкан отново се събуждаше от зимния си сън и се готвеше да изригне. През дима слънцето приличаше на тъмночервена пламтяща топка. Сигурно преди планетите са изглеждали по същия начин, когато повърхността им е била разтопена. Парцалите пушек го караха да изглежда лекедосано на разноцветни петна — кафеникаво, ръждивочервено, пурпурно... Червеният Марс.

Само че Червеният Марс си бе отишъл и то завинаги. Солета или не, ледников период или не, но биосферата щеше да се разраства и разпростира, докато не покриеше всичко — океан на север, езера на юг, потоци, гори, прерии, градове и пътища, о, сякаш виждаше всичко това... бели облаци изсипват дъжд върху древните високи земи, докато безгрижните хора строят градовете си с максималната възможна бързина. Дългото свличане на цивилизацията бе на път да погребее нейния свят.

---

[1] Кратер, образуван се след пропадане на средната част на вулкан — Б.пр. ↑

[2] Юнайтед Нейшънс Транзишънъл Оторити — временни власти на ООН. — Б.пр. ↑

ЧАСТ ВТОРА АРЕОФАНИЯ

За Сакс гражданската война бе най-нерационалният от всички конфликти. Две части от една група споделяха много повече общи интереси, отколкото бяха несъгласията, но въпреки всичко се биеха. За съжаление хората не можеха да бъдат принудени да изучават анализа на стойността и облагите. Нищо не можеше да се направи. Или... вероятно човек можеше да идентифицира спорния въпрос, като принуди една от двете страни да прибегне до насилие и след това да се опита да обезвреди конфликтната точка.

В случая определено спорният въпрос бе тераформирането. Материя, с която Сакс почти се бе слял. Това би могло да се приеме и като недостатък, понеже „успокоителят“ по правило е неутрален. От друга страна действията му можеха символично да се приемат като способ за тераформиране. Можеше да постигне много повече с един символичен жест, отколкото всеки друг на негово място. Това, от което имаше нужда, бе отстъпка на червените — истинска отстъпка, реалността на която щеше да увеличи символичната стойност с някакъв скрит експоненциален фактор. Символичната стойност — това бе концепция, която Сакс усилено се опитваше да овладее. Сега какви ли не думи му създаваха проблеми, така че често му се налагаше да прибегва до етимологията, за да схване значението им по-добре. Поглед към китката: „Символ — нещо, което замества нещо друго, от латинското символум, прието от гръцкия — събирам заедно“. Точно така. Беше чуждо за неговото разбиране — да събираш заедно, — нещо емоционално и дори нереално, но въпреки всичко жизненоважно.

В деня на битката при Шефилд той се обади на Ан следобед, опита се да поговори с нея и не успя. Затова се качи в ровъра си, премина през руините на града и започна да я търси. Гледката на това колко щети могат да причинят само няколко часа битка бе

тъжна. Плодовете на дългогодишен труд лежаха до руините като черна линия от въглеродни фибри.

Не се виждаха следи от останала съпротива на червените. Следователно нямаше как да открие Ан. Затова Сакс се върна в складовия комплекс в източен Павонис. Чувстваше се разочарован. Влезе в комплекса.

Ето я и Ан. Тя си проправяше път през останалите в огромния склад и се насочваше право към: него, сякаш искаше да забие нож в сърцето му. Той потъна в стола си нещастно, спомняйки си всички неприятни разговори между тях двамата. Последния път се бяха карали по време на едно пътуване с влак от Либия. Той си спомни как тя бе казала нещо за премахването на Солета и на пръстена от огледала; това наистина щеше да бъде доста символично. Сакс никога не се бе чувствал добре, знаейки колко уязвим е този доста важен елемент за затоплянето и за тераформирането въобще.

Така че когато Ан му каза: „Искам нещо в замяна“, той като че ли знаеше за какво ще стане въпрос и предложи да премахне огледалата, преди тя да успее да каже каквото и да било. Това я изненада. Гневът ѝ като че се поутоложи. Но под повърхността бе останало нещо много по-силно — тъга, отчаяние... не можеше да е сигурен. Определено днес бяха умрели много червени... и много червени надежди. „Съжалявам за Касей“, добави той.

Тя сякаш не забеляза това и го накара да обещае, че ще разруши огледалата. Сакс обеща, като междуременно изчисляваше загубата на светлина, която щеше да причини атентата. Опита се да прикрие трепването си. Повече от двайсет процента — доста чувствително количество. „Това ще стане причина за настъпването на ледников период“, промърмори той. „Много добре“, отвърна Ан.

Само че тя не бе съвсем доволна. Докато излизаше от стаята, Сакс разбра по извивката на раменете ѝ, че неговата отстъпка е допринесла с много малко, ако не и с нищо, за нейния комфорт. Човек само можеше да се надява, че кохортите ѝ ще бъдат задоволени много по-лесно. Но така или иначе това трябваше да бъде направено. То можеше да спре гражданската война. Естествено, щяха да загинат огромно количество планове и то на високи равнища, въпреки че всяка еко-система щеше да бъде принудена малко да се поразшири. И ледников период — нямаше място за съмнение. Докато не успееш

да реагират по-ефективно. Но всичко щеше да си струва, ако успееше да спре битката.

Нямаше да е трудно огромната лента от космически огледала да бъде разрушена и оставена да се носи из космоса извън плоскостта на еклиптиката. Също и Солета — две-три ракети и щеше да се понесе като фойерверк.

Само че загубата на алуминиев силикат щеше да е огромна, а Сакс не искаше това. Той реши да проучи възможността да бъдат използвани насочващите ракети, като с тяхна помощ огледалата бъдат изведени където и да е из Слънчевата система. Солета можеше да бъде закарана до Венера и огледалата ѝ да бъдат аранжирани по нов начин, така че да се получи нещо като гигантски слънчобран, който да предпазва нажежената планета и да причини изстудяване на атмосферата ѝ. Този въпрос бе дискутиран от доста време. Каквито и да бяха плановете за тераформиране на Венера, това бе стандартната първа стъпка. След като това станеше, пръстеновидното огледало можеше да бъде поставено в съответна полярна орбита и светлината му щеше да помогне да се задържи Солета/слънчобранът на място под напора на слънчевата радиация... С други думи и двата обекта можеха да влязат в употреба. Това също щеше да е жест, който щеше да каже: „Я вижте — и този голям свят може да бъде тераформиран“. Нямаше да е лесно, но бе възможно. Това на свой ред пък щеше да отслаби част от психическото напрежение на Марс — „единствената възможна втора Земя“. Нелогично, но няма значение — историята бе странна и това щеше да бъде знак за хората на Земята, знамение. „Вижте там! Хайде там!“ И щяха да оставят Марс на мира.

Затова той поговори с учените от Да Винчи, които вече ефективно контролираха огледалата. В сегашния момент кратерът бе претъпкан с техниката на подземния свят и като се прибавеше фактът, че Спенсър работеше усилено с тях, потенциалът им бе внушителен. Казано направо, те бяха създали революцията и сега де факто контролираха пространството в орбита около Марс.

Това бе една от причините, заради която всички изглеждаха недоволни или най-малкото смаяни, когато Сакс им разказа за проекта си. Той подхвърли идеята на една виртуална конференция. Лицата им

се изкривиха в предупреждение: „Капитане, това е нелогично“. Но пък другата алтернатива бе гражданска война. Все пак едното бе по-добро от другото.

— Хората няма ли да възразят? — попита Аоня. — Имам предвид зелените?

— Несъмнено — отвърна Сакс. — Само че това е начинът, по който живеем сега — в анархия. Вярно, че групичката в източен Павонис е нещо от рода на протоправителство. Само че ние в Да Винчи контролираме марсианското космическо пространство. И каквото и да възразяват, това може да спре гражданската война.

Той обясни идеята си по най-добрия начин, на който бе способен. Те се увлякоха по техническото предизвикателство и бързо забравиха първоначалния си шок. Всъщност да им подхвърли човек техническо предизвикателство бе като да даде кокал на куче. Те загризаха трудните въпроси на проблема и само след няколко дни бяха излъскали до блясък процедурата. До голяма степен това бе въпрос на инструктиране на изкуствените интелекти, както обикновено. Човек само трябваше да осъзнае какво в действителност иска да бъде свършено и след това да каже на изкуствения интелект: „Ако обичаш, направи това и това“ в случая, завърти Солета и пръстеновидното огледало и ги изведе в орбита около Венера, нагласи Солета така, че да се превърне в слънчобран, който да защитава планетата от слънчевата светлина — и изкуствените интелекти щяха да изчислят траекториите, нагласата на ракетните двигатели и ъглите на огледалата. Това бе всичко.

Май хората ставаха прекалено могъщи. Мишел винаги говореше за новите им богоподобни сили, а Хироко в действията си наблягаше на необходимостта от ограничаване на това, което можеха и трябваше да правят, противно на всички традиции. Що се отнася до Сакс, той уважаваше традициите като тип христоматийно поведение за оцеляване. Но техниците от Да Винчи се отнасяха към традициите по същия начин като Хироко. Бяха стигнали до един открит момент в историята, за който не трябваше да се отчитат пред никого. Затова го направиха.

После Сакс се срещна с Мишел.

— Загрижен съм за Ан.

Намираха се в ъгъла на големия склад в източен Павонис. Движението и глъчката на тълпата създаваше някакъв странен вид уединение. Но след бегъл поглед наоколо Мишел предложи:

— Дай да излезем навън.

Облякоха скафандрите си и излязоха. Източен Павонис бе лабиринт от куполи, складове, фабрики, железопътни линии, паркинги, тръбопроводи, резервоари и дворове, сметища и купища боклуци, чиито механически вътрешности бяха разпилени подобно на вулканично изригване. Но Мишел поведе Сакс на запад през цялата тази каша. Бързо стигнаха до ръба на калдера, където черният базалт се бе пропукал и бе образувал няколко концентрични тераси, всяка от които по-ниска от предишната. Надолу по тези тераси водеха стълби, а най-долната бе покрита с релси. Мишел и Сакс слязоха до нея, откъдето можеха да виждат калдера. Пет километра право надолу.

Двамата погледнаха към дъното.

— Искам да ѝ помогна — въздъхна Сакс.

Мишел кимна.

— Разбирам. Но не знам как. За нея ти си олицетворение на тераформирането. Ако ти и помогнеш, и тераформирането трябва да ѝ помогне. Сещаш ли се за някакъв начин, по който тераформирането може да ѝ помогне?

Сакс помисли малко.

— Може да я изкара на открито — без шлемове, може би дори и без маски.

— Мислиш ли, че тя желае това?

— Мисля, че на определено ниво всеки го желае. С малкия си мозък. Животинско е, нали разбираш. Просто го чувстваш.

— Не съм сигурен дали Ан е чак толкова податлива на животински чувства.

Сакс обмисли тази идея.

След това всичко потъмня.

Двамата погледнаха нагоре. Слънцето беше черно. Звездите сияеха в небето около него. Край черния диск сияеше блед пламък — вероятно слънчевата корона.

Внезапен огнен полумесец ги накара да извърнат очи. Ето това беше короната. Онова, което виждаха преди, сигурно е била просто екзосферата.

Потъмнелият пейзаж отново изсветля, щом изкуствено предизвиканото затъмнение свърши. Само че слънцето се бе завърнало значително по-бледо, отколкото бе само преди няколко мига. Старият бронзов диск на марсианското слънце! Сякаш отдавна забравен приятел им бе дошъл на гости. Светът около тях беше по-замъглен, всички цветове на калдера с един тон по-тъмни, като че ли някакви невидими облаци бяха запречили слънцето. До болка позната гледка — естествената марсианска светлина, която се бе завърнала след двадесет и осем годишна пауза.

— Надявам се, че Ан е видяла това — промърмори Сакс. Беше му студено, макар прекрасно да знаеше, че е минало прекалено малко време, за да изстине атмосферата наистина. Пък и беше със скафандър. Но студ щеше да има. Помисли си мрачно за всички каменни полета, разпръснати из планетата над четири или петкилометровата височина и по-надолу в средните и големите ширини. Всички екосистеми в момента започваха да измират. Двайсет процента спад на топлината — това бе по-лошо и от ледниковия период на Земята, подобно повече на унищожението през ордовика, през девона или през най-лошия — перма преди повече от 250 милиона години, избил до 95% от всички живи същества по онова време. Крехко равновесие; много малко създания преживели сътресенията. Онези, които оцелели, били издръжливи или просто имали късмет.

— Съмнявам се, че това ще я удовлетвори — обади се Мишел.

Сакс кимна. За момента обаче бе прекалено погълнат от мисли как да компенсира загубата на топлина. Щеше да е добре, ако нямаше същества, които да понесат липсата ѝ толкова тежко. В противен случай на Ан просто щеше да ѝ се наложи да свиква с каменни полета.

* * *

Беше точно по средата на северното лято, южната зима, близо до афелия. Това, заедно с голямата надморска височина, бе причината южната зима да бъде много по-студена от северната. Температурите редовно падаха до 230 градуса К, което бе близо до стойностите преди тяхното идване. Сега, когато Солета и пръстеновидното огледало вече ги нямаше, температурите щяха да падат още повече. Несъмнено

южните високи земи бяха на път да подобрят рекорда за зимни студове.

От друга страна на юг вече бе паднал много сняг, а Сакс имаше голям респект от способността на снега да защитава живите създания от студа и вятъра. Околната среда бе станала доста издръжлива. Имаше вероятност намаляването на осветеността и съответно на температурите да не причини чак толкова много вреда на покритите със сняг растения, които се бяха приготвили за „зимния си сън“. Трудно бе да се каже. Искаше му се да излезе навън и да види всичко със собствените си очи. Естествено щяха да минат месеци, преди разликата да стане измерима. Освен може би разликата в самото време. А времето можеше да бъде следено само по метеорологичните данни, което той в момента правеше. Прекарваше множество часове пред сателитните снимки и метеокартите и търсеше знаци. Освен всичко друго, това бе и полезно, понеже го отвличаше от хората, които постоянно идваха да му трият сол на главата за премахването на огледалата... събитие, напоследък толкова често, че след една седмица дори го отегчи.

За съжаление времето на Марс бе толкова променливо, че не можеше да се каже дали премахването на гигантските огледала бе оказало някакъв ефект върху него или не. Марсианското време бе груба полухаотична система. В някои отношения то напомняше земното и в това нямаше нищо изненадващо, като се имаше предвид, че и двете се дължаха на циркулацията на въздух и вода около повърхността на въртяща се в космоса сфера. Кориолисовите сили бяха едни и същи навсякъде и затова тук също като на Земята имаше тропически източни ветрове, умерени западни ветрове, полярни източни ветрове, ключови точки за реактивните течения и така нататък. Само че това бе почти всичко, което можеше да се каже за марсианското време. Е, човек можеше да допълни, че е по-студено и по-сухо на юг, отколкото на изток, че има области, природно защитени от валежи около високите вулкани и планинските вериги, че около екватора е по-топло, отколкото по полюсите и други от този сорт. Всичко това бе общо и очевидно, но бе единственото, което можеха да заявят с увереност, с изключение на някои местни особености, въпреки че повечето от тях бяха доста изменчиви. Въпрос повече на анализирана статистика, отколкото на изживян опит. И като се има

предвид, че архивите се водеха само от петдесет и две марсиански години, че атмосферата постоянно се сгъстяваше, че в почвата бе вкарана изкуствена вода и т.н., бе доста трудно да се каже какви всъщност бяха нормалните условия.

Междувременно Сакс разбра, че не може да се концентрира в източен Павонис. Хората постоянно го прекъсваха, за да се оплакват за огледалата, а и нестабилната политическа ситуация се бе впуснала в бури и циклони, подобни на атмосферните. Вече ставаше ясно, че премахването на огледалата не бе успокоило всички червени — почти всеки ден се случваше по някой саботаж на проектите по тераформирането, както и ожесточени битки в защита на техните собствени проекти. А и репортажите от Земята (Сакс се насилваше да ги гледа по час на ден) даваха да се разбере, че известни сили там искаха да подредят нещата в същия ред, в който бяха преди наводнението. Назряваха конфликти между тях и други групировки, които се опитваха да извлекат от наводнението дивиденди, както бяха направили преди марсианските революционери. Те използваха събитието като преломна точка в историята и като трамплин за някакъв „нов ред“, някакво ново начало. Само че метанационалите не се предаваха лесно и се бяха окопали здравата — те командваха главните ресурси и някакво си седемметрово покачване на морското равнище нямаше да ги изтласка от сцената.

След един подобен мъчителен час Сакс изгаси екрана на лектерна си и отиде в ровъра на Мишел да вечеря.

— Няма такова нещо като ново начало — каза той, след като сложи водата да ври.

— Ами Големият взрив?

— Доколкото разбирам, има теории, които предполагат, че... разпръскването на протовселената е било причинено от Друга още по-ранна вселена, свила се по времето на някакъв Голям колапс.

— Бих си помислил, че това ще унищожи всички несъразмерности.

— Не несъразмерностите са странни, а единичните случаи. Множество събития стават причина да се появят различия. След това космическото раздуване става причина тези малки туфи да станат големи. — Сакс се намръщи: звучеше като групата от Да Винчи. — Само че аз имах предвид наводнението на Земята, което не е чак

толкова завършено като промяна на условията, колкото единичните случаи. В действителност долу сигурно има хора, за които това изобщо не е нещо фатално.

— Вярно. — По незначайни причини Мишел се усмихваше. — Май трябва да отидем и да видим, а?

След като изядоха спагетите си, Сакс продължи:

— Искам да изляза навън. Искам да видя с очите си има ли някакъв ефект от премахването на огледалата.

— Вече видя един. Това намаляване на светлината, когато бяхме на ръба на калдера... — Мишел потрепери.

— Да, но това само още повече разпали любопитството ми.

— Ами... добре, ще подготвим един форт за теб.

Сякаш човек трябваше физически да заеме дадено място, за да бъде там.

— Малкият мозък никога не се предава — подметна Сакс.

Мишел се ухили.

— Това обяснява защо искаш да отидеш и да видиш всичко лично.

Сакс се намръщи.

Преди да тръгне, той се обади на Ан.

— Би ли искала да... да ми правиш компания по време на едно пътуване из южен Тарсис, за да... изследваме горната граница на ареобиосферата? Заедно?

Тя остана изумена. Главата ѝ се поклащаше нагоре-надолу, докато обмисляше предложението му — отговорът на малкия мозък, изпреварил с шест-седем секунди устния ѝ отговор:

— Не.

И прекъсна връзката. Изглеждаше някак си изплашена.

Сакс сви рамене. Жалко. Разбра, че една от причините да иска да отиде на полето бе да вземе Ан със себе си и да ѝ покаже първите каменни полета, за да ги види и тя. Да ѝ покаже колко красив бе пейзажът. Да поговори с нея. Нещо от този род. Не че имаше ясна представа какво щеше да ѝ каже, когато се озовяха там. Просто да ѝ покаже. Да я накара да ги види.

Е, човек не може да накара хората да виждат нещо.

Той отиде да си вземе довиждане с Мишел. Цялата работа на психиатъра се състоеше в това да кара хората да виждат нещо. Явно за

това и се дразнеше, когато говореха за Ан. Тя му бе пациент вече повече от век, а не му бе казала много неща за себе си. Сакс се засмя. Това очевидно ядосваше Мишел, който без съмнение обичаше Ан... по същия начин, по който обичаше всичките си стари приятели и пациенти, включително и Сакс. От гледната точка на Мишел такава бе природата на професионалната отговорност — да се влюбиш във всичките си обекти на „научно изследване“. Всеки астроном обича звездите. Хм, кой знае.

Сакс се пресегна и стисна Мишел за лактите, който щастливо се засмя при това толкова необичайно за Сакс поведение, тази „промяна на мисленето“. Любов, да; и на всичкото отгоре обектът на изследване се състоеше от жени, които си познавал десетки и стотици години... мда, силничко чувство. Огромна близост, без значение има ли желание обектът да сътрудничи или не. Дори може би беше още по-измамно, ако не желаеха и отказваха да отговарят на каквито и да било въпроси. В края на краищата, ако Мишел искаше отговори на всичките си въпроси, отговори с огромна дължина, още преди да е задал въпроса, винаги можеше да се обърне към Мая, Мая — човешкото същество, което водеше Мишел към едно трудно надбягване с препятствия, около аурата си, включващо дори хвърляне на предмети по него, ако можеше да се вярва на Спенсър. След подобна странна проява на символизъм мълчанието на Ан сигурно му се струваше очарователно.

— Внимавай — каза Мишел; щастлив учен със застанал пред него един от обектите на изследване, когото обичаше като брат.

Сакс взе единичен ровър и подкара по стръмния гол южен склон на Павонис Монс, след това премина през седловината между Павонис и Арсиа Мрнс и стигна до нагънатата Дедалия Планития. Той караше с огромно удоволствие през дългите каменни вълни и разчиташе пясъчните картини като метеорологична карта. Не пътуваше в ровър с тясна и мрачна кабина, свирац се като хлебарка от едно скришно място на друго, а по-скоро в нещо като голяма каравана, използвана от ареолозите, с прозорци от всичките четири страни на кабината. Наистина бе удоволствие да се разхождаш насам-натам под тънката слънчева светлина, насам-натам, насам-натам из разчертаното от вятъра платно с далечни хоризонти. Нямаше от кого да се крие; никой

не го търсеше. Беше свободен човек на свободна планета и ако искаше, можеше да обиколи света с този ровър. Или да отиде където пожелае.

Това усещане се стовари с пълна сила върху него след двудневно шофиране. Той внимателно легна в голямото легло в задната част на ровъра. Под бръмченето на електрическата и отоплителната системи тихичко започна да си тананика нещо, зави се с покривката за легло, която веднага улови температурата на тялото му, облегна глава върху възглавницата и се загледа в звездите.

На следващата сутрин от северозапад дойде атмосферен фронт с високо налягане и температурата се покачи до 262 градуса К. Сакс караше на около пет километра над морското равнище, където външното атмосферно налягане бе 230 милибара. Недостатъчно да дишаш свободно, затова той облече един от скафандрите с нагреватели, прехвърли малкия балон с кислород зад раменете си и сложи чифт ръкавици, очила и лицева маска.

Дори и екипиран така, щом излезе от люка на ровъра, студът отвън го накара да се просълзи и да заподсмърча. Зрението му се замъгли. Свистенето на вятъра проникваше през защитата на качулката на скафандъра. Нагревателите обаче си вършеха работата и понеже останалата част от тялото му бе затоплена, лицето му бързо свикна.

Затегна връзките на качулката и тръгна през полето. Прескачаше от гладък камък на гладък камък — те бяха пръснати навсякъде. Навеждаше се да изследва пукнатините, в които откриваше лишеи и всякакви други широко разпространени живи организми: мъхове, малки туфи острица, трева. Вятърът беше доста силничък. Четири-пет пъти в минута особено силни пориви го блъскаха в лицето, а между тях вихрушката беснееше постоянно. Хоризонтът на запад бе покрит с море от равни облаци, сливащи се със земята на около шейсет километра в далечината, където височината бе с два-три километра по-ниска.

Под краката му имаше само буци сняг, които запълваха плетениците от пукнатини и кухини. Преспите бяха толкова замръзнали, че можеше да скача отгоре им, без да остави нито следа. Една от тях се пропука под краката му и Сакс видя, че е дебела няколко сантиметра. Под повърхността ѝ имаше прах или гранули. Пръстите му бяха измръзнали, независимо от затоплящите ръкавици. Трепереше, а миглите му се покриваха със скреж. Трябваше да се върне в ровъра.

Той се заклатушка по каменния пейзаж, изумен от силата на вятъра. Изкачи се върху едно ниско лавово възвишение и погледна нагоре по ската. Ровърът му беше там — голям, яркозелен, блестящ като космически кораб, около два километра нагоре по склона. Много приятна гледка.

Снегът обаче започна да вали хоризонтално покрай него, предоставяйки му драматична демонстрация на огромната сила на вятъра. Дребни зрънца сняг потрепваха по очилата му. Сакс потегли с бавна стъпка към ровъра. Имаше толкова много сняг, че му се стори, че очилата му са замъглени. След една болезнено студена операция по изтриването им отвътре обаче се оказа, че самият въздух сякаш е кондензирал. Дребен снежец, мъгла или прах — не бе съвсем ясно.

Продължи нагоре със залитане. Следващия път, когато надигна глава, откри, че въздухът е толкова пълен със сняг, че пътят към ровъра не се вижда. Не можеше да стори нищо, освен да продължи да упорства. Голям късмет беше, че скафандърът му бе добре изолиран и пришит с реотани, понеже дори с отопление, включено на максимална степен, студът беше толкова пронизващ, че му се струваше, че е излязъл гол. Видимостта спадна на около двайсетина метра и се променяше постоянно в зависимост от това колко сняг преминава покрай него в момента. Намираше се в една аморфна, разтягаща се и свиваща се маса от белота, препълнена с летящ сняг, и нещо, което приличаше на замръзнала мъгла. Сякаш беше в центъра на самия облак. Вече не чувстваше краката си. Обви ръце около тялото си и прибра дланите под мишниците. Не можеше да разбере дали все още върви във вярното направление. Уж се движеше в същата посока, а в същото време му се струваше, че отдавна е подминал ровъра.

На Марс нямаше компаси. В замяна на това обаче имаше електронни системи за проследяване на пътя, монтирани в гривната му и в ровъра. Можеше да включи подробна карта на околността и да намери себе си и ровъра на нея, след което трябваше само да върви и да засича позициите си и щеше да стигне право до колата. Това му се стори доста тежка работа, което пък го накара да се замисли дали и мисленето му, също както тялото му, не е засегнато от студа. В края на краищата не беше чак толкова трудно.

Затова той се наведе под прикритието на една скала и опита. Теорията на този метод звучеше много разумно, но практиката

оставяше какво да се желае. Екранът на гривната му бе само пет сантиметра в диаметър и затова точките върху него не се различаваха добре. В края на краищата Сакс успя да ги фокусира, повъртя малко и засече още една точка. За съжаление опитите му показаха, че изглежда върви точно в обратната посока.

Това бе разстройващо и дори изнервящо. Тялото му настояваше, че върви във вярната посока. Съзнанието му (поне част от него) беше до голяма степен сигурно, че е по-добре да се доверява на показанията на картата и да предположи, че някъде е объркал пътя. Само че не беше точно така: теренът под краката му бе все още наклонен, което пък поддържаше мнението на тялото му.

Противоречието бе толкова силно, че той почувства как го залива вълна от погнуса — някакво вътрешно усукване, заради което дори бе болезнено да стои прав, подсказвано му от гривната.

Най-накрая гаденето от дезориентацията премина. Сакс стана и тръгна в посоката от картата на гривната. Чувстваше се ужасно. Но все пак човек трябваше да се доверява повече на инструментите, отколкото на инстинктите — това бе науката. Той продължи да се изкачва нагоре, по-тромав от всякога. Почти безчувствените му крака се катереха по скали, които изобщо не виждаше, въпреки че бяха точно под него. Спъваше се на всяка крачка. Учудващо бе до каква степен снегът може да замъгли виждането.

След известно време отново спря и опита пак да открие ровъра си с помощта на гривната. Този път компютърът му показва съвсем ново направление — зад него и вляво.

Вероятно бе минал покрай колата. Но дали? Не му се искаше да се връща назад срещу вятъра. Само че очевидно това бе пътят към ровъра. Затова наведе глава под напора на виелицата и упорито закрочи. Кожата му бе в много странно състояние — усещаше някакъв сърбеж под отоплителните елементи, опасващи целия му скафандър, а на останалите места бе напълно безчувствена. Краката му отдавна бяха безчувствени. Трудно му беше да ходи. Лицето му сякаш го нямаше. Очевидно измръзването не бе далеч. Трябваше му подслон.

Хрумна му нова идея. Обади се в Павонис на Аноя. Тя отговори едва ли не веднага!

— Сакс! Къде си?

— Точно затова ти се обаждам! Попаднах в буря на Дедалия! Не мога да открия ровъра си! Чудя се дали би могла да опиташ да засечеш моите сигнали и тези на ровъра и след това да ми кажеш накъде трябва да вървя.

Той приближи китката до ухото си. Май че и Аноя, Господ да я поживи, също викаше. Гласът ѝ придаваше допълнителна странност на ситуацията.

— Добре, Сакс. Само за секунда, нека проверя... Добре! Ето те теб, ето я и колата! Какво търсиш толкова далеч на юг? Не вярвам някой да може да дойде да те прибере скоро! Особено ако има буря!

— Има буря — каза Сакс. — Затова се и обаждам.

— Добре! Ти си на около триста и петдесет метра на запад от ровъра си.

— Точно на запад ли?

— ... И малко на юг! Само че как ще се ориентираш?

Сакс обмисли въпроса. Липсата на магнитно поле на Марс никога не бе представлявала проблем преди. Но сега се оказа голям проблем. Би могъл да предположи, че вятърът духа право от запад, ала това бе само предположение.

— Можеш ли да попиташ най-близките метеостанции от каква посока духа вятърът? — попита той.

— Добре, но няма да ти е от голяма полза. Сигурно има местни отклонения! Изчакай малко, ще поискам помощ от другите.

Изминаха няколко дълги и ледени секунди.

— Вятърът идва от запад-югозапад, Сакс! Трябва да вървиш така, че да ти духа в гърба и съвсем леко — в рамото!

— Знам. Млъкни за малко, за да видиш в каква посока вървя и дали ще има нужда от корекции.

Той отново тръгна, за щастие този път с гръб към вятъра. След пет-шест болезнени минути гривната му иззвъня.

— Вървиш точно към целта — изкрещя Аноя.

Доста окуражаващо. Видимостта все още бе на двайсетина метра. Сакс продължи напред, въпреки че вятърът сякаш го пронизваше през костите чак до сърцето.

— Добре, Сакс! Сакс?

— Да!

— Ти и ровърът сте на една и съща точка.

Само че около него нямаше никакъв ровър.

Сърцето му затупа силно. Наоколо не се виждаше и помен от кола. Трябваше бързо да стигне до убежище.

— Върви по разширяваща се спирала — предложи му тихият глас от гривната. Добро като идея, но неизпълнимо на практика — не можеше да се изправи с лице към вятъра. Той се взря тъпо в черната пластмасова конзола на гривната си. Оттам повече не можеше да очаква никаква помощ.

За секунда успя да различи отляво някакви преспи и тръгна към тях да разучи положението. Откри, че снегът се е натрупал под завета на едно високо до рамото му насипче. Не можа да си спомни дали го е виждал преди. В скалата имаше няколко пукнатини, причинени от издигането на Тарсис и една от тях сега защитаваше пряспата. Снегът бе доста мощен изолатор. Въпреки това нямаше много вид на убежище. Сакс обаче знаеше, че планинарите често изкарват по цели нощи в подобни заслони. Поне те скриват от вятъра.

Той застана пред задната част на пряспата и я ритна с безчувствения си крак. Сякаш риташе скала. Ясно беше, че едва ли ще успее да си изкопае пещера. Но поне усилията можеше да го затоплят малко. А пък и зад пряспата бе по-малко ветровито. Затова продължи да рита и да рита, докато откри, че под твърдата коричка отгоре се крие обичайният прах. Май все пак щеше да успее да изкопае пещера. Започна да рови.

— Сакс, Сакс! — обади се гласът от гривната му. — Какво правиш?

— Правя си иглу — отвърна той. — Бивак.

— О, Сакс... идваме към теб на помощ! Живи или умрели ще стигнем до теб следващата сутрин, така че се дръж! Ще продължим да си говорим!

— Чудесно.

Той риташе и копаеше. Застанал на колене, изхвърляше зад себе си гранулите сняг, където свистящите пориви веднага ги поемаха. Трудно му бе да се движи, дори и мисленето го затрудняваше. Горчиво съжаляваше, че толкова се бе отдалечил от ровъра. Срамно беше да умре сега, когато нещата тъкмо започваха да стават интересни. Свободен, но мъртъв. Бе успял да направи малка кухня в пряспата. Изтощен, Сакс се отпусна назад в празното пространство. Чувстваше

снега зад гърба си по-топъл от свирепия вятър навън. Той приветства треперенето на тялото си и почувства истински страх, когато то спря. Лош знак бе да ти е толкова студено, че чак да не можеш да трепериш.

Поривите на вятъра сякаш издаваха странни звуци, подобни на гласове. Мощни повеи, без съмнение. Като далечни викове, виещи „Сакс! Сакс! Сакс!“. Той впери поглед в мрачната буря. Снежните парцали по някакъв начин улавяха светлината на изчезващото слънце и се изсипваха отгоре като фини бели смущения по телевизионните екрани.

След това през заскрежените си клепачи видя фигура, измъкваща се от плена на мрака. Ниска, кръгла, с шлем.

— Сакс!

Звукът бе изкривен и изглежда идваше от високоговорител в шлема на силуета. Техниците от Да Винчи бяха добре екипирани. Сакс се опита да отвърне и откри, че е прекалено замръзнал, за да вика. Дори само да помръдне ботуша си извън дупката за него представляваше доста сериозно начинание. Но това явно привлече погледа на фигурата отвън, понеже тя се обърна и усилено закричи през вятъра. Движеше се като сръчен моряк върху бясно люлееща се палуба, лавирайки между поривите на вятъра. Силуетът се наведе и хвана Сакс за китката. През прозорчето на шлема той успя да види лицето, ясно, сякаш гледаше през прозорец. Беше Хироко.

Тя се усмихна с характерната си кратка усмивка и го дръпна за китката нагоре толкова силно, че кокалите му изпращяха.

— Ау! — изохка Сакс.

Навън на вятъра студът бе като самата смърт. Хироко праметна лявата му ръка през рамото си и го помъкна през насипа право срещу хапещия вятър.

— Ровърът ми е наблизил — измънка той, облегна се здраво на рамото ѝ и се помъчи да придвижва достатъчно бързо краката си. Толкова се радваше да я види отново. Солидна личност, могъща и силна както винаги.

— Ето тук е — каза тя през високоговорителя. — Доста близо беше.

— Как ме откри?

— Следихме те, още докато слизаше надолу по Арсиа. Днес, когато бурята се развила, проверих и разбрах, че си напуснал колата

си. След това излязох навън, за да видя как си.

— Благодаря.

— Човек трябва много да внимава с бурите.

Двамата застанаха пред ровъра на Сакс. Тя пусна китката му, която бе стискала през цялото време, и чукна прозорчето на шлема си в неговите очила.

— Влизай вътре — нареди му Хироко.

Той внимателно се заизкачва по стъпалата към люка, отвори го и направо падна вътре. След малко тронаво се обърна, за да направи път на Хироко. На вратата нямаше никой. Сакс се наведе навън на вятъра и огледа наоколо. Ни следа от нея. Вече бе съвсем притъмняло и снегът изглеждаше черен.

— Хироко! — изкрещя Сакс.

Никакъв отговор.

Той затвори люка. Внезапно го обзе страх. Кислороден глад... Херметизира вратата и се стовари в промеждутъчната камера. Въздухът му се струваше горещ и плътен като пара. Започна да дърпа дрехите си в опити да ги съблече без особен успех. Подходи малко пометодично. Махна очилата и лицевата маска. Бяха покрити с лед. Вероятно въздухът му е бил спрян от замръзналия маркуч между балоните и маската. Сакс вдиша жадно няколко пъти и седна на земята, замаян от поредния пристъп на гадене. Откопча качулката си и смъкна ципа на скафандъра. Да свали ботушите си бе почти извън предела на силите му. След това скафандърът. Бельото му бе студено и влажно. Ръцете му горяха, сякаш обхванати от пламъци. Добър знак, че не е замръзнал напълно, но независимо от това се чувстваше ужасно.

И все пак беше в чудесно настроение. Не само заради това, че бе избегнал като по чудо смъртта, което само по себе си беше приятно, но и затова, че Хироко бе жива. Хироко бе жива! Страшно добра новина. Доста от неговите приятели бяха предполагали през цялото време, че тя и нейната група са се измъкнали по време на нападението над Сабиши през плетеницата от подземни тунели и са стигнали до някое от скритите убежища, но Сакс не вярваше много в това. Нямаше доказателства, които да подкрепят тази идея. А сред силите за сигурност имаше хора, които бяха напълно способни да унищожат цяла група бунтовници и след това да се отърват от телата им. Винаги бе мислил, че именно това се е случило. Само че той запазваше

мнението си за себе си и не изказваше преценки. Никой не можеше да бъде абсолютно сигурен.

Е, сега вече знаеше със сигурност. Бе навлязъл в територията на Хироко и тя го бе спасила от смърт от замръзване, задушаване или което от двете настъпеше първо. Гледката на приветливото ѝ, някак си безлично лице... кафявите ѝ очи... чувството на тялото ѝ, поддържащо неговото... ръката ѝ, сграбчила китката му... Хироко!

След време огненото чувство на завръщащата се осезаемост на кожата му попремина. Въпреки че ръцете му бяха подпухнали и груби и все още нямаше добър контрол върху мускулите си или мислите си, той бавно-бавно изпадаше в нормалното си състояние. Или нещо от рода на нормалното.

— Сакс! Сакс! Къде си? Отговори, Сакс!

— А. Здравейте, вие там. Върнах се в ровъра си.

— Намерил си го? Напуснал си иглото?

— Аха. Аз... ъ-ъ-ъ... видях колата си в далечината през една пукнатина в снега.

Отсреща бяха много щастливи да чуят това.

Сакс седна, почти без да чува бърборенето им. Чудеше се защо излъга спонтанно. Някак си не се чувстваше удобно да им каже за Хироко. Предположи, че тя ще иска да продължи да се крие, може би в това бе същността. Беше я прикрил...

Той увери колегите си, че е добре и изключи връзката. Дръпна един стол от кухнята и седна. Стопли си малко супа и я изпи със звучно сърбане, като при това си изгори езика. Замръзнал, изгорен, треперещ... все още леко му се гадеше... беше почти вцепенен... Независимо от всичко това бе много щастлив. Изтрезнял от близкото докосване на смъртта, смутен или направо засрамен от собствената си глупост — да останеш навън, да се изгубиш и така нататък — всичко това беше много отрезвяващо наистина... И въпреки всичко се чувстваше щастлив. Беше оживял, и което бе по-хубавото, бе оцеляла и Хироко. Това несъмнено означаваше, че цялата ѝ група е оцеляла заедно с нея, включително около половин дузина от Първата стотица, които бяха с нея от самото начало — Ивао, Джийн, Рая, Раул, Елен, Евгения... Сакс си приготви баня и седна в топлата вода. Чувстваше се великолепно. Бе станало чудо! Е, не беше чак чудо, разбира се! Изпитваше прекрасно чувство на неочаквана и незаслужена радост.

На следващия ден подкара ровъра обратно към величествения хълм на Арсиа, който сега бе покрит с кристалночист бял сняг на учудващо голяма надморска височина — 10,4 километра над морското равнище. В душата му цареше странна смесица от емоции, безпрецедентни по сила и изменчивост. Беше жив, Хироко бе жива, Марс бе жив — пред лицето на тези радостни факти перспективата за нов ледников период не струваше и пет пари — просто моментно залитане на общия модел на тераформирането. И все пак му се искаше да направи всичко, което зависеше от него, за да посмекчи ефекта от това събитие.

Междувременно в света на хората навсякъде продължаваха да избухват яростни конфликти — и на двата свята. Сакс обаче смяташе, че кризата по някакъв начин е успяла да прескочи мига на войната. Наводнението, ледниковият период, демографският взрив, социалният хаос, революцията... вероятно нещата бяха стигнали до такава безизходица, че човечеството се бе организирано в нещо от рода на спасителна операция или с други думи бе стигнало до първия етап на посткапиталистическа ера.

А може би просто той бе станал свръхсамонадеян, насърчен от събитията в Дедалия Планиция. Колегите му от Да Винчи бяха доста разтревожени и прекарваха часове с него, разказвайки му по видеовръзката подробности за споровете, които се водеха в източен Павонис. Но на него не му се слушаше. А това, че хората от Да Винчи се притесняваха, си беше лично техен проблем. Те започваха да си мислят, че нещата излизат извън контрол винаги, щом някой повишеше глас с два децибела. Не. След това, което бе преживял в Дедалия, нещата просто не бяха достатъчно интересни, за да го заинтригуват. Независимо от преживяната буря — или може би точно заради нея, — единственото нещо, което му се искаше в момента, бе да излезе отново на повърхността. Искеше да види колкото се може по-голяма част от нея, да наблюдава промените, предизвикани от махането на огледалата и да поговори с различни екипи за тераформиране, за да обсъдят заедно как да компенсират този ефект. Обади се на Нанао в Сабиши и го попита дали би могъл да отиде там и да си поговори с хората от университета. Нанао се съгласи.

— А може ли да доведе и някой от моите колеги? — попита Сакс.

Нанао нямаше нищо против.

Изведнъж Сакс откри, че в главата му един през друг се въртят най-различни планове. Какво ли би направила Хироко, изправена пред перспективата от нов ледников период? Нямаше идея по въпроса. Само че в лабораториите на Да Винчи той имаше голяма група колеги, които бяха прекарвали последните няколко десетилетия в работа по проблемите на съпротивата, разработвайки оръжия, транспорт, убежища и така нататък. Сега това бе вече разрешен проблем, затова пък се изправяха пред нов ледников период. Голяма част от тях бяха дошли в Да Винчи по време на първите опити за тераформиране и несъмнено можеха да бъдат уговорени да се върнат. Само че какво да правят? Е, Сабиши беше на около четири километра над морското равнище, а Тирена — на около пет. Учените там бяха най-добрите в областта на високопланинската екология. Тоест — конференция. Още една малка утопия бе на път да се осъществи. Очевидно.

Същия следобед Сакс спря ровъра си в седловината между Павонис и Арсиа в една точка, наречена изглед към четирите планини — величествено и поразително място. Оттук се виждаха двата огромни вулкана, запълващи хоризонтите на север и на юг, на северозапад пък се издигаше далечният връх на Олимпус Монс, а в ясни дни (за разлика от днес) точно отдясно на Павонис, далеч-далеч се мяркаше силуетът на Аскреус. Сакс обядва и след това продължи на изток към Никозия, за да хване самолета за Да Винчи, а оттам да отпътува за Сабиши.

Наложи се да прекара доста часове пред видеоекрана, за да обясни хода си на екипа от Да Винчи и на доста останали от Павонис, помирявайки ги един с друг малко преди заминаването си.

— Аз съм в един от складовете във всеки смисъл на думата — казваше той, но никой не приемаше това. Малките им мозъци подсъзнателно го искаха там, на живо, от плът и кръв, да го докоснат. „Докосване“ — символично твърдение, което никога не бе било твърде точно. Той се засмя. Надя обаче дойде при него и каза раздразнено:

— Хайде стига, Сакс, не можеш просто така да се предадеш, само защото нещата се закучват прекалено. Точно сега си най-необходим, ти си генерал Сакс, ти си великият учен и трябва да останеш вътре в играта.

Само че Хироко го бе научила как един отсъстващ човек може да изглежда винаги с теб. А му се искаше да отиде в Сабиши.

— Но какво да правим? — питаше го Ниргал, а и останалите, само че по-непряко.

Положението с кабела бе в задънена улица, на Земята цареше хаос, на Марс все още имаше огнища на метанационална съпротива и области под контрол на червените, които систематично разрушаваха проектите, свързани с тераформирането, а по този начин и доста големи части от инфраструктурата. Имаше също така множество отцепнически революционни групи, които използваха възможността да декларират независимостта си, понякога на територии, големи колкото купол или метеорологична станция.

— Ами... — Сакс обмисляше това, доколкото съзнанието му можеше да обхване. — В действителност на власт е този, в чиито ръце са животоподдържащите системи.

Социалната структура като животоподдържаща система — инфраструктура, начин на продукция и поддържане... май наистина щеше да му се наложи да поговори с момчетата от „Сепарасион де л'Атмосфер“ и с производителите на купони. Много от тях бяха тясно свързани с Да Винчи. Това де факто означаваше, че той самият държи също част от властта в ръцете си. Лоша мисъл.

— Но какво ще предложиш да правим? — настоя Мая. Нещо в гласа ѝ подсказа на Сакс, че тя повтаря въпроса.

В момента той се приближаваше до Никозия и затова отвърна нетърпеливо:

— Да изпратим делегация до Земята? Или да свикаме конституционен конгрес и да формулираме първата приблизителна конституция в работен план?

Мая поклати глава.

— Няма да е лесно с цялата тази паплаг.

— Да разгледаме конституциите на двайсет или трийсет от най-добре развитите държави на Земята — предложи Сакс, като си мислеше на глас — и да видим как действат. Да накараме някой изкуствен интелект да събере всичките в един-единствен документ и да го прочетем.

— Как ще определим кои държави са най-преуспяващи? — попита Арт.

— Индексът на Бъдещето на страната, Индексът на Реалните стойности, Сравненията Коста Рика... дори и брутният национален продукт (БНП), защо не. — Икономиката донякъде напомняше психологията: псевдонаука, която се опитваше да прикрие това с усилено теоретично хиперизучаване. — Използвайте няколко различни системи от критерии — човешко благосъстояние, екологично благоденствие, каквото имате на разположение.

— Но, Сакс — оплака се Койота, — самата идея за държава-нация е лоша. Това се е просмукало като отрова във всички древни конституции.

— Може и така да е — отвърна Сакс. — Но този документ ще е само точка, от която да тръгнем като за начало.

— Това е само стъпка встрани от решаването на проблема с кабела — заяви Джаки.

Странно колко голяма част от ортодоксалните зелени бяха обзети от натрапчивата идея за независимост също като червените, помисли си Сакс. На глас каза:

— Във физиката често поставям в скоби проблема, който не мога да реша, опитвам се да работя около него и гледам дали няма да се реши от само себе си със задна дата, така да се каже. За мен кабелът е точно такъв проблем. Мислете за него като начин за подсещане, че Земята още не ни е изоставила напълно.

Те не обърнаха никакво внимание на думите му и продължиха да спорят какво да правят с кабела, какво да правят с новото правителство, какво да правят с червените, които явно бяха напуснали дискусиата, и така нататък, и така нататък. Игнорираха всички негови предложения и продължиха с безспирните си свади. Дотук с генерал Сакс в постреволюционния период.

Сабиши се намираше в западната част на едно високо пет километра възвишение, наречено масивът Тирена, в древните високи земи между Изидис и Хелас с координати 275 градуса дължина и 15 градуса ширина. Доста мъдър избор на място за построяването на град под купол, понеже оттам имаше далечен изглед на запад, а от изток го прикриваха ниски хълмчета. Но когато въпросът опреше до живот на повърхността или до отглеждане на растения отвън на каменистата

земя, беше малко високо разположен. В действителност мястото бе, ако не се броят доста по-големите възвишения на Тарсис и Елизиум, най-високата област на Марс, нещо като биорегионален остров, който сабишианците култивираха от години.

Жителите на Сабиши бяха жестоко разочаровани от загубата на огледалата, дори можеше да се каже, че бяха в режим на тревога. Всички се бяха хвърлили да спасят колкото могат от растенията. Ужасяващо малко. Старият колега на Сакс Нанао Накаяма поклати глава:

— Зимните студове ще бъдат нещо страшно. Като ледников период.

— Надявам се, че ще можем да компенсираме загубата на светлина — отвърна Сакс. — Увеличаването на атмосферата, оранжерийните газове... може би ще успеем да постигнем нещо с повече бактерии и субпланински растения, нали така?

— Може би — каза Нанао скептично. — Доста от нишите вече са пълни. И са твърде малки.

Събраха се на вечеря, за да поговорят по-обстойно. Шейсетина техници от Да Винчи бяха тръгнали със Сакс при минаването му. Много сабишианци бяха дошли, за да ги приветстват. Дълъг, интересен, приятелски разговор. Сабишианците живееха в лабиринта на своя мохол зад единия от ноктите на драконовия силует, така че да не им се налага да гладуват в опожарените останки на града си, освен когато не работеха по него. Сега обаче реконструкцията малко бе позамяла, понеже всички се мъчеха да се справят с последиците от премахването на огледалата. Нанао се обърна към Тарики (несъмнено като продължение на някакъв техен отдавнашен спор):

— Пък и няма никакъв смисъл да го ремонтираме отново като град под купол. Можем да поизчакаме и да го построим на открито.

— Вероятно ще се наложи да чакаме по-дълго, отколкото си мислиш — каза Тарики и хвърли бегъл поглед към Сакс. — Близко сме до горната граница на годната за живот атмосфера, упомената в „Документа от Дорса Бревиа“.

Нанао погледна към Сакс.

— Искам да построим Сабиши под каквато и да е установена граница.

Сакс кимна и сви рамене: не знаеше какво да каже. Червените със сигурност нямаше да одобрят това. Но ако горната граница на годната за обитаване среда бъдеше вдигната, това щеше да предостави този масив на сабишианците и щеше да предизвика малки различия в няколкото по-големи възвишения... следователно май имаше смисъл. Само че кой знаеше какво щяха да решат в Павонис? Той се обади:

— Май сега трябва да се съсредоточим в опитите си да не позволим на атмосферното налягане да пада още.

Сабишианците изглеждаха мрачни.

— Какво ще кажете да ни изведете и да ни покажете масива? — предложи Сакс.

Те с удоволствие откликнаха.

Сакс, Нанао и Тарики седяха на мястото за наблюдения на един от ровърите на Университета на Сабиши. Виждаха останалите коли, които возеха колегите им, а пред тях имаше още групи. Кухините на терена бяха пълни с мръсен сняг. Масивът се намираше на 15 градуса южно от екватора и според Нанао количеството на валежите около Сабиши бе доста голямо. От югоизточната страна на масива бе сухо, но тук облачните маси минаваха на юг през ледовете на Изидис Планития, изкачваха се по склона и изсипваха товара си.

Накрая спряха върху ниския стар рид и излязоха. Проправяха си път сред скалите, могилиите, пукнатините, пясъчните течения, миниатюрните кратери и дългите плитки канали. Имаше всякакви деформирани образувания, понеже теренът бе на четири милиарда години. Доста неща му бяха минали през главата, но никога не се бе случвало нещо по-сериозно, което да го унищожи напълно и да изтрие всичко, така че всичките четири милиарда години бяха останали, за да бъдат наблюдавани сега като в жив музей на скалните пейзажи. Ноахийският период бе превърнал всичко в прах, оставяйки реголит, дебел няколко километра, и кратери и деформации, неподвластни на силата на вятърната ерозия. По време на този ранен период другата страна на планетата не бе имала никаква литосфера на дълбочина от шест километра, благодарение на т.нар. „Голям сблъсък“. Той бе станал причина и за хаотичния вид на пейзажа.

Освен това в края на хесперийския период бе настъпил кратък топъл и влажен период, по време на който понякога по повърхността имало течаща вода. В днешни дни повечето ареолози бяха на мнение, че всъщност тогава наистина е било влажно, но не чак толкова топло — средните годишни температури били доста под 273 градуса К, но въпреки всичко позволявали наличието на вода по повърхността от време на време, която идвала в резултат на хидротермалната конвекция, а не чак толкова на валежите. Този период бе траял само около стотина милиона години, а след него настъпили милиарди години на силни ветрове през студения амазонийски период, продължил до мига на тяхното пристигане тук.

— Има ли наименование периодът, започнал от М-1? — пита Сакс.

— Холоцен.

Така че в края на краищата всичко бе излъскано по време на двата милиарда години непрекъснати ветрове, излъскано толкова съвместно, че по-старите кратери почти нямаха ръбове.

На няколко пъти учените спираха ровъра, излизаха навън и се разхождаха наоколо. Дори и сравнително малките плата се издигаха като кули над тях. Сакс се улови, че се старее да се държи колкото се може по-близо до колата, но въпреки всичко откриваше все нови и нови интересни черти на пейзажа. Веднъж видя скала с формата на ровър, пропукана вертикално от горе до долу. От лявата страна на каменния блок в посока запад се откриваше гледка до далечния хоризонт. Скалистата земя там бе покрита с фина и равна жълта глазура. От дясната му страна имаше висока до кръста му стена, остатък от древен разлом, покрита сякаш с клинопис. Нататък се виждаха някакви плаващи пясъци, оградени с високи до глезените скалички, някои от които бяха черни базалтови пирамидки, а останалите — светли камъни, целите на точки и в гранули. Следващото възвишение пък приличаше на приклепнал лъв.

Сред всичките тези скали и пясък скромно се бяха сврели растенията. Човек трябваше да се взре, за да проследи отблизо цвета им — зелен, зелено във всичките му нюанси, но най-вече в пустинните оттенъци: маслинено-зелено, сивозелено, каки и така нататък. Нанао и Тарики постоянно му показваха образци, каквито Сакс не бе виждал. Той внимателно се вглеждаше в тях. Колкото по-внимателно гледаше,

толкова повече детайли откриваше. В един висок басейн му се стори, че растенията бяха обгърнали целия масив Тирена.

По-нататък, покривайки изцяло повърхностите на скалите или вътрешните части на капещите водосборни области, Сакс съзря свежите зелени проблясъци на лишеите и изумрудените повърхности на кадифените тъмнозелени мъхове. Влажна кожа.

Разноцветната палитра на всевъзможните лишеи. Тъмнозеленото на боровите иглички. Подобните на букети клони на хокайдовите борове, борове „лисичи опашки“, хвойна. Цветовете на живота. Сякаш животът преминаваше от някакво огромно открито пространство към друго над разрушените каменни стени. Малко площадче; нещо като лъкатушеща галерия; огромна бална зала; голямо количество дребнички, съединени помежду си килийки; всекидневна. В някои стаи имаше бонсаи, сврели се до ниските стени, дръвчета, не по-високи от убежищата си, обезформени от вятъра, с прерязан връх до нивото на снега. Всеки клон, всяко растение, всяко свободно пространство, оформено като бонсаи... и въпреки всичко засега безплодно.

В действителност, каза му Нанао, по-голямата част от басейните бяха активно култивирани.

— Този басейн например го засади Ейбрахам. — Всеки регион бил под опеката на отделен градинар или на група градинари.

— А! — възкликна Сакс. — Значи ги и наторяват?

Тарики се засмя.

— Може и така да се каже. В по-голямата си част почвата е вносна.

— Аха.

Това обясняваше разнообразието на растенията. Знаеше, че и около глетчера Арена също е имало култивация — там, където за пръв път откри каменните градини. Само че от времето на онези първи стъпки хората бяха напреднали значително. Тарики му разказа, че лабораториите в Сабиши дават всичко от себе си и се опитват да създадат свръхпочва. Много добра идея — почвата в каменните градини се образуваше със скорост само няколко сантиметра в столетие. Но затова си имаше причини, а създаването на почва бе доказано трудна задача.

И въпреки всичко...

— Имаме напредък от няколко милиона години — заяви Нанао.
— Всичко е тук.

Бяха засадили на ръка много от образците, след това ги бяха оставили на произвола на съдбата и ги наблюдаваха как се развиват.

— Аха.

Сега вече погледна по-подробно. И наистина всяко огромно открито пространство бе заето от малко по-различен вид растения.

— В такъв случай това са градини.

— Да... ами, нещо от този род. Зависи.

— Прекрасно — възкликна Сакс, гледайки наоколо. За познавачите пътуването от Сабиши до масива сигурно представляваше естетическа разходка, пълна с алюзии и фини варианти на разни традиции, които му бяха непонятни. Широко би го нарекла ареоформиране или ареофобия. — Бих искал да посетя лабораториите за почва.

— Няма проблеми.

Върнаха се в ровъра и продължиха нататък. По-късно през деня под застрашително мрачните облаци стигнаха до самия връх на масива, оказал се широко вълнисто тресавище. Малките клисури бяха запълнени с борови иглички, разпилени от ветровете по такъв начин, че приличаха на стръкчета трева върху добре окосена ливада. Сакс, Тарики и Нанао отново излязоха от ровъра и се поразходиха наоколо. Вятърът проникваше под скафандрите им. От тресавищата се показваха огромни маси гладка и гола скала. Като се огледа, Сакс забеляза онзи първичен червен цвят, който помнеше още от пристигането си тук. Но само няколко крачки до ръба на малкото дефиле и той отново щеше да се изправи лице в лице със зеленината.

Тарики и Нанао говореха за екопоезията, която според тях бе предефинираното, пречистеното, облагороденото и локализирано тераформиране. Видоизменено в нещо подобно на ареоформирането на Широко. Край с тежките индустриални глобални методи. Настъпило бе време за бавни, постоянни и интензивни процеси на разработване на индивидуални късчета земя.

— Марс е една градина. Земята в този смисъл — също. Ето такива са станали хората. Затова трябва да мислим за градинарството, за това ниво на отговорност към земята. Връзка между Марс и човека, която е справедлива и за двете страни.

Сакс размаха ръка несигурно.

— Свикнал съм да мисля за Марс като за нещо диво — промърмори той, докато проверяваше по гривната си етимологията на думата „градина“. Френски, тевтонски, старонорвежки. Град — ограда, оградено място. Вероятна връзка с гард — пазя. Само че кой знае какво означава същата дума на японски. Етимологията бе достатъчно трудна и без преводите, създаващи бъркотия от класа. — Виждате ли... дайте да накараме нещата да започнат, да хвърлим семената, така да се каже, и да ги гледаме как се развиват от само себе си. Нещо като самоорганизираща се екология, разбирате ли?

— Да — отговори Тарики, — но и дивотата сега е като градина. Някакъв вид градина. Точно в това се предполага, че се намираме. — Той сви рамене. Челото му се набръчка. Явно вярваше, че идеята му е правилна, ала не му се нравеше. — Така или иначе екопоезията е много по-близо до твоето виждане, отколкото индустриалното тераформиране е било някога.

— Може би — замисли се Сакс. — Може би това са два етапа от един и същи процес. И двата необходими по свой начин.

Тарики кимна. Явно му се искаше да обсъдят това.

— Ами сега?

— Зависи как ще се справим с вероятността от нов ледников период — сви рамене Сакс. — Ако стане прекалено напечено и загинат повечето от растенията, тогава екопоезията няма да има никакъв шанс. Атмосферата може да замръзне чак до повърхността и целият процес да отиде по дяволите. Не съм достатъчно уверен, че биосферата е чак толкова издръжлива, че да продължи да се развива и без огледалата. Ето защо искам да хвърля един поглед на лабораториите ви за почва. Може би атмосферата ще има нужда от още малко индустриална дообработка. Ще се опитаме да моделираме ситуацията и ще видим.

Тарики и Нанао кимнаха. Точно под тях, пред очите им, техният модел на екологията бе затрупан със сняг, чиито парцали прелитаха през хилавата слънчева светлина, пърхайки по вятъра.

Междувременно младите им колеги от Да Винчи и Сабиши тичаха през масива заедно, като си бърбеха за геомантика и ареомантика, екопоезия, обмяна на топлина, елементи, оранжерийни газове и така нататък. Съзидателен кипеж, който за Сакс бе доста обещаващ.

— Мишел трябваше да бъде тук — каза той на Нанао.
— И Джон. Колко би му се понаравила подобна група.
А след това му хрумна: „И Ан трябваше да е тук“.

Затова Сакс се върна в Павонис, оставяйки групата в Сабиши да обмисля нещата.

В Павонис всичко вървеше постарому. Все повече и повече хора, пришпорвани от Арт Рандълф, обещаваха да свикат конституционен конгрес. Да напишат една поне временна конституция, да я подложат на гласуване и след това да съставят правителство като това, описано в нея.

— Чудесна идея — одобри Сакс. — Една делегация до Земята няма да е излишна.

Хвърляне на семената. Беше същото като в тресавищата — някои щяха да оцелеят, други не.

Той потърси Ан, но се оказа, че е напуснала Павонис. Хората му обясняваха, че е отишла към един от предните постове на червените в Темпе Тера, на север от Тарсис. Според тях никой никога не ходел там... освен червените.

След кратък размисъл Сакс поиска помощ от Стив и откри точното местоположение на поста. Взе назаем от богдановистите малък самолет и полетя на север, от лявата страна на Аскреус Монс, покрай Екус Касма и старата си щаб-квартира в Наблюдателницата Екус на върха на огромната стена от дясната му страна.

Несъмнено Ан също бе прелетяла по този маршрут и следователно бе преминала покрай първата щаб-квартира на проекта „ТЕРАФОРМИРАНЕ“. Тераформирането... Имаше еволюция във всичко, дори и в идеите. Дали Ан въобще бе забелязала Наблюдателницата Екус, дали си бе спомнила как започна всичко? Нямахме как да се каже със сигурност. Ето до каква малка степен човешките същества се познаваха едно друго. Все едно живееха самички във вселената.

Той прелетя покрай черната извивка на Касей Валис, без дори да я забележи.

Още преди доста време червените бяха издълбали една скала с размерите на жилищен блок и я бяха превърнали в нещо като

подутина, която служеше за последен преграден клин между пресечката от двете Темпе Фоса, малко на юг от кратера Перепелкин. Прозорците под надвисналата горна част им даваха възможност да видят и двата голи и прави каньона, както и по-големия, образуван след тяхното слизване. Сега всички тези ровове прорязваха това, което се бе превърнало в брегово плато. Мареотис и Темпе заедно образуваха огромен полуостров от древни високи земи, впадени дълбоко в новото ледено море.

Сакс приземи самолета върху пясъчната ивица на върха на издатината. Оттук ледените полета не можеха да се видят. Не можеше също така да забележи каквато и да е растителност — нито едно дръвче, нито цветче, нито дори лишей. Зачуди се дали някой не е „стерилизирал“ каньоните. Сега те представляваха просто първична скала, леко напращена от скреж. И по въпроса за скрежа не можеше да се направи нищо, освен ако не искаха да покрият каньоните с куполи. Сакс изхъмка, озадачен от идеята.

Двама от червените го посрещнаха на шлюза при върха на издатината и се изкачиха по стълбите с него. Убежището бе почти празно. Много удобно. Добре беше, че щеше да му се наложи да издържи студените втречени погледи само на две млади жени, превеждащи го през грубо издълбаните каменни галерии на убежището, а не на цяла тълпа. Интересно му бе да види пример за естетиката на червените. Доста скромна, както и можеше да се очаква (никъде не видя дори едно растение) — просто различни видове скала: груби стени, още по-груби тавани, контрастиращи с полирания базалтов под и лъщящите прозорци с изглед към каньоните.

Стигнаха до една галерия, която приличаше на естествена пещера, не по-права от почти евклидовите линии на каньона под тях. Тя продължаваше все напред и напред, дълга и прашна. Целият комплекс изглежда не се използваше често. Червените предпочитаха ровърите си, а места като това сигурно бяха смятани за неприятна необходимост. Скрито убежище; ако капациите на прозорците бяха спуснати, човек можеше да мине из каньоните точно покрай него и да не го забележи. Сакс си помисли, че това сигурно не е само за да останат незабелязани от ЮНТО, но и за да не се натрапват на самата земя, да се слоят с нея.

Както Ан изглежда се опитваше да направи, седнала в каменен стол близо до прозореца. Сакс рязко спря — потънал в мислите си, той едва не връхлетя върху нея, също както страничният наблюдател можеше да мине през заслона. Просто един къс скала, седнал там. Той впи поглед в Ан. Колкото повече я гледаше, толкова повече започваше да се тревожи. Веднъж му бе казала, че вече не се подлага на геронтологична терапия. Това бе преди няколко години. А по време на революцията направо бе изгоряла и се бе стопила като свещ. Сега, когато въстанието на червените бе потушено, тя вече бе пепел. Посивяла плът. Беше ужасяваща гледка. А бе на около сто и петдесет години, колкото всички останали живи от Първата стотица, и без терапията... скоро щеше да умре.

М-да. Всъщност, ако трябваше да говорим точно, тя бе на физическия еквивалент на седемдесет години, в зависимост от това кога за последен път се бе подлагала на терапия. Тоест, положението не бе чак толкова лошо. Може би Питър знаеше. Но според статистиките, които бе чувал, колкото повече време минаваше между отделните сеанси на терапията, толкова повече проблеми се натрупваха. Човек трябваше да бъде разсъдлив.

Само че не можеше да й го каже. Всъщност трудно му бе да мисли какво изобщо ще й каже.

Случайно тя вдигна очи към него. Позна го и потрепери. Устната й се повдигна като на уловено в капан диво животно. След това сведе поглед встрани, мрачна и с каменно лице. Без гняв и без каквато и да е надежда.

— Исках да ти покажа масива Тирена — заговори той неуверено. Ан стана и излезе от стаята.

Сакс я последва, но двете млади жени с трънливите погледи го спряха.

— Не мисля, че иска да говори с вас — информира го по-високата.

— Много любезно от ваша страна.

Ан бе застанала в долния край на галерията до друг прозорец. Или бе омагьосана, или бе прекалено изтощена, за да се движи. Или пък част от нея искаше да говори с него.

Сакс я приближи.

— Искам да чуя какво мислиш за масива — продължи той. — Искам да чуя предложенията ти относно какво трябва да направим по-нататък. А и имам някои... някои... ареологически въпроси. Естествено, може и вече да не се интересуваш от чисто научни въпроси...

Тя пристъпи крачка към него и го зашлеви през лицето. Когато Сакс се опомни, видя, че се е превил до стената на галерията, седнал по задник. Ан не се виждаше никъде. Двете млади момичета му помогнаха да се изправи, като не знаеха дали да се смеят, или да плачат. Цялото тяло го болеше, дори повече от лицето, а очите му бяха горещи и леко щипеха. Май бе на път да се разреве пред тези две млади идиотки, които усложняваха всичко невероятно много, като се влачеха подире му. Докато бяха наоколо, той не можеше да крещи или да се моли, не можеше да падне на колене и да каже: „Ан, прости ми“. Просто не можеше.

— Къде отиде? — успя някак си да изрече Сакс.

— Тя наистина не желае да говори с вас — заяви високата.

— По-добре да изчакате и да опитате по-късно — посъветва го другата.

— О, я млъквайте! — кресна той с толкова голямо и всеобхватно раздражение, че приличаше на гняв. — Защо просто не я оставите да спре терапията и да се убие?

— Това си е нейно право — отбеляза високата.

— Така е, разбира се. Само че аз не ви говоря за права. Опитвам се да ви обясня как би трябвало да се държи човек с приятел, когато той се самоубива. В общи линии, не е нещо, с което да сте поне малко запознати. Сега ми помогнете да я намеря.

— Вие не сте ѝ приятел.

— Почти сигурно съм. — Изправи се на крака и залитна леко, в опит да тръгне в посоката, накъдето мислеше, че е отишла. Едно от двете момичета посегна да го хване за лакътя. Той отхвърли помощта и продължи напред. Ан беше там, свита в един стол, в нещо, подобно на трапезария. Сакс се приближи, като постепенно забавяше крачка, подобна на Аполон в парадокса на Зенон.

Ан се извъртя и впи поглед в него.

— Ти си този, който изостави науката и то от самото начало — изръмжа тя. — Така че не ми пробутвай тези лайна, че не се

интересувам от наука!

— Права си — отвърна той. — Вярно е. — Хвана двете й ръце. — Само че ми е нужен съвет. Научен съвет. Искам да се науча. И междуременно искам да ти покажа това-онова.

Но след миг размисъл Ан отново стана и тръгна нанякъде, точно покрай него. Сакс трепна, без да иска, след което се забърза след нея. Крачката ѝ бе доста по-дълга от неговата, а и тя се движеше бързо, затова му се налагаше да подтичва. Костите го боляха.

— Може би трябва да излезем — предложи той. — Няма значение къде.

— Понеже цялата планета е съсипана — измърмори Ан.

— Трябва да излизаш от време на време и да гледаш звездите — настоя Сакс. — Бих могъл вероятно да ти правя компания.

— Не.

— Моля те, Ан. — Тя бе доста бърз пешеходец и на всичкото отгоре по-висока от него, така че да върви редом с нея и да говори бе трудничко. Пъшкеше и пухтеше. Бузата все още го болеше. — Моля те, Ан.

Нито му отговори, нито забави крачка. Сега вървяха през някаква зала между апартаменти. Ан се забърза, влезе в една от стаите и затръшна вратата под носа му. Сакс провери: беше заключена.

Началото съвсем не бе обещаващо.

Лисица и хрътка. Трябваше някак си да промени нещата, за да не се получава преследване или гонитба. Е, както и да е.

— Ще духам, ще духам, ще издухам къщичката ти — измърмори той и духна към вратата. Само че отново се появиха двете млади жени, които се взираха в него странно.

По-късно същата седмица, една вечер близо преди залеза, Сакс слезе в съблекалнята и облече един скафандър. Когато Ан влезе, той подскочи няколко сантиметра.

— Тъкмо излизах — измънка той. — Няма ли да ти преча?

— Това е свободна страна — каза тя тежко.

Двамата излязоха навън през шлюза. Двете млади жени сигурно са останали шашнати.

Трябваше да е много предпазлив. Естествено, въпреки че бе излязъл с нея, за да ѝ покаже красотата на новата биосфера, не биваше

да споменава нищо за растенията, снега или облаците. Щеше да остави нещата да говорят сами за себе си.

Ан не бе настроена разговорливо. Рядко се обръщаше към него. Това е обичайният ѝ маршрут, заподозря Сакс, докато вървеше след нея. На него просто му бе позволено да я съпроводи.

Може би бе допустимо да задава въпроси: в края на краищата това бе наука. А Ан често спираше, за да разгледа каменните образувания отблизо. Можеше от време на време да кляка до нея и с дума или жест да попита какво е открила.

Затова той питаше. Ан понякога отговаряше, дори навлизаше в подробностите. Темпе Тера означаваше Страна на времето. Основният материал, от който се състоеше, бе оцеляло парче от южните високи земи, една от онези изпъкналости, вдадена дълбоко в северните плата. Оцелял къс от Големия сблъсък. По-късно Темпе Тера бе разпокъсана, вследствие на издигането на възвишението Тарсис от юг.

Разпростиращата се земя се бе напукала достатъчно, за да позволи на някои по-късно възникнали вулкани да се появят на бял свят, разгръщайки се над каньоните. От един рид видяха далечен вулкан, подобен на черен конус, паднал от небето; след него още един, който за Сакс напомняше следа от удар на метеорит. Ан разтърси глава при тази гледка и посочи лавовите течения и цепнатините — обекти, ставащи видими, само когато някой ти обърнеше специално внимание върху тях.

Да виждаш пейзажа и историята му, да умееш да го разчиташ като текст, написан през собственото му продължително минало... Това явно бе виждането на Ан, достигнато посредством дълго столетие наблюдение и проучване. Но при нея това бе, освен практика, и дар от природата — любовта ѝ към работата. Нещо, на което да станеш свидетел, нещо, на което да се удивляваш.

Сакс се опитваше да види нещата такива, каквито ги виждаше тя.

По едно време коленичи, за да разгледа образец от тибетски ревен, който без малко щеше да настъпи. Малки червени листенца, подредени в кръг около червената сърцевина.

Ан надникна през рамото му.

— Мъртво ли е?

— Не.

Той откъсна мъртвите листенца от външната страна на съцветието и ѝ демонстрира по-ярките, които бяха отвътре.

— Вече се стяга за зимата. Сигурно заради намалялата светлина. — После Сакс продължи сякаш на себе си: — Обаче голяма част от растенията ще загинат. Няма да имат време да изпаднат в „зимен сън“. Затова доста ще измръзнат. Растенията се справят значително по-добре от животните. А пък насекомите са учудващо издръжливи, като се има предвид малкото съдържание на течности в телата им. Мисля, че могат да устоят на всичко.

Ан все още разглеждаше растението, затова Сакс млъкна. Живо е, искаше му се да изрече. И понеже членовете на една биосфера зависят един от друг, следователно то е част от твоето тяло. Как можеш да го ненавиждаш?

Но пък тя не се бе подлагала на терапията...

Леденото море представляваше разпокъсан блясък на бронзови и коралови цветове. Слънцето залязваше. Щеше да им се наложи да се приберат. Ан се изправи и тръгна като тъмен силует, запазвайки пълно мълчание. Можеше да говори в ухото ѝ, дори когато беше на сто метра от него, след това на двеста... Малка фигурка сред огромната бездна на света. Не го направи. Това щеше да е нахлуване в нейното усамотение. Чудеше се за какво ли разсъждаваше тя. Направо копнееше да извика: „Ан, какво искаш? Говори с мен. Сподели мислите си“.

Желанието да говори с някого бе раздиращо като всяка болка. Сигурно хората имаха това предвид, когато говореха за любов. Или по-скоро според Сакс това бе любов. Просто тази свръх-силна необходимост да споделиш мислите си с някого. Тази самота. О, Ан, моля те, говори с мен.

Само че тя не го направи. Явно растенията нямаха такова влияние върху нея, каквото имаха върху него. Ан очевидно ги ненавиждаше, тези малки частици от нейното тяло, сякаш *viriditas* бе нещо от рода на раков тумор, който измъчваше скалите. Растенията постепенно изчезваха от погледа му — притъмняваше, приближаваше се още една буря, точно над морето от мрак и бакър. Вятърът постоянно довлечаше нови и нови шепи сняг.

Докато се връщаха в убежището, Ан изгуби съзнание. Падайки, удари главата си в касата на вратата. Сакс успя да я хване и я поведе,

по-точно почти я повлече към шлюза. Щом шлюзът се напълни с въздух, той отвори вътрешната врата и я издърпа до съблекалнята. Сигурно бе изкрещял нещо по общата честота, защото докато сваляше скафандъра ѝ, петима или шестима от червените — повече, отколкото бе видял по време на целия си престой в убежището — влязоха в стаята. Една от двете жени, които толкова му пречеха — по-ниската — се оказа медицинското лице в станцията. Когато сложиха тялото на Ан върху една маса на колелца, тя поведе импровизираната носилка към клиниката. Сакс помагаше, доколкото можеше. Свали ботушите на скафандъра от дългите ѝ крака с треперещи ръце. Пулсът му (провери го на гривната си) бе 145 удара в минута, чувстваше се разгорещен и дори замаян.

— Удар ли е получила? — повтаряше той. — Кажете ми, удар ли е получила?

Нисичката жена изглеждаше изненадана.

— Не мисля. Просто е припаднала, след което си е ударила главата.

— Но защо припадна?

— Не знам.

Тя хвърли бегъл поглед към по-високата жена, която стоеше до вратата. Сакс разбра, че те двете са главните в цялото убежище.

— Ан ни инструктира да не я поставяме в какъвто и да било животоподдържащ механизъм, каквото и да се случи.

— Не.

— Даде строги инструкции. Направо ни забрани. Специално го описа.

— Сложете я в каквото и да било, стига да я запази жива — настоя Сакс. Гласът му бе груб от напрежение. Всичко, което ставаше с него след припадъка на Ан, го изненадаваше. Той бе свидетел на собствените си действия също като двете жени. — Това не означава, че трябва да я държите в него, ако се посъземе. Просто необходимият минимум, за да не си отиде за нищо.

Лекарката извъртя очи при това уточнение, но високата жена до вратата изглеждаше замислена.

Сакс чу, че продължава да говори:

— Доколкото знам, съм бил в животоподдържащ апарат няколко дни и съм много щастлив, че никой не е решил ей така да го изключи.

Това си е нейно решение, не ваше. Всеки, който иска да умре, може да го направи, без да кара докторите да престъпват клетвата на Хипократ.

Лекарката извъртя очи, още по-отвратена отпреди. Но след като хвърли един поглед към колежката си, започна да нагласява Ан върху леглото с животоподдържащите системи. Сакс ѝ помогна, след което тя включи медицинския компютър и започна да съблича скафандъра на Ан. Високата жена се приближи и започна да помага на лекарката. Сакс седна. Собствените му физиологически симптоми бяха удивително груби; из цялото му тяло бе плъзнала топлина, струваше му се, че развива неумолима хипервентилация, а на всичкото отгоре чувстваше някаква странна болка, която го караше да иска да плаче.

След малко лекарката излезе. Ан била в кома, каза тя, а припадъкът ѝ се дължал главно на някаква промяна в сърдечния ритъм. Засега състоянието ѝ било стабилно.

Сакс седна отново. След известно време лекарката се появи пак. Гривната на Ан бе зафиксирала епизод на рязка промяна в сърдечния ѝ ритъм в момента, когато бе припаднала.

Сакс отиде до екрана на изкуствения интелект и стартира диагностичната програма. Извика медицинските данни на Ан и превъртя назад информацията за сърдечната ѝ дейност до мига на падането ѝ.

Той доста време изучава екрана, след което стана и започна да изследва инструмент по инструмент и стая по стая клиниката на червените. Медицинските сестри го оставиха да се скита. Мислеха си, че е обезумял.

Тъй като това бе едно от главните убежища на червените, му се стори, че една от стаите съдържа оборудване за геронтологична терапия. Така си и беше. Малката стая в задната част на клиниката бе отделена за това.

Така... В главния компютър се съдържаше запис на генома на Ан. Но ако наредеше на тази лаборатория тук да започне да синтезира нейните ДНК-вериги, тукашните обитатели със сигурност щяха да забележат. Тогава щеше да си има неприятности.

Сакс се върна в миниатюрната си стаичка, за да проведе един закодиран разговор с Да Винчи. Когато помоли колегите си там да започнат синтеза, те се съгласиха без всякакви въпроси, с изключение

на техническите. Понякога обичаше тези свои „клонинги“ с цялото си сърце.

След това отново започна очакването. Изминаха няколко дена без видима промяна в състоянието на Ан. Лицето на лекарката ставаше все по-мрачно, въпреки че гласно не предложи да откачат Ан от машините. Но това се четеше в погледа ѝ. Сакс започна да спи на пода в стаята на Ан. Вече разпознаваше ритъма ѝ на дишане. Прекарваше часове в поддържане на главата ѝ по начина, по който Мишел му бе разказвал, че Ниргал е държал неговата. Доста се съмняваше, че това би могло да излекува някого въобще, но въпреки всичко го правеше. По време на дългите часове седене и очакване започна да мисли за пластичната хирургия на мозъка, на която го бяха подложили Влад и Урсула след удара му. Естествено между удар и кома имаше голяма разлика. Но промяната на съзнанието не бе чак толкова страшно нещо, особено ако съзнанието е било болно.

Изминаха още и още дни. Никаква промяна. Всеки ден бе по-пуст и по-страховит от предишния. Инкубаторите в Да Винчи отдавна бяха изготвили пълния набор от специфичните за Ан ДНК-вериги „подкрепления“, „залепващи“ гени — с две думи, пълния геронтологичен пакет в най-новата си конфигурация.

Затова една нощ той се обади на Урсула и дълго се консултира с нея. Тя му отговаряше спокойно, въпреки че се противеше на това, което Сакс възнамеряваше да прави.

— Синаптично стимулиращият пакет, който ти дадохме, предизвиква силен синаптичен растеж в неувредените мозъци — каза му направо Урсула. — Той може да промени съзнанието до състояние, за което няма модел. — Тоест, да създаде луд, като Сакс, издаваше уплашеният ѝ поглед.

Сакс реши да прескочи синаптичните процедури. Да спаси живота на Ан бе едно, а да промени съзнанието ѝ — съвсем друго. Пък и случайната промяна не бе нещото, към което той се стремеше. Одобрение, ето какво искаше. Щастието — истинското щастие на Ан, каквото и да представляваше то — сега му се струваше толкова отдалечено и трудно за представяне. Дори мисълта за това му причиняваше болка. Невероятно какво количество физическа болка можеха да причинят дори само мислите — лимбичната система като

цяла вселена, пропита с болка, като черната материя, която проникваше навсякъде из вселената.

— Говори ли с Мишел? — попита го Урсула.

— Не съм. Много добра идея.

Той се обади на Мишел, обясни му положението и му каза какво възнамерява да прави.

— Боже Господи, Сакс! — възкликна Мишел. Изглеждаше шокиран. Но само няколко мига след това обеща да дойде. Щеше да накара Дезмънд да го откара до Да Винчи, за да вземе необходимото за терапията и след това да долети до убежището.

Не след дълго Мишел и Дезмънд пристигнаха. Неговите братя. Лекарката, високата жена и останалите ги ескортираха, затова трябваше да разговарят с погледи или с отсъствието на погледи. Въпреки това всичко бе пределно ясно. Бяха взели необходимото и сега трябваше само да чакат удобен момент.

Този момент дойде доста бързо. Ан бе в кома и процедурите в клиниката бяха рутинни. Ефектите на геронтологичната терапия върху изпаднали в кома обаче не бяха напълно проучени. Мишел бе прегледал оскъдните данни в литературата и не бе открил кой знае какво. Това, което възнамеряваха да направят сега, бе опитвано няколко пъти като експериментално лечение и бе вдигнало на крака почти половината пациенти. Ето защо Мишел сега смяташе, че идеята не е лоша.

Затова скоро след пристигането на Дезмънд и Мишел тримата се събраха веднъж в полунощ и на пръсти се отправиха към стаята на Ан покрай заспалата медицинска сестра. Сакс и Мишел привързаха Ан към интравенозните системи и забиха иглите във вените ѝ, действайки бавно, внимателно и прецизно. И тихо. Не след дълго новите протеинови вериги навлизаха в кръвообращението ѝ. Дишането ѝ се накъса. Сакс изстина от ужас. Тя леко простена. Чудесно бе, че Дезмънд и Мишел бяха до него. И двамата го бяха уловили за ръцете, сякаш го поддържаха, за да не падне. Само че отчаяно му се искаше и Широко да е тук. Това би го накарало да се чувства по-добре. Широко бе една от причините той да извършва това в момента. Нуждаеше се от подкрепата ѝ, от физическото ѝ присъствие, копнееше тя да се появи и да му помогне, както бе направила на Дедалия. Да помогне на Ан.

Хироко бе експерт в областта на радикални експерименти с хората, това щеше да е елементарно за нея...

Когато всичко свърши, те извадиха интравенозните игли и прибора цялото оборудване по местата му. Медицинската сестра продължаваше да спи с отворена уста. Ан все още бе в безсъзнание, но Сакс усети, че дишането ѝ вече е по-спокойно. По-силно.

Тримата се изправиха и впериха очи в нея. След няколко минути се измъкнаха на пръсти и се прибора в стаите си. Дезмънд започна да танцува на пръсти като последния идиот и двамата го накараха да запази тишина. Легнаха в леглата си, но не успяха да заспят. Не можеха и да говорят, затова просто лежах тихо, като братя в една къща, късно през нощта, след успешна експедиция в нощния свят.

На следващата сутрин лекарката дойде и им съобщи:

— Състоянието ѝ се подобрява.

Тримата мъже изказаха удоволствието си да чуят това.

След като слязоха в трапезарията, Сакс изпита силна нужда да разкаже на Мишел и на Дезмънд за свиждането си с Хироко. Това щеше да означава за тях повече, отколкото за другите. Само че някаква част от него се страхуваше да го направи. Страхуваше се да не би да го отдадат на претоварването му или да сметнат, че просто е халюцинирал. Не знаеше какво да мисли за онзи момент, когато Хироко го изостави до ровъра му и се загуби в бурята. По време на дългите часове, прекарани до леглото на Ан, той доста бе мислил и проучвал въпроса и знаеше как земните алпинисти, намирайки се на голяма надморска височина и страдайки от кислороден глад, започвали да си въобразяват, че до тях има спътник. Нещо като двойник. А практически кислородо-подаващата му тръба бе задръстена.

— Мислех си, че Хироко би направила именно това — обади се той.

— Смело беше, признавам — кимна Мишел. — Имаше нещо от нейния стил. Не, не ме разбирай погрешно... доволен съм, че го направи.

— Чакахме шибано много, мен ако питате — намеси се Дезмънд. — Според мен някой трябваше да я завърже и да я подложи на терапия още преди години. О, Сакс, Сакс... — Той се засмя щастливо. — Надявам се тя да не откачи като теб.

— Само че Сакс бе прекарал удар — възрази Мишел.

— М-да... всъщност бях ексцентричен и преди — припомни Сакс.

Двамата му приятели кимнаха. Бяха в отлично настроение, въпреки че ситуацията още не бе разрешена напълно. След малко високата лекарка влезе и им съобщи, че Ан е излязла от комата.

Сакс все още чувстваше стомаха си прекалено свит от напрежение, за да приема каквато и да е храна, но отбеляза за себе си, че унищожава купчината препечени филии с масло доста бързо. Всъщност направо ги омете до шушка.

— Имай предвид, че тя ще ти е много сърдита — предупреди го Мишел.

Сакс кимна. За съжаление това бе най-вероятната алтернатива. Неприятна мисъл. Не му се искаше отново да го удря. Или още по-лошо — да го лиши от компанията си.

— Не би било зле да дойдеш с нас на Земята — предложи Мишел. — Мая, Ниргал и аз ще ходим там с делегацията.

— Ще има делегация до Земята?

— Да, някой предложи това и другите го приеха като добра идея. Не е зле да имаме там долу няколко представителя, за да говорят от наше име. А пък докато се върнем, Ан ще има време да обмисли онова, което направи за нея.

— Интересно — каза Сакс, чувствайки облекчение дори само от предложението да избяга по някакъв начин от тази ситуация. Всъщност бе дори страшно колко бързо можеше да измисли няколко добри причини да отиде на Земята. — Ами какво ще стане с Павонис и конференцията, за която говорят?

— Можем да участваме в нея по видеовръзката.

— Вярно. — Всъщност именно този начин на поведение бе възприет от него.

Планът беше доста привлекателен. Никак не му се искаше да е наблизо, когато Ан се събуди. Или по-скоро, когато открие какво му е направил. Естествено това бе проява на малодушие. И все пак...

— Дезмънд, ти ще ходиш ли?

— Да не си луд!

— Но казваш, че и Мая ще дойде? — попита той Мишел.

— Да.

— Добре. Последния път, когато се опитах да... да... да спася живота на една жена, Мая я уби.

— Какво? Какво... Филис? Спасил си живота на Филис?

— Ами... не съвсем. Така да се каже, спасих я, но също така бях и причината тя да се изложи на опасност, затова не мисля, че това се брои.

Той се опита да им обясни какво се бе случило онази нощ в Бъроуз и не успя. Всъщност всичко в съзнанието му бе доста мъгляво, с изключение на няколко ярки и ужасяващи момента.

— Няма значение. Просто мисъл. Не трябваше да мисля на глас. Аз...

— Уморен си — намеси се Мишел. — Но не се тревожи. Мая ще бъде далеч от сцената на събитията тук, пък и ще я държим под око.

Сакс кимна. С всяка изминала минута идеята му се струваше все по-добра. Да даде на Ан време да се поуспокои, да обмисли нещата и да разбере. Надяваше се, че щеше да стане така. Пък и щеше да е много интересно да разбере как вървят нещата на Земята със собствените си очи. Невероятно интересно. Толкова интересно, че никоя рационална личност нямаше да пропусне възможността да го направи.

ЧАСТ ТРЕТА

НОВА КОНСТИТУЦИЯ

Мравките дойдоха на Марс като част от проекта за почвата и скоро, както е характерно за тях, вече бяха навсякъде. Така малките червени човечета откриха мравките и останаха удивени. Тези създания бяха с много удобни размери за яздене. По същия начин някога американците открили конете. Укроти нещата и те ще се впуснат в лудешки бяг.

Опитомяването на мравките не било никак лесно. Малките червени учени дори не вярвали в съществуването на подобни същества. Само че те съществували, трополели наоколо като миниатюрни роботи, така че учените трябвало да измислят начин да ги обяснят. Някои от тях се изкатерили върху научните книги на хората и прочели статиите за мравките. Оттам научили за съществуването на мравешките феромони и синтезирали онези, които им били необходими, за да опитомят мравките. Те създали от тях войници — малка червена кавалерия. Не минало много време и малкият червен народ не стъпвал никъде без мравките. Трупали се по 20–30 човека върху мравка, като паши върху слоновете си. Погледнете отблизо няколко мравки и ще ги видите — точно върху гърбовете им.

Но малките червени учени продължили да четат човешките книги и научили за съществуването на човешките феромони. Когато се върнали при останалата част от народа си, били ужасени и изпълнени със страх. Сега вече знаем защо хората са такава напаст, докладвали те. Хората не са нищо друго, освен подобие на тези мравки, които яздим насам-натам. Те са гигантски месоядни мравки.

Малкият червен народ се опитал да асимилира подобна пародия на живот.

След това се разнесъл глас, който казал на всички: „Не, не са“. Виждате ли, малките червени човечета говорели помежду си по

телепатичен път и това било нещо като телепатична радиоредба. „Хората са духовни същества“, настоявал гласът.

„Откъде знаеш?“ — попитали малките червени човечета по телепатичен път. — „Кой си ти? Да не си случайно духът на Джон Буун?“

„Аз съм Гуацу Римпоче — обявил гласът. — 18-ото прераждане на Далай Лама. Пътувам наоколо в търсене на новото си прераждане. Търсих из цялата Земя, но не открих това, което ми е необходимо, затова реших да потърся нещо ново. Тибет все още е под китайско влияние и няма кой знае какви надежди това някога да се промени. Китайците, въпреки че ги обичам, са груби копелета. А останалите правителства на Земята отдавна са обърнали гръб на Тибет. Затова никой не предизвиква китайците. Нещо трябва да се направи и по тази причина дойдох тук.“

„Добра идея“, отвърнал малкият червен народ.

„Да, така е — съгласил се Далай Лама, — но сега изпитвам доста големи трудности с намирането на ново тяло, което да обитавам. От една страна, понеже децата тук са твърде малко. Освен това изглежда никой не се интересува. Проверих в Шефилд, но всички бяха прекалено погълнати от разговори. Отидох в Сабиши, но там всички бяха заровили глави в мръсотията. Стигнах до Елизиум, но всички бяха заели стойка «лотос» и човек не можеше да ги накара да помръднат. В Кристианополис всички имаха някакви планове. Проверих в Хириягарба, но там ми казаха, че вече били направили достатъчно за Тибет. Отидох във всеки един купол и станция на Марс, но навсякъде хората бяха прекалено заети. Никой не иска да бъде деветнайсетият Далай Лама. А Бардо става все по-студен и по-студен.“

„Късмет — пожелаха му малките червени човечета. — Ние също търсим подходящ човек, откакто Джон умря, и не можем да открием дори човек, с когото да си струва да приказваш, да не говорим за това да живееш с него. Големите хора са голяма каша.“

Далай Лама беше обезкуражен от този отговор. Бе доста изтощен и нямаше да изкара много време на Бардо. Затова попита: „Какво ще кажете за един от вас?“

„М-да, защо не? — отвърнаха малките червени човечета. — Ще бъде чест за нас. Само че трябва да бъдем всички едновременно. Ние

май вършим всичко заедно.“

„Защо не?“ — съгласи се Далай Лама и се пресели в едно от малките червени същества. По този начин той стана част от всички тях, от целия Марс. Малките червени човечета погледнаха нагоре към света на големите хора, които разрушаваха всичко около себе си. Преди бяха наблюдавали действията им като някакъв вид голямо широкоекранно кино, но сега вече чувстваха в съзнанията си мъдростта и състраданието на осемнайсетте предишни живота на Далай Лама. Казаха си: „Ей, тези хора наистина са голяма бъркотия. И преди сме си мислили, че положението е лошо, но сега се оказва, че нещата са много зле. Те са щастливци, че не могат да четат мислите си, иначе биха се избили. Може би точно затова се избиват сега — просто знаят какво мислят самите те и затова подозират останалите. Отвратително. И тъжно“.

„Трябва да им помогнете — каза Далай Лама от вътрешността на съзнанията им. — Вероятно можете.“

„Може би“, отвърнаха малките червени човечета. Да си кажем привычката, те бяха доста подозрителни. Бяха се опитвали да помагат на хората още откакто Джон Буун умря, бяха изградил цели градове по чердаците на всяко едно ухо на планетата и говореха непрекъснато в стил, много подобен на този на Джон, опитвайки се да накарат хората да се пробудят и да действат както подобава. Никакъв успех, с изключение на това, че осигуряваха клиентела на специалистите по уши-нос-гърло. Много от марсианците мислеха, че ушите им пищят, но никой никога не разбра, че това се дължи на малкия червен народ, което стигаше да обезкуражи когото и да било.

Само че сега малките червени човечета имаха подкрепата на състрадателния дух на Далай Лама, загнездил се в съзнанията им, така че решиха да опитат още веднъж. Далай Лама отбеляза, че това вероятно ще изисква повече от едно просто говорене в ушите на хората. Всички се съгласиха. Щеше да се наложи да привлекат вниманието им по различен начин.

„Опитвали ли сте телепатията си върху тях?“ — попита ги Далай Лама.

„А, не — отвърнаха те. — Няма смисъл. Съзнанията им са прекалено страховити и тяхната отвратителност може да ни убие.“

„Може и да не е така — посочи Далай Лама. — Защо не пробвате да блокирате вашите възприятия на онова, което те мислят, и просто да ги залееете с поток от мисли? Може и да свърши работа. Просто изпратете поток добри мисли, като лъч от съвети. Състрадание, любов, примирение, мъдрост, дори малко здрав разум“.

„Ще се опитаме — обеща малкият червен народ. — Само че ще се наложи да крецим с цялата сила на телепатичните си гласове, всички в хор, понеже тези приятелчета въобще не слушат.“

„Сблъсквал съм се с подобен проблем преди девет столетия — отбеляза Далай Лама. — Ще свикнете с това. А пък и вие сте малки и имате преимущество на количеството. Затова опитайте!“

И така всички малки червени човечета на Марс надигнаха глави и поеха дълбоко въздух.

Арт Рандълф изживяваше най-важните мигове от своя живот.

Отново започна да пропагандира идеята за конституционен конгрес. Обиколи целия лабиринт от промишлени складове и хранилища под големия купол, премина по всички широки улици, препълнени с тежки превозни средства, и навсякъде повтаряше една-единствена дума — „конституция“. Говори с Надя, Ниргал, Джаци, Зейк, Мая, Питър, Ариадна, Рашид, Тарики, Нанао, Сунг и Боразяни. Приказва с Влад, Урсула, Марина и Койота. Срещна се с неколцина млади туземци, които никога преди не бе виждал и които бяха изиграли важна роля в скорошните безредици. И непрекъснато повтаряше едно и също:

— Една конституция би ни легитимирала пред Земята и би ни дала основните положения, по които да уреждаме споровете си. И понеже така или иначе сме се събрали всички тук накуп, защо не започнем още отсега? Някои вече имат готови за обсъждане планове.

Хората кимаха, казаха: „Може би си прав“ и тръгнаха да скитат безцелно и да разсъждават върху думите му. Събитията от миналата седмица още не бяха избледнели достатъчно от съзнанията им.

Арт се обади на Уилям Форт и му разказа какво се опитва да направи. Отговорът дойде още същия ден. Старецът бе в едно от новите си убежища в Коста Рика и изглеждаше разтревожен както обикновено. „Добра идея“, бяха думите му. След този разговор хората

от „Праксис“ започнаха да се обаждат на Арт всеки ден, за да видят с какво могат да помогнат, за да се организират нещата. А докато опаковаше малкото си багаж, приготвяйки се за дипломатическата мисия на Земята, Сакс предложи:

— Трябва да поканиш и... Обединените нации.

Арт се обади внимателно:

— Сакс, изгубихме много време, докато ги накараме да си вдигнат задниците от тази планета.

— Аха. — Сакс бе впил поглед в тавана. — Само че сега ги покани като равни.

— Да поканя ООН!

Арт обмисли предложението. Да поканиш Обединените нации — в това имаше нещо. Дипломатически казано, бе предизвикателство.

Малко преди посланиците да заминат за Земята, Ниргал дойде в офиса на „Праксис“, за да си вземе довиждане с Арт.

— Сигурен ли си, че искаш да заминеш? — попита го Арт.

— Разбира се. Много ми се иска да видя Земята.

Арт направи неопределен жест с ръка, несигурен какво иска да каже.

— Пък и бездруго някой трябва да слезе долу и да им покаже кои сме ние — допълни Ниргал.

— Няма по-подходящ човек за това от теб, приятелю. Само че трябва да внимаваш с метанационалите. Кой знае какво ще им хрумне да направят. А и се пази от храната — районите, засегнати от наводнението, със сигурност имат проблеми с хигиената. Внимавай също така и със слънцето — може да получиш слънчев удар...

Докато караше посланиците на юг към елеватора, Койота гледаше замислено през ветробрана на ровъра. Сакс му обясняваше, че пътешествието до Земята няма да отвлече хората от конституционния конгрес, че ще могат да вземат участие в него по видеовръзката.

— Ние ще сме в Павонис по един или друг начин — бяха думите му.

— В такъв случай всички ще са в Павонис — отвърна мрачно Койота. Не му се нравеше пътешествието на Мая, Сакс, Ниргал и Мишел до Земята, не му се нравеше идеята за конституционен

конгрес, въобще нищо тези дни не му се нравеше. Беше избухлив, объркан и раздразнен. — Още не сме се оправили напълно — промърмори той. — Ще си спомните за тези думи.

Стигнаха до Муфата.

Пътешествениците и придружаващите ги излязоха от ровъра. Ниргал се бе затворил в себе си, Мая и Мишел бяха развълнувани, а Сакс както обикновено мълчеше. Един по един те прегърнаха Арт и Койота и се качиха в една от кабинките на елеватора.

Койота и Арт стояха и гледаха как кабинката прелетя до елеватора, прилепи се към него, издигна се нагоре и изчезна от погледа им. Несиметричното лице на Койота бе напрегнато и издаваше някакво нехарактерно за него чувство на тревога, ако не и страх. В края на краищата там бе неговият син и трима от най-добрите му приятели, които отиваха на едно доста опасно място.

— Всичко ще бъде наред — обади се Арт и прегърна стареца през рамо. — Там долу те ще са звезди и всичко ще мине добре.

Това несъмнено бе истина. В края на краищата земята бе родната им планета. И все пак...

Когато се върнаха в източен Павонис, конгресът бе започнал. Една постоянно променяща състава и броя си група от около триста човека се събираше всеки ден в промишления комплекс.

През първата седмица дебатите бяха просто каква конституция им трябва, каква да бъде формата ѝ и дали въобще им е необходима. Шарлот нарече това „метаконфликт“ — спор за какво да бъде спорът. Доста важно нещо според нея. Надя трепна нещастно, но Шарлот обясни:

— Уредим ли този въпрос, ще положим границите на това, което трябва да решаваме. Ако примерно решим да включим в конституцията си икономически и социални текстове, това ще бъде напълно различно от придържането към чисто политическа материя или към прекалено общо изясняване на нещата.

За да улесни конгреса дори при този дебат, тя и учените от Дорса Бревиа бяха пристигнали с доста така наречени „празни конституции“ — текстове, които очертаваха границите на различни видове конституции, без реално да попълват съдържанието им. Тези бланки обаче не помогнаха чак толкова, за да се спрат възраженията на онези, които твърдяха, че социалните и икономически аспекти на живота

изобщо не трябва да бъдат засягани в конституцията. Подкрепата за това „минимално съдържание“ идваше от най-различни течения — анархисти, либералитици, неотрадиционални капиталисти, ортодоксални зелени и така нататък. За всички тях очертаването на функциите на едно евентуално правителство в бъдещата конституция означаваше нещо от рода на загуба, понеже те бяха влезли в конгреса с една-единствена цел — да направят ролята на правителството колкото се може по-нищожна.

Но празните конституции имаха смисъл просто като отправни точки. Предложението бе подложено на гласуване и мнозинството реши да опитат.

И така първото препятствие вече бе прескочено. Всички се бяха съгласили да работят по един и същи план.

Работните групи започнаха да разглеждат различни проблеми на управлението, очертавайки границите на една нова обобщена празна конституция, наречена „бланка на всички бланки“. След това всичко бе въпрос на работа.

Засега техниците от Да Винчи контролираха космическото пространство около планетата. Те не позволяваха на нито една космическа совалка да акостира на Ню Кларк или да използва марсианската орбита като „спирачка“. Никой не вярваше, че това ги прави наистина свободни, но поне имаха достатъчно физическо и психическо пространство за работа. Подаръкът на революцията. Към работа ги подтикваше и споменът за битката при Шефилд; страхът от гражданска война бе още жив. Ан беше заточена в тила заедно с „Каказе“, а саботажите бяха нещо обичайно. Имаше няколко купола, които се бяха обявили за напълно автономни, както и няколко огнища на метанационалата съпротива. В общи линии бъркотията бе направо класическа. Бяха просто миг в историята — балон, който всеки момент можеше да се пръсне, и ако не направеха нещо, точно така щеше да стане. Казано по-просто, време бе да се действа.

Това бе единственото нещо, с което всички бяха съгласни. С течение на времето се открие група от работяги — хора, които наистина желяеха да свършат нещо, а не само да си губят времето. Сред всички останали дебати те вършеха истинска работа, подпомагани от Надя, която бе много добра в разпознаването на

подобни личности и им осигуряваше всяка зависеща от нея подкрепа и помощ.

Арт се мотаеше наоколо по обичайния си начин: ставане рано сутрин, приготвяне на храна и напитки и донасяне на информация от останалите сбирки. Струваше му се, че нещата вървят доста добре. По-голямата част от групите работеха сериозно, попълваха отново и отново основните моменти, изковавайки ги концепция по концепция и фраза по фраза. Радваха се, когато го виждаха около тях, доволни бяха да спрат за минутка за малко хапване, пийване и някой си друг майтап. Групата, която се занимаваше с правните въпроси, веднъж закачи за обувките му крилца от пластмаса и го изпрати с язвително съобщение до групата, отговорна за изпълнителната власт, с която бяха във вражда. Арт бе поласкан и запази крилцата — защо пък не? Това, което вършеха, имаше в себе си някаква абсурдна царственост или царствен абсурд — те пишеха законите, той летеше насам-натам като Хермес — всичко бе напълно в реда на нещата. Затова той продължаваше да лети чак до късна нощ. След като всички събирания спираха за почивка вечерта, той се връщаше в офисите на „Праксис“, които споделяше с Надя, където хапваха, обсъждаха докъде са стигнали днешните дебати, обаждаха се до пътешествениците към Земята и говореха с Ниргал, Мая, Мишел и Сакс. След това Надя обикновено заставаше пред екрана на компютъра си и продължаваше да работи, докато не заспеше направо на стола си. Тогава Арт се връщаше в склада, около който бяха струпани ровърите на делегатите. Купонът бе по-различен от този в Дорса Бревиа, но въпреки това хората често оставаха будни, седяха по подовете на квартирите си, пиеха и обсъждаха работата си през деня или току-що отминалата революция. На Арт това му харесваше. После обикновено идваше момент, когато се блъсваше в някоя от стените, понеже го заливаше вълна от огромно желание за сън. Често дори нямаше време да се добере, залитайки, до офиса и да се строполи върху кушетката до Надя, и направо заспиваше на пода. Събуждаше се преръзнал и схванат, тичаше до банята, вземаше си набързо душ, след това бегом до кухнята, за да приготви порцията кава и хава за деня. Така минаваха дните му. Усещането бе неповторимо.

Коментари на дебатите и най-различни предложения направо се изливаха върху тях — както от всички краища на Марс, така и от Земята, запълвайки няколкото големи екрана върху стената на

централната зала. Интересът към конгреса бе голям навсякъде и дори се конкурираше с този към грандиозното наводнение на Земята.

— Проблемът „местно срещу централно“ се очертава да бъде доста тежък — подхвърли Арт една вечер. — Според мен това си е истинско противоречие. Искам да кажа, че не е просто въпрос на погрешно схващане. Ние наистина желаем глобален контрол до известна степен и в същото време искаме независимост за куполите. Двете от най-големите ни ценности влизат в противоречие една с друга.

— Можем да опитаме швейцарската система — предложи Надя след няколко минути. — Джон Буун все настояваше да опитаме точно това.

Само че швейцарците от Павонис не бяха много възхитени от тази идея.

— По-скоро трябва да опитаме точно обратния модел — каза Юрген с гримаса. — Причината да съм на Марс се нарича Швейцарско федерално правителство. То те потиска, където и да си. Трябва ти разрешително даже и за да дишаш.

— А и кантоните вече нямат реална власт — допълни Приска. — Федералното правителство им я отне.

— За някои от кантоните това бе дори добро дело — вмъкна Юрген.

— Като говорим за местното против глобалното — обади се Иришка, — какво ще кажете за земята извън градовете и покритите каньони? — Тя явно се превръщаше в най-важния от червените, останали в Павонис; умерена жена, която можеше да говори от името на едва ли не всички крила на движението на Червените и затова постепенно придобиваше все по-голяма сила. — Става дума за по-голямата част от Марс, а в Дорса Бревиа казахме, че никой не може да предявява права върху нея, че всички заедно сме само управители или стопани. Това е добре, докато нещата са още така, но населението расте постоянно, скоро ще се наложи да строим нови куполи и тогава ще е много трудно да определим кой какво контролира.

Арт въздъхна. Истина беше, но бе прекалено сложно, за да се изправят пред него. Наскоро бе взел решение да посвети всекидневните си усилия, за да атакува онзи проблем, който те двамата с Надя щяха да сметнат за най-неотложен. Така че на теория бе

щастлив най-накрая да го разпознае. Само че понякога нещата бяха прекалено трудни...

Също както в този случай. Използването на земята — вечното възражение на червените. Допълнителни аспекти на проблема с местното и глобалното, само че този път чисто марсиански. В световната история нямаше подобен прецедент. Да, май това наистина щеше да се окаже най-лошият от всички проблеми...

Арт се срещна с червените, по-точно с трима от тях — Марион, Иришка и Тиу — една от приятелките на Ниргал и Джаци от яслите в Зигота. Те го заведоха в лагера си, което го накара тайно да се зарадва. Следователно, въпреки че работеше за „Праксис“, хората виждаха в него неутрална или безпристрастна личност, каквато винаги бе искал да бъде.

Лагерът на червените бе на запад от складовете, точно на ръба на калдера. Трите жени и Арт седнаха в едно от по-високите отделения под блясъка на късното следобедно слънце. Докато говореха, пред очите им постоянно бе гигантският силует на терена до калдера.

— Добре, и все пак какво ви се иска да видите в тази конституция? — попита Арт, като отпиваше от чая, който му бяха дали. Домакините му се спогледаха, сякаш внезапно стреснати от нещо.

— Всъщност — обади се Марион след известна пауза, — иска ни се да живеем на една първична планета, в пещери или в преработени кратери. Без големи градове, без тераформиране.

— Ще се наложи да стоите със скафандри през цялото време.

— Така е. Не ни е грижа за това.

— М-да... — Арт обмисли чутото. — Добре, нека да започнем от настоящия момент. Като имате предвид сегашното положение на нещата, какво бихте искали да се случи оттук нататък?

— Искаме да няма повече опити за тераформиране.

— Искаме кабелът да бъде разрушен и да няма повече имиграция.

— Всъщност дори ще е добре някои хора да си заминат обратно на Земята.

Трите спряха да говорят и впиха погледи в него. Арт се опитваше да не показва концентрацията си.

— Добре, отсега нататък биосферата няма ли да се развива самостоятелно? — попита ги той.

— Нищо не се знае — отвърна Тиу. — Но ако спрете с индустриалното тераформиране, по-нататъшното развитие ще бъде доста бавно. Дори може да спре съвсем, ако настъпи ледников период.

— Това ли е така наречената екопоезия?

— Не. Екопоетите просто използват биологични методи, за да предизвикат промени в атмосферата и по повърхността, само че действат доста интензивно. Според нас всички трябва да спрат — индустриалци, екопоети... всички.

— Особено тежките промишлени методи — допълни Марион. — И още по-конкретно — наводняването на север. Това си е живо престъпление. Ако не спрат, просто ще взривим станциите им и хич няма да ни пука какво ще стане.

Арт махна с ръка към огромния каменен калдер.

— По-големите надморски височини изглеждат по същия начин, нали?

Не бяха особено доволни да го признаят. Иришка се обади:

— Дори и по високите места има следи от ледени наноси и растителен живот. Не забравяй, че атмосферата тук е доста нависоко. Когато ветровете са силни, нищо не може да се спаси.

— А какво ще кажете, ако покроем с куполи големите калдери? — предложи Арт. — Тогава под куполите всичко ще се запази непокътнато и стерилно, с оригиналното атмосферно налягане и газов състав. Може да ги превърнем в нещо като резервати, консервирани в първичното си състояние.

— Това ще са просто паркове.

— Знам. Само че трябва да изхождаме от наличното сега, нали? Не можем да се върнем назад до М-1 и да обърнем всичко. А като се има предвид сегашното положение на нещата, добре ще бъде да запазим три или четири места в оригиналното им или близко до него състояние.

— Вярно, че ще бъде добре да имаме и няколко големи каньона, съхранени по този начин — каза Тиу колебливо. Явно подобна възможност не им бе хрумвала досега... а и доколкото Арт усещаше, тя не ги удовлетворяваше напълно. Само че наистина сегашната ситуация

не можеше да бъде отречена и трябваше по някакъв начин да се справят с нея.

Арт кимна окуражително.

— Съберете този вид консервация с ограниченията на атмосферата, залегнали в „Документа от Дорса Бревиа“. Това е петкилометров таван на въздух, годен за дишане, над който ще остане дяволски много земя, сравнително недокосната. Е, няма да премахне северния океан, само че едва ли има нещо, което е в състояние да направи това. При сегашното положение на нещата можете да се надявате единствено на някаква по-бавна форма на екопоезия. Така ли е?

Май го бе казал прекалено прямо и без заобикалки. Червените бяха впили погледи в календара на Павонис нещастно, мислейки за нещо тяхно.

— Смятай, че червените вече са наши — обяви Арт тържествено на Надя. — Кой мислиш, че ще бъде следващият ни най-лош проблем?

— Какво? — Тя почти бе заспала, докато слушаше някакъв древен раздрънкан джаз от лектерна си. — А, Арт...

Гласът ѝ бе тих и спокоен. Руският акцент бе едва доловим, но въпреки всичко се усещаше. Лицето ѝ представляваше овал под шапката от прави бели коси, а бръчките по него го правеха да изглежда износено, подобно на камъче, шлифовано от течението на годините. Надя отвори пъстрите си очи, блестящи и магнетични под казашките ѝ ресници. Красиво лице, което сега бе напълно отпочинало.

— Следващия най-лош проблем ли?

— Да.

Тя се усмихна. Откъде ли идваше тази отпуснатост, тази спокойна усмивка? Тези дни не се бе тревожила за абсолютно нищо. Според Арт това бе доста удивително, като се имаше предвид от каква огромна важност бе политическият акт, който извършваха. Само че сега нещата опираха до политика, не до война.

Арт седна зад нея и започна да масажира раменете ѝ.

— А... — промърмори Надя. — Проблеми. Е, в момента има сума ти проблеми, които са еднакво трудни.

— Като например?

— Например, чудя се дали хората от „Махджари“ ще могат да се приспособят към условията на демокрацията. Чудя се дали всички ще

приемат еко-икономиката на Влад и Марина. Чудя се дали ще успеем да изградим сносна полиция. Чудя се дали Джаки ще успее да прокара система със силна президентска власт и да използва численото превъзходство на местните, за да стане кралица. — Тя погледна през рамо и се усмихна при вида на изражението на Арт. — Чудя се за толкова много неща. Да продължавам ли?

— По-добре недей.

Надя се засмя.

— Но ти продължавай. Чувствам се добре така. Всички тези проблеми... всъщност не са чак толкова трудни. Просто ще продължим да ги поставяме за обсъждане. Само че сега първо ми размачкай врата.

Арт се върна около огромната маса, готов за разрешаването на поредния най-лош проблем. Това отново го свали на земята. Имаше стотици важни и трудни за разрешаване проблеми, мънички на пръв поглед, докато не откриеше точно в кой момент ставаха неразрешими.

Но добри идеи имаше навсякъде. Така че започнаха да се ориентират към приключване.

Централното управление, което бяха разработили, щеше да бъде нещо от рода на федерация, начело на която щеше да стои изпълнителен съвет от седем члена, избрани от двукамарната законодателна власт. Единият законодателен орган — „Думата“ — се състоеше от широка група депутати, избрани от населението, а другият, „Сенатът“, щеше да бъде съставен от по-малка група, в която щеше да влиза по един представител от всяко селище с население повече от 5000 души. В ръцете на законодателната власт бе съсредоточена доста малка сила — тя избираше изпълнителния съвет и помагаше да бъдат избрани съдиите по съдилищата. Останалата власт бе делегирана от самите селища. Съдебната власт бе доста по-силна: тя се състоеше не само от углавен съд, но и от нещо от рода на двоен върховен съд, половината от който бе конституционен, а другата половина — екологичен съд. Членовете и на двата органа щяха да бъдат одобрявани, подбирани и назначавани по жребий. Екологичният съд щеше да се произнася по въпросите относно тераформирането и други промени на околната среда, докато конституционният съд щеше да има думата за това дали са конституционно съобразни всички

останали въпроси, включително и местните закони. Един от клоновете на екологичния съд щеше да бъде комисия по земята, отговаряща за надзора върху терена, който принадлежеше на всички марсианци. Нямаше да има частна собственост в точния смисъл на думата, но щеше да има отдаване под аренда. Комисията по земята трябваше да се произнася по законността на тези сделки. При конституционния съд щеше да има съответна икономическа комисия, съставена от представители на различните гилдии, обединяващи различните професии и производства. Тази комисия щеше да надзирава установяването на еко-икономиката, включително непечелившите предприятия, касаещи обществената сфера, и облаганите с данъци печеливши производства, които имаха определени граници и по закон бяха собственост на работниците.

Това щеше да играе ролята на марсианско централизирано управление. Освен това конституцията съдържаше: дълъг списък на човешките права, включително социалните; опорни точки за земната и икономическата комисии; австралийската избирателна система; процедурите за прокарване на поправки и така нататък. В края на главния текст на конституцията бе приложено огромно количество материали, събрали се в процеса на създаването ѝ, наречено „Работни бележки и коментари“. Те щяха да помагат на съдилищата да интерпретират основната част от документа. В тях се съдържаше всичко казано от различните делегации, написаното върху екраните или полученото по пощата.

И така повечето спорни въпроси бяха разрешени или поне замечени под килима. Най-сериозният спор си оставаше възражението на червените. Арт се зае с него и издейства няколко отстъпки, включително и десетина предварителни дела за екологичния съд. Тези отстъпки по-късно бяха наречени „Големият жест“. В отговор на това Иришка, говорейки от името на всички червени, които все още вземаха участие в политическите процеси, се съгласи, че кабелът трябва да остане, че ЮНТО трябва да има представителство в Шефилд, че на земните жители трябва да е дадена възможност да имигрират (с известни ограничения) и най-накрая, че тераформирането трябваше да продължи бавно и без старите „зверски“ методи, докато атмосферното налягане над границата от шест километра над морското равнище не стане 350 милибара; това щеше да се проверява веднъж на всеки пет

години. И така съпротивата на червените бе сломена или поне намалена.

Койота поклати глава, недоволен от начина, по който се развиваха нещата.

— След всяка революция настъпва период на безвластие, в който различните общества се самоуправляват. И всичко върви добре, докато не дойде някакъв нов режим и не осере нещата. Според мен това, което трябва да направите, е да излезете навън, да се разходите из градове и каньони, покрити с куполи, и да ги попитате как са се оправяли през тези два месеца, след което да захвърлите смехотворната си конституция и да им кажете: „Ами продължавайте по същия начин“.

— Само че конституцията казва именно това — пошегува се Арт. Но Койота не бе настроен за шегички.

— Трябва много да внимавате и да не допускате властта да се концентрира на едно място, защото тя развращава. Това е основно правило в политиката. Вероятно и единствено.

Що се отнася до ЮНТО, трудно бе да се каже какво бе тяхното мнение, понеже гледните точки на Земята бяха най-различни. Имаше хора, които настояваха Марс да бъде превзет със сила и всички в Павонис да бъдат обесени или пхнати в затвора. Но по-голямата част от земяните бяха умерено настроени, а и всички все още живееха с проблемите на планетата си. Затова засега те не бяха повод за тревога като червените. Революцията бе дала на марсианците огромно пространство. И те сега трябваше да го запълнят.

През последната седмица на конгреса Арт си лягаше изтощен до краен предел от кавгите и изпитата кава. Въпреки това обаче често се събуждаше през нощта, озарен от някаква ярка мисъл, която на сутринта изчезваше или се оказваше прекалено шантава. На съседната кушетка спеше Надя — също толкова неспокойно. Понякога заспиваха заедно, докато обсъждаха един или друг проблем и се събуждаха облечени, но впити здраво един в друг като деца по време на буря. Топлината на друго тяло до теб не можеше да се сравни с нищо. В бледата ултравиолетова светлина и двамата се събуждаха заедно и си говореха с часове в изпълнената със студ сграда, сврели се в собствения си пашкул от топлина и приятелство. От колеги до приятели. А оттам до любовници, може би, или нещо от този род. Надя не изглеждаше подвластна на каквото и да било романтизъм, обаче Арт

без съмнение бе влюбен и искрено вярваше, че в проблясващите очи на Надя открива чувства и към себе си. Затова в края на дългите последни дни от конгреса те лягаха на кушетките си и си говореха, той размачкваше раменете ѝ или тя неговите, изтощени до краен предел. Създаването на този документ бе съпроводено с повече напрежение, отколкото и двамата биха признали, с изключение на моментите, когато бяха заедно срещу огромния и студен свят. Нова любов; Арт, независимо от липсата на сантименталност у Надя, не откри друг начин да изрази това. Беше щастлив.

Една сутрин те станаха и Надя каза:

— Дай да я подложим на гласуване.

Арт поговори с швейцарците и с учените от Дорса Бревиа. Швейцарците предложиха на конгреса да гласуват точка по точка, както бе решено в началото. Незабавно почнаха пазарлъци, които накараха земните борси да изглеждат кротки и мирни. Междувременно швейцарците оправиха системата за гласуване и за три дена вотът бе проведен. Всяка група получи право на един глас за всеки от номерираните параграфи на проектоконституцията. Всички 98 члена бяха одобрени и към края на документа бе прибавен официално „обяснителен материал“.

След това настана време конституцията да бъде одобрена и от марсианските жители. И така, на 11 октомври 1, М-52 (на Земята 27 февруари 2128) цялото население на Марс, включително всички над пет марсиански години, гласуваха по компютрите на китките си. Гласуваха над 95 на сто от жителите на Марс. Конституцията получи одобрението на 78% от тях, събирайки над девет милиона гласа. Вече имаха правителство.

ЧАСТ ЧЕТВЪРТА

ЗЕЛЕНАТА ЗЕМЯ

Междувременно на Земята голямото наводнение доминираше над всичко.

То бе причинено от серия яростни вулканични изригвания под западно-антарктическият леден слой. Земята под леда, напомняща територията на Северна Америка, се бе слегнала под тежестта му, затова, когато започнаха изригванията, лавата и нажежените газове разтопиха леда над вулканите, причинявайки гигантски свличания. В същото време водата започна да залива леда на най-различни места около бързо разяжданата брегова линия. Дестабилизирани и разклатени, огромни парчета лед се свлякоха в морето Рос и в морето Рон и бяха отнесени от морските течения. Разрушението продължи да се придвижва към вътрешността, а турбулентността накара процеса да се ускори. По време на първите месеци от събитието Антарктическо море се изпълни с огромни слоести айсберги, които изместиха толкова голямо количество вода, че нивото на океаните из целия свят се повиши. Водата продължаваше да нахлува в слегналия се басейн, заемайки някога от леда, разцепвайки го парче по парче, докато леденият слой не изчезна съвсем и не бе заменен от плитко ново море, размътвано от постоянно продължаващите подводни изригвания, които можеха да бъдат сравнени по сила с тези от късната креда.

И така една година след започването на изригванията Антарктида бе наполовина по-малка отпреди. Източна Антарктида приличаше на полумесец, Антарктическият полуостров напомняше за покрита с лед Нова Зеландия, а между тях лежеше плитко, изпълнено с рифове море. Що се отнася до останалия свят, нивото на океаните бе със седем метра по-високо отпреди.

От хиляди години насам, още от времето на последния ледников период, човечеството не се бе сблъсквало с природно бедствие от подобна величина. Този път обаче не бяха засегнати само няколко

милиона ловци от номански племена, а петнайсет милиарда цивилизовани граждани, живеещи на върха на нестабилна социотехнологическа пирамида. Всички големи крайбрежни градове бяха наводнени. От лицето на Земята бяха изтрити цели страни, като Бангладеш, Холандия и Белиз. Повечето от нещастниците, които живееха в региони с ниска надморска височина, бяха имали време да се преместят нависоко, понеже прииждането напомняше повече на прилив, отколкото на приливна вълна. И ето ги сега — някъде между една десета и една пета от населението на Земята — бежанци.

Няма нужда да споменаваме, че човечеството не бе готово да се изправи пред подобна ситуация. Дори и в най-добрите времена пак не би било лесно, а началото на XXII век съвсем не бе едно от добрите времена. Населението продължаваше да се покачва, природните ресурси все повече и повече се изтощаваха, а конфликтите между богати и бедни, правителства и метанационали, все повече се изостряха. Катастрофата се бе случила точно по време на сериозна криза.

Колкото и да е странно обаче, катастрофата сложи край на кризата. Изправени пред лицето на световно отчаяние, въоръжените сблъсъци от всички видове придобиха нов контекст, а повечето от тях бяха преценени като ненужни. Цели популации се нуждаеха от помощ и легалността на собствеността и печалбите избледня пред това. ООН възкръсна като митическа птица феникс от хаоса и се превърна в нещо като контролна кула за всички спасителни операции: миграция извън националните граници, построяване на убежища, разпространяване на хуманитарни помощи и т.н. Заради съществуването на тази работа Швейцария и „Праксис“ бяха в първите редици на тези, които помогнаха на ООН. ЮНЕСКО също възкръсна от онзи свят заедно със Световната здравна организация. Индия и Китай, като най-големите от зле засегнатите държави, също имаха доста голямо влияние в настоящата ситуация, понеже начинът, по който решаваха да се борят с катастрофата, щеше да бъде от значение навсякъде. Всеки се съюзяваше с всеки, с ООН и с новите ѝ съюзници. Те отказаха каквато и да било помощ от Групата на единайсетте и от метанационалите, които бяха тясно свързани със сделките на повечето от Г-11.

От друга гледна точка обаче, катастрофата задълбочи допълнително кризата. Наводнението бе поставило самите метанационали в доста любопитно положение. Преди събитията те бяха погълнати от това, което коментаторите наричаха „метаубийство“, борейки се една с друга за пълен краен контрол върху световната икономика. Ала сега, когато наводнението бе заело мислите на хората, метанационалите се бореха просто да си върнат предишните позиции. G-11 и останалите индустриални правителства, които преди бяха свързани с метанационалите, се стремяха да запазят поданиците си живи и затова не можеха да бъдат от кой знае каква помощ на гигантските конгломерати. Навсякъде хората напускаха предишната си месторабота, за да се присъединят към спасителните операции. Създадените в стил „Праксис“ предприятия, притежавани от работниците, придобиваха все повече популярност, откакто се бяха ангажирали да помагат, предлагайки в същото време на членовете си геронтологична терапия. Някои от метанационалите задържаха хората си, използвайки същите похвати. Така че борбата за контрол продължаваше на много нива, както и преди, но вече подредена по друг начин заради катастрофата.

В този контекст за повечето земни жители Марс стоеше напълно безучастен. О, естествено марсианците отнесоха доста псувни като неблагоприятни деца, изоставили родителите си във време на нужда. Това бе само един от примерите за многото лоши (и добри) отзиви за наводнението. Съществуваха герои и злодеи, а много от земяните набедиха марсианците за злодеи — плъхове, напускащи потъващия кораб. Друга част пък гледаше към тях с надежда като към потенциални спасители, но как точно щеше да стане самото спасяване, никой не можеше да каже... Все пак имаше нещо обнадеждаващо в това, че хората забелязваха новото общество, което се образуваше на съседния свят.

Междувременно, без значение какво се случваше на Марс, хората от Земята се бореха да се справят с наводнението. Към дългия списък на щетите се прибави още една — резки климатични промени като увеличаване на облачната покривка, която отразяваше повече слънчева светлина и причини спад на температурите, поява на бури, които унищожаваша така необходимите реколти. Понякога

дъжд падаше на такива места, където никога преди не бе валил — в Сахара, в Мохаве, в северната част на Чили... Сякаш колосалното наводнение бе навсякъде. Последниците му — също. С унищожаването на селскостопанската продукция от новите свирепи бури гладът се превърна в проблем. Заплашено бе всякакво общо чувство на кооперация, понеже изглеждаше, че храната няма да стигне за всички. Заговори се за подбор или сортиране. Тоест, във всяка една част от Земята цареше такава бъркотия, сякаш някой бе разровил мравуняк с пръчка.

Това бе Земята през лятото на 2128 година: безпрецедентна катастрофа и продължаваща всеобща криза. Старомодният свят вече изглеждаше като лош сън, от който всички се бяха събудили по особено груб начин и бяха попаднали в дори още по-лоша действителност. М-да, от трън на глог... Имаше хора, които се опитваха да се върнат на тръна, докато други гледаха да се махнат и от двете. Никой не можеше да каже какво ще се случи оттук.

Ниргал се чувстваше така, сякаш някакво невидимо менгеме го пристягаше все по-здраво с всеки изминал ден. Мая постоянно мрънкаше и се оплакваше, а на Мишел и Сакс явно не им пукаше. Мишел бе много щастлив, че в момента пътува към Земята, а Сакс бе прекалено погълнат от наблюдаване на репортажите за конгреса в Павонис Монс. Най-послед след пет месеца пристигнаха. От Земята се извисяваха десет космически елеватора. Няколко от тях бяха от така наречените „разделени кабели“, които се разцепваха надве и слизаха на север и на юг от екватора. Единият „разделен кабел“ се спускаше като буквата Y до Вирак във Филипините и до Убагума в западна Австралия, а другият — до Кайро и Дърбан. Този, по който се спускаха в момента, се разцепваше на около 10 000 км от Земята. Северната линия стигаше Порт-тъв-Спейн в Тринидад, а южната се спускаше в Бразилия, близо до Арипуана.

Те поеха по северното разклонение към Тринидад. От кабинката на елеватора се откриваше изглед към западното полукълбо, в центъра на което бе басейнът на Амазонка, чиято кафява вода преминаваше като вена през зелените бели дробове на Земята. Надолу, надолу, надолу... По време на петте дена, колкото трая спускането им, светът

постепенно се приближи толкова, че изпълни всичко под тях. Съкрушителната гравитация, която бяха търпели, за да се подготвят месец и половина на кораба, се завърна, пое ги бавно в хватката си и стискаше, стискаше... Ниргал си мислеше, че поне малко се е приспособил към тежестта, но явно грешеше, понеже сега се задъхваше. Всяка глътка въздух за него бе усилие. Той бе застанал стабилно пред един от илюминаторите, стиснал здраво перилата, и се взираше през облаците в брилянтното синьо на Карибите и тъмнозелената Венецуела. Извивката на небето бе смесица от нагънати ленти бяло и тюркоазеносиньо, над които тъмнееше мракът на космоса. Всичко бе толкова лъскаво. Облаците бяха същите като на Марс, само че по-плътни, по-бели и по-дебели. Вероятно силната гравитация бе причина за по-високото налягане върху ретината му или върху очния му нерв и затова цветовете изглеждаха толкова ярки. Звуците също бяха по-остри.

Заедно с тях в елеватора пътуваха дипломати от ООН, съветници на „Праксис“, представители на медиите. Всички те се надяваха марсианците да им дадат малко време, за да поговорят. Ниргал откри, че му е трудно да ги слуша или да се съсредоточи върху тях. На всички сякаш въобще не им пукаше от положението им в космоса, като че ли не се намираха на десет хиляди километра над Земята и не падаха бързо към нея.

Дълъг последен ден. След това влязоха в атмосферата и не след дълго кабинката на елеватора ги откара до зеления квадрат на Тринидад при огромния комплекс на муфата в съседство до изоставеното летище, чиито писти приличаха на сиви руни. Кабинката на елеватора се приплъзна в бетонната маса, постепенно забави ход и спря.

Ниргал се пусна от перилата и внимателно последва останалите, туп, туп, тежестта изпълваше цялото му тяло, туп, туп. Той стъпи на пода на земната сграда. Интериорът на муфата напомняше на онази в Павонис Монс — доста нелепа познатост, защото въздухът бе солен, плътен, горещ, кънтящ и тежък. Ниргал бързаше с всички сили през залите. Искеше му се да излезе навън и да види най-накрая всичко. Цялата тълпа го наобиколи, но съветниците на „Праксис“ разбраха и направиха коридор през насъбралите се хора. Сградата беше огромна и вероятно бе пропуснал възможността да излезе от нея с метрото. Но

отпред се виждаше врата, през която нахлуваше светлина. Леко зашеметен от усилието, той се потопа в заслепяващия блясък навън.

После закуцука към колата, към която го поведоха — истинска антика, с открит покрив и каучукови гуми. Кабриолет. Ниргал седна на задната седалка между Сакс и Мая, за да може да вижда по-добре. Под ослепителните лъчи на светлината имаше стотици, хиляди хора, облечени в смешни костюми — неонова коприна, розово пурпурно златист аквамарин, скъпоценни камъни пера, шапки...

— Карнавал — обади се някой от предните седалки. — Обличаме се в такива странни костюми за карнавала в Деня на Откритието, когато Колумб е пристигнал на острова. Той бе преди около седмица, но ние поудължихме фестивала във ваша чест.

Подрусвайки се леко, колата премина през хорските кордони и се насочи към една скала с почти отвесен склон. Зад нея се оказа областта на пристанището, което сега бе потопено под водата. Сградите се издигаха сред парчета мръсна пяна, която се поклащаше върху невидими вълни. Целият комплекс представляваше залято от прилива езеро, в което се поклащаха лодки с гребла. Изведнъж Ниргал усети рязка смрад на катран.

— Това е Катраненото езеро там долу до Ла Бреа. Цялото е изкопано и направено на малко езерце, което понякога използваме. Вижте кое смърди — онзи нов път там до водата.

Асфалтов път. От двете му страни се бяха натрупали хора. Колата бавно премина през някакъв очевидно дъвен квартал и се озова на широк асфалтиран булевард, осеян с огромни дървета и големи мраморни сгради.

— Това са метанационални небостъргачи. Като ги построиха първо, ни се струваха огромни, само че нищо не може да изглежда по-огромно от кабела.

Спряха. Ниргал се изправи с усилие, излезе навън и откри, че му е трудно да върви. Едва не падна, понеже всичко се въртеше около него. Мая го стисна здраво за ръката. Той сграбчи слепоочията си, дишайки тежко през устата.

— Добре ли си? — попита го Мая рязко.

— Да — отвърна той и се опита да кимне.

Озоваха се в комплекс, изграден от груби нови постройки. Небоядисано дърво, бетон, гола мръсотия, сега покрита с листенца от

цветя. Хората бяха навсякъде, почти всички облечени в карнавални костюми. Отблясъкът на слънцето в очите му не искаше да изчезне. Поведоха го към дървения подиум отпред. Тълпата аплодираше бясно.

Една красива млада жена, облечена в зелено сари, препасано с бял платнен пояс, представи четиримата марсианци. Хълмовете зад нея се извиваха като зелени пламъци под силния западен вятър. Беше по-студено отпреди, а и смрадта се бе поутоложила. Мая застана пред камерите и микрофоните и годините ѝ изведнъж изчезнаха. Тя заговори отделни сухи изречения, всяко от които бе лудо аплодирано — повик и отговор, повик и отговор. Медийна звезда, наблюдавана от цял свят, с изключителен талант да увеличи хората след себе си, изричаща слова, които напомняха за речта ѝ в Бъроуз в кулминационната точка на революцията, когато бе успяла да повдигне духа на тълпата в Принсес Парк. Нещо от този род.

Мишел и Сакс отказаха да изнесат речи и изтикаха напред Ниргал, за да се изправи лице в лице с тълпата и със сочещите към слънцето зелени хълмове. Когато се озова на подиума, Ниргал не можа да чуе дори мислите си. Бял шум на овации, плътен звук в плътния въздух.

— Марс е едно огледало — каза той в микрофона, — в което Земята вижда собствената си същност. Преместването на Марс бе едно пречистващо пътешествие, което свали от човека всичко, с изключение на най-важните неща. Това, което пристигна на Марс най-накрая, бе земен човек от-до. А това, което се случи оттогава насам, беше изражение на земните гени и земните мисли. И така можем да помогнем на родната си планета по много по-важен начин, отколкото материално — с редки метали и нови генетични вериги. Можем да ви послужим като способ да видите самите себе си. Като карта на една невъобразима огромност. Затова с нашите скромни усилия ние правим онова, което зависи от нас, за да допринесем за създаването на една велика цивилизация, която е на път да възникне. Ние всички сме примати, първообрази на една независима цивилизация.

Бурни аплодисменти.

— По този начин виждаме нещата ние, на Марс — дълга еволюция през вековете, водеща към справедливост и мир. Научавайки все повече неща, хората започват да разбират по-добре колко са зависими един от друг и от света, който обитават. На Марс ние

открихме, че най-добрият начин да изразим тази взаимосвързаност, е да живееш, за да даваш, да създаваш култура, основана на състраданието. Всеки човек е свободен и равен пред останалите, а всички заедно работят за всеобщото благоденствие. Тази работа ни прави свободни. Никаква друга йерархия не си струва. Колкото повече даваме, толкова по-велики ставаме. Сега, сред това грандиозно наводнение, пришпорени от него, ние виждаме как тази култура на състраданието разцъфва едновременно на двата свята.

Той седна, обкръжен от страхотен шум. Речите свършиха и започна нещо от рода на открита пресконференция — отговори на въпросите на красивата жена в зеленото сари. Оказа се, че тя е министър-председател на Тринидад и Тобейго. Ниргал забеляза, че е удивително красива.

Внезапно всичко притъмня. Той изненадано се огледа наоколо и видя, че на западния хоризонт над морето се е струпала огромна мрачна маса облаци, чиито оловни ръбове бяха закрили слънцето. Тълпата се разсипа и всеки се укри под навес, дърво, веранда или под големите тенекиени автобусни спирки. Изведнъж долетя силен повей на вятъра и по мръсотията закапаха едри дъждовни капки. Четиримата марсианци бяха избутани под покрива на един павилион, където им направиха място.

След това се изля такъв порой, какъвто Ниргал никога не бе виждал. Дъждовните капки приличаха на завеса, която ревеше и се разбиваше във внезапно появилите се локви и вади. Всичко наоколо бе осеяно с милиони малки бели дъждовни експлозии. Целият свят навън бе размазан от падащата вода и превърнат в отделни цветни ленти. Зеленото и кафявото бяха омесени в едно. Мая се ухили:

— Сякаш върху нас пада океан!

— Толкова много вода! — изумяваше се Ниргал.

Министър-председателката сви рамене.

— Това се случва всеки ден по време на мусоните. Вярно, че дъждът е повече отпреди, пък и вече си имаме достатъчно вода.

Ниргал поклати глава и почувства пулсираща болка в слепоочията си. Дишането във влажния въздух му причиняваше болка. Сякаш се давеше.

Дъждът рязко спря. Слънцето си проби път през облаците и отвсякъде се заиздига пара. Ниргал отново плувна в пот. Не можеше да

диша спокойно.

— Струва ми се, че трябва да полегна.

— О, да, да, естествено. Сигурно си изтощен от толкова много емоции. Ела.

Отведоха го в една малка сграда в квартала. Стаята, в която го настаниха, беше с бамбукови стени и бе абсолютно празна, с изключение на един матрак до вратата.

— Страхувам се, че матракът не е достатъчно дълъг за теб.

— Няма значение.

Оставиха го сам. Нещо в интериора на стаята му напомни за апартаментчето на Хироко в горичката от далечната страна на езерото в Зигота. Не само бамбукът, но и формата и размерите на стаята... и нещо, което му се изплъзваше, вероятно зелената светлина, която струеше отвсякъде. Усещането, че Хироко е някъде наблизо, бе толкова силно, че той се хвърли върху матрака и заплака. Пълно объркване на чувствата. Цялото му тяло и особено главата му бяха пълни с пронизваща болка. Накрая спря да плаче и потъна в дълбок сън.

Събуди се гол и подгизнал от пот. Все още бе тъмно. Ниргал се облече и излезе от стаята. Беше вечер; бе проспал целия ден. Мая, Мишел и Сакс бяха седнали да вечерят с някаква голяма група хора. Той ги увери, че е добре. Беше гладен като вълк.

Настани се сред тях. Цялата му глава гореше. Някой му подаде резенчета подсладен портокал, които малко поохладиха устата му.

Когато приключиха с яденето, разтребиха масите заедно, също като в Зигота или в Хираниягарба. Главата на Ниргал пулсираше. Очите му все още сълзяха, независимо от подсладените портокалови резенчета. Клепачите му натезаха.

— Знам, че звучи странно — промълви той, — но ми се струва, че отново ми се спи.

Събуди се преди зората и излезе на верандата, за да наблюдава как небето изсветлява почти като марсианското — от черно към пурпурно към розово и светлорозово, преди да се превърне в зашеметяващото циановосиньо, характерно за земните тропически сутрини. Главата му още натезаваше, но най-накрая се чувстваше отпочинал и готов да щурмува отново света. След закуската от зелено-

кафяви банани той и Сакс се присъединиха към няколко от домакините им, за да ги поразведат из острова.

Където и да отиде, в полезрението им винаги оставаха стотици хора. Всички бяха нисички, с кафява кожа като него в околностите и по-тъмни в градовете. Ниргал се учуди, когато видя колко мършави са всички. Ръцете и краката им бяха жилести от многото работа или тънки като вейки. На подобен фон формите на младите жени изглеждаха като съцветия, нехарактерни за този свят.

Жилищата им бяха разположени в дупки, изсечени в зелената джунгла, която след това се бе опитала да си върне обратно пространството. По-старите сгради бяха построени от потъмнели от времето тухли, които се рушаха и се сливаха отново със земята. Оризовите полета бяха терасирани толкова прецизно, че хълмовете изглеждаха по-големи, отколкото бяха в действителност. Светлозелените проблясъци на оризовите кълнове бяха нещо, което на Марс не бе виждал никога. Нюансите на зеленото бяха ярки и блестяха по-силно от всичко, което Ниргал си спомняше да е виждал. Те сякаш го натискаха, бяха толкова различни и интензивни. Слънцето позлатяваше тила му.

— Заради цвета на небето е — обясни Сакс, когато Ниргал му спомена за това. — Червеното в марсианското небе променя мъничко зеленото.

Въздухът бе плътен, влажен и вонеше на гранясало. Призрачният океан се простираше надалеч към хоризонта. Ниргал се закашля и започна да диша през устата, опитвайки се да не забелязва пулсиращите си слепоочия и чело.

— Влияе ти ниската надморска височина — размишляваше Сакс. — Чел съм, че така се случва с жителите на Хималаите и Андите, които слизат до морското равнище. Повишава се киселинното равнище в кръвта. Май трябваше да се приземим на по-високо място.

— Ами тогава защо не го направихме?

— Искане да дойдем именно тук, понеже това е родното място на Дезмънд. Всъщност май е имало леки кавги кой да бъде следващият ни домакин.

— Дори и тук ли?

— Според мен доста повече, отколкото на Марс.

Ниргал изстена. Тежестта на света, задушаваният въздух...

— Ще потичам — обяви той и тръгна.

В началото всичко бе обикновено. Движенията, с които бе свикнал, се разляха из цялото му тяло и му напомниха, че все още си е същият. Но скоро започна да чувства натиска на плътния въздух върху белите си дробове, натиска на погледите на малките хора, покрай които минаваше, и натиска на собствената си тежест, която караше ставите му да изтръпват от болка. Тежеше почти два пъти повече, отколкото бе свикнал. Усецането бе такова, сякаш носеше някаква невидима личност на гърба си, всъщност не... тежината бе вътре в него. Пътят изгаряше краката му и сякаш ги превръщаше в пламтящи дървесни стволоче. Бягането можело да причинява и болка! Чувстваше главата си като гигантски балон. Всички влажни зелени растения сякаш се мъчеха да се докопат до него. Стотиците отсенки на зеленото се сливаха в една преобладаваща зелена ивица, която наводняваше света. Черни точки плуваха пред очите му. „Хироко! — изстена той и се затича. — Хироко, каза ми, че ще е съвсем различно!“

Ниргал се запрепъва по мръсотията с цвят на охра по улиците на квартала. Стотиците хора го последваха. Той откри Мая, сложи глава на рамото ѝ и заплака.

— Трябва да го отведем в Европа — каза бавно Мая на някого зад гърба му. — Беше абсолютна глупост да го водим направо в тропиците.

Ниргал се извърна и погледна назад. Мая говореше на министър-председателката.

— Винаги сме живели по този начин — отвърна тя и прониза Ниргал с горд поглед.

Само че Мая не остана много впечатлена.

— Трябва да го заведем в Берн.

Улиците в Берн бяха претъпкани с дипломати и репортери със закачени табелки с идентификация върху гърдите им.

Ниргал, Сакс, Мишел и Мая бяха настанени в главната квартира на „Праксис“ — малка каменна сграда, точно над реката. Ниргал бе изумен колко близо до реката се осмеляват да строят швейцарците — дори двуметрово покачване на нивото ѝ би причинило нещастие, само че на тях изглежда не им пукаше. Очевидно бяха установили доста

здрав контрол върху реката, въпреки че тя извираше от най-стръмния планински масив, който Ниргал някога бе виждал! Тераформиране, без съмнение. Никак не бе чудно, че швейцарците се оправяха толкова добре на Марс.

Сградата на „Праксис“ бе само на няколко пресечки от стария център на града. Близко до средата на полуострова се намираха офисите на Международния трибунал, точно в съседство с швейцарските федерални сгради. Затова всяка сутрин четиримата вървяха по покритата с калдъръм главна улица „Крамгасе“, която бе невероятно чиста, гола и пуста в сравнение с улиците в Порт-ъв-Спейн, минаваха покрай часовниковата кула и стигаха до офисите на Международния трибунал. В тях те се срещаха с най-различни групи, с които обсъждаха ситуациите на Марс и Земята: длъжностни лица от ООН, представители на национални правителства, изпълнителни представители на метанационалите, спасителни организации, медийни групировки и т.н. Всички искаха да знаят какво е положението на Марс, какво смятаха да правят след това, какво мислеха за ситуацията на Земята, какво би могъл да предложи като помощ Марс на Земята и много други. Ниргал откри, че му е много лесно да говори с повечето хора, на които го представяха — те явно разбираха сходните ситуации на двата свята, гледаха реалистично на възможностите на Марс да „спаси Земята“, не очакваха да си върнат контрола върху Марс, нито пък да възстановят метанационалния световен ред от праисторическите години.

Опита се да се съсредоточи върху събранията в Международния трибунал и в швейцарския Бундесхаус. „Праксис“ продължаваше да ръководи спасителните операции около наводнението, наслаждавайки се на факта, че работят без каквито и да било планове. Вече всички бяха обърнали достатъчно внимание на производството на стоки и услуги от първа необходимост, включително и геронтологичната терапия. Затова просто трябваше да се пришпори процесът и да се поеме водачеството, за да се види какво може да бъде сторено в случай на опасност. И тъй като „Праксис“, швейцарците и техните съюзници бяха хвърлили всичките си сили в изграждането на убежища и в геронтологичната терапия, хората навсякъде им помагаша с готовност. Ако имаш възможност да си уредиш живота, докато спасяваш света, ако това представлява най-добрата ти възможност за стабилност, дълъг

живот и шанс за децата ти, тогава защо не? Защо не? Какво имаше да губят по-голямата част от хората? Късният метанационален период бе благодетелствал някои, но милиарди бяха пренебрегнати, а ситуацията от ден на ден се влошаваше.

Тоест, метанационалите губеха масово работниците си. Не можеха да ги вкарат в затворите, ставаше все по-трудно да ги уплашат и единственият начин, по който можеха да ги запазят, бе да създадат същите програми, каквито „Праксис“ вече осъществяваше. Те това и правеха или поне така казваха. Мая бе сигурна, че промените, които извършваха, бяха само повърхностни и наподобяваха тези на „Праксис“, само за да запазят работниците и печалбите си. Но също така бе възможно Сакс да е прав — те да се окажат неспособни да контролират ситуацията и да обявят някакъв нов световен ред.

Точно това реши да каже и Ниргал по време на една от възможностите си да се изкаже — на конференция в голямата зала на Бундесхауса. Застанал на подиума, вперил поглед в пълната с делегати и репортери зала, Ниргал изведнъж разбра, че неговата роля е да бъде младият марсианец, говорещ от името на новия свят. Вече можеше да престане да говори същото като Сакс и Мая и да предостави на хората и чуждата, „извънземна“ гледна точка.

— Всичко ще бъде наред — започна той, стараяйки се да обхване с поглед колкото се може повече хора. — Всеки един миг от историята се състои от смесица от най-различни архаични елементи, събрани от цялото минало чак до праисторическия период. Настоящото винаги е колаж от всички тях. Все още се срещат рицари, които идват, яхнали коне, и отнемат реколтата на селяните. Все още има гилдии, има и племена. Сега виждаме колко много хора изоставят работата си, за да се включат в спасителните операции по последствията от наводнението. Уж нещо ново, но всъщност чиста проба поклонничество. Те искат да странстват, искат от тях да има някаква духовна полза, иска им се да вършат истинска работа. Смеслена работа. Те вече няма да търпят да бъдат обирани от когото и да било. Тези от вас тук, които представляват аристокрацията, изглеждат разтревожени. Вероятно ще ви се наложи да зарежете сегашния си статус и да работите за себе си. Да живеете по същия начин като всички други. Това е истина — така ще се случи. Но всичко ще бъде добре, дори и за вас. Щом има достатъчно, недейте да ламтите за

повече. А когато всички станат равни, тогава и вие, момчета, ще бъдете в най-голяма безопасност. Това всеобщо разпространение на геронтологичната терапия, на което ставаме свидетели в момента, е може би главният смисъл на демократичното движение. То е нещо като физически триумф на демокрацията, дълго очакван и най-накрая настъпил. Здраве за всички. И когато това се случи, експлозия от позитивна енергия ще промени цялата Земя само за няколко години.

Някой от тълпата се изправи и го попита за възможността от демографски взрив. Той кимна.

— Да, разбира се. Това е доста голям проблем. Човек не трябва да бъде демограф, за да разбере, че когато постоянно се раждат нови и нови деца, а възрастните не умират, населението скоро ще нарасне до страховити размери. До такива размери, че в един момент ще настъпи катастрофа. Затова се налага този проблем да бъде разгледан сега. Просто трябва да се ограничи раждаемостта, поне за известно време. Това не е нещо, което ще продължи вечно. Геронтологичната терапия съвсем не означава безсмъртие. Все някога ще настъпи миг, когато първите подложени на терапия ще умрат. Ето там е решението на въпроса. Да кажем, че населението на двата свята в момента е около 15 милиарда. Това значи, че започваме от лоши начални условия. Като се има предвид сериозността на проблема, докато имаш възможности да станеш баща, няма причини да се оплакваш — в края на краищата причина за неприятностите е лично твоето дълголетие, а дали ще имаш едно или десет деца, проблемът си остава. Да приемем, че всеки двама родители или партньори имат само по едно дете. Това означава по едно дете за всеки двама души от предното поколение — тоест, седем и половина милиарда деца от сегашното поколение. Всички те също ще бъдат подложени на терапия и грижливо коткани, понеже са нашето безценно съкровище. Те на свой ред ще имат около четири милиарда деца — нови безценни съкровища, — които пък ще имат две и така нататък. След това в един определен момент — може би след сто, може и след хиляда години — първото поколение ще умре. Всички са живи по едно и също време и населението постоянно нараства, макар и с постоянно забавящи се темпове. Вероятно това ще стане за доста кратко време, но така или иначе, когато процесът приключи, останалото население ще бъде намалено наполовина. Тогава хората могат да започнат да се вглеждат в ситуацията, инфраструктурите,

околната среда на двата свята... капацитета на цялата Слънчева система или каквото им хрумне. След като първото поколение изчезне, останалите ще могат вече да имат по две деца, за да стои броят на хората постоянно на едно стабилно ниво. Бъде ли приет подобен подход, с демографската криза е свършено. Може да отнеме около хиляда години.

Ниргал спря, за да огледа аудиторията. Хората го наблюдаваха мълчаливо, захласнати от идеята. Той направи жест с ръка, сякаш за да обхване всички.

— Междувременно трябва да си помагаме един на друг, да поправим грешките, да се грижим за природата. И точно в тази част на проекта Марс може да помогне на Земята. На първо място ние сме специалисти по грижи за природата. Всички се учим на това и някои от уроците могат да бъдат приложени тук. Второ, по-важно, въпреки че голяма част от хората завинаги ще останат на Земята, известна част могат да се преселят на Марс. Това ще помогне да се облекчи ситуацията. Ние ще бъдем щастливи да ви приемем. Можем да поемем задължението да вземем при нас известен брой хора, понеже ние, марсианците, въпреки всичко произхождаме от Земята и трябва да не оставаме безучастни. Земята и Марс... А има и други годни за обитаване планети в Слънчевата система — наистина, не толкова големи като нашите, но въпреки всичко са много. Ако успеем да ги използваме всички, можем да преживеем пренаселените години и заедно да навлезем в нашата Златна ера.

Тази реч произведе доста голямо впечатление, ако можеше да се съди по медийния фурор. След това Ниргал часове наред всеки ден разговаряше с най-различни групи, доказвайки идеите, които бе изказал на това събиране. Доста изтощителна работа, затова след няколко седмици непрекъснати разговори без каквато и да е почивка той погледна през прозореца на стаята си една безоблачна сутрин, излезе и помоли ескорта си за кратка експедиция. Охраната се съгласи да каже на хората в Берн, че е заминал на частно пътешествие и заедно с него тръгна към Алпите.

Ниргал слезе от влака, придружен от ескорта си, и се запъти към една тясна тераса извън сградата на гарата. Въздухът бе лек, чист и

остър, около 270 градуса К — най-добрият въздух, който Ниргал бе дишал, откакто пристигна на Земята. Имаше толкова познат аромат, че очите му се насълзиха. Ето това се казваше място.

Независимо от слънчевите очила, светлината бе ослепително ярка. Небето имаше тъмно-кобалтовосин цвят. Снегът покриваше планините почти изцяло, но гранитът се показваше навсякъде, особено в северните страни на огромните масиви, където ридовете бяха прекалено стръмни и не задържаха сняг върху себе си. Оттук Алпите въобще не приличаха на склон: всяка група скали имаше различен вид и излъчване, отделена от останалите дълбоки маси пуст въздух, включително и глетчеровите долини, представляващи огромни празни пространства с формата на буквата „U“. На север тези макроровове бяха доста по-ниско, покрити със зеленина. Някои дори служеха за корита на езера. На юг обаче те бяха нависоко и пълни единствено със сняг, лед и камъни. В момента вятърът духаше тъкмо от юг и носеше със себе си студения дъх на леда.

Поглеждайки надолу по ледената долина на юг от превала, Ниргал видя огромно нагънато бяло плато, където се срещаха всички глетчери, изливащи се от околните басейни. Обясниха му, че това място се наричало Конкордияплац. Тук се срещали четири големи глетчера, за да продължат после на юг и да се вляят в най-големия ледник в Швейцария.

Ниргал помоли съпровождащите го да останат в гарата и да го изчакат. Искаше му се да се поразходи наоколо сам. Те възразиха, но в крайна сметка върху глетчера през лятото нямаше сняг, пукнатините се виждаха ясно, а и по пътеката нямаше такива. Въпреки всичко членовете на ескорта не бяха съвсем сигурни дали е редно да го пускат съвсем сам. Двама от тях настояха да дойдат с него, поне за част от пътя и на разстояние зад него — „просто за всеки случай“.

Най-накрая Ниргал се съгласи на подобен компромис, дръпна качулката си и тръгна надолу по ледените стълби с болезнени тупвания, докато в края на краищата не се озова върху равното и широко плато на Юнгфрауфирн. Ридовете от двете страни на тази долина се простираха на юг съответно от Юнгфрау и Монх и след няколко километра се спускаха рязко надолу към Конкордияплац.

Дълго време той просто вървя. Това място бе също толкова важно, колкото и първичният марсиански пейзаж. Огромен също като

марсианския, да, дори по-голям заради по-отдалечените хоризонти и размазващата гравитация. И беше по-стръмно. И по-бяло. И по-ветровито, ух, пронизваше го през анорака, дори по-ветровито и по-студено... о, Боже, сякаш вятърът се забиваше право в сърцето му! Внезапно го заля прозрението, че Земята е толкова огромна, че в колосалното си разнообразие дори притежава региони, които са по-марсиански от самия Марс... че при всичките си показатели, по които бе по-велика от Марс, тя бе по-велика дори, когато изглеждаше марсиански.

Тази мисъл го накара да притихне. Няколко секунди просто стоя и се взира, опитвайки се да проумее това. Вятърът спря за момент. Светът също бе замрял. Никакво движение, никакъв звук.

Щом забеляза това мълчание, Ниргал се опита да чуе нещо, но без всякакъв успех, така че тишината ставаше все по-осезаема. Не приличаше на нищо, което бе чувал някога. Той се замисли върху това. На Марс винаги бе живял с помощта на някаква машина — купол или скафандър, ако не се броят редките разходки по повърхността през последните няколко години. Само че винаги се бе донасял или звукът на вятъра, или на работещите наоколо машини. Или просто не бе обръщал внимание. Сега около него бе само тази велика тишина — тишината на самата вселена. Никое въображение не можеше да си представи подобно нещо.

След известно време отново започна да долавя звуци. Пулсирането на кръвта в ушите си. Дишането от носа си. Собствената му животоподдържаща система — неговото тяло с органичните си помпи, генератори и вентилатори. Всички механизми бяха там, вътре в тялото му, и издаваха звуците си. Но сега около него цареше единствено тишината и затова можеше да чуе самия себе си. Само той в този огромен свят, сам, свободно тяло, застанало върху майката-земя, свободен сред леда и скалите — там, където бе започнало всичко. Майката-Земя — той си помисли за Хироко, само че без онази разкъсваща скръб, заляла го в Тринидад. Когато се завърнеше на Марс, можеше да живее по същия начин. Можеше да се разхожда навън в тишината, свободен, жив навън, сред вятъра, сред подобна девствено чиста колосална безжизнена белота, под подобен тъмносин свод, син като дъха на самия живот — кислород, цветът на живота. Обгръщащ

като купол белотата. Нещо като поличба. Бялото и зеленото, само че тук зеленото бе синьо.

И покрито със сенки. Сред вече по-бледите олюляващи се остатъчни образи лежах дълга сенки, прострели се от запад на изток. Доста се бе отдалечил. Обърна се и се закатери към Юнгфрауфрин. Назад по пътеката двамата му спътници кимнаха и на свой ред тръгнаха бързо назад.

Най-накрая се настаниха в малките осветени купета на влака, който със скърцане се устреми към гранитен тунел.

Ниргал се изправи в края на един от вагоните, впил поглед в издълбания с динамит тунел, който сякаш го връщаше назад във времето. Щом излязоха на светлина, той се загледа в колосалната стена на Айгер над тях. Покрай него премина някакъв пътник, който се вгледа в Ниргал и рязко спря.

— Удивен съм да те видя тук — заговори го той. В гласа му се долавяше някакъв британски акцент. — Миналата седмица направо се сблъсках с майка ти.

— Майка ми ли? — смутен попита Ниргал.

— Да, Хироко Ай, не съм ли прав? Тя бе в Англия и работеше с някакви хора при устието на Темза. Имах път нататък и тогава я срещнах. Трябва да кажа, че да те срещна и теб ми се струва доста странно съвпадение. Почвам да се съмнявам дали всеки момент няма да започна да виждам червени човечета.

Мъжът се усмихна при тази мисъл и тръгна към следващия вагон.

— Хей! — извика Ниргал. — Почакай!

Но мъжът само забави леко крачка:

— Не, не — каза той през рамо, — не исках да се намесвам... Пък и това е всичко, което зная. Ще трябва да я потърсиш.

След това влакът със скърцане спря на гара Клайн Шадег и мъжът скочи през отворената врата на съседния вагон. Ниргал понечи да го последва, но на пътя му се изпречиха други хора, а ескортиращите го дойдоха и му обясниха, че трябва незабавно да слязат до Гринделвалд, ако искат тази нощ да се приберат у дома. Ниргал не можеше да им противоречи. Но докато влакът бавно излизаше от гарата, той погледна през прозореца и видя англичанина,

който го бе заговорил, да слиза чевръсто по една пътека надолу по прашната долина.

Ниргал се приземи на едно голямо летище в южна Англия и бе откаран на североизток в град, който според ескортиращите го се наричаше Фавършам. Зад този град пътищата и мостовете бяха наводнени. Бе решил да пристигне инкогнито, а ескортът му тук бе съставен от полицаи, които му напомняха повече на силите за сигурност на ЮНТО, отколкото на швейцарските съпровождащи — осем мъже и две жени, тихи, погълнати в себе си, впили очи в него. Когато разбраха за какво е дошъл тук, те предложиха да му водят различни хора, за да ги разпитва за Хироко. Ниргал бе сигурен, че това ще я накара да започне отново да се крие, затова настоя търсенето да протече без излишно разтръбяване.

Качиха се една лодка. На палубата ѝ стоеше някакъв толкова нисък мъж, че му се наложи да се повдигне на пръсти, за да стисне здраво ръката на Ниргал.

— Значи ти си марсианец — каза той с енергична интонация. — Добре дошъл на борда на нашия малък изследователски плавателен съд. Идваш, за да търсим някаква възрастна азиатска лейди, както дочувам?

— Да — отвърна Ниргал с ускорен пулс. — Японка.

— Хм. — Мъжът се намръщи. — Виждам съм я само веднъж, но бих казал, че е азиатка, вероятно от Бангладеш. Такива като нея са навсякъде след наводнението. Само че кой би могъл да каже, а?

Четирима от ескорта на Ниргал се качиха на борда. Собственикът на лодката натисна някакъв бутон, с който запали двигателя, завъртя румпела в кабинката на щурвала. Задният край на лодката се потопи във водата, завибрира и те тръгнаха настрани от потопените сгради. Беше облачно, небето и морето бяха обагрени в сивкав неопределен цвят.

— Как се казваш? — попита Ниргал.

— Блай. Б-Л-А-Й.

— Аз съм Ниргал.

Мъжът кимна рязко.

— Значи това служи за докове? — махна с ръка Ниргал.

— Това беше Фавършам. Тук някога бяха блатата... Хам, Магдън — всичко тук бе блато, отгук чак до остров Шепи. Суейл. Повече мочурище, отколкото течение, ако разбираш какво искам да кажа. Сега обаче излизаш тук някой ветровит ден и ти се струва, че си в самото Северно море. А Шепи е ей онзи хълм там. Чиста проба остров.

— Там ли си видял... — Не знаеше как да я нарече.

— Твоята азиатска бабичка слезе от един ферибот, пътуващ от Влисинген до Шиърнес, другата страна на този остров. Тогава Шиърнес и Минстър вместо улици имаха реки, които в дни на силен прилив стигаха до покривите на къщите. В момента сме над Магдън Марш. Ще минем около Шел Нес, понеже над Суейл е прекалено гъсто.

Водата с цвят на кал плискаше тихо под дъното на лодката. Движеха се сред дълги, извиващи се следи от жълтеникава пяна. Към хоризонта водата ставаше сивкава. Блай завъртя щурвала и лодката зави сред късичките, но силни вълни. Започнаха да се клатят. Ниргал никога не се бе качвал на лодка преди. Сивите облаци бяха надвиснали над главата му толкова ниско, че между тях и набръчканата вода имаше само тъничка ивица въздух. Лодката се поклащаше насам-натам, люлеейки се като парче корк. Течен свят.

— Тук е доста по-плитко, отколкото е обикновено — обади се капитан Блай иззад щурвала. — Ако водата беше по-прозрачна, щеше да видиш точно под нас Сейс Корт.

— Колко е дълбоко тук? — попита Ниргал.

— Зависи от прилива. Целият този остров беше около инч над морското равнище преди наводнението, тоест, с колкото се е повишило морското равнище, толкова е и дълбоко. Колко казват — 25 фута ли? Доста повече, отколкото е необходимо на момичето. Доста му се събра.

Той зави наляво и вълнението удари лодката отстрани така, че тя се залюля в серия неравномерни поклащания.

— Виждаш ли тази стрелка? Пет метра. Харти Марш. Виждаш ли онази картофена пътека ей там? Където е по-неравна вода? В средата на прилива прилича на удавен великан, погребан в калта.

— Сега приливът докъде е стигнал?

— Почти привършва. Отливът ще започне след около половин час.

— Трудно е за вярване, че Луната може да накара океана да се издига чак толкова.

— Какво, не вярваш в земното притегляне?

— О, вярвам му, понеже точно в момента ме измъчва. Просто ми е трудно да повярвам, че нещо толкова отдалечено може да дърпа толкова силно.

— Хм. — Капитанът се загледа в гъстата мъгла, която покриваше хоризонта отпред. — Искаш ли да ти кажа кое наистина е трудно за вярване? Трудно е да повярваш, че два-три айсберга могат да повдигнат толкова много морското равнище, че всичко да се наводни по този начин.

— Наистина.

— Направо ме изумява. Само че ей го доказателството — тече покрай нас. А, мъглата дойде.

— Лошото време повече ли е, отколкото си свикнал?

Капитанът се захили.

— Това ще бъде все едно да сравняваш абсолютни степени, мен ако питаш!

Мъглата премина през тях на дълги и влажни воали. Накъсаните вълни запушиха и засъскаха. Всичко наоколо бе замъглено. Внезапно Ниргал се почувства щастлив, независимо че му беше лошо заради непрекъснатото поклащане на лодката. Плуваше из един воден свят и нивото на светлината най-накрая бе поносимо. Беше спрял да примижва за пръв път, откакто бе на Земята.

Капитанът завъртя отново огромния щурвал и лодката започна да пори вълните право напред. Насочиха се на северозапад към устието на Темза. Отляво се виждаше нещо кафяво-зеленикаво, подаващо се от зелено-кафявата вода, покрито със сгради.

— Това е Минстър или поне онова, което остана от него. Единствената висока част на острова. Шиърнес е ей там, където водата е най-набраздена.

Под покривалото на струящата мъгла Ниргал успя да види нещо, което приличаше на струя пенеща се бяла вода, която се плискаше едновременно във всички посоки. Под бялата пяна личеше тъмна дълбочина.

— Това ли е Шиърнес?

— Аха.

— Всички ли са се преместили в Минстър?

— Или там, или някъде другаде. В Шиърнес хората са много упорити.

Капитанът се зае с нелеката задача да прекара лодката през наводнения Минстър. Там, където линията на покривите се подаваше над вълните, стърчеше върхът на една голяма сграда. Стената, която гледаше към океана, бе махната, а оставащите три образуваха нещо като малък яхт-клуб. За докове служеха горните етажи в задната ѝ част. Там вече бяха привързани три лодки. Когато акостираха, няколко мъже от бордовете им погледнаха към тях и им помахаха.

— Кой е този? — попита един от тях, когато Блай привърза лодката си за дока.

— Един от марсианците. Опитваме се да открием азиатската дама, която е помагала на хората миналата седмица тук, в Шиърнес. Случайно да си я виждал?

— Наскоро не. Всъщност, виждах я преди месец-два. Чух, че е отишла в Саутенд. Долу със сигурност ще знаят.

Блай кимна.

— Искаш ли да разгледаш Минстър?

Ниргал се намръщи.

— По-скоро ми се иска да се срещна с хора, които знаят къде е тя.

— Ще се опитаме да стигнем до Шиърнес тогава. Приливът е добър.

И така поеха към полунаводнения град, следвайки някогашните улици с минимална скорост. В центъра, където водата се пенеше най-много, бе по-спокойно. От сивата течност стърчаха комини и телефонни стълбове. Ниргал от време на време виждаше части от къщи и сгради под водата, но имаше толкова много пяна отгоре и толкова много частици отдолу, че бе почти невъзможно да види каквото и да било. Извивката на някой покрив, част от улица, сляпото око на някой прозорец... — и толкова.

В далечната страна на града имаше плуващ док, закотвен за бетонна опора, стърчаща от пяната.

— Това е стар док за фериботи. Отцепиха една секция от него и изпомпаха водата от офисите, след което отново ги заселиха.

— Заселили са ги отново?

— Да, ще видиш.

Блай скочи върху дока и протегна ръка, за да помогне на Ниргал. Въпреки това марсианецът падна на едното си коляно, когато се приземи.

Бетонната опора стигаше до кръста на човек. Оказа се, че е пуста и от вътрешната ѝ страна е прикрепена метална стълба. Около парапета ѝ бе увит гумен кабел, от който стърчаха електрически крушки. Бетонният цилиндър свършваше след около триметрово спускане, но стълбата продължаваше и водеше към някаква голяма, влажна, топла и миришеца на риба стая, в която се долавяше шума на няколко генератора от съседната стая или от друга сграда. Стените, подът, таванът и прозорците ѝ бяха покрити с нещо от рода на пластмасови листи. Намираха се в нещо като мехур от прозрачен материал, понеже през прозорците се виждаше вода, пенеща се като сапуна в мивката.

Лицето на Ниргал явно показваше изненадата му, понеже Блай каза с усмивка:

— Добра здрава сграда. Покрита е със „скален лист“ и прилича на вашите материи, с които покривате куполите си на Марс, само че е още по-здрово. Хората са пригодили доста сгради като тази за живеене, ако са с необходимия размер и дълбочина. Поставят една тръба и пуф! — сякаш издухват сапунен мехур. Доста от хората в Шиърнес се местят в подобни сгради. Наричаме ги „хората на прилива“. Според тях това е по-приемливо, отколкото да просят милостиня в Англия, нали?

— Добре де, а с какво се занимават?

— С риболов, както винаги. И реконструкции. Ей, Карна! Ей го моето марсианче, можеш да му кажеш здравей. Нисичък е за там, откъдето идва, а?

— Ама туй е Ниргал, нъл' тъй? — И мъжът, чернокос и тъмнокож, приличащ на азиатец на външен вид, ако не по акцент, стисна внимателно ръката му.

Ниргал попита дали са виждали Хироко. Карна сви рамене.

— Никога не съм знаел как се казва. Мислех си, че е от тамилите — от южна Индия. Чух, че била заминала за Саутенд.

— Тя ли ви помогна за това тук?

— Аха. Тя и още няколко като нея донесоха мехурите от Влисинген. Чудесно стана, че пристигна. Преди да дойде се унижавахме пред онези в Хай Халстоу.

— Защо въобще дойдоха?

— Де да знам. Нещо като спасителен отряд, според мен. — Той се ухили. — Въпреки че не дойдоха точно по този начин. Местеха се насам-натам по бреговете, строяха най-различни неща от отпадъците просто за кеф, както изглеждаше. Те наричаха това „междуприливна цивилизация“. Майтапеха се както обикновено.

Ниргал усети, че сърцето му започна да бие по-забързано. В стаята бе доста горещо.

— Как изглеждаха хората с нея?

— Някои от тях бяха ориенталци. Азиатци, с изключение на един или двама бели.

— Имаше ли високи? — попита Ниргал. — Като мен?

Нямало. И въпреки това... Ако групата на Хироко бе дошла на Земята, твърде вероятно бе по-младите да са останали на Марс. Дори и Хироко не би успяла да уговори всички на подобен план. Биха ли напуснали Марс Франц, Нанеди...? Ниргал силно се съмняваше. Да се завърнеш на Земята в час на нужда... старите биха се зарадвали на подобна възможност. М-да, наистина приличаше на нещо, което Хироко би направила. Можеше да си го представи: как тя обикаля новите земни брегове и помага на хората да изградят нови места за живеене...

— Отидоха към Саутенд. Ще оправят нещата по брега.

Ниргал погледна към Блай. Той кимна; и те можеха да прекосят дотам.

На следващата сутрин тръгнаха през светлата и силно напомняща за Марс мъгла — розови и оранжеви проблясъци припламваха насам-натам над отпуснатата стъкловидна вода. Лодката се люлееше в груб неправилен ритъм. Из мъглата за миг изплуваха някакви мрачни обекти, само че Блай не им обръщаше внимание, зорко взрян в почти непрозрачния от водните пръски прозорец пред него.

Внезапно той изгаси мотора и клатенето на лодката прерасна в яростно люлеене наляво-надясно. Ниргал се улови за една от стените и се взря през илюминатора, опитвайки се да разбере какво е накарало Блай да спре.

— Ето един голям кораб от Саутенд — отбеляза Блай, докато съвсем бавно придвижваше лодката напред.

— Къде?

— Ляво на борд. — Той посочи. Ниргал не видя нищо.

Блай го закара до един дълъг и нисък вълнолом, около който бяха завързани множество лодки. Вълноломът пронизваше мъглата и стигаше до забуления в мъглата Саутенд-он-Сий. Някакви мъже поздравиха Блай — „Чудесен ден, а?“, „Направо приказен“ — и започнаха да разтоварват кашоните от трюма на тяхната лодка. Блай ги заразително да са срещали някаква азиатка от Влисинген, но мъжете поклатиха глави.

— Японче? Не е тук, приятел.

— В Шиърнес казаха, че тя и групата ѝ били дошли тук.

— И защо са казали така?

— Защото според тях така е станало.

— Пакистанска бабичка? — казаха хората при дизеловата помпа от другата страна на кея. — Тя отиде в Шубъринес преди известно време.

Блай хвърли поглед към Ниргал.

— Това е само няколко мили на изток. Ако е била тук, тези мъже казват истината.

— Ами да пробваме.

След като заредиха с гориво, те тръгнаха на изток през мъглата. От време на време отляво изплуваше покритият със сгради хълм. Завиха и тръгнаха на север. Блай ги заведе до друг плаващ док, към който бяха привързани по-малко лодки, отколкото бяха видели на кея в Саутенд.

— О, онази китайска банда? — извика някакъв беззъб старец. — Заминаха за Пигс Бей. Построиха си оранжерия! И нещо като църква!

— Пигс Бей... Това е следващият кей — каза замислено Блай и поведе лодката натам.

Така че потеглиха на север. Бреговата линия сега се състоеше изцяло от потопени сгради. Бяха строили толкова близо до морето! Сигурно са нямали никакви основания да се страхуват от промяна в нивото на морето. След това бе дошло наводнението и бе възникнала тази странна зона на амфибии, междуприливна цивилизация, влажна и олюляваща се в мъглата.

Пред тях изникна група сгради, чиито прозорци светеха. Бяха изпълнени с прозрачния материал и заселени наново. Входните им врати бяха точно над пенещата се вода. Блай докара лодката до една група от плаващи докове и поздрави няколко жени в широки работни комбинезони и жълти дъждобрани, които кърпеха голяма черна мрежа. Той изгаси двигателя и ги попита:

— Да сте мяркали насам някаква азиатка?

— О, да. Тя е долу, в сградата накрая.

Ниргал почувства как пулсът му се ускори. Изведнъж коленете му омекнаха и трябваше да се улови за бордовата ограда. Прескочи я, тупна на дока и се затича към последната сграда — пансион или нещо подобно, сега пропукана на десетки места, през които се процеждаше светлина; вътре имаше въздух; бе покрита с прозрачния материал. Зелени растения, бледи и неясни заради съскащата сивкава вода. Той сложи ръка върху рамото на Блай и се остави да бъде въведен в сградата и поведен надолу по тясното стълбище. Влязоха в стая, едната стена на която гледаше към морето и я караше да прилича на мръсен аквариум.

От вратата в далечния край на стаята излезе някаква миниатюрна жена, облечена в ръждивочервен работен комбинезон. Белокоса, черноока, дребничка и крехка. Изражението ѝ беше като на птица. Не беше Хироко. Тя се вгледа в тях.

— Вие ли сте жената, дошла от Влисинген? — попита Блай, след като хвърли поглед към Ниргал. — Тази, която строи къщи-подводници?

— Да — отвърна жената. — Мога ли да ви помогна с нещо? — Гласът ѝ бе висок, с британски акцент. Тя впи безизразен поглед в Ниргал. В стаята имаше и други хора, а и отвън продължаваха да влизат още. Жената приличаше на образа, който Ниргал бе видял издълбан в стената на Медуза Валис. Може би това бе някаква друга Хироко, скитаща се между двата свята и строяща различни неща...

Ниргал поклати глава. Въздухът смърдеше на гнило. Светлината бе слаба. Едвам успя да се изкачи обратно по стълбите. Блай се сбогува с всички и потеглиха наново. Бяха гонили онзи, дето духа. Уловка, за да го изкарат от Берн. Или невинна грешка. Или просто зелен хайвер.

Блай го сложи да седне в кабинката на лодката до парапета.

— О'кей!

Отново тръгнаха, олюлявайки се, през мъглата, която закриваше гледката отзад. Мрачен мъглив ден, прекаран във водата, приплъзвайки се през промяната на фазата, когато мъгла и вода постоянно разменяха местата си, а те бяха уловени между тях като сандвич. Ниргал задряма. Сигурно се бе върнала на Марс. М-да, вършеше си работата с пълна скорост. Абсурдно бе да мисли по друг начин. Когато се прибереше, щеше да я открие. Да, това бе неговата цел, задача, която самият той си бе поставил. Щеше да я открие и да я накара да излезе на открито. Да се убеди, че е оцеляла. Това бе единственият начин да бъде сигурен, да се отърве от онзи ужасен кошмар и да премахне товара от сърцето си. Да, щеше да я намери.

Внезапно мъглата се вдигна. Над главите им проплуваха ниски сиви облаци, които изсипваха пороен дъжд върху водата. Докато прекосяваха огромното устие на Темза, течението ѝ се развихри с пълна сила заради отлива. Сивокафявата повърхност на водата приличаше на някаква мътна каша, вълните идваха от всички страни едновременно, покритата с пяна повърхност се клатеше лудешки и се носеше на изток към Средиземно море.

Изведнъж вятърът промени посоката си и се изля върху прилива. В един момент се оказа, че всички вълни се носят към морето. Сред дългите парчета пяна плаваха всякакви предмети — кутии, кашони, мебели, покриви, цели къщи, прекатурени лодки, парчета дърво. Екипажът на Блай бе застанал на палубата с бинокли и абордажни куки, всички се бяха навели през перилата и от време на време изкрещяваха на Блай да избегне някой предмет или да се опита да се приближи до друг. Бяха изцяло погълнати от работата.

— Какви са всичките тези парчетии? — запита Ниргал.

— Лондон — отвърна му Блай. — Шибаният Лондон, отнесен от водата.

Облаците се носеха на изток над главите им. Като се огледа наоколо, Ниргал забеляза и други лодки, които събираха останките или просто ловяха риба. Блай помахна на някои от тях и свирна със сирената на други. Над сивкавото устие постоянно се разнасяха сигнали на сирени, които очевидно съдържаха някакви послания, понеже екипажът на лодката коментираше всеки един от тях.

След това изведнъж някой възкликна:

— Хей, това пък какво е!

Той сочеше напред. От мъглата, обвила устието на Темза, бе изплувал кораб с платна, много платна, квадратни, опънати върху три мачти в идеална конфигурация, силно позната на Ниргал, въпреки че никога преди не бе виждал нещо подобно. Хор от сирени посрещна появяването на този призрак — лудешки свирки, дълги и протяжни звуци, които постепенно се увеличаваха и ставаха все по-продължителни. Напомняха за хор кучета, събудили се и джафкащи през нощта. Над тях се извиси острият пронизващ откос на сирената на Блай, който се присъедини към компанията. Ниргал никога преди не бе чувал подобен звук, чак ушите го заболяха! Плътен въздух, още по-плътен звук... Блай се хилеше доволно, юмрукът му лежеше върху бутона на сирената, а екипажът, включително ескортът на Ниргал, бе застанал до парапета и крещеше беззвучно.

Най-накрая Блай спря сирената.

— Какво беше това? — изкрещя Ниргал.

— „Къти Сарк“! — изкрещя в отговор Блай, килна главата си назад и се разсмя. — Беше арестуван в Гринуич! Затворен в един от доковете! Сигурно някакви откачени копелета са го освободили. Прекрасна идея. Вероятно са го влачили на буксир. Погледни му платната!

Старият клипер имаше четири или пет платна, разпънати на всяка от трите мачти, между които се вееха и няколко триъгълни, разтягащи се напред към бушприта. Той плаваше точно в средата на отливното течение, пък и отзад вятърът бе доста силен, така че корабът се плъзгаше през пяната и предметите, разсичайки водата с предната си част, като при това вдигаше малки бели вълнички. Сред такелажа му се виждаха неколцина мъже. Ниргал видя, че повечето от тях се бяха навели през доковете и махаха с една ръка към разпокъсаната флотилия от лодки. От върховете на мачтите му се развяваше голям син флаг с червен кръст върху него. Когато се изравниха с тях, Блай отново натисна бутона на сирената и отново и отново. Мъжете зареваха.

Всички лодки свиреха със сирени, но „Къти Сарк“ дори не намали. Той отплува по пътя си с пълна скорост с издути платна. Прекрасна гледка.

— О, Господи, страшна гледка беше, истината ви казвам — възкликваше един мъж от екипажа на Блай. — Вярно, че платната му бяха повече, сигурно са ги сложили само за фасон, ама майната му. Велика гледка.

Ниргал се чувстваше замаян и изцеден. Върнаха се в Шиърнес и го отведоха в подводния склад. Цялата голяма зала бе потънала в лепкав мрак, с изключение на точките ярка светлина. Всичко бе смесица от светлосенки, черно-бяло и много шумно.

Той се завлече в една част от стаята, отделена от останалото пространство — „мъжката стая“, като си мислеше, че ще се чувства по-сигурно, ако се поуспокои. Някаква млада жена мина покрай него и го докосна по челото.

— Ти си горещ!

Ниргал допря ръка до челото си и се замисли.

— Триста и десет келвина — каза накрая той. — По дяволите.

— Хванал си треска.

Един от бодигардовете му седна до него и Ниргал му съобщи за температурата си.

— Какво казва компютърната ти гривна? — попита го той.

Ниргал погледна екранчето. 309 градуса К.

— По дяволите.

— Как се чувстваш?

— Горещо ми е и цялото ми тяло тежи.

— По-добре да отидем някой да те види.

Ниргал поклати глава, но през цялото му тяло премина вълна замайване, когато направи това. Наблюдаваше как охранителите му се обаждат на някого. Блай се приближи до тях. Те тихо го попитаха нещо.

— През нощта? — възкликна Блай. Още тихи реплики. Телохранителите тръгнаха някъде. Блай гаврътна халбата си на един дъх и се изправи. Главата му бе на нивото на тази на Ниргал, въпреки че младежът бе седнал на пода и се бе облегал на масата, за да си почине гърбът му. Различна порода хора — набити и мощни амфибии. Бяха ли разбрали това още преди наводнението? Знаеха ли го сега?

Сбогуваха се с него и му стиснаха ръката. Да се изкачи по стълбата в бетонния цилиндър се оказа същинско мъчение. Когато излязоха навън, мъглата бе покрила всичко. Без да каже нито дума,

Блай ги поведе към лодката си, запали двигателя и отвърза въжетата, които ги прикрепяха към дока. Потеглиха сред леко мъртво вълнение. За пръв път поклащането на лодката върху вълните накара Ниргал да се почувства наистина лошо. Гадеше му се. Морската болест бе лоша и от болката. Той седна зад Блай и впери поглед в сивия конус осветена вода и мъгла пред тях. Когато пред тях изникнеше някакъв обект, Блай забавяше, понякога дори тръгваше на задна. Това продължи дълго време. Когато най-накрая акостираха до доковете на Фавършам, Ниргал бе толкова зле, че не можа дори да се сбогува. Той просто сграбчи ръката му и впи поглед в сините му очи. Лица. Можеше да разбереш каква е душата на един човек просто като го погледнеш в очите. Знаеха ли това преди? После Блай изчезна и се озоваха в една кола, която с бръмчене прорязваше нощта. Теглото му се увеличаваше, също както когато слизаха с елеватора. След това в някакъв самолет, приземяващ се в мрака. Ушите му пищяха. Повдигаше му се. Озоваха се в Берн, а до него стоеше Сакс, такова спокойствие...

Беше в леглото, с температура, дишаше болезнено и тежко. През прозореца се виждаха Алпите. Бялото се подаваше иззад зеленото, като самата смърт, надничаша иззад живота, пробиваща си път напред, за да му напомни, че *viriditas* е просто един зелен детонатор, който някой ден ще експлодира и ще стане свръхнова от белота, превръщайки ги отново в същите елементи, каквито са били, преди дяволът да ги сглоби в едно. Бялото и зеленото; сякаш Юнгфрау се надигаше в гърлото му. Искаше да заспи и да се отърве от това чувство.

Сакс седна до него и хвана ръката му.

— Мисля, че има нужда от марсианска гравитация — говореше той на някой, който май не беше в стаята. — Нещо като „височинна болест“. Или алергия. И отток. Нека да го качим в една совалка „земя-космос“ и да го отведем в такава област, където гравитацията е като марсианската. Ако не му помогне, поне няма да му навреди.

Ниргал се опита да каже нещо, но не можа. Този свят го бе заразил... смазал... бе го изпекъл в пара и бактерии. Удар под кръста: беше алергичен към Земята. Той стисна здраво ръката на Сакс и пое рязко въздух, който се заби като нож в сърцето му.

— Да — изхриптя той. — Вкъщи... да.

ЧАСТ ПЕТА

НАЙ-НАКРАЯ У ДОМА

Старец, седящ до болнично легло. Стаите в болницата са си същите. Чисти, бели, студени, бръмчащи, флуоресцентни. В леглото лежи мъж — висок, тъмнокож, с дебели черни вежди. Той спи на пресекулки. Старецът е приведен над главата му. Единият му пръст докосва черепа зад ухото. Старецът си мърмори тихо под носа: „Ако това е алергична реакция, тогава собствената ти имунна система трябва да бъде убедена, че алергенът в действителност не е проблем. Не са идентифицирали алерген. Оттичането на белите дробове често е предизвикано от височинната болест, само че може да се дължи на смесицата от газове или пък да е заради надморската височина. Треската и простудата може би ще се оправят от биолечението. Трябва да помниш, че истински опасна е силната треска. Спомням си момента, когато дойдохте в банята, след като бяхте паднали в езерото. Беше посинял от студ. Джаци дойде... не, всъщност май тя престана да гледа. Ти хвана Хироко и мен за ръцете и всички видяхме как се затопляш. Нетрепереща термогенеза. Всички я правят, само че ти можеш да я предизвикаш по твое желание, и то доста мощна. Никога не бях виждал нищо подобно. И все още не мога да проумея как го правиш. Ти беше чудесно момче. Хората могат да треперят с усилие на волята си; може би и това е нещо подобно, само че отвътре. Пък и няма значение как го правиш, просто трябва да го правиш. Ако можеш, само обърни посоката. Смъкни си температурата. Опитай се. Опитай се. Ти бе такова чудесно момче.“

Старецът се протяга, сграбчва младежа за китката и силно я стисва.

„Ти обичаше да задаваш въпроси. Беше любопитен и добродушен. Често казваше: «Защо, Сакс, защо? Защо, Сакс, защо?» Беше ми приятно и забавно винаги да се опитвам да ти отговарям. Светът прилича на дърво — от всяко листо можеш да се върнеш

назад чак до корените. Сигурен съм, че и Хироко мислеше по този начин, вероятно тя бе първата, която ми го каза. Чуй ме, идеята да потърсиш Хироко бе добра. И аз съм правил същото. И ще продължа да го правя. Понеже веднъж, на Дедалия, я видях. Тя ми помогна, когато се бях изгубил в бурята. Тя стисна ръката ми. Точно по този начин. Тя е жива, Ниргал, Хироко е жива. Тя е някъде там. Ще я откриеш някой ден. Само включи този твой вътрешен термостат, смъкни тази проклета температура и ще я откриеш...“

Старецът пуска китката на младежа. Отпуска се полужаснал, като продължава да си мърмори: „Често питаше: «Защо, Сакс, защо?»“

Ан тръгна от убежището с един метеорологичен ровър от миналото столетие — високо квадратно нещо с луксозен прозорец на върха на кабинката за шофьора. Въобще не приличаше на онзи ровър, с който за пръв път бе ходила до Южния полюс, заедно с Надя, Филис, Едмънд и Джордж. Тя бе прекарала хиляди дни в подобни машини и затова отначало усещаше, че това, което прави, е нещо обичайно и служи като продължение на целия й досегашен живот.

Само че сега подкара ровъра на североизток, надолу по каньона, докато не се озова в коритото на един малък безименен канал на 60 градуса дължина и 53 градуса на север. Долината бе изкривена заради избухването на един акуифер през късния амазонийски период, което се проточваше към едно по-ранно пропадане на грабена към пониските склонове на големия насип. Следите от наводнението все още личаха върху ръбовете на стените на насипа и по лещообразните острови скала по дъното на канала.

Който сега се виждаше в леденото море.

Ан излезе от ровъра, облечена в подплатен скафандър, маска против CO₂, очила и нагряваеми ботуши. Въздухът бе тънък и студен, въпреки че навън бе северната пролет на М-53. Времето бе студено и ветровито, а разпарцаливените гърбове на пухкавите облаци се надпреварваха на изток. Или настъпваше ледников период, или, както предсказваха зелените, годината щеше да бъде без лято, както през 1810 на Земята, когато изригването на вулкана Тамбори бе замразило целия свят.

Тя се приближи към брега на новото море, което лежеше в подножието на Големия насип, наред Темпе Тера. Мисленето ѝ бе забързано, натрошено, непредсказуемо — също като онова ято птици над леда, прекосяващо на зиг-заг небето през поривите на вятъра на запад. Ах, чувството на същия вятър около тялото ѝ, милувката му, благодарение на новата плътна атмосфера, подобна на гигантска животинска лапа...

Птиците се бореха с него безразсъдно и неумело. Ан спря за известно време и се загледа. Това бяха морелетници, излезли на лов над мрачните вълни на незамръзналата вода. Повърхността на морето бе осеяна с подобни езерца, разкриващи невъобразимото количество вода под леда. Тя бе чувала, че в момента цялата планета била опасана с непрекъснат канал с вода под леда, извиващ се на изток над стария Ваститас, обсипан с незамръзващи ден, два или седмица езерца. Въпреки че температурата на въздуха бе доста ниска, водата се затопляше от наводнените мохоли на Ваститас и от избликватата топлина на хилядите термоядрени експлозии, предизвикани от метанационалите в началото на века. Предполагаше се, че тези бомби са били поставени достатъчно дълбоко в мегареголита, за да бъде уловена радиоактивността им, но въпреки това топлината им сега се издигаше като термален пулс през скалата — ритмично туптене, което щеше да продължи още десетки години. М-да... Мишел бе казал, че това е природна вода, но в цялото огромно море пред нея имаше и нещо неестествено.

Ан се изкачи на един рид, за да огледа морето по-добре. Лед, в по-голямата си част гладък, на места пропукал и насечен. Всичко бе неподвижно като пеперуда, кацнала върху вейка — сякаш белотата всеки момент можеше да разпери крила и да отлети. Движенията на птиците и на облаците показваха колко огромна е силата на вятъра; всичко във въздуха се носеше стремително на изток, но ледът оставаше неподвижен. Гласът на вятъра бе дълбок и плътен. От него в тялото ѝ сякаш се забиваха милиарди ледени иглички. Парчетата сива вода бяха набраздени от повеите на вятъра, всеки от които бе прецизно отбелязван от подобното на котешко одраскване изтръпване. Вода. А под нея — планктон, скариди, риба, сепии... бе чувала, че в рибарниците наоколо се развъждат всички елементи на невероятно

късата антарктическа хранителна верига, които след това се пускат в морето. Водата гъмжеше от тях.

Морелетниците продължаваха да се реят над главата ѝ. Една част от тях като ураган се спусна към нещо на брега, скрито от скалите. Ан тръгна към мястото. Изведнъж видя каква бе целта на птиците, която лежеше до една пукнатина в ръба на леда — почти изядените останки на тюлен. Тюлен! Тялото лежеше върху тундровата трева, защитено от пясъчните дюни и един друг скалист рид, който се спускаше към леда. Белият скелет се подаваше иззад тъмночервената плът, обградена с бял пласт тлъстини и черна козина. Вътрешностите гледаха към небето. Очите му бяха избодени.

Тя премина забързано покрай тялото и се насочи към друг малък рид, който образуваше нещо като нос, вдаден в леда. Зад него се бе образувал залив. Доста кръгъл залив — кратер, — запълнен с лед. По някаква случайност се бе намирал точно на морското равнище и бе имал пукнатина в страната си, насочена към морето, затова водата и ледът бяха нахлули в него и го бяха запълнили. Сега това бе кръгъл залив, идеален за пристанище. Един ден щеше да стане пристанище. Диаметърът му бе около три километра.

Ан седна на една скала от носа и се вгледа в новия залив. Чувстваше се изцедена. Всичко наоколо бе неподвижно, с изключение на облаците и белите гриви на вълните по участъците незамръзнало море. Водата се движеше, земята не помръдваше.

Най-накрая Ан се изправи. Ако трябваше да бъде искрена, над леда нямаше кой знае колко много промени, засегнали първичното състояние на планетата. Долу, до повърхността на водата обаче, положението беше различно. Там дневните ветрове вдигаха достатъчно големи вълни, които разчупваха останалите ледени късове и ги изхвърляха по бреговете над сегашното морско равнище. Приличаха на ледени скулптури. През лятото този лед помагаше за образуването на пясъка на нови плажове, превръщайки се в суспензия от лед, кал и пясък, която сега бе замръзнала в някакво подобие на кафява питка.

Тръгна бавно над цялата тази бъркотия. Зад нея имаше малък проток, препълнен с ледени канари, набити в кухините и след това замръзнали в повърхността на леда. Слънчевите лъчи и вятърът бяха превърнали тези буци в барокови фантазии от прозрачен син лед и

матов червеникав лед, подобно на други от сапфир и халцедон. Най-разтопени бяха южните им части, където водата след това отново бе замръзнала в подобия на ледени бради, ледени листове, ледени колони, ледени шушулки и така нататък.

Когато излезе от залива, спря и се огледа наоколо. Хоризонтите бяха теснички, разбира се. Тя се изкачи върху един хълм с равен връх, което ѝ даде възможност да огледа огромното ледено пространство. Въпреки че бе напукан, разбъркан и покрит с бразди от различното налягане, ледът успяваше да покаже гладкостта на водата под него. На север пустотата на морето бе очевидна. Подредени в редици върхове се подаваха от повърхността на леда като някакви деформирани замъци.

След като се опита да свикне с тази гледка и не успя, Ан слезе от върха и тръгна към колата си. Докато прекосяваше малкия рид, вдаден в морето, погледът ѝ бе привлечен от някакво движение долу на ръба на леда. Нещо бяло се движеше... човек в бял скафандър на четири крака... не. Полярна мечка.

Тя забеляза движението на морелетниците над останките на мъртвия тюлен. Ан клекна зад скалата, пропълзя към ивицата замръзнал пясък и погледна към леда.

Козината на мечката с цвят на слонова кост бе пожълтяла отстрани и по лапите. Тя повдигна тежката си глава, започна да души наоколо като куче и се огледа любопитно. Приближи се до тялото на тюлена, без да обръща внимание на пищящото ято птици, и започна да ръфа от месото му като куче от паничка. След това повдигна обагрената си в тъмночервено муцуна. Сърцето на Ан заби учестено. Мечката седна и започна да се мие като котенце, докато муцуната ѝ не светна от чистота. След това, без каквото и да било предупреждение, скочи на четири лапи и започна да се катери по пясъчно-скалистия склон покрай скривалището на Ан зад скалите. Тичаше в тръс, като движеше две по две лапите си от всяка страна — ляво, дясно, ляво.

Ан се премести от другата страна на носа, стана и се затича по една плитка пукнатина, която водеше на югозапад. Спомняше си, че ровърът ѝ е на север, но мечката идваше от северозапад. Тя се изкачи по късия стръмен склон на водещия каньон и тичешком стигна до съседната пукнатина, която водеше малко по на запад от предишната. След това отново нагоре и бегом по следващата ивица земя между каньончетата. Обърна се назад. Беше започнала да се задъхва. Вече се

бе отдалечила на близо два километра от ровъра си, който беше на запад и малко на юг. Не можеше да го види, понеже разпокъсаните хълмчета го закриваха. Мечката бе на североизток от нея. Дали я преследваше затова, че я бе видяла, или я бе подушила? Дали бе в състояние да предвиди накъде се движи плячката, за да я пресрещне?

Сигурно можеше. Ан се свлече в поредния каньон и се затича в посока запад-югозапад. Не след дълго забеляза някаква малка рампа и се изкачи по нея до следващата ивица земя между два каньона — нещо като широк високопланински път, ограден с две плитки дефилета. Като се обърна назад, срещна погледа на бялата мечка. Тя бе застанала на четири крака; приличаше на извънредно голямо куче или на кръстоска между куче и човек, облечен в кожух от сламенобяла кожа. Ан де крайно изумена, че вижда подобно същество тук — хранителната верига едва ли можеше да осигури съществуването на такъв огромен хищник... или? Сигурно ги хранеха по станциите. Дано бе така, защото в противен случай щеше да умира от глад. Мечката се спусна в единия от каньоните и Ан хукна по ивицата, водеща към ровъра. Независимо, че доста бе обиколила, а и плътният парцалив хоризонт не даваше никаква видимост, тя бе убедена къде точно е колата ѝ.

Постара се да влезе в такъв ритъм, който да ѝ помогне да издържи на дългото разстояние. Трудно ѝ бе да се сдържа да не се затича с всички сили, но не, не, това щеше веднага да я изтощи. Поддържай ритъма, постоянно си повтаряше тя наум и дишаше на пресекулки. Слез долу в грабена и вече няма да се виждаш. Не губи ориентация — не се ли отклоняваш на юг от ровъра? Хайде, горе на ивицата между каньоните, поглед наоколо, след това зад онзи хълм с равен връх, който се оказа малък кратер с лека гърбица от южната страна. Сигурна бе накъде отива, въпреки че ровърът все още не се виждаше, а и хаосът наоколо лесно можеше да я обърка. Хиляди пъти почти се изгубваше, несигурна за положението си спрямо някаква фиксирана точка, най-често колата ѝ. Не бе чак толкова фатално, понеже компютърът на гривната ѝ винаги можеше да ѝ подсказва обратния път. Сега обаче бе сигурна, че ровърът е зад онзи заоблен кратер.

Студеният въздух изгаряше дробовете ѝ. Тя си спомни за лицевата маска за критични ситуации, която бе в раницата ѝ, спря и зарови трескаво в нея. След като я откри, смъкна рязко CO₂-маската и

нахлузи другата, която съдържаше малък запас от сгъстен кислород в рамката си. След едно-две вдишвания се почувства по-силна, по-бърза и способна да поддържа по-добър ритъм. Затича се напред, надявайки се да зърне ровъра си зад кратера. А, чудесно, ето го и него! С триумфиращо дишане, Ан вдъхна жадно студения кислород. Само че това не бе достатъчно, за да я накара да спре да се задъхва. Ако слезеше в дефилето отдясно, както изглеждаше щеше да стигне право до колата си.

Хвърли поглед назад и видя полярната мечка. Тя също тичаше. Лапите ѝ се развяваха в някакво подобие на галоп. Движеше се тежко, но поглъщаше разстоянието със завидна лекота. Ниските стени на каньона изобщо не бяха пречка за нея — тя ги прескочи като на шега, бял кошмар, същество, едновременно красиво и плашещо, мускулите му се издуваха под жълтеникаво-бялата му козина. Ан видя всичко това в един-единствен миг с ужасяваща яснота. Всичко в полезрението ѝ бе отчетливо, остро и сякаш осветено отвътре. Затича се с всичка сила, съсредоточена в земята, за да е сигурна, че няма да пропусне целта си, пред очите ѝ продължаваше да плува остатъчният образ на бялата мечка. Тичаше като луда. Мечката бе бърза и теренът не означаваше нищо за нея, но и тя самата беше животно, прекарало доста години в марсианската провинция — всъщност доста повече от самата мечка и затова бе в състояние да тича като дива коза от скала върху камъни, върху пясък, върху чакъл. Бягаше, за да спаси живота си. А ровърът бе наблизко. Още едно прехвърляне през стената на каньона и склона на кратера и ето я колата ѝ, едва не се блъсна в нея, спря, дръпна се назад и удари извитата метална страна с триумфиращо „Бам!“, което ѝ заприлича на рев на мечка, и след секунда вече бе вътре. Вратата на шлюза се затвори зад нея.

Ан тичешком изкачи стълбите към кабината на шофьора, за да се огледа наоколо. През стъклото видя полярната мечка, която изучаваше превозното средство от почетно разстояние, извън обсега на пушката с упойващи стрелички, душейки замислено. Ан бе цялата плувнала в пот и дишаше жадно и на пресекулки — вдишване-издишване, вдишване-издишване... през какви кризи само можеше да премине гръдният кош! Ето че най-накрая седеше на седалката на шофьора в безопасност! Тя притвори очи и зад клепачите отново изплува образът на бялата мечка, прелитаща над скалите. Когато ги отвори обаче, пред

нея бе само арматурното табло — ярко, изкуствено и толкова познато. Ах, колко странно.

След ден, два още бе в нещо като състояние на шок, с образа на бялата мечка, появяващ се пред очите ѝ миг след като ги притвори. Нощно време ледът в залива бумтеше и стенеше, понякога пропукваше със звук на експлозия, което я караше да сънува атаката срещу Шефилд. Денем шофираше толкова безгрижно и разсеяно, че се наложи да превключи на автопилот, програмирайки го така, че да заобиколи брега на кратера/залив.

Докато ровърът вървеше самичък, Ан се мотаеше насам-натам из шофьорската кабина. Съзнанието ѝ препускаше в бесен галоп. Извън контрол. Не можеше да направи нищо, освен да се усмихне и да търпи. Удряше стените и гледаше през илюминаторите. Мечката си бе отишла... и същевременно още бе тук. Тя провери: Урсус Маритимус, океанска мечка. Ескимосите я наричаха „Търнасух“ — „онази, която дава сила“. Това бе нещо като свличането, което едва не я уби в Мелас Касма — част от живота ѝ завинаги. Когато се бе изправила очи в очи със свличането обаче, не бе помръднала и на косъм, а сега бе тичала, сякаш я гонеха стотици дяволи. Марс можеше и да я убие, без съмнение бе способен на това, само че нямаше да даде живота си на някакво огромно същество от земните зоологически градини — не и ако можеше да избегне това. Не че бе чак толкова очарована от живота — далеч беше от тази мисъл, но човек трябваше да е в състояние сам да избира смъртта си, както Ан вече бе правила в миналото поне два пъти. Само че Симон, а след това и Сакс — като малки кафяви мечки, — бяха изтласкали смъртта от леглото ѝ. Тя все още нямаше понятие какво да мисли за това и как да се чувства заради него. Съзнанието ѝ препускаше лудешки. Впи пръсти в облегалката на шофьорското място. Най-накрая се пресегна и набра на клавиатурата на автопилота стария код на Сакс от Първата стотица — ХУ23. Изчака малко компютърът да се свърже със совалката, която връщаше Сакс и останалите на Марс. Не след дълго познатото лице се появи на екрана.

— Защо направи това? — кресна тя. — Смъртта си е моя и аз имам право да си я избирам, както ми е угодно!

Изчака посланието да стигне до него. Той леко подскочи. Образът се залюля.

— Защото... — започна той и спря.

Побиха я тръпки. Същото бе казал и Симон, след като я бе издърпал от хаоса. Никога нямаха причина, само това идиотско „защото“.

Сакс продължи:

— Не съм искал... Това изглеждаше голяма загуба... Каква изненада, че се обаждаш. Радвам се да те чуя.

— Майната ти — сопна се Ан. Бе на път да прекрати връзката, но той отново заговори (в момента бяха в режим на едновременно предаване):

— Така или иначе това вече е минало и сега мога да говоря с теб, Ан. Мисля, че го направих заради самия себе си. Не исках да ми липсваш. Исках да ми простиш. Исках да продължим да спорим... и да те накарам да разбереш защо направих това.

Бърборенето му спря внезапно, както бе започнало. Сега изглеждаше смутен, дори изплашен. Вероятно току-що бе чул „Майната ти“. Без съмнение още бе в състояние да му вземе страха.

— Ега ти лайната — каза тя. След малко:

— Да. Ъ-ъ-ъ... как си? Изглеждаш...

Ан изключи връзката. „Преди малко си играх на гоненица с една полярна мечка — кресна тя наум. — Едва не пукнах заради идиотските ти игрички!“

Не. Нямах да му каже. Бе му потрябвал добър арбитър за публикациите му в „Метажурнал на марсианската история“, ето това беше. Да се увери, че науката му е добре позната... и за това бе готов да потъпква най-съкровения човешки желания — свободата да избираш между живот и смърт, да решаваш дали да бъдеш свободно човешко същество!

Е, поне не се бе опитал да я излъже.

И... така... ето я и нея. Бяс. Милост без причина. Мъка, която не можеше да бъде обяснена. Странно болезнена оживеност. Всичко това я изпълваше едновременно. Лимбичната ѝ система вибрираше лудо, насищайки всяка една мисъл с противоречиви и диви емоции, които нямаха нищо общо със съдържанието на мислите: Сакс я беше спасил, тя го мразеше, чувстваше пронизваща радост, Касей бе мъртъв, Питър

не беше, никоя мечка не беше в състояние да я убие и така нататък. Господи, колко странно!

Тя забеляза малък зелен ровър, спрял на една почти отвесна скала над ледения залив. Под влиянието на някакъв странен импулс Ан хвана волана и подкара към него. От вътрешността му в нея се взря дребно лице. Тя му помахаша през ветробрана. Черни очи, очила, плешиво теме. Също като втория й баща. Спря ровъра си до неговия. Мъжът я покани да влезе с жест. В ръката си държеше дървена лъжица. Изглеждаше замислен.

Ан навлече едно кафяво яке, премина през шлюза и се запъти към неговата кола. Студеният въздух я пронизваше, сякаш се бе гмурнала в ледена вода. Беше много приятно да можеш да преминеш между два ровъра, без да рискуваш живота си. Учудващо бе, че твърде малко хора бяха загинали поради неизправности в шлюзовете. Е, някои умряха, разбира се... Сигурно бяха доста много, ако се направеше сметка. Сега обаче навън бе единствено леденият повей на вятъра.

Плешивият мъж отвори външната врата на своя шлюз.

— Здравейте — каза той и протегна ръка.

— Здравейте — отвърна Ан и я стисна. — Аз съм Ан.

— Аз съм Хари. Хари Уайтбук.

— А, чувала съм за вас. Занимавате се с животински дизайн.

Той се засмя любезно.

— Така е. — Никакъв срам, никаква отбранителна реакция.

— Днес тъкмо ме преследваше една от вашите бели мечки.

— Сериозно? — Очите му се разшириха. — Но те са доста бързи!

— Така си е. Само че те не са обикновени полярни мечки, нали?

— Имат гени от гризли заради височината. Но по-голямата част от тях е Урсус Маритимус. Доста корави създания.

— Повечето създания са издръжливи.

— Да, не е ли чудесно? О, извинявайте, обядвали ли сте? Искате ли малко супа? Тъкмо варях супа, супа от праз, мислех, че се познава.

Така си и беше.

— С удоволствие — отвърна Ан.

Докато обядваха, тя го разпитваше за полярните мечки.

— Има ли тук достатъчно дълга хранителна верига за подобно грамадно същество?

— О, да. В този регион има. Това е първият биорегион, достатъчен за изхранването на мечки. Виждате ли, заливът е течен откъм дъното си. Мохолът Ап се намира точно в центъра на кратера, така че може да се каже, че заливът представлява нещо като бездънно езеро. През зимата естествено е покрито с лед, само че мечките са свикнали на това още от Арктика.

— Зимите тук са дълги.

— Женските си изкопават бърлоги в снега в близост до пещерите в оголените диги на запад. В действителност не изпадат напълно в хибернация — телесната им температура се смъква само с няколко градуса, а и те могат да се събудят за минута-две, ако бърлогата има нужда от промяна на топлината. Изкарват там до пролетта, когато ние издърпваме няколко ледени блокчета от устието на залива, към морето и нещата започват да се развиват от дъното към върха. Основните вериги са антарктически за водата и арктически за повърхността. Планктон, скариди, риба и сепии, тюлени, а на повърхността — зайци, леминги, мармоти, мишки, рисове... И мечки. Опитваме се да внедрим северноамерикански и северни елени, както и вълци, но все още няма достатъчно храна за копитните. Мечките живеят тук само от няколко години, понеже атмосферното налягане доскоро не бе достатъчно. Само че сега тук е еквивалентно на 4000 метра надморска височина и открихме, че мечките се справят доста добре. Много бързо се адаптират.

— Хората също.

— Е, все още не сме виждали много хора на 4000-метровото равнище. — Имаше предвид 4000 метра надморска височина на Земята. Доста по-високо от което и да е постоянно човешко населено място, доколкото си спомняше. Хари продължаваше:

— ... Евентуално виждаме торакална^[1] експанзия, свързана с...

Човек, който говореше на себе си. Огромен и набит. Около плешивината му, подобно на ореол, се простираше бял пух. Черните му очи плуваха насам-натам зад кръглите очила.

— Срецали ли сте се някога с Хироко? — попита го тя.

— Широко Ай? Да, веднъж. Чудесна жена. Чух, че се върнала на Земята, за да помогне на хората да се справят с наводнението. Познавате ли я?

— Да. Аз съм Ан Клейборн.

— Така си и мислех. Майката на Питър Клейборн, нали?

— Да.

— Той наскоро бе тук, в Буун.

— В Буун ли?

— Това е малката спирка срещу залива. Нарича се Ботаническият залив, а станцията е Буун Харбър. Нещо като шега. Очевидно има подобна двойка в Австралия.

— Така е. — Тя поклати глава. Джон щеше да бъде завинаги с тях. И несъмнено щеше да е най-лошият от всички духове, вселили се в телата им.

Както например този мъж — прочутият дизайнер на животни, който в момента дрънчеше нещо из кухнята, опипвайки късогледо всичко. Той сложи пред нея чиния супа и Ан започна да яде, като го поглеждаше скришом от време на време. Хари знаеше коя е тя, но не изглеждаше смутен. Не се опита да се оправдава. Ан бе червен ареолог, той проектираше нови марсиански животни. Работеха върху една и съща планета. Само че за него това явно не означаваше, че са врагове. Обядваше с нея без каквато и да било злоба. В това имаше нещо смразяващо и арогантно, независимо от любезните му маниери. Разсеяността му бе толкова брутална, но въпреки това Хари ѝ хареса. Дали заради неяснотата или заради тази безстрастна сила... заради нещо. Той премина с клатушкане през кухнята, седна до нея и започна да сърба бързо и шумно. Лицето му бе мокро. Чупеха заедно парчета от някакъв дълъг самун хляб. Ан го заразитва за Буун Харбър.

— Имат добра фурна — отвърна Хари, сочейки хляба. — И добри лаборатории. Останалото е просто пост. Миналата година смъкнаха купола и сега там е доста студено, особено през зимата. 46 градуса дължина, само че прилича на северно място. Толкова, че вече се заговори за връщане на купола поне зимно време. Има хора, които настояват, че той трябвало да стои постоянно, докато навън не се затопли достатъчно.

— Тоест, докато свърши ледниковият период?

— Не съм уверен, че въобще ще има ледников период. Първата година без Солета бе доста зле, разбира се, но са възможни някои други компенсации. Цялата работа ще бъде въпрос на една-две студени години, това е всичко.

Той размаха лапа. Ан едва се сдържа да не го замери с парчето хляб. Само че беше по-добре да не го дразни. Тя се овладя с потреперване.

— Питър все още ли е в Буун? — попита тя.

— Така мисля. Беше там преди няколко дена.

Поговориха си още малко за екосистемата на Ботаническият залив. Дизайнерите бяха ограничени от липсата на пълен обхват на растителния свят. В това отношение областта приличаше повече на Антарктика, отколкото на Арктика. Вероятно новите методи за насищане на почвата можеха да ускорят развитието на по-висшите растения. Сега в по-голямата си част наоколо господстваха лишеи. Щеше да ги последва тундрова растителност.

— Само че това сигурно ви дразни — забеляза най-накрая Хари.

— Харесва ми така, както беше преди: целият Ваститас Бореалис пълен с барханови дюни от черен гранатов пясък.

— Няма ли известна част от тях да останат, например тези до полярната шапка?

— На повечето места полярната шапка ще се спусне до морското равнище. Както вие самият казахте, нещо от рода на Антарктика. Не, дюните и слоестият терен ще са под водата. Цялото северно полукълбо ще бъде потопено.

— Това е северното полукълбо.

— Просто един планински полуостров. Той също е потопен в известен смисъл. Ботаническият залив преди се наричаше Аркадия Кратер Ап.

Той я погледна втренчено през очилата си.

— Вероятно, ако човек живее на място с висока надморска височина, ще му се струва, че е в миналото. Старите условия, но с атмосфера.

— Може би — отвърна Ан предпазливо. Хари обикаляше из кухнята с тежки стъпки, след това се спря до мивката и започна да чисти големите кухненски ножове. Пръстите му завършваха с големи

притъпени нокти. Дори и подрязани, те не му позволяваха да работи с малки обекти.

Тя се изправи внимателно.

— Благодаря за обяда — каза Ан и тръгна към шлюза. Пътъом грабна якето си и трясна вратата пред изненадания му поглед. Навън, под студените шамари на вятъра, наметната с якето. Никога не бягай от хищник. Тя влезе в ровъра си, без да поглежда назад.

Древните високи земи на Темпе Тера бяха осеяни с множество малки вулканчета, затова навсякъде имаше лавови полета и канали, полутечни пластични обекти, причинени от повърхностния лед, както и един отделен малък лавов канал, спускащ се отстрани на големия насип. Всичко това бе обичайната колекция от ноахийски обекти, резултат от удари и деформации, така че на ареоложките карти Темпе Тера приличаше на палитра на художник — навсякъде бяха разпръснати различни цветове, показващи различните аспекти от продължителната история на региона. Според Ан цветовете бяха прекалено много. За нея и най-малките различия в различните ареоложки обекти бяха дело на човешките представи, остатъци от космическата ареология, когато разликата се правеше единствено между региони, повече или по-малко с кратери от останалите, повече или по-малко ерозирали или повече или по-малко начупени. А всъщност при близък поглед всичко изглеждаше еднакво. Просто груб терен — ноахийски пейзаж и толкова.

Отделни острови ерозираха скала стояха прави сред всичката тази бъркотия, но навсякъде се простираше обширният реголит, покрит със следи от вода от подземния пермафрост, причиняващ леки издувания и огъвания на терена. Сега, когато температурите се повишаваха, а може би и заради топлината, идваща от подземните експлозии във Ваститас, процесът на размекване се бе ускорил. Навсякъде имаше следи от нови свличания. Една известна на всички пътека на червените беше заличена, когато бе прокопана нова рампа през Темпе 12. Стените на Темпе 18 се бяха свлекли, така че U-образният каньон се бе превърнал във V-образен. Темпе 21 въобще бе изчезнала в резултат от колапса на западната си стена. Навсякъде земята се топеше. Ан дори забеляза няколко разтопени зони на върха

на пермафроста — главно ледени блата. Много от овалните ями бяха запълнени с езера, течни през деня и замръзващи през нощта — действие, което разкъсваше на парчета терена с невероятна скорост.

На огрените от слънцето южни склонове, защитени от силата на вятъра, върху покривка от мъх, трева и храсталаци растяха бонсаи, запълнили всяка кухина, огрявана от слънцето. Кухините в сянка бяха пълни само с мръсен сняг и фирн. Толкова много земя и руини... Разрушена страна, пуста и същевременно не съвсем — камъни, лед и бластисти ливади, очертани от разклатени ниски ридове. В следобедната горещина над главата ѝ проплуваха облаци, чиито сенки допълнително внесоха сложни мотиви във всичко — лудешка плетеница от червено, черно, зелено и бяло. Никой вече нямаше да се оплаква от хомогенността на Темпе Тера. Всичко бе застинало под рязко приплъзващите се сенки на облаците. И дори там, в здрача, зад една скала се мярна някакъв силует. Сърцето ѝ подскочи, само че повече нищо не помръдна.

Но явно бе видяла нещо. Някой почука на вратата. Сърцето ѝ потрепера като ровърът върху амортизьорите си. Тя се затича към прозореца и погледна навън. Силуети с цвета на скалата, които махаха с ръце. Хора.

Оказаха се малка група червени еко-саботьори. След като влязоха вътре, казаха, че са познали ровъра ѝ по описанието, което им бяха дали хората от убежището Темпе. Бяха се надявали да я срещнат и затова бяха щастливи — смееха се, бърбореха, докосваха я — млади марсианци с каменни кучешки зъби и блестящи младежки очи, някои ориенталци, някои бели, някои черни. Всички бяха щастливи. Познаваше ги от Павонис Монс, не лично, но като група — младите фанатици. Ан отново почувства смразяващ студ.

— Къде отивате? — запита ги тя.

— Към Ботаническият залив — отвърна една млада жена. — Искаме да извадим от строя лабораториите на Уайтбук.

— И Буун Стейшън — добави друг.

— О, не! — възкликна Ан.

Те притихнаха и се възряха в нея, също като Касей и Дао в Ластфлоу.

— Какво искаш да кажеш? — попита младата жена.

Ан си пое дълбоко въздух и се опита да си събере мислите. Всички я гледаха.

— Бяхте ли в Шефилд? — попита ги тя.

Те кимнаха. Знаеха прекрасно какво има предвид.

— Тогава трябва да се досещате — продължи бавно Ан. — Безсмислено е да се опитваме да постигнем един червен Марс, като проливаме навсякъде из планетата кръв. Трябва да намерим друг начин. Не можем да избиваме хора наляво и надясно. Нито пък да изтребваме животни и растения или да взривяваме машини. Просто няма да се получи. Това е разрушение. По този начин няма да накараме хората да ни разберат, ясно ли ви е? Никой не е спечелен. Всъщност дори сме ги отблъснали. Колкото повече такива неща вършим, толкова по-зелени стават всички. Следователно просто плюем на първоначалната си цел. Ако разбираме това и въпреки всичко продължаваме да го правим, значи предаваме себе си. Схващате ли? Не го правим за нищо друго, освен за собствено удоволствие, понеже сме бесни. Или заради тръпката. Трябва да намерим друг начин.

Всички се възряха в нея неразбиращо, раздразнено, шокирано, презрително... Но заинтригувани. В края на краищата това бе Ан Клейборн.

— Не знам какъв трябва да бъде този друг начин — продължи тя. — Не мога да ви кажа. Мисля, че... че трябва да помислим именно върху това. Трябва да е нещо като червена ареофания. Ареофанията винаги се е приемала за приоритет на зелените. Предполагам, заради Хироко, понеже тя първа я дефинира. И я вкара в употреба. Тоест, ареофанията винаги е била примесена с *viriditas*. Само че няма никаква причина за това. Трябва да се променим, в противен случай никога няма да постигнем нищо. Трябва да създадем нещо като червен култ към това място и да научим хората да го чувстват. Червеното на първичната планета трябва да се превърне в противодействие на *viriditas*. Трябва да претопим това зелено, така че да се превърне в друг цвят. Цвят, който съществува в естествената среда — яспис, охра или друго. Ще разберете какво имам предвид. Това означава да доведем хората тук, навън, може би горе във високите земи, за да видят какво представлява Марс. Означава да бъдем навсякъде и да утвърдим правилата за „домакинство“ и „собственост“ върху земята, така че да говорим от името на Марс и хората да са принудени да ни слушат. Да

установим правата на скитниците, ареолозите и номадите. Ето това трябва да означава ареоформирането. Разбрахте ли?

Тя спря. Младите марсианци сега изглеждаха загрижени за нея или за това, което бе казала току-що.

— Говорили сме за тези неща и преди — обади се един младеж. — Има хора, които са ангажирани с тях. Понякога и ние ги правим. Но според нас активната съпротива е жизнено необходима за каузата ни. В противен случай ще ни отнесат като вятър листо. Всички наоколо са зелени.

— Не и ако ги превърнем в нещо друго. Да претопим зеленото още отвътре в тях, от сърцата им. Само че не със саботаж и убийства... От всичко това изскача жизнено и дееспособно зелено. Повярвайте ми, виждала съм го. Борила съм се не по-малко от вас и го знам със сигурност. Тъпчеш живота, а той се възражда и дори става още по-могъщ.

Младият марсианец не изглеждаше особено убеден.

— Предоставиха ни шесткилометровата граница, понеже се боят от нас, понеже ние задвижихме нещата, които изкараха революцията на плещите си. Ако не бяхме ние, метанационалите щяха да продължават да ни управляват.

— Само че в случая противникът е друг. Когато победихме земяните, зелените марсианци останаха впечатлени. Но когато се бием със зелените марсианци, те не са впечатлени — те са разгневени. И стават все по-зелени от всякога.

Групичката се умълча замислено. Може би и разочаровано.

— Добре де, тогава какво да правим? — попита една жена с посивяла коса.

— Идете там, където теренът е застрашен — предложи Ан. Тя махна с ръка към прозореца.

— Тук например не е лошо. Или някъде около шесткилометровата граница. Заселете се там, основете град, направете го главно убежище, направете го едно чудесно място за живот. После ще се плъзнем надолу от високите земи.

Те обмислиха мрачно идеята.

— Или отидете в големите градове и започнете легално да водите навън туристи. Покажете им земята. Осъждайте всяка предложена от тях промяна.

— Дявол да го вземе. Звучи ужасно — обади се младежът и поклати глава.

— Да, така е — съгласи се Ан. — Има доста противна работа, която трябва да се свърши. Но е важно да ги измъкнем от дупките им. Оттам, където живеят.

Издължени лица. Седнаха наоколо и поговориха още малко за начина, по който им се искаше да живеят. За това, което можеха да направят, за да преминат от единия към другия начин. За невъзможността да продължат да живеят по партизански, след като войната бе свършила. И така нататък в същия дух. Ровърът се изпълни с въздишки, сълзи, взаимни обвинения и насърчения.

— Елате с мен утре и хубавичко разгледайте това ледено море — предложи Ан.

На следващия ден групата партизани тръгна с нея на юг по линията на 60-ия паралел. Километър след километър, по-трудно и по-трудно. „Хала“, така я наричаха арабите — „пуста земя“. От една страна беше прекрасно — ноахийска пустош, която караше сърцата им да се изпълват с радост. От друга страна обаче еко-саботьорите бяха умълчани и унили, сякаш бяха тръгнали на погребение. Стигнаха до един голям каньон, наречен Нилокерас Скопулус, и се спуснаха в него по широка естествена рампа. На изток лежеше Крайси Планития, която сега бе покрита с лед. Още едно пипало на северното море. Пред тях на юг се намираше Нилокерас Фоси, най-крайното разклонение на един комплекс от каньони, започващи далеч на юг от огромната яма на Хебес Касма. От Хебес Касма нямаше изход. Вече се знаеше, че тя е възникнала в резултат от изригването на някакъв голям акуифер на запад, на върха Екус Касма. Огромното количество вода се бе изляло по Екус към яката западна стена на Луна Планум, издълбавайки високия стръмен рид до Наблюдателницата Екус, след това си бе пробило път през него и се бе устремило напред, за да разкъса обширната лента на Касей Валис и да прореже дълбок канал в ниските земи на Крайси. Тук бе станало едно от най-големите избликвания в марсианската история.

Сега северното море се бе вляло обратно в Крайси и водата му стигаше чак до долния край на Нилокерас и Касей. Хълмът с равния

връх, който някога бе представлявал кратер Шаранов, сега беше огромен замък, изправен върху високия нос до устието на новия фиорд. В средата на фиорда имаше тесен и издължен остров — един от първите потопени по време на древното наводнение, който сега отново се бе издигнал над нивото на водата. Червената му повърхност рязко се открояваше сред леденото море. От този фиорд вероятно щеше да се получи пристанище, по-добро, отколкото в Ботаническият залив, понеже стените му бяха почти отвесни с разклонения тук-там, върху които евентуално можеха да се издигнат пристанищни градове. Естествено, щеше да им се наложи да помислят и за проблема с яростните вихри на катабатичния вятър, който щеше да идва откъм Касей и да държи корабите далеч от залива Крайси...

Странно. Ан поведе групата червени по една рампа, която стигаше широко разклонение в западната част на ледения фиорд. Когато се добраха дотам, залезът вече догаряше. Тя ги накара да излязат от ровърите и всички се спуснаха за разходка под последните слънчеви лъчи долу на брега.

В самия миг на залеза те се озоваха скупчени плътно един до друг около самотен леден блок, висок около четири метра, чийто изпъкнал релеф приличаше на мускули. Изправиха се зад ледената буца, така че слънцето да блести през нея. От двете ѝ страни слънчевите лъчи се отразяваха в стъкловидния влажен пясък. Предупреждението на светлината. Невъзможно за отричане и блестящо реално; какво можеха да направят? Те застанаха мълчаливо и се загледаха.

Когато слънцето с последен проблясък изчезна зад мрачния хоризонт, Ан се отдели и тръгна към ровъра си. Обърна се да ги погледне веднъж: червените все още стояха потънали в мълчание около ледения блок, който приличаше на огромен бял тотем, обагрен леко в оранжево, подобно на набръчканата бяла повърхност на ледения залив. Бяло божество, мечка, залив, долмен на марсианския лед. Океанът щеше завинаги да бъде сред тях, реален като скалите наоколо.

---

[1] Свързана с гръдния кош — Б.пр. ↑

ЧАСТ ШЕСТА

НЕКА ВСИЧКО ДА ЗАРАБОТИ

Изпълненото с натрошен лед море сега покриваше по-голямата част от севера. Баститас Бореалис се бе намирал на около километър или два под нулевата точка, а на някои места — даже и на три. Сега, когато нивото на водата се бе стабилизирало при линията „минус едно“, по-голямата част от него бе наводнена. Ако на Земята съществуваше океан с подобни размери, той би трябвало да се нарича Арктически океан и да покрива Русия, Канада, Гренландия и Скандинавия, след което да нахлуе на две места далеч на юг — тесни морета, които да се различават чак до екватора. На Земята това щеше да е тесният Североатлантически океан, а в средата на Тихия океан щеше да има голям квадратен остров.

Океанус Бореалис бе осеян с няколко големи и покрити с лед острова и един дълъг и нисък полуостров, който бе причината огромната маса вода да не обикаля изцяло планетата. Той свързваше северната част на Сиртис с края на полярния остров. Северният полюс вече бе покрит от леда на залива Олимпия и се намираше на няколко километра от брега на острова.

Това бе то. На Марс никога нямаше да има еквивалент на земните южен Тихи океан, южен Атлантически океан, Индийски океан или Антарктически океан. На юг имаше само пустиня, ако не се брои морето Хелас — кръгло пространство, запълнено с вода, с размерите приблизително на Карибско море. Така че докато на Земята океанът покриваше около 75 процента от площта на планетата, на Марс процентът бе 25.

През 2130 година по-голямата част от Океанус Бореалис бе покрита с лед. Въпреки това обаче по повърхността му имаше огромни езера, пълни с вода, а през лятото целият океан се покриваше с парчета разтопен лед и пукнатини. Тъй като повечето от водата бе изпомпана или по някакъв начин изкарана на повърхността от пермафроста, тя притежаваше онази чистота, присъща на

подземната вода, което на практика означаваше, че бе едва ли не дестилирана. Тоест, Бореалис бе пресноводен океан. Независимо от това обаче се очакваше водата съвсем скоро да придобие соленост, понеже реките, вливащи се в него, течаха през доста солен реголит и занасяха товара си в морето, след което се изпаряваха, кондензираха и повтаряха процеса на пренасяне на соли от реголита в океанската вода, докато не се стигнеше до някакъв баланс — процес, наблюдаван с интерес от много океанографи, понеже степента на соленост на земните океани, останала постоянна за много милиони години, не бе добре проучена.

Бреговите линии бяха дивни. Полярният остров, по принцип без име, в различни случаи бе наричан полярен полуостров, полярен остров или Моржът заради формата си. В действителност бреговата му линия на много места бе покрита с леда на старата полярна шапка и бе отрупана навсякъде със сняг. Тази набръчкана бяла повърхност се простираше на много километри навътре в океана, докато подводните течения не я превърнеха в „брегова линия“, осеяна с канали, върхове и хаотично разпръснати големи слоести хълмове, както и с все по-големи и по-големи ивици открита вода. От бъркотията на този леден бряг се бяха издигнали няколко обширни вулканични или метеоритни острова, както и няколко кратера, стърчащи от белотата подобно на огромни черни хълмове.

Южните брегове на Бореалис бяха по-открити и разнообразни. Там, където ледът покриваше подножието на големия насип, се бяха образували цели архипелази, които заедно с главната брегова линия украсяваха множеството рифове, носове, кратери, заливи, ровове, фиорди и дълги отсечки равни плажове. Водата в двата големи южни залива бе до голяма степен разтопена под леда, а през лятото — и на повърхността. Заливът Крайси може би имаше най-зрелищна брегова линия — осем големи канала, спускащи се към него, частично запълнени с лед, които след разтапянето му се превръщаха в стръмни фиорди. На южния край на залива четири от тях се преплитаха и образуваха няколко големи скалисти острова. Това вероятно бе най-привлекателният морски пейзаж.

Над цялата тази вода ежедневно прелитаха ята птици. В небето разцъфваха облаци, поемани веднага от палавия вятър, и нашарваха червеното и бялото със сенките си. Сред разтопените

морета плаваха айсберги, които не след дълго се разбиваха в брега. От Големия насип със страшна сила се спускаха бури, които хвърляха огън и жупел срещу скалите. В момента на Марс имаше приблизително около 40 000 километра брегова линия. И по време на светкавичния цикъл топене/замръзване, причиняван от смяната на денонощията и сезоните, под постоянните пориви на вятъра, всяка част от нея оживяваше.

Когато конгресът свърши, Надя реши незабавно да се махне от Павонис Монс. Беше ѝ писнало от кавгите и споровете в склада, от политиката, от насилието и от заплахата за прилагане на насилие, от революцията, саботажите, конституцията, от елеватора, Земята и заплахата от избухване на война. Земята и смъртта — ето това представляваше Павонис Монс, Пауновата планина, с всичките си пауни, които се перчеха и се поклащаха насам-натам, крещейки пронизително „Аз, аз, аз“. Това бе последното място, където Надя искаше да се намира в момента.

Копнееше да се махне от планината и да подиша малко свеж въздух, да поработи върху реални неща, да строи — с деветте си пръста, с гърба си и със съзнанието си, да строи каквото и да било, всичко, не просто сгради, въпреки че без съмнение щеше да бъде чудесно, но също и неща като въздуха и пръстта, части от нов за нея проект, който просто се тераформираше сам. Още от времето на първата ѝ разходка на открито по кратера Дю Мартерей, без нищо върху себе си, с изключение на малка маска, задържаща CO₂, най-накрая бе проумяла натрапчивата идея на Сакс. Бе готова да се присъедини към него и към останалите в този проект и особено сега, когато премахването на орбиталните огледала щеше да причини настъпването на ледников период. Възможността да изгражда въздух, почва, да разпръсва по планетата растения, животни и всякакви подобни неща изглеждаше прекрасна. А и естествено се задаваха още много подобни проекти. Когато новото Северно море се разтопеше напълно и бреговата му линия се стабилизираше, навсякъде щеше да се наложи строителство на пристанищни градове, всеки от тях с вълноломи, пристани, канали, докове и кейове, зад които щяха да се издигат жилищни сгради. На по-високите надморски височини щяха да

изградят нови, покрити с куполи градове и каньони. Говореше се дори за покриването на някои от големите калдери, за пускането на лифт между трите главни вулкана, за прехвърляне на мостове през тесните пукнатини на Елизиум. За населването на полярния остров имаше нови концепции за биостроителство — планове за изграждане на къщи и постройки направо от подобрени с биоинженерство дървета, както Хироко бе използвала бамбука, само че в по-голям мащаб. Да, един строител, готов да научи всички тези нови техники, имаше пред себе си хиляди години, пълни с прекрасни проекти. Сякаш мечтите ѝ се бяха сбъднали.

След известно време при нея дойде малка групичка и ѝ съобщи, че проучват възможностите за първия изпълнителен съвет на глобалното правителство.

Надя се взря в тях. Предложението им ѝ се стори като голям, бавно движещ се капан, затова се опита да направи каквото зависи от нея, за да ги отпъди, преди капанът да се е захлопнал.

— Има толкова много възможности. Хората, подходящи за тези длъжности, са десет пъти повече от местата в съвета.

— Да — съгласиха се те със замислен вид. Но се чудели дали тя е готова за подобно нещо.

— Не — отрязва Надя.

Арт се хилеше, понеже виждаше, че е ядосана до краен предел.

— Смятам да продължа със строителството — продължи тя твърдо.

— Едното не изключва другото — възрази Арт. — Съветът е работа за част от деня.

— Да бе!

— Честно!

Истина бе, че концепцията за гражданското управление бе изцяло записана в новата конституция — от глобалната законодателна власт до съдилищата в градовете. Вероятно работата наистина нямаше да е много. От друга страна обаче Надя бе сигурна, че съветът нямаше да попада в тази категория.

— Не трябва ли членовете на изпълнителния съвет да бъдат избирани сред представителите на законодателната власт? — попита тя.

Избирани от законодателната власт, обясниха ѝ щастливо. Обичайната практика щеше да е да се избират приятели, но това не бе задължително.

— Ами тогава значи в конституцията има грешка! — отсече Надя. — Добре стана, че сте я забелязали толкова скоро. Ограничете хората до избраните законодатели и въпреки всичко ще има много подходящи кандидати.

Само че те продължаваха да настояват. Не спираха да идват при нея в най-различни комбинации. С всеки път Надя все повече се приближаваше до стесняващата се цепнатина между зъбите на капана. Най-накрая започнаха да я молят едва ли не на колене. Пристигна цяла делегация. Това било съдбоносно време за новото управление, нуждаели се от изпълнителен съвет, на който всички да се доверяват, за да помръднат нещата от мъртвата точка и така нататък, и така нататък. Сенатът бе избран. Думата бе свикана. Сега двете камари трябваше да изберат седмината членове на изпълнителния съвет. Сред кандидатите личаха имената на Михаил, Зейк, Питър, Марина, Ецу, Нанас, Ариадна, Марион, Иришка, Антар, Рашид, Джаки, Шарлот, четиримата посланици на Земята — Сакс, Ниргал, Мая и Мишел, както и няколко други, които Надя за пръв път бе срещнала в склада по време на събиранията. — „Много са подходящите кандидати“ — напомни им Надя. Революцията бе удивително „многоглава“, също като хидра.

Но хората не посрещаха еднозначно списъка, повтаряха ѝ отново и отново. Бяха свикнали тя да играе ролята на балансиращ център — както по време на конгреса, така и по време на самата революция, а още по-рано и на конференцията в Дорса Бревиа, както и по време на годините, прекарани в подземния свят, и така нататък, та чак до началото. Хората искаха тя да влезе в съвета като успокояващ фактор, трезвомислещ човек, неутрално гледище и т.н.

— Я се разкарайте! — кресна Надя, внезапно вбесена, въпреки че хората не можаха да разберат защо. Те посрещнаха гнева ѝ със загриженост, дори с тревога. — Ще си помисля — каза тя, докато ги изритваше. Останаха единствено Арт и Шарлот, гледайки сериозно и невинно, сякаш въобще не си бяха помисляли да повдигнат този въпрос.

— Май хората искат да си в изпълнителния съвет — подметна Арт.

— Няма ли да млъкнеш!

— Така е, честно. Искат човек, на когото могат да се доверят.

— Имаш предвид, че искат човек, от когото да не се боят. Искат една стара „бабушка“, която да не се опитва да прави каквото и да било, за да могат истинските им противници да останат извън съвета и по-лесно да си прокарат собствените интереси.

Арт се намръщи. Явно не бе помислил за тази възможност, понеже бе твърде наивен.

— Знаеш, че конституцията е нещо като ксерокопие — обади се Шарлот замислено. — Но създаването на истинско и работещо правителство е истинският акт на конституцията.

— Марш! — кратко нареди Надя.

Само че в края на краищата се съгласи. Бяха безпощадни, бяха невероятно много и нямаше да се предадат лесно. А и не ѝ се искаше да изглежда като човек, който кръшка от сериозната работа. Затова позволи на капана да се затвори с щракване около крака ѝ.

Двете камари се събраха и бе насрочен избор. Надя бе една от избраните, заедно със Зейк, Ариадна, Марион, Питър, Михаил и Джаци. На същия ден Иришка бе избрана за председател на Върховния екологичен съд — огромно постижение лично за нея и за червените като цяло. Това бе част от „Големия жест“, който Арт предложи в края на конгреса, за да могат да разчитат на поддръжката на червените. Около половината съдии в този съд бяха червени от най-различни оттенъци, което според Надя бе леко пресилен „жест“.

Веднага след избора при нея пристигна нова делегация. Казаха ѝ, че по време на избора тя бе получила най-голямо количество гласове и затова искаха да я изберат за президент на съвета.

— А, не — категорично отказа тя.

Те кимнаха тържествено. Обясниха ѝ, че президентът е само един от членовете на съвета — равен сред равни. Просто нещо като почетен пост. Церемония. Тази част от управлението е оформена по швейцарския модел, а повечето швейцарци дори не знаят кой е техният президент. И така нататък в същия дух. Въпреки че задължително се нуждаят от съгласието ѝ (очите на Джаци леко припламнаха при тези думи). Тя трябва да приеме поста.

— Марш оттук! — кресна Надя.

След като си тръгнаха, тя се свлече в стола си. Чувстваше се вцепенена.

— Ти си единствената, която има доверието на всички марсианци — обади се внимателно Арт и сви рамене, сякаш за да покаже, че не е замесен в това — нещо, което Надя знаеше, че е лъжа. — А и какво можеш да направиш? — продължи той и избели очи в детински театрален жест. — Само три години, докато нещата се поуталожат, след което винаги можеш да кажеш, че си изпълнила задачата си, и да се оттеглиш. А от друга страна, като погледнеш — първият президент на Марс! Как можеш да устоиш на подобно изкушение?

— Лесно.

Арт изчака. Надя му хвърли яростен поглед. След дълго мълчание той каза:

— Но така или иначе ще го направиш, нали?

— Ще ми помогнеш ли?

— О, естествено. — Той сложи ръката си върху нейната, която бе свита в юмрук. — Всичко, каквото пожелаеш. Имам предвид, че ще бъда на твое разположение.

— Това ли е официалното становище на „Праксис“?

— Ами... да, всъщност, сигурен съм, че ще е нещо от този род. Съветникът на марсианския президент — от редовете на „Праксис“? Можеш да се хванеш на бас.

Надя въздъхна тежко и се опита да не чувства стомаха си толкова свит. Можеше да поеме поста и след това да прехвърли повечето задачи на Арт. Нямахше да е нито първият, нито последният президент, който щеше да постъпи по този начин.

— Съветникът на марсианския президент — от редовете на „Праксис“ — повтаряше Арт. Изглеждаше поласкан.

— Я стига с тези глупости!

— Няма проблеми.

Той я остави сама, за да свикне с мисълта. Не след дълго се върна с димяща купа, пълна с кава, и две малки чашки. Наля и в двете от огнената течност. Тя пое своята и отпи от горчивото питие.

— Изцяло съм твой, Надя — обади се Арт. — Знаеш го много добре.

— Ммм-хм.

Изглежда го, докато той сърбаше от своята чаша с кава. Знаеше, че говори не само за политическата страна на въпроса. Арт направо я обожаваше. През цялото време бяха работили заедно, пътували един до друг и споделяли едно и също легло. Тя също го харесваше. Мечкоподобен човек, грациозен и пълен с добро настроение, който обожаваше кавата, ако се съдеше по сърбането му и смръщеното му лице. Бе изнесъл целия конгрес на плещите си благодарение на това добро настроение, което се предаваше и на останалите като епидемия — чувството, че е толкова забавно да създадеш една конституция... пълен абсурд! Само че бе свършило работа. А по време на конгреса се бяха превърнали в нещо като двойка. Да, трябваше да го признае.

Само че Надя беше на 159 години. Поредният абсурд, но това си беше чистата истина. Не бе сигурна на колко е той, вероятно на около 70–80, въпреки че изглеждаше на петдесет. Нещо обичайно, когато човек отрано се подложеше на геронтологична терапия.

— Аз съм достатъчно възрастна, за да ти бъда баба — каза тя.

Арт смутено сви рамене. Знаеше какво има предвид.

— Аз пък съм достатъчно възрастен, за да бъда праядо на това момиче — възрази той, сочейки към една млада марсианка, която в момента преминаваше покрай вратата на офиса им. — А тя пък е достатъчно възрастна, за да има деца. По някое време това просто престава да има смисъл.

— Не и за мен обаче.

— Да де. Само че това е половината от мненията, които имат значение в случая.

Надя запази мълчание.

— Виж — продължи Арт, — ние ще си поживеем доста годинки. По някое време числата престават да имат смисъл. Искам да кажа, че не съм бил с теб през първите години, само че двамата сме заедно от доста време и сме преживели много неща.

— Знам.

Надя сведе поглед към масата и се замисли за някои от въпросните неща. Очите ѝ се спряха на чуканчето от отдавна загубения ѝ пръст. Сега обаче онзи живот вече го нямаше. Сега тя бе президент на Марс.

— По дяволите!

Арт сръбна от кавата си и я погледна със симпатия. Той я харесваше, тя него — също. Вече бяха някакъв вид двойка.

— По-добре ми помогни с всичките тези лайна около съвета! — сопна му се Надя, сърдита, че технофантазиите ѝ се стопиха.

— Можеш да бъдеш сигурна в това.

— А после ще видим.

— Ще видим — повтори той и се усмихна.

Така че тя отново се оказа вързана за Павонис Монс. Там се събираше новото правителство, премествайки се от складовете в Шефилд и заемайки сградите от полиран камък, изоставени от метанационалите. Естествено веднага възникна спор дали метанационалите ще бъдат овъзмездени за тях или всичко ще премине като някаква „национализация“ от страна на бунтовниците и новия ред.

— Добре де, овъзмездете ги — кресна Надя, пламтяща от гняв, на Шарлот. Само че президентството на Марс явно не включваше в себе си възможността хората да подскачат при всяка твоя дума.

Така или иначе обаче правителството полека-лека се придвижваше, а Шефилд се превръщаше ако не в столица, то поне във временен център на планетарното управление. Бъроуз бе наводнен, а Сабиши — опожарен. Нямаше друго място, което да е по-подходящо за целта, а и честно казано, Надя не мислеше, че някой друг от градовете под куполи ще се натисне с кандидатурата си. Чуваха се гласове за построяването на нова столица, само че това щеше да отнеме доста време, а междувременно трябваше все пак да се събират някъде. Така че се установиха до линията за Шефилд, под нейния купол, под мрачното небе, сред което като пукнатина в реалността се открояваше изпълнатата и черна линия на кабела.

Надя се нанесе в един апартамент в най-западния от всички куполи, до парка на ръба на калдера. Стаята бе на четвъртия етаж, откъдето се откриваше приятна гледка към величествения калдер. Апартаментът на Арт бе на партера в същата сграда, а прозорците му гледаха назад. Явно от гледката на калдера му се завиваше свят. Офисът на „Праксис“ бе в съседната постройка — куб от полиран яспис с размерите на жилищен блок. Тук-там по фасадата му проблясваха сините стъкла на прозорците.

Дотук добре. Вече бе вътре в нещата. Трябваше да си поеме дълбоко въздух и да се заеме с онова, което се изискваше от нея. Нещо като лош сън, в който конституционният конгрес бе разтеглен допълнително с още три години... три марсиански години.

Тя започна работа с намерението от време на време да се маха от планината и да се присъединява към някой друг строителен проект. Естествено щеше да изпълнява и задълженията си в съвета, само че работата (например) върху увеличаването на изпусканията в атмосферата оранжерийни газове ѝ се струваше привлекателна. По този начин щеше да комбинира техническите проблеми с политиката на конформизъм в един нов екологичен регулаторен режим. Това щеше да ѝ позволи да се върне сред природата, където бяха разположени повечето от фабриките, изпускащи газовете в атмосферата. Оттам можеше да изпълнява задачите си в съвета по видеовръзката с компютъра на гривната си.

Само че работата я задържа в Шефилд. Събитията валяха едно след друго — общо взето, нищо интересно или важно, сравнено със самия конгрес, само че се налагаше да организира подробностите, за да продължава работата. Ставаше точно така, както бе предсказала Шарлот — след процеса на дизайн следваха безкрайно много дреболии, свързани със строителството. Подробност след подробност.

По-късно обаче, когато Надя успя някак си да отдели малко лично време, се оказа, че за марсианския президент е крайно трудно да се присъедини към какъвто и да било проект. Всичко вече бе част от купола или от някаква кооперация. Много често строителните проекти бяха дело на търговски предприятия, занимаващи се с транзакции, които бяха частично обществено „непечелившо“ дело, частично комерсиално. Така че ако президентът на Марс се присъединеше към някой от проектите, това щеше да се изтълкува като официален патронаж и нямаше да е справедливо. Конфликт на интереси.

— Ега ти лайната! — кресна тя на Арт с обвинителен тон.

Той сви рамене, опитвайки се да се престори, че не е знаел за това преди.

Тоест, нямаше измъкване. Бе пленник на властта си. Трябваше да проучи ситуацията, като че ли бе инженерен проблем. Да се опита да упражни властта си в някоя трудна област, например за построяване на нови фабрики за производство на оранжерийни газове. Не можеше да

се присъедини към никоя кооперация, следователно трябваше да измисли нещо друго. Измъкване на високо равнище, като например координиране на кооперациите.

Струваше й се полезно да предизвика построяването на нови фабрики за оранжерийни газове. „Годината без лято“ се бе проточила доста, включвайки няколко особено свирепи бури, спуснали се от северната страна на Големия насип. Повечето от метеоролозите бяха съгласни, че тези „кросекваториални бури на Хадли“ са причинени от премахването на орбиталните огледала и последвалото спадане на осветеността на планетата. Пълният ледников период вече изглеждаше неизбежен, а изпомпването на повече оранжерийни газове явно бе най-добрият начин за противодействие. Така че Надя помоли Шарлот да свика конференция, която да приеме препоръки за посрещането на ледниковия период. Шарлот се свърза с хора от Да Винчи, Сабиши и от десетки други места. Не след дълго датата на конференцията вече бе насрочена. Името й, измислено без съмнение от някой от „клонингите на Сакс“, бе „Отслабване на ефектите на намалената осветеност. Научна конференция, М-53“.

Въпреки всичко обаче Надя така и не присъства на някое от заседанията на тази конференция. Вместо това бе въввлечена в решаване на проблемите в Шефилд, повечето от които касаеха установяването на новата икономическа система — достатъчно важна тема, за да присъства на обсъжданията. Двете камари на парламента в момента гласуваха законите на еко-икономиката, обличайки с плът голите скелети, описани от конституцията. Те изискваха от новосъздадените кооперации да помагат на придобилите наскоро независимост местни компании, субсидирани от метанационалите, да се преобразуват в подобни организации на кооперативна основа. Този процес, наречен „хоризонтиране“, се радваше на доста широка обществена подкрепа, особено от страна на младите марсианци, затова в общи линии протичаше сравнително гладко. Сега всеки марсиански бизнес трябваше да е собственост на занимаващите се с него хора. Никоя кооперация не можеше да надхвърля хиляда души; по-големите трябваше да бъдат изградени като асоциирани кооперации с обща дейност.

Икономическата комисия освен това имаше за цел да утвърди марсианската парична единица — както за вътрешна употреба, така и за търговия и размяна със земните валути. Комисията искаше валута, устойчива на земните спекулации, но при пълното отсъствие на марсиански борсов пазар цялата тежест на земните инвестиции (като единствените предлагани) щеше да се стовари върху марсианската парична единица. Това заплашваше да предизвика инфлация на марсианския секуин към земните валути, което в миналото можеше направо да доведе до пълен фалит, като се имаше предвид преимуществото на земните пазари спрямо марсианските. Но тъй като постоянно разцепващите се метанационали продължаваха да се борят против кооперативизацията на Земята, финансите бяха в пълен хаос и им липсваше старата интензивност „на пожар“. Така че секуинът се позадържа в едно стабилно, но не чак толкова солидно положение. На Марс това бе просто парична единица. „Праксис“ им оказва незаменима помощ в този процес, понеже се бяха превърнали в нещо като федерална банка за новата икономика, осигурявайки им безлихвени заеми и обменяйки тяхната валута за земни на доста разумен курс.

Поради тези причини изпълнителният съвет се събираше всеки ден на продължителни дискусии относно законодателството и другите програми на правителството. Това отнемаше толкова много време, че Надя забрави за конференцията в Сабиши, която самата тя бе организираща. Все пак прекарваше час-два от малкото си свободно време във видеовръзка с приятелите си в Сабиши. Както изглеждаше, нещата вървяха добре. На тяхно разположение бяха голяма част от марсианските еколози, всички от които бяха на мнение, че увеличеното производство на оранжерийни газове ще отслаби ефекта от отсъствието на орбиталните огледала. Естествено CO_2 , бе най-лесният за емитиране от всички газове, но дори и без да го използват (все още се опитваха да ограничат процента му в атмосферата, за да получат годен за дишане въздух), се стигна до извода, че е необходимо създаването и изпускането в атмосферата на по-сложни и мощни газови коктейли. Отначало не мислеха, че това ще причини някакви проблеми — в конституцията се споменаваше за ограничение от 350 милибара до шесткилометровата граница, но не се казваше нищо за състава на въздуха. Изчислиха, че ако халогеновъглеродите и останалите газове от „Коктейла Ръсел“ достигнат съотношение 1:100

вместо 0,0027:100, температурата на въздуха ще се повиши с няколко Келвина. Това щеше да е достатъчно, за да се предотврати ледниковия период или поне настъпването му щеше да се отложи. Така че според съставения от тях план трябваше да се започне усилено производство и освобождаване в атмосферата на тонове въглероден тетрафлуорид, хексафлуоретан, серен хексафлуорид, метан, водороден оксид и микроскопични части от някои минерали, които да намалят темпото, с което ултравиолетовата радиация унищожава халогеновъглеродите.

Друга често споменавана стратегия бе да се завърши разтапянето на Северно море. Докато цялата вода в него не станеше течна, албедото на леда щеше да изхвърля страшно много енергия в космоса, а и жизненият воден цикъл някак си бе ограничен. Ако можеха да разтопят всичката вода в океана (или поне да я накарат да се топи през лятото, като се имаше предвид колко далеч на север се намираше той), с перспективата за ледников период щеше да е свършено и тераформирането практически щеше да приключи — щяха да имат силни течения, вълни, изпарявяне, облаци, кондензация, топене, вълнения, реки, делти... пълният хидрологичен цикъл. Това бе основната им цел. Само че проблемите се оказваха доста заплетени...

Цялото участие на Надя в конференцията, свикана по нейна собствена инициатива се ограничаваше до кратките видеовръзки. И понеже всички технически проблеми бяха примесени с политически казуси, можеше да се каже, че тя въобще не съжаляваше за това. На тази конференция нито Надя, нито който и да е друг, свършиха някаква полезна работа. Междувременно в Шефилд, съветът се сблъскваше с хиляди собствени трудности: непредвидени проблеми с иницирането на еко-икономиката, оплаквания, че Върховният екологичен съд (ВЕС) надхвърля правомощията си, оплаквания от новата полиция, от системата за криминално правосъдие, от неправомерно или направо глупаво поведение от страна на двете камари на парламента, доклади за нови саботажи на червените или на други групировки и така нататък. Проблемите валяха един след друг, варирайки от страхотно важни до безкрайно дребни, докато най-накрая Надя не започна да губи реална представа къде сред целия този континуум е мястото на личните проблеми.

Например тя прекарваше голяма част от времето си във вътрешните противоречия на съвета, които според нея бяха тривиални,

но нямаше как да бъдат избегнати. Тези вътрешни борби се свеждаха най-вече до това да попречи на Джаки да си отгледа мнозинство, което винаги послушно да гласува с нея, и по този начин да използва съвета като гумен печат за легализиране на официалната партийна линия на „Свободен Марс“ (с други думи, лично нейната...). А това изискваше по-добро познаване на останалите членове на съвета и създаване на стратегия за работа с тях. Зейк бе стар познат на Надя, тя го харесваше, а и той притежаваше доста власт сред арабите. Бе се превърнал в техен представител в общата култура, побеждавайки поне в това Антар. Беше грациозен, умен, любезен и по доста въпроси бе на едно мнение с Надя, включително и по основните въпроси. Това правеше връзката им приятелска. Ариадна бе една от богините на матриархата в Дорса Брелиа — властна и упорита в принципите си. Тя бе идеолог — вероятно единственото нещо, което ѝ пречеше да бъде основният конкурент на Джаки сред местните. Марион бе червена, също идеолог, само че доста попроменена в сравнение с миналото. Рядко се срещаше човек, който да е в състояние да я обори по време на спор. Питър, синчето на Ан, бе израснал и се бе превърнал в сила едновременно в няколко течения на марсианското общество — „космическата команда“ от Да Винчи, зелената част на подземния свят, привържениците на кабела и като допълнение — заради Ан — сред по-умерените червени. Тази многостранчивост бе част от характера му. Надя срещна големи трудности, докато се опитваше да го привлече на своя страна. Той бе особняк и отшелник като родителите си, а и изпитваше, както изглежда, нещо като страх от Надя и от останалите от Първата стотица. Искаше постоянно да бъде на разстояние от тях. Беше нисей до мозъка на костите си. Михаил Янгел бе един от първите исеи, последвали Първата стотица на Марс, и бе работил още от началото с Аркадий. Той бе помогнал на бунта от 2061 година да започне и впечатлението на Надя бе, че по онова време е бил един от най-радикалните червени (което понякога я караше да се ядосва, понеже бе глупаво и ограничаваше възможностите ѝ да намери общ език с него). Само че сега той бе един от богдановистите и бе готов на доста компромиси. Присъствието му в съвета бе голяма изненада за Надя — жест към паметта на Аркадий, вероятно. Надя намираще това за трогателно.

И най-накрая идваше ред на Джаки — най-популярната и най-могъщата сред всички марсиански политици. Поне докато Ниргал не се върнеше.

Така че Надя общуваше с тези шест души всеки ден и се стараяше да запомни начина им на работа и мислене, докато минаваха точка по точка през дневния ред за Деня. От важното към тривиалното, от абстрактното към конкретното — за Надя това бе част от някаква мрежа, където всичко бе прикачено към всичко. А работата ѝ в съвета не само че не беше „на половин ден“, но и отнемаше почти цялото ѝ свободно време. Тя поглъщаше живота ѝ. А досега от тригодишния мандат бяха изминали само два месеца.

Арт усещаше какво става с нея и правеше всичко, което зависеше от него, за да ѝ помогне. Всяка сутрин идваше в стаята ѝ с готова закуска. Доста често я приготвяше собственоръчно и винаги всичко бе страшно вкусно. Още с влизането си намираще в паметта на компютъра джаз и го пускаше като музикално оформление по време на закуската: не само Луис Армстронг, любимецът на Надя (въпреки че бе успял да изрови някои доста редки и странни записи на Сачмо, които доста я развеселиха, като „Дайте шанс на мира“ или „Спомени от звезден прах“), но и някои от по-късните стилове в джаза, които никога не ѝ бяха харесвали, понеже звучаха направо френетично. Само че това изглежда бе темпото на настоящето. Така или иначе понякога звучеше Чарли Паркър, след него — Чарлс Мингус, чиято банда приличаше на тази на Дюк Елингтън, надрусана до козирката... точно това, от което според нея винаги се бе нуждаела — от малко живец. В най-добрите случаи Арт пускаше Клифърд Браун — откритие, направил заради нея и с което много се гордееше. Според него това бе наследникът на Армстронг — вибриращ тромпет, който звучеше радостно, положително и мелодично като този на Сачмо, брилянтно бърз, интелигентен и труден — подобен на Паркър, само че по-щастлив. Това бе идеалното оформление за тези диви времена — увличащо и могъщо, само че изпълнено с положителна енергия.

Ала независимо как започваха дните, съветът бавно и сигурно поглъщаше живота ѝ. На Надя с всеки изминал ден ѝ писваше все повече и повече — препирни, увещания, преговори, компромиси, омилюване... все сделки с хората, минута след минута. Започваше да ненавижда работата си.

Арт естествено забелязваше това и започваше да изглежда угрижен. Един ден след работа той домъкна в апартамента й Урсула и Влад. Четиримата вечеряха заедно, готвач бе Арт. Надя много се зарадва на компанията на старите си приятели. Бяха в града по работа, но Арт ги бе довел тук... чудесна идея. Докато го гледаше как щъка из кухнята, Надя си мислеше колко добър е той. Изкусен дипломат в ролята на простодушен наивник или обратното. Също като Франк, само че по-мил. Или нещо средно между уменията на Франк и прекрасното настроение на Аркадий. Тя се усмихна мислено — винаги преценяваше хората в съотношение с членовете на Първата стотица, сякаш всички бяха смесица на характерните белези от съставките на това огромно семейство! Доста неприятен навик.

Влад и Арт в момента говореха за Ан. Сакс очевидно се бе обадил на Влад от совалката, която бе на път към Марс, потресен от разговора си с нея. Чудеше се дали Влад и Урсула няма да подложат Ан на същата мозъчна пластична хирургия, на която го бяха подложили и него след удара.

— Ан никога няма да се съгласи — обади се Урсула.

— Много съм доволен, че е така — отговори Влад. — Това вече ще бъде прекалено. Нейният мозък не е претърпял никаква травма, а ние не знаем какво би могло да причини тази терапия на един здрав мозък. Човек трябва да се нагърбва само с това, което разбира, освен ако не е отчаян.

— Може би Ан е отчаяна — възрази Надя.

— Не. Сакс е отчаян. — Влад се засмя отсечено. — Искан да види една различна Ан, когато се върне.

— Ти не искаше да подлагаш и Сакс на тази терапия — припомни му Урсула.

— Така си е. Не бих я приложил на себе си. Само че Сакс е смелчага. Много импулсивен човек. — Той погледна към Надя: — Трябва да се занимаваме с неща като твоя пръст, Надя. С неща, с които можем да се справим.

— Че какво ми има на пръста? — изненада се Надя.

Те се засмяха.

— Вече можем да ти отгледаме нов, ако желаеш.

— А стига бе! — възкликна Надя и впи поглед в чуканчето на липсващия си пръст на мършавата си лява ръка. — Ами... всъщност

той не ми трябва кой знае колко...

Те се засмяха отново.

— Значи си успяла да ни заблудиш — каза Урсула. — Докато работиш, постоянно се оплакваш от него.

— Така ли правя?

Всички кимнаха едновременно.

— Ще ти помага при плуване — продължи Урсула.

— Вече не плувам.

— Вероятно си спряла заради пръста си.

Надя впи отново поглед в ръката си.

— Хм... Не знам какво да кажа. Сигурни ли сте, че всичко ще бъде наред?

— Ами ако продължи да се развива и ти изникне цяла нова ръка? — предположи Арт. — А след това и изцяло нова Надя? Ще се превърнеш в сиамски близнаци.

Надя го блъсна към стола му. Урсула поклати глава.

— Не, не. Вече сме го правили доста пъти — както на животни, така и на хора. Длани, ръце, крака... Научихме се от жабите. Направо е чудесно. Клетките започват да се развиват по същия начин, по който са се развивали в началото, когато пръстът ти е израствал.

— Буквална проява на теорията за внезапна поява — каза усмихнат Влад. От усмивката му Надя разбра, че той стои в дъното на цялата процедура.

— Върши ли работа? — попита го тя направо.

— Да. Всъщност това е нещо като да ти „присадим“ нов пръст на чуканчето на ръката. Комбинация от ембрионни клетки и клетки от другото ти кутре, която функционира също като твоите гени, когато си била зародиш. Получаваш една ултразвукова инжекция с фибробластен ускорител на растежа, плюс няколко клетки от кутрето и от нокътя... и работата е свършена.

Докато обясняваше, Надя почувства как вътре в нея се заражда интерес. Арт я наблюдаваше с характерното си приятелско любопитство.

— Ами... добре — каза тя накрая. — Защо не?

Така че следващите няколко седмици взеха биопсия от другото й кутре и й поставиха ултразвукови инжекции в чуканчето и в ръката,

гълтна някоя и друга таблетка и това бе всичко. После ѝ слагаха само по една инжекция седмично... и чакаше.

След време обаче тя забрави напълно за това, понеже Шарлот ѝ се обади. Имаха проблем. Кайро пренебрегваше решение на ВЕС относно изпомпването на вода.

— Според мен ще е по-добре да дойдеш и да провериш лично. Мисля, че хората от Кайро изпробват съда, защото някаква фракция на „Свободен Марс“ иска да хвърли ръкавицата на централното правителство.

— Джаки?

— Така си мисля.

Кайро се намиреше на ръба на едно плато, откъдето се откриваше гледка към най-северозападната U-образна долина на Ноктис Лабиринтус. Арт и Надя слязоха на гарата и тръгнаха по някакъв площад, ограден с високи палмови дръвчета. Някои от най-лошите мигове в живота на Надя се бяха случили именно в този град по време на атаката през 2061 година. Саша, заедно с още много хора, бе убит тук, тя самата бе взривила Фобос и всичко това само няколко дена, след като бяха открили овъглените останки на Аркадий. Никога след това не бе стъпвала тук. Мразеше този град.

Сега видя, че по време на последните вълнения градът отново е понесъл щети. Части от купола бяха взривени, а животоподдържащата фабрика бе тежко повредена. В момента явно кипеше строителство — към стария град се прибавяха нови сегменти, които се разтягаха на запад и на изток по цялата дължина на ръба на платото. Сякаш процъфтяваше — нещо, което Надя намери за доста странно, като се имаше предвид надморската му височина (10 000 метра над нулевата точка). Никога нямаше да могат да премахнат купола или да излизат на повърхността без скафандри, затова тя предположи, че след време градът ще западне. Само че Кайро се намиреше на пресечната точка на екваториалната линия и тази от Тарсис — единственото място, където човек можеше да прекоси екватора. Затова, докато не построяха някъде Трансмарионерис-мост, Кайро винаги щеше да бъде стратегически кръстопът.

Но кръстопът или не, на тях им трябваше повече вода. Акуиферът Комптън, който се намираше между Ноктис и горната част на Маринерис, бе пробит през 2061 година и водата му се бе разляла по цялата дължина на каньоните на Маринерис, причинявайки онова наводнение, което едва не бе убило Надя и приятелите ѝ след завземането на Кайро. По-голямата част от водата или бе замръзвала сред каньоните, образувайки дълги глетчери с неправилна форма, или бе изтекла и бе замръзнала сред бъркотията на дъното на Маринерис. Е, известна част все още се намираше и в акуифера и в годините след 2061-а бе изпомпана за нуждите на всички градове в източен Тарсис. Ледникът Маринерис бавно се бе свлякъл по каньона, като оставяше зад себе си опустошена земя и няколко плитки ледени езерца. Следователно Кайро нямаше готов източник на вода. Хидроложкият офис бе отвърнал с изграждането на тръбопровод към дългото южно разклонение на северното море, разположено в депресията Крайси, който прекарваше вода към града. Дотук нищо обезпокояващо — в края на краищата всеки град се снабдяваше с вода отнякъде. Само че жителите на Кайро по-късно бяха започнали да изливат водата в един резервоар в каньона Ноктис под тях, от който пък тя после се изливаше надолу по Иус Касма, събираше се в горната част на Маринерис или преливаше през нея. Всъщност бяха създали нова река, течаща през огромната система от каньони, около която след това бяха започнали да изграждат селища и ферми. Една легална група червени бе уведомила ВЕС за това действие, твърдейки, че Валес Маринерис е природен феномен, явявайки се най-големия каньон в Слънчевата система. Оставен на самотек, глетчерът можеше да се плъзне надолу в бъркотията и да остави каньоните голи. Според тях именно това бе на път да се случи. ВЕС се бе съгласил и бе постановил жителите на Кайро да спрат изтичането на вода от резервоара. Кайро обаче бе отказал да се подчини и бе заявил, че централното правителство не може да се меси в онова, което те наричаха „въпроси, свързани с жизнеобезпечаването на града“. Междувременно с всички сили строяха нови селища по течението на изкуствената река.

Определено ставаше дума за провокация. Предизвикателство към новата система.

— Това е тест — промърмори Арт, докато преминаваха през площада. — Просто един тест. Ако наистина бе конституционна криза,

щеше да се разчуе из цялата планета.

Тест... Именно затова Надя бе изгубила всякакво търпение. Прекоси града в отвратително настроение. Вероятно имаше значение и фактът, че събитията от 2061 година се връщаха в спомените ѝ, ярки и живи, предизвикани от площада, от булевардите, от стената на купола до ръба на каньона... сякаш прииждаха обратно. Тя с удоволствие би изтрила тези спомени... стига да можеше. Страхът и яростта обаче явно ѝ действаха като някакъв кошмарен фиксатор. Сякаш всичко се бе върнало — Франк блъскаше диво по клавиатурата на компютъра си, Саша похапваше пица, а Мая крещеше бясно на някого... дългите часове, изпълнени с очакване да види дали наоколо ще започнат да падат парчета от Фобос... гледката на тялото на Саша, от чиито уши тече кръв... тихото изщракване на преподавателя, с който бе взривила Фобос.

Ето защо ѝ бе доста трудно да прикрива раздразнението си, когато отиде на първото събиране с жителите на Кайро и откри, че и Джаки е там — естествено, застанала на тяхна страна. От известно време бе бременна и сега стоеше отпред — излъскана, накипрена, красива. Никой не знаеше кой е бащата на детето ѝ — това бе нейна тайна. Традициите на Дорса Бревиа в стила на Хироко... още едно нещо, което вбеси Надя.

Събраха се в една сграда срещу градската стена, която гледаше към U-образния каньон отдолу, наречен Нилус Ноктис. Водата — източникът на всички проблеми — се виждаше: широк, покрит с лед резервоар, преграден с някаква невидима дига, застанала точно пред Илириан Гейт и Комптън Брейк.

Шарлот седна с гръб към прозореца и зададе на официалните представители на Кайро същите въпроси, които и Надя бе възнамерявала да зададе, само че без капчица от раздразнението на Надя:

— Винаги ще живеете под купол. Възможностите ви за разрастване са ограничени. Защо тогава да наводнявате Маринерис, щом като няма да можете да извлечете някаква полза от това?

Явно на никого не му се губеше времето с отговори. Най-накрая Джаки каза:

— Облагите ще бъдат за хората в онези селища надолу по течението. А те са част от голямо Кайро. На тези височини водата е жизненоважна в каквато и да е форма.

— От течаща свободно из Маринерис вода няма никаква полза — възрази Шарлот.

Започнаха спорове за ползата на водата в Маринерис. Сред присъстващите имаше и представители на селищата по течението, които в по-голямата си част бяха египтяни. Те гръмко заявяваха, че живеят в Маринерис от поколения насам, че тяхно право е да живеят тук, че това е най-подходящата за обработка земя на Марс, че ще им я отнемат само с битка и така нататък в същия дух. Понякога жителите на Кайро (и Джаки) сякаш защитаваха съседите си, понякога — собственото си право да използват Маринерис като резервоар. Всъщност единственото нещо, което защитаваха, беше правото им да си развяват байрака както искат. Надя побесняваше все повече с всеки изминал миг.

— ВЕС вече изказа становището си — обади се тя. — Не сме тук, за да, го обсъждаме, а за да видим как се изпълнява то.

И напусна събирането, преди да е казала нещо по-нецензурно.

Вечерта седна на една маса с Шарлот и Арт. Толкова бе ядосана, че не можеше да се наслади като хората на превъзходните етиопски ястия в ресторанта на гарата.

— Какво искат, да ги вземат мътните? — попита тя Шарлот.

Шарлот сви рамене, понеже устата ѝ беше пълна. След като преглътна, подхвърли:

— Забелязала ли си, че да си президент на Марс не е чак толкова авторитетно?

— Да, по дяволите. Трудно щеше да ми бъде да не го забележа.

— М-да... Е, всъщност и с целия изпълнителен съвет е така. Изглежда сякаш истинската власт в цялата система на управление ще бъде екологичния съд. Иришка бе сложена на висок пост там като част от „Големия жест“, затова тя полага доста усилия да узакони умерената линия на червените посредством струпване на средното ниво. Това позволява доста развитие под шесткилометровата граница, само че над нея всичко се спазва стриктно. Всичко това е описано от конституцията, затова могат да спрат абсолютно всеки проект.

Парламентът временно не работи, така че първата сесия на ВЕС бе доста впечатляваща.

— Искаш да кажеш, че Джаки ревнува.

Шарлот сви рамене.

— Напълно е възможно.

— Повече от възможно — възрази мрачно Надя.

— И тук стигаме до самата същност на съвета. Джаки вероятно си мисли, че може да намери още трима, които да я подкрепят, така че съветът да ѝ стане бащиния. Кайро е такова място, където тя може би се надява, че Зейк ще гласува с нея заради арабската част на града. Остават още двама. А Михаил и Ариадна са непоклатими локалисти.

— Но съветът не може да отменя постановленията на съда — възрази Надя. — Само парламентът има такова право, нали? Като издава нови закони.

— Така е, само че ако Кайро продължи да не изпълнява нарежданията на ВЕС, съветът ще трябва да издаде заповед на полицията да дойде тук и да ги спре с използването на физическа сила. А това е привилегия на изпълнителната власт. Ако съветът не направи това, репутацията на съда ще бъде подронена и Джаки ще получи действителен контрол върху съвета. С един куршум два заека.

Надя захвърли филията си настрани.

— Проклета да съм, ако допусна това да се случи! — кресна тя.

Известно време седяха мълчаливо.

— Мразя всичко това — наруши най-сетне тишината Надя.

— След няколко години ще има — установен ред, институции, закони, поправки към конституцията... Неща, които изобщо не са залегнали в конституцията, които превръщат думите в дела. Като ролята на политическите партии например. Точно в момента всичко това се изгражда.

— Дори и да е така, това мразя всички тези глупости.

— Мисли за това като за мета-архитектура. Отсъждането е направено, трябва само да бъде спазено.

— Ами ако не се подчинят?

— Време за полиция.

— Тоест — гражданска война!

— Едва ли ще се стигне чак дотам. Те подписаха конституцията също като останалите. Ако не я спазват, както правят другите, ще

означава, че вече са извън закона като червените еко-саботьори. Не мисля, че ще стигнат толкова далеч. Просто опипват почвата, за да разберат докъде са границите.

На събирането на следващия ден Надя се изправи и заяви:

— Вече е издадена заповед против изпомпването на вода в Маринерис. Ако продължавате да упорствате, централното правителство ще бъде принудено да упражни правата си и да повика полицейски сили. Не мисля, че някой иска това.

— Аз пък не мисля, че можеш да говориш от името на изпълнителния съвет — веднага подскочи Джаки.

— Напротив, мога — каза кратко Надя.

— Не, не можеш — възрази Джаки. — Ти си само една от седем члена. А и това не е въпрос от компетенцията на съвета.

— Ще видим — обеща Надя.

Събранието продължи с родилни мъки. Жителите на Кайро бяха непоклатими като скала. Колкото повече Надя проумяваше същността на онова, което вършеха, толкова по-малко ѝ харесваше всичко. Техните лидери играеха важни роли в „Свободен Марс“. Дори и от предизвикателството да не излезеше нищо, можеше да се стигне до отстъпки в други области и така партията им щеше да придобие повече влияние. Шарлот бе съгласна, че по всяка вероятност това бе главният им мотив. Този откровен цинизъм направо отврати Надя. Тя откри, че ѝ е много трудно да бъде хладнокръвна, когато говори с Джаки с нейната простовата очарователност — бременната кралица, кръжаща около креатурите си като боен кораб сред гребни лодки: „Лельо Надя, толкова съжалявам, че ти се наложи да отделиш време за подобно нещо...“

Вечерта Надя сподели с Шарлот:

— Искам такова решение, че „Свободен Марс“ да не извлече никаква изгода от всички тези лайна.

Шарлот се засмя кратко.

— Говорила си с Джаки, нали?

— Да. Защо е толкова популярна? Не мога да го проумея, но това е факт!

— Тя изглежда красива за повечето хора. Според нея всички я мислят за красива.

— Напомня ми за Филис. — Пак Първата стотица... — Може би греша. Така или иначе обаче няма ли някакво наказание, което да измислим за подобни искиове и предизвикателства?

— Може би заплащането на съдебните разноски.

— Виж тогава можеш ли да ги накараш да платят.

— Нека първо да видим дали въобще ще спечелим.

Събиранията продължиха още една седмица. Надя предостави на Шарлот и Арт воденето на преговорите, а самата тя по време на дебатите гледаше през прозорците към каньона долу и почесваше чуканчето на липсващия си пръст, върху което се бе появила явна подутинка. Странно... въпреки че внимаваше доста, не можеше да си спомни кога за пръв път се е появила тя. Беше топла и розова, леко розова като бебешки устенца. В средата ѝ по всяка вероятност имаше кост — не знаеше със сигурност, понеже избягваше да я стиска поздравно. В края на краищата раците едва ли човъркаха отново израстващите си клещи. Всичкото това „пъпкуване“ на клетките изглеждаше смущаващо — подобно на рак, само че контролирано и дирижирано от човека. Поредната проява на чудесата, на които бяха способни веригите на ДНК. Самият живот, процъфтяващ в цялата си сложност. А и едно кутре не бе нищо в сравнение с окото или с ембриона. Странна работа...

Но политическите събирания бяха жив ужас. Веднъж Надя си тръгна от едно от тях, без да чуе нищо от разговорите, защото бе сигурна, че нищо важно не се е случило, и тръгна на дълга разходка към едно високо възвишение в западния край на градската стена. Обади се на Сакс. Четиримата пътешественици стигаха все по-близо до Марс — закъснението между въпроса и отговора бе спаднало до няколко минути. Ниргал постепенно оздравяваше и бе в добро настроение. Мишел изглеждаше по-изцеден и от Ниргал. Явно пътешествието до Земята се бе отразило най-зле на него. Надя вдигна пръст пред екрана, за да го поздрави. Това подейства.

— Кутре — нали така го наричат?

— Май да.

— Явно не си вярвала, че ще проработи, а?

— Не, предполагам, че не съм.

— Според мен сега сме в преходен период. Като се има предвид възрастта ни, не можем да повярваме, че все още сме живи и действаме така, сякаш ще умрем всяка минута.

— Не че не можем. — Мислеше си за Симон. За Татяна Дурова. За Аркадий.

— Естествено. Само че със същия успех можем и да живеем още десетилетия или векове. След известно време просто ще ни се наложи да повярваме в това. — Сякаш се опитваше да убеди и себе си, а не само нея. — Ще хвърлиш един поглед към непокътнатата си ръка и ще повярваш. Доста интересно ще бъде.

Надя размърда насам-натам малката бучка в края на ръката си. По полупрозрачната кожа все още нямаше никакви папиларни линии. Несъмнено, когато се появеше, отпечатъкът щеше да бъде същият, както онзи на другото ѝ кутре. Много странно.

Арт се върна угрижен от поредното събиране.

— Разпитвах този и онзи защо продължават да упорстват. Ангажирах със задачата хора от „Праксис“, внедрени долу в каньона, на Земята и в ръководството на „Свободен Марс“...

Шпиони, помисли си Надя. Вече си имаме и шпиони.

— ... Явно правят лични споразумения със земните правителства относно емиграцията. Тоест, строителство на селища, в които ще се заселват хора от Египет със сигурност и може би от Китай. Естествено всичко ще бъде танто за танто, само че още не знаем какво ще искат нашите в замяна. Пари, по всяка вероятност.

Надя изръмжа.

През следващите няколко дена тя се срещна по видеовръзката или лично с всички останали членове на изпълнителния съвет. Марион, както и очакваше, бе против продължаването на изпомпване на вода в Маринерис, тоест, Надя се нуждаеше само от още два гласа. Но Михаил, Ариадна и Питър бяха против полицейска намеса, ако имаше как това да бъде избягнато. Надя подозираше, че те са не по-малко радостни от Джаки от относителната слабост на съвета. Явно бяха настроени за отстъпки, за да не бъде наложено със сила решението на съда (което те подкрепяха, но доста колебливо).

Зейк със сигурност искаше да гласува против Джаки, но се чувстваше ограничен от арабското присъствие в Кайро и от очите на арабите, впити в него. За тях контролът върху земята и водата беше от

особена важност. Само че бедуините бяха номади, а пък и Зейк бе заклет последовател на конституцията. Надя вярваше, че ще я подкрепи. Значи оставаше само още един глас...

Връзката им с Михаил така и не се бе подобрила. Той сякаш искаше да бъде по-близо до паметта на Аркадий, отколкото бе тя. Не разбираше добре Питър; не харесваше много Ариадна, но някак си чувстваше, че с нея ще е по-лесно, затова реши да я обработи.

Ариадна бе предана на конституцията също като останалите от Дорса Бревиа. Само че и те бяха локалисти и несъмнено искаха определена независимост от централното управление. На всичкото отгоре бяха далеч от какъвто и да е водоизточник. С други думи тя се колебаеше.

— Добре де — каза ѝ Надя; бяха в една малка стаичка в градските офиси. — Трябва да забравиш за Дорса Бревиа и да мислиш за Марс.

— Така и правя.

Бе раздражена от срещата им. Явно би предпочела да не се среща с Надя. Последниците от делото не я засягаха чак толкова. За нея това бе просто един прецедент — незачитане на мнението на който и да е от исеите. Сред тези хора вече имаше определена могъща политическа йерархия. Бяха забравили какво изискват истинските проблеми. А и в този проклет град... Надя внезапно изгуби всякакво търпение и почти изкрещя:

— Напротив! Не мислиш! Изобщо не мислиш! Това е първото предизвикателство към конституцията, а ти гледаш какви облаги можеш да извлечеш от него! Няма да стане! — Тя размаха пръст пред изуменото лице на Ариадна. — Ако не гласуваш за силово налагане на решението на ВЕС, то следващия път, когато в съвета влезе за обсъждане нещо, което ти желаеш, ще станеш свидетел на моя отговор! Разбра ли ме?

Очите на Ариадна бяха като огледало на това, което ставаше вътре в нея — първо шокирани, после направо уплашени, най-накрая вбесени.

— Никога не съм казвала, че няма да гласувам в твоя полза! Какво намекваш?

Надя продължи по-меко и по-цивилизовано, въпреки че все още се чувстваше напрегната и безмилостна. Най-накрая Ариадна вдигна

ръце:

— Така или иначе повечето от съвета на Дорса Бревия искат да гласувам това, значи така и ще направя. Не беше необходимо да се пениш чак толкова.

Тя изхвърча от стаята. Първоначално Надя бе залята от вълна на триумф. Само че онзи проблясък на страх в очите на Ариадна... Тя си спомни какво ѝ бе казал Койота в Павонис: „Властта развъртава“. Почувства се зле. Това бе първата ѝ проява на власт — използвана за добро или лошо.

Много по-късно същата нощ, все още разстроена от това чувство, почти разплакана, тя разказа на Арт за противопоставянето си.

— Звучи зле — отсъди той храбро. — Звучи като грешен ход. Тепърва ще ти се налага да работиш с нея. Когато е необходимо, трябва само леко да пощипваш хората.

— Знам, знам... Господи, колко ненавиждам това! Искам да се махна. Искам да върша истинска работа.

Той кимна мрачно и я прегърна през раменете.

Преди следващото събиране Надя се срещна с Джаци и вежливо ѝ съобщи, че разполага с достатъчно гласове на членове на съвета, за да наложи полицейска намеса, която да предотврати по-нататъшно изпомпване на вода. След това на самото събиране намери начин уж мимоходом да подметне, че Ниргал се връща заедно с Мишел, Сакс и Мая. Неколцина от групата на „Свободен Марс“ се позамислиха, независимо от това, че самата Джаци остана с каменна физиономия. Докато продължаваха с препирните, Надя почесваше растящия си пръст и все още се укоряваше за разговора с Ариадна.

На следващия ден жителите на Кайро се съгласиха да се подчинят на решението на ВЕС. Щяха да прекратят изпускането на вода от резервоара си и селищата по каньона трябваше да разчитат само на вода по тръбопровода, което без съмнение щеше да поограничи малко разрастването им.

— Чудесно — горчиво каза Надя. — Всичкият този шум, само за да спази едно решение на закона.

— Те ще обжалват — отбеляза Арт.

— Хич не ме е грижа. Вече са бита карта. Дори и да не са, поне са ограничени. По дяволите, ако ще и да спечелят цялата планета!

Брой се само този процес, така че сме спечелили. Майната му на другото.

Арт се засмя при тези думи. Крачка напред в политическото й образование — крачка, която несъмнено Арт и Шарлот бяха направили отдавна. Това, което наистина имаше значение, бе не резултатът от което и да е неразбирателство, а изходът на процеса. Ако „Свободен Марс“ сега олицетворяваше мнозинството (по всяка вероятност така си и беше, понеже имаше подкрепата на всички млади марсианци, глупавите му младоци!), то тогава подчиняването на конституцията означаваше, че отсега нататък те няма да могат просто да правят каквото си искат поради численото си превъзходство. Когато „Свободен Марс“ отсега нататък спечелеше нещо, това щеше да става след преценката на съответните съдии, които бяха събрани от всички фракции и партии. Доста добре, всъщност — сякаш виждаше пред себе си някаква крехка стена, която постепенно става все по-яка заради майсторски построеното си скеле.

Само че за да постигне целта си, бе използвала заплахи. Ето защо цялата история остави лош привкус в устата й.

— Искам да върша някаква полезна работа.

— Като например да станеш водопроводчик?

Тя кимна, без всякакъв намек за усмивка.

— Да. Хидролог.

— Може ли и аз да дойда?

— Като помощник на водопроводчика?

Той се разсмя.

— Защо не? Правил съм го и преди.

Надя впи очи в него. Караше я да се чувства по-добре. Беше доста любопитна и старомодна ситуация — да отидеш някъде само и само за да бъдеш с някого. Това не се случваше често напоследък. Хората отиваха там, където трябваше, и навсякъде си намираха нови приятели. Това бе марсианският начин. Или начинът на Първата стотица. Или нейният собствен начин.

Така или иначе обаче ставаше ясно, че пътуването навсякъде заедно означаваше нещо повече от приятелство, дори може би повече и от любовна връзка. Тя прецени, че това не е чак толкова зле. Всъщност въобще не беше зле. Може би нещо, с което вече бе свикнала. Винаги имаше нещо, с което да се налага да свикваш.

Като новото ѝ кутре например. Арт бе уловил ръката ѝ и нежно масажираше новия израстък.

— Боли ли те? Можеш ли да го свиваш?

Болеше малко. Можеше да го свива — също малко. Бяха ѝ инжектирали клетки от ставата, така че сега израстъкът стигаше малко над първата става на другото ѝ кутре. Кожата му все още бе бебешко-розова, без всякакви мазоли или белези. С всеки изминал ден ставаше все по-голямо.

Арт стисна невероятно внимателно крайчеца му и опипа малката костичка вътре в него.

— Усещаш ли нещо?

— Да, разбира се. Също като другите ми пръсти е, само че по-чувствително.

— Понеже е по-ново.

— Предполагам.

— Всичко ще бъде наред — увери я той.

Арт бе очарован от новия ѝ пръст (и не само от него). Той се зае да масажира ръката ѝ, която бе леко изтръпнала, след това се прехвърли нагоре към рамото и врата. Би масажирал цялото ѝ тяло, ако му позволеше. А съдейки по това как се чувстваха новото ѝ кутре, ръката и раменете ѝ, определено трябваше да го остави. Беше толкова успокояващ. Животът за него бе просто ежедневно приключение, изпълнено с чудеса и смешки. Всеки ден намираше за какво да се разсмее — това направо си бе дар от Бога. Голям, с кръгло лице и тяло, подобен на Надя в някои отношения — смел, непретенциозен, грациозен. Приятелят ѝ.

Е, тя обичаше Арт, най-малкото от времето на Дорса Бревия. Нещо подобно на чувството ѝ към Ниргал, който несъмнено бе най-обичаният сред всички племенници, студенти, кръщелници, деца и внуци. Арт пък следователно бе един от приятелите на детето ѝ. В действителност той бе малко по-възрастен от Ниргал, но независимо от това двамата бяха като братя. Ето там бе проблемът. Само че всички подобни изчисления се обезсмисляха от прогресивно удължаващият се техен живот. Когато някой е пет процента по-млад от теб, има ли някакво значение? Когато двама души преминеха през трийсетгодишен непрекъснат съвместен опит като тях двамата — равни помежду си, сътрудници, архитекти на декларации, конституции и правителства,

близки приятели, довереници, които си помагаха един на друг и взаимно се масажираха... имаше ли значение различният брой на годините? Разбира се, че нямаше. Беше очевидно, стига човек само да обмислеше всичко. И след това да се опиташе да го почувства.

— Добре де, ела да ми помогнеш в работата на водопроводчик — каза тя на Арт и го прегърна здраво, сякаш можеше да улови щастието, ако го стиснеше достатъчно силно. После се отдръпна назад. Той все още бе широко опулен и стискаше кутрето ѝ.

Само че тя все още беше президент на изпълнителния съвет и независимо от нейното решение, всеки пореден ден работа я привързваше все по-здраво към поста ѝ с всевъзможни „събития“. Екопоетите в Амазония искаха да предизвикат всеобщи горски пожари. Други екопоети пък, тези на Касей, искаха да премахнат гората, засята от Сакс на извивката на долината (това беше първият проект, който получи единодушното одобрение от страна на ВЕС). Червените, които живееха около Уайт Рок — едно осемнайсеткилометрово чисто бяло плато — искаха тяхната област да бъде обявена за забранена за човешки действия. Екипът дизайнери от Сабиши препоръчваха новата столица да бъде построена на брега на Северно море на 0 градуса дължина, където в момента имаше дълбоко вдаден навътре залив. Ню Кларк постепенно се препълваше с нещо, което подозрително много приличаше на метанационални шпиони и сили за сигурност. Техниците от Да Винчи искаха да предадат контрола върху марсианското космическо пространство на някаква агенция от централното управление, която още не съществуваше. Сензени На искаше да запълни мохола си. Китайците молеха за разрешение да построят нов космически елеватор в близост до кратера Скиапарели, за да бъде удобно на техните емигранти, а и на останалите, които пожелаеха да сключат договор с тях. Имиграцията нарастваше не с дни, а с часове.

Надя разглеждаше всички тези проблеми на половинчасови интервали по график, съставен от Арт. Дните преминаваха един след друг, забулени в мъгла. Да продължиш да усещаш кога един въпрос е доста по-важен от останалите бе цяло изкуство. Китайците, например: те щяха да наводнят Марс с емигранти, ако имаха и най-малката

възможност. А червените еко-саботьори ставаха все по-опасни. Имаше случаи на убийство, отправени дори и към Надя. Апартаментът ѝ вече се охраняваше дискретно, а тя се движеше навсякъде с охрана. Надя обаче не обръщаше внимание на всичко това и продължаваше да работи по проблемите, както и да обработва членовете на съвета, за да продължи да разполага с мнозинство на гласовете при важните за нея вотове. Установи добри отношения със Зейк, с Михаил, дори и с Марион. Въпреки това обаче нещата с Ариадна изобщо не се оправиха, което ѝ остана като обица на ухото.

Тя работеше и работеше. През цялото време обаче искаше да се махне от Павонис. Арт виждаше как търпението ѝ се изчерпва с всеки изминал ден. По погледа му се разбираше, че става все по-изгърбена, по-раздразнителна, с диктаторски манталитет. Надя го знаеше, но не можеше да направи нищо със себе си. След срещите с поредните фриволни или пречещи марсианци тя често изпитваше див и неутихващ гняв, който очевидно доста изнервяше Арт. При нея пристигаха делегации, с желанието да бъде вдигнат мораториумът върху смъртното наказание, да им бъде дадено право да строят върху калдера на Олимпус Монс, да получат място за осми член в изпълнителния съвет и още милиони други неща. Веднага след като вратата се затвореше след поредния посетител, Надя избухваше:

— Ако знаете само какви тъпи и шибани идиоти сте, кретени, които никога не са чували за равенство при гласуване, задници, които никога не са си помисляли за това, че отнемането на нечий друг живот отменя и тяхното собствено право на живот...

И така нататък в същия дух. Наскоро новата полиция бе заловила група еко-саботьори, които отново се бяха опитали да взривят Муфата, като при това бяха убили пазача ѝ на поста му. Тогава тя изрече най-строгата присъда:

— Екзекутирайте ги! — възкликна. — Вижте, щом някой убие човек, по този начин загубва правото си да остане жив. Екзекутирайте ги или ги изгонете доживотно от Марс... въобще накарайте ги да платят за стореното по начин, който наистина ще накара червените да се позамислят малко за в бъдеще.

— Е де — обади се Арт несигурно. — Стига де...

Само че Надя продължи да беснее, докато гневът ѝ не поутихна. Арт виждаше, че с всеки ден ѝ е по-трудно да се владее.

За да се поуспокои малко, тя препоръча организирането на нова конференция, подобна на онази в Сабиши, която бе пропуснала; направи всичко възможно, за да е сигурна, че няма да пропусне и тази. Организиране на усилията на различните организации, подчинени на една цел. Това не приличаше чак толкова много на строителство, но поне бе близко по идея.

Битката в Кайро я бе накарала да се замисли за хидрологичния цикъл и за това, което можеше да се случи, когато ледът започнеше да се топи. Ако успееш да нахвърлят някакъв план относно този цикъл, дори само приблизително, до голяма степен щяха да намалееят конфликтите от този род. Затова реши да види какво може да се направи по въпроса.

Японските заселници в Месши Хоко (което в превод означаваше „саможертва за благо на колектива“) дойдоха в съвета с изискването да им бъде отстъпена повече земя и вода за строителството на новия им купол нависоко в южен Тарсис. Надя демонстративно стана, напусна залата и заедно с Арт отлетя в далечния юг, в Кристианополис.

На конференцията ежедневно бяха показвани огромни глобуси на Марс с отметки, отбелязващи различните водни режими. Имаше също така цели стаи, пълни с триизмерни топографски карти. Отделните групи спореха относно предимствата и недостатъците на всеки един вариант, наблюдаваха картите и бърникаха из колчетата им, превключвайки ги от един режим в други. Надя се скиташе из стаите, гледаше тези хидрографии и по този начин научаваше неща за южното полукълбо, които никога преди не бе знаела.

Полека-лека най-ефективното, логичното или естетически издържаното бе отделено настрани и най-добрите предложения за всеки един регион бяха съшити заедно, като някаква мозайка.

Когато конференцията свърши, бяха очертали подробно цялата хидрография на терена — всички бъдещи езера, реки и потоци в южното полукълбо. Планът вероятно трябваше да бъде обединен с подобни планове за северните области, които засега бяха крайно неопределени, понеже никой не можеше да предскаже колко голямо ще стане Северно море. Вече не изпомпваха вода от акуиферите и от пермафроста (много от помпените станции бяха взривени от червени еко-саботьори миналата година), но в морето постоянно се вливаше известно ново количество под тежестта на вече изпомпаната вода. А и

във Ваститас продължаваха да се вливат летните отточни води от северната полярна шапка и от Големия насип, които с всяка година ставаха все повече и повече. От друга страна известно количество вода се изпаряваше под напорите на непрестанните ветрове, след което се кондензираше на други места. Този процес бе много по-бърз от сублимацията на леда там. Така че се налагаше прецизно изчисляване на количествата постъпваща и оттичаща се вода. Картите бяха покрити с преценки и изчисления и заради най-разнообразните предсказания разликите в бъдещите брегови линии понякога бяха стотици километри.

Надя си помисли, че тази несигурност ще доведе до сериозно забавяне на решенията на ВЕС, понеже де факто съдът трябваше да съпостави всички текущи данни, да изчисли моделите, да пресметне бъдещото ниво на морето и след това да одобри съответните речни басейни. На този етап бе почти невъзможно да се предскаже съдбата на Аргире Бейсин. Първо трябваше да бъде одобрен планът относно северното полукълбо. Някои от проектите предвиждаха изпомпване на вода от Северно море в Арджайр, ако морето се препълнеше, за да се избегне евентуално наводняване на каньоните в Маринерис, Саут Фоса и новите пристанищни градове, които щяха да бъдат построени след това. Радикалните сред червените вече заплашваха, че ще построят „селища по западния бряг“ из целия Аргире, за да попречат на подобен ход.

Тоест, ВЕС бе изправен пред поредното важно решение. Определено той се превръщаше в най-значимата марсианска институция — ръководен от конституцията и от собствените си предишни разпоредби, съдът трябваше да се произнася по почти всеки аспект от живота на Марс. Според Надя точно така трябваше и да бъде; или поне във всичко това нямаше нищо лошо. Нуждаеха се от решения за важните глобални проблеми: така се бе стигнало до създаването на ВЕС.

Но каквото и да се случеше в съда, поне бяха формулирали плана за съдбата на южното полукълбо. За всеобща изненада обаче одобрението на ВЕС дойде доста бързо след внасянето на проекта: защото, както се казваше в становището, планът може да бъде задействан на етапи и да се продължи по същия начин, независимо от

бъдещото ниво на Северно море. Затова и нямаше причина да се отлага началото му.

Арт пристигна, сияещ от наученото.

— Можем да започнем да се правим на водопроводчици — каза той.

Само че естествено Надя не можеше. Имаше събития в Шефилд, заради които трябваше да се ходи там, редения, които да се вземат, хора, които да бъдат убеждавани за нещо или заставяни да се подчинят. И тя продължаваше автоматично да си върши работата, без значение дали ѝ харесваше или не, и постепенно с течение на времето започна да се справя все по-добре и по-добре. Вече се бе научила как незабележимо да оказва натиск върху хората, за да приемат нейната гледна точка, виждаше как можеха да направят това, което се искаше от тях, ако ги помолеше или предположеше по определен начин. Постоянният поток от взети решения приглади някои от вижданията ѝ. Тя откри, че това ѝ помага да си установи някакви политически принципи, вместо да преценява всеки път по интуиция.

Бе започнала да става все по-безмилостна. От време на време усещаше колко здраво развъртава властта и усещаше леко гадене. Само че бе започнала да привиква към това. Често кръстосваше шпага с Ариадна и когато си припомняше съжалението, което бе почувствала след първата си свада с нея, гледаше на това като на малодушие. Вече бе доста по-твърда оттогава, всеки ден се срещаше с най-различни хора, показваше си зъбките на събиране след събиране, избухваше в точно преценени микровзривове на бруталност, които прекрасно ѝ помагаша да вкара хората в правия път. Всъщност, колкото повече си позволяваше да избухва, толкова по-сигурно бе, че ще успее да накара хората около нея да свършат работа. Тя притежаваше власт и те го знаеха; а властта разяждаше. Властта бе доста могъща и то в повече от един смисъл. С всеки ден тя все по-малко се тревожеше за това. Наистина всички заслужаваха по един лек ритник в задника, понеже си мислеха, че ще имат една стара „бабушка“, която кротко ще си седи в столчето, докато те си играят своите игрички. Само че столчето даваше голяма власт и проклета да беше, ако имаше намерение да мине през всичките тези лайна, без да използва поне част от тази власт, за да получи онова, което искаше.

И все по-рядко осъзнаваше колко отвратително е това. Веднъж, когато го усети, след един особено труден ден, Надя се свлече в стола и почти заплака, отвратена от себе си. От мандата ѝ (три М-години) бяха изминали само седем месеца. На какво ли щеше да се превърне в края на третата година? Вече бе свикнала с властта. Дотогава можеше дори да ѝ хареса.

Арт много се притесняваше за нея, докато я гледаше как страда.

— Така де — каза веднъж той, когато тя му обясни какво я притеснява, — властта си е власт... — Мислеше много усилено. — Ти си първият президент на Марс. Ти, така да се каже, определяш поста. Може би трябва да заявиш, че ще работиш един месец и ще почиваш два, за да можеш да се занимаваш с своята работа. Или нещо от този род.

Надя се взря в него с уста, пълна с препечен хляб.

По-късно същата седмица тя напусна Шефилд и се присъедини към един керван хора, които се скитаха от кратер на кратер и инсталираха системи за източване на водата. При всеки един беше различно, но в общи линии работата им се състоеше в това да подберат правилния ъгъл и след това да предоставят всичко на роботите.

Постоянното местене от един кратер към друг ѝ напомни за пътешествията ѝ около южната полярна шапка в годините, когато живееше в подземния свят. Само че сега всичко бе на открито и по време на дните в средата на лятото, почти лишени от нощи, групата се наслаждаваше на слънцето под блясъка на езерата в кратерите. Пътуваха през груби замръзнали тресавища, покрити с разтопени от слънчевата светлина локвички и ливадна трева, през каменния пейзаж, обагрен в ръждивокафяво и черно, кратер след кратер, рид след рид. Пробиваха кратерите, поставяха тръби за оттичане и строяха фабрики за оранжерийни газове там, където скалите съдържаха достатъчно ресурси за производството им.

Само че и това не се оказа истинска работа в смисъла, който влагаше Надя. Липсваха ѝ старите дни. Естествено да караш булдозер не бе ръчен труд, но да докосваш ръчките и да сменяш скоростите например бе достатъчно физическо усилие, а и цялата работа включваше повече заетост от този „труд“, който до голяма степен се състоеше в разходки наоколо и инструктиране на изкуствените интелекти, след това — просто седене и наблюдаване на малките

роботизирани копачи, високи до кръста на човек, подвижните фабрики с размера на жилищен блок, подобните на къртици копачи на тунели, чиито диамантени зъби бяха големи колкото тези на акулите... всичко направено от биокерамични и метални сплави, доста по-здрави от кабела на елеватора, всичко действащо напълно автоматизирано. А тя съвсем нямаше това предвид.

Опитай отново. Надя пак премина през същия цикъл — връщане в Шефилд, работа в съвета, нарастващо отвращение, граничещо с отчаяние, търсене на някакво занимание, което да я отвлече, забелязване на някакъв привлекателен проект и вкопчване в него. След това — навън за проверка. Както Арт бе отбелязал, можеше да прави каквото си иска. Това също влизаше в привилегиите на властта.

Следващият проект, който прикова вниманието ѝ, беше свързан с почвата. Чу, че учените в Богданов Вишняк се опитват да произвеждат почва и това я заинтригува. Така че отлетя за Вишняк. Не бе стъпвала там от години. Арт я придружи, понеже „ще е интересно да видим как старите градове от подземния свят свикват с мисълта, че вече няма нужда от криене“.

— Да ти кажа право, не разбирам защо хората продължават да стоят тук — възрази Надя, докато летяха на юг из нагърчения полярен пейзаж. — Толкова са далеч на юг, че зимите им практически продължават вечно. Шест месеца без грам слънце. Кой би останал тук?

— Хора от Сибир.

— Никой нормален не би се заселил тук, дори и да е от Сибир. Те знаят добре какво означава това.

— Тогава лапландци. Въобще хора, които обичат полюсите.

— Може да си прав.

Както се оказа, на никой от Богданов Вишняк не му пукаше от зимите. Бяха преразпределили насипа около мохола си и бяха изградили пръстен около самия мохол, като по този начин се бе образувал огромен кръгообразен амфитеатър, гледащ надолу към дупката. Това бе онази част от Вишняк, която се намираще на повърхността. През летата се превръщаше в плувнал в зеленина оазис, а през мрачните зими — потънал в бяло оазис. Имаха намерение да го осветят със стотици брилянтни улични лампи, които щяха да

превърнат и нощите в дни. Град, вгледал се в самия себе си през една огромна дупка в пространството, от чиято горна стена се откриваше изглед към заскрежения хаос на полярните високи земи. Не, в никакъв случай нямаше да го напуснат. Това бе техният дом.

Надя бе посрещната на летището с почести като специален гост — нещо обичайно за богдановистите. Преди да се присъедини към тях, това винаги ѝ се бе струвало смехотворно, дори малко обидно — „Гаджето на Създателя!“ Само че сега тя прие да бъде настанена в специалната стая за гости до ръба на мохола. През леко надвисналия прозорец се откриваше гледка на единайсет километра надолу. Светлините в дъното на мохола приличаха на звезди, пронизващи планетата.

Арт стоеше като вкаменен — не просто от гледката, а при мисълта за това, което наблюдаваше. Избягваше да се приближава много към прозореца и почти не пристъпваше във втората половина на стаята. Надя се усмихна на реакцията му и когато свърши с любоването си, дръпна пердетата.

На следващия ден отидоха да видят учените, които разработваха почвата. Естествено в лабораториите във Вишняк основата на повечето експерименти бяха марсианският първоначален материал. Хилядолетията прашни бури бяха рециклирали този материал из цялата планета, докато навсякъде съставките му не бяха станали еднакви — главно силикон и желязо. На повърхността марсианската почва бе рохкава, но колкото по-надълбоко проникваше човек, толкова по-твърда и компактна ставаше тя.

С други думи, глина. Сметитова глина, подобна на земните монтморилонит и нонтронит, с добавки на минерали като талк, кварц, хематит, анхидрит, диезерит, калцит, бейделит, гипс, магемит и магнетит. Всичко бе покрито с аморфните железни оксихидроксида и други по-кристализирали железни оксиди, на които се дължеше и червеният цвят на всичко наоколо.

Така че първоначалният им материал бе богата на желязо сметитова глина. Хлабавата ѝ пореста структура щеше да поддържа корените и същевременно да им осигурява пространство за растеж. Само че в нея нямаше никакви живи организми, а нивата на солите и азота бяха невероятно малки. Така че в действителност задачата им бе да извлекат чрез промиване солта и алуминия от базовия материал,

като същевременно вкарват азот и живи организми. И всичко това колкото се може по-бързо. Така изложени нещата изглеждаха крайно елементарни, само че зад думите „живи организми“ се криеше огромно количество проблеми.

— Господи, същото е, като да се опитваш да накараш това правителство да работи! — възкликна Надя една вечер пред Арт. — Наистина яката са го загазили!

В останалите региони хората просто внедряваха в глината бактерии, водорасли и други микроорганизми, след това лишеи и халогенотлюбиви растения. После само чакаха всички тези биообщности да преобразуват глината в почва. Това и сега вършеше работа навсякъде из планетата, само че бе доста бавен процес. Групата от Сабиши бе изчислила, че средно за планетата на всяко столетие се образува един сантиметър почва. И то благодарение на генетично обработени биопопулации, подобрени така, че да ускоряват всички процеси.

Надя се зае да изучава молекулярната структура на първоначалната глина, за да види дали нещо няма да ѝ подскаже как да подходи към нея. Марсианските смектити представляваха алуминосиликати, което означаваше, че всяка частичка от глината съдържаше пласт от алуминиеви сандвичи с формата на октаедър между два пласта от силиконови тетраедри. Различните видове смектити леко се отличаваха един от друг по този общ модел. Колкото повече различия имаше, толкова по-лесно се просмукваше водата в междинните повърхности. Най-разпространената на Марс смектитова глина, монтморилонитът, имаше доста различия и затова бе най-открита за водата, разширявайки се при голяма влажност и свивайки се, когато бе суха, до степен на напукване.

Надя бе заинтригувана от това.

— Вижте — обърна се към учените, — какво ще кажете за един инкубатор, пълен с междуклетъчно подхранващо вещество, което ще разпръсква живите организми сред първоначалния материал? Вземете едно парче глина, навлажнете го и го оставете да изсъхне. След това поставете в пукнатините малко от подхранващото вещество, различни видове бактерии и други съставки, които биха могли да израснат. Тогава, ако бактериите и останалите организми могат да се измъкнат от междуклетъчното вещество (като междуременно го раздробят на

частички), те изведнъж ще се окажат сред глината, взаимодействайки си помежду си. Това ще е доста сложно, докато разберете какви точно да са пропорциите на различните видове организми, но ако успеете, ще получите в резултат жива почва. Има такива подхранващи системи, които се използват в строителството, а наскоро чух, че докторите внедряват апатитова паста в счупените кости по същия начин. Съставени са от протеинови гелове, различни в зависимост от това каква субстанция ще съдържат.

Вещество за живот. Учените знаеха, че си струвало да опитат. Това накара Надя да се усмихне. През останалата част от деня тя бе в извънредно добро настроение и когато вечерта се срещна с Арт, възкликна:

— Хей, днес свърших една полезна работа!

— Чудесно! Значи ще празнуваме.

Да се празнува в Богданов Вишняк бе най-лесното нещо на света. Това в края на краищата бе град на богдановисти, весел и жизнерадостен като самия Аркадий. Всяка вечер имаше купон. Често вървяха по централния булевард привечер. Надя обичаше да се разхожда покрай перилата на най-високата от терасите, чувствайки по някакъв начин присъствието на Аркадий. Тази вечер чувството бе особено силно, понеже бе примесено и с удовлетворението от свършената работа. Тя улови ръката на Арт и се загледа в препълнените тераси под тях, с всичките ниви, градини, езера, стадиони, дървета, площи, пълни с кафенета, барове и дискотеки, в които групите се бореха коя ще надвика останалите, а между тях се тълпяха хора, някои от които танцуваха, но повечето просто се разхождаха насам-натам, също като тях двамата.

— Какъв огромен малък град — обади се Арт.

Стигнаха до една къща, на стената на която в близост до вратата бе закачена стара снимка на Аркадий, поставена в рамка. Надя спря и сграбчи ръката на Арт:

— Това е той! Това е той, жив!

Фотографът го бе уловил, докато разговаряше с някого, застанал до стената на купола, ръкомахайки. Косата и брадата му се вееха свободно и се сливаха с каменистия пейзаж наоколо, чийто цвят бе точно като този на дивите му къдрици. Лице, сякаш подаващо се от

склона на някакъв хълм. Сините му очи примижаваха от лудешкия блясък на червенината около него.

— Никога не съм виждала снимка, на която да си прилича до такава степен. Когато насочваха фотоапарат към него, това не му харесваше и затова снимките винаги излизаха грозни.

Тя впери поглед в снимката с пламнало лице. Чувстваше се странно щастлива. Каква поразителна прилика! Сякаш случайно се бе сблъскала с някого, с когото не се бе виждала от години.

— В известен смисъл приличаш на него. Само че си по-спокоен.

— Изглежда ми почти невъзможно да съм по-спокоен от това — възрази Арт, докато изучаваше снимката отблизо.

Надя се усмихна.

— За него това не представляваше трудност. Винаги бе сигурен, че е прав.

— Никой от нас няма подобен проблем.

Тя се разсмя.

— Очарователен си като него.

— А и защо не?

Те продължиха нататък. Надя потъна в мисли за стария си приятел. Фотографията продължаваше да стои пред очите ѝ. Въпреки това обаче чувствата, свързани със спомените, полака-лека избледняваха, болката отшумяваше... сякаш фиксажът се бе излял и сега цялата тази травма изглеждаше нещо напълно обичайно. Изобщо не приличаше на сегашния момент, който, като се огледаше наоколо и почувстваше ръката си в тази на Арт, бе истински, кратък, постоянно променящ се... жив. Всичко можеше да се случи, всичко вече се бе случвало.

— Искаш ли да се върнем в стаята?

Най-накрая четиримата пътешественици до Земята се завърнаха, спускайки се по кабела в Шефилд. Ниргал, Мая и Мишел продължиха по пътя си, но Сакс долетя на юг при Надя и Арт — нещо, което много зарадва Надя. Отдавна вече бе абсолютно уверена, че където е Сакс, там е и най-оживено.

Изглеждаше по същия начин, както преди да тръгне за Земята, дори бе по-тих и загадъчен отвсякога. Каза, че искал да види

лабораториите. Разведоха го из тях.

— Интересен е, да — каза той и потъна в мълчание. След малко отново се обади: — Чудя се обаче какво друго да правим?

— За тераформирането ли? — попита Арт.

— Ами...

За да достави удоволствие на Ан, помисли си Надя. Точно това имаше предвид. Тя го прегърна (Сакс остана много изненадан) и продължи да говори с него, без да си маха ръката от рамото му. Толкова се радваше, че най-накрая е при тях, от плът и кръв! Кога бе започнала да обича чак толкова много Сакс Ръсел? Кога бе свикнала да се осланя чак толкова много на него?

Явно и Арт бе схванал скритата мисъл на Сакс, понеже заговори:

— Вече си направил доста, не мислиш ли? Имам предвид, ти успя да обезвредиш чудовищните методи за тераформиране на метанационалите, нали така? Водородните бомби под пермафроста, Солета и орбиталните огледала, совалките с азот от Титан...

— Совалките продължават да пътуват — възрази Сакс. — И дори нямам представа как можем да ги спрем. Освен да ги взривим. Само че винаги можем да използваме този азот. Не съм сигурен, че ще съм доволен, ако спрат.

— Ами Ан? — попита Надя. — Какво би искала Ан?

Сакс отново трепна. Когато лицето му се изкривеше в несигурност, придобиваше старото си мише изражение.

— Добре, какво бихте искали двамата? — поправи се Надя.

— Трудно е да се каже. — Лицето му трепна в гримаса на несигурност, нерешителност или нещо средно между двете.

— Ти би искал първичност на всичко наоколо — предположи Надя.

— Първичността е... една идея. Или естетическа позиция. Не може да бъде навсякъде, просто не е такъв тип. Но... — Сакс махна с ръка и отново потъна в собствените си мисли. За пръв път, откакто го познаваше — вече повече от столетие — Надя почувства, че той просто не знае какво да прави. Опита се да разреши проблема, като седна пред един от компютрите и започна да въвежда някакви инструкции. Явно съвсем бе забравил за присъствието им.

Надя стисна ръката на Арт. Стана пределно ясно, че Сакс витае из облаците и ще продължи да стои в собствения си малък свят още

дълго време. Те се изнизаха на пръсти от стаята, върнаха се в апартамента си и си легнаха.

Върнаха се в Шефилд и Надя отново бе погълната от всичко. Всеки ден разделен на трийсетминутни разбори на банални неща. Е, имаше и някои важни. Пристигна новата молба на китайците за изграждане на втори космически елеватор в близост до Скиапарели. Това бе само един от множеството въпроси, свързани с емиграцията, пред които бяха изправени. Споразумението ООН — Марс категорично заявяваше, че всяка година броят на емигрантите не може да надхвърля десет процента от населението на Марс, Ниргал бе говорил за това с голям ентузиазъм и бе разгледал случая като „Марс спасява Земята, давайки ѝ пусти територии“. Само че колко ли души можеше наистина да издържи планетата им в настоящия момент, когато дори не можеха да произведат почва? В действителност, какъв ли беше капацитетът на Марс?

Никой не знаеше, а и нямаше научен метод, който да им помогне да изчислят това с достатъчна точност. Преценките варираха от 100 милиона до 200 трилиона, а дори най-предпазливите прогнози бяха от 2 до 30 милиарда. Междувременно населението на Земята вече надхвърляше 15 милиарда, а на Марс бройката бе около хиляда пъти по-малка — около 15 милиона. Разликата бе очевадна. Нещо трябваше да бъде направено.

Една от възможностите несъмнено бе масовата емиграция на Марс, само че количеството на емигрантите бе ограничено от размерите на транспортната система и от възможността на Марс да ги приеме. Сега китайците (и ООН, разбира се) спореха, че могат незабавно да построят нов елеватор.

Като цяло реакцията на марсианците бе негативна. Червените естествено се противопоставиха на по-нататъшна емиграция и конкретно на строителството на нов елеватор, за да се забави процесът колкото се може повече. Тази позиция съответстваше на философията им и Надя трябваше да признае, че в това има известен смисъл. Позицията на „Свободен Марс“ обаче не бе чак толкова категорична, въпреки че бе една от най-важните. Ниргал бе избягал от „Свободен Марс“, бе отишъл на Земята и бе отправил покана към земните жители

да изпращат възможно най-много емигранти. А в исторически аспект „Свободен Марс“ винаги бе на мнение, че трябва да поддържат близки отношения със Земята и да се опитват да приложат стратегията „малките заповядват на големите“. Сегашните ръководители на партията обаче не бяха очаровани от подобна позиция. Джаки, разбира се, беше в центъра на тази нова група. Ако на Марс започнеха да се изсипват милиони земни жители, какво щеше да остане тогава от Марс, спореха те — не само що се касае до пейзажа, но и до марсианската култура, която се оформяше от доста М-години? Няма ли да бъде задушена и да бъде върната назад с новото нашествие на хора, които бързо ще надхвърлят местното население? В края на краищата раждаемостта навсякъде бе спаднала и семействата само с едно дете или въобще бездетни не бяха рядкост. Тоест, едва ли броят на местните жители щеше да се увеличи бързо. Скоро щяха да бъдат залети от земяни.

Това бяха думите на Джаки (особено когато имаше публика...) и много от жителите на Дорса Бревиа и от останалите групи се съгласяваха с нея. Ниргал явно нямаше чак толкова голямо влияние върху тях, понеже наскоро се бе върнал от Земята. Надя разбираше позицията на опонентите си, но като се имаше предвид какво бе положението на Земята, само наивници можеха да мислят, че ще успеят напълно да затворят вратите за земна емиграция. Марс не можеше да спаси Земята, както бе заявил Ниргал, само че споразумението с ООН бе ратифицирано и то ги задължаваше да приемат точно толкова земни жители, колкото се споменаваха в него. Следователно трябваше да поразширят малко моста между двата свята, за да изпълнят обещанието си и да спазят тяхната част от споразумението. В противен случай всичко можеше да стане.

Така че когато започнаха дебатите за втори космически елеватор, Надя застана зад предложението. Но само Зейк гласува заедно с нея. Това бе най-голямата победа, която Джаки бе удържала досега, и тя я направи временен съдружник с Иришка и останалите екологични съдии, които по принцип бяха против всякакви бързи промени.

Този ден Надя се прибра в апартамента си обезкуражена и разтревожена.

— Обещахме на Земята да приемем сума ти емигранти, след което вдигнахме подвижния мост. Предчувствам неприятности.

Арт кимна.

— Трябва да направим нещо.

Надя въздъхна с отвращение.

— Да направим. Ние нищичко не правим. Не това е точната дума. Ние се „дърлим“, „спорим“, „пазарим се“ и си „лафим“. — Тя отново въздъхна. — И така ще продължава и в бъдеще.

— Разбираш ли, от мандата ми са изминали само десет месеца. Остават ми още две и половина М-години...

— Знам.

— А М-годините са толкова шибано дълги!

— Така е. Но затова пък месеците са къси.

Надя изръмжа нещо към него, обърна се към прозореца и впи поглед в калдера на Павонис.

— Целият проблем е, че тази „работа“ вече не е никаква работа. Излизаме навън, присъединяваме се към различни проекти и работим по тях, само че и това не е работа. Имам предвид, че никога не излизам навън, за да правя нещо. Спомням си, че докато бях малка, в Сибир работата бе истинска.

— Май прекалено го идеализираш.

— Да де, сигурно е така, обаче дори и тук, на Марс, си спомням как работехме в Андърхил. И беше наистина забавно. Един ден, на път към северния полюс, където щяхме да инсталираме една галерия в пермафроста... — Тя въздъхна. — Какво ли не бих дала за работа като тази отново!

— Има още доста проекти, свързани със строителство — отбеляза Арт.

— Да бе — от работи!

— Може би трябва да се заемеш с нещо по-човешко. Например да построиш нещо лично за себе си. Къща в провинцията. Или един от новите пристанищни градове, построен от хора, за да могат да се изпробват различни неща, методи, дизайни и какво ли не още. Това със сигурност ще забави процеса на строителство и ВЕС ще го одобри.

— Може би. Искаш да кажеш — след края на мандата ми.

— Дори преди това. В почивки като тези пътувания, които са само аналог на строителство, но никога не са били истинско строителство. Трябва да строиш истински неща.

Арт помълча малко и добави:

— Пък и знаеш ли, изграждането на семейство също може да се разглежда като определен вид човешко строителство.

— Какво?

— А и възпроизвеждането вече е доста добре планирано.

— Моля?

— Казах, че докато си жива, можеш да имаш деца по един или друг начин.

— Моля???

— Поне така казват хората. Ако искаш — можеш.

— Не.

— Така казват хората.

— Не.

— Идеята не е лоша.

— Не.

— Е, знаеш ли, дори работата на водопроводчика... е, велика е, няма спор, но не трае вечно. Да забиваш гвоздеи, да караш булдозер — всичко е достатъчно интересно, разбира се, поне така предполагам, но въпреки това... Имаме доста свободно време. А пък и единствената достатъчно интересна идея за запълване на един дълъг период от време е отглеждането на дете, не мислиш ли?

— Не, не мисля!

— Добре, имала ли си някога деца?

— Не.

— Ами значи сега ще имаш.

— О, Господи...

Липсващият ѝ пръст отново я сърбеше. Само че вече наистина бе тук.

ЧАСТ СЕДМА

ЗЕЛЕНОТО И БЯЛОТО

Кадрите пристигнаха в града, наречен Ксиажа, в Гуанджоу, и казаха: „За доброто на Китай искаме от вас да дадете нов живот на това селище на Лунното плато на Марс. Ще отидете там всички, цялото село. Можете да вземете семействата си, приятелите си и съседите си. Всички вие — десет хиляди души. След десет години, ако решите да се върнете, ваша воля — нови хора ще бъдат изпратени на новата Ксиажа. Но според нас ще ви хареса. Селището е на няколко километра от пристанищния град Нилокерас, в близост до делтата на река Мауме. Местността е плодородни. В областта вече има и други китайски селища, а във всички по-големи градове има китайски квартали. Можете да тръгнете след месец. С влак до Хонконг, с ферибот до Манила и оттам с космическия елеватор в орбита. Шест месеца, докато стигнете до Марс, оттам с техния елеватор слизате до Павонис Монс и с частен влак ще стигнете до Лунното плато. Какво ще кажете? Хайде да гласуваме и да започваме“.

Не след дълго един служител от града се обади в офиса на „Праксис“ в Хонконг и разказа на оператора там какво се бе случило. Той пък препредаде информацията в Коста Рика, където екип на „Праксис“ проучваше демографските въпроси. Плановикът там, жена на име Ейми, прибави доклада към една доста голяма папка с подобни доклади и цяла сутрин мисли. Следобед се обади на президента емеритус^[1] на „Праксис“ Уилям Форт, който в момента караше сърф в Ел Салвадор, и описа с няколко думи ситуацията.

Синият свят е пълен — каза той, — а червеният е празен. Ще възникнат проблеми. Нека ги обсъдим.

Демографският екип и част от борда на директорите на компанията (включително голямата част от Осемнайсетте безсмъртни) се събраха в лагера на Форт. Демографите изложиха ситуацията.

— В момента всички се подлагат на геронтологична терапия — каза Ейми. — Демографският срив не е далеч.

Естествено земните плановици често виждаха в масовата емиграция към Марс решение на проблема. Дори и като се вземеше предвид новият океан, обитаемата площ на Марс бе почти колкото земната, а населението бе малобройно. Ейми разказа на останалите, че държавите с най-многочислено население вече изпращат колкото се може повече емигранти, често членове на етнически или религиозни малцинства, недоволни от липсата на автономия в родната си страна и щастливи да я напуснат. В Индия кабинките на елеватора постоянно се пълнеха с емигранти — сикхи, кашмирци, мюсюлмани и известен брой индуси. Имаше зулуси от Южна Африка, палестинци от Израел, кюрди от Турция, индианци от САЩ...

— В този смисъл — обобщи Ейми, — Марс се превръща в нова Америка.

— И също като в старата Америка — допълни една жена на име Елизабет, — местното население рано или късно ще бъде изместено. Помислете малко над тези числа. Ако всеки ден кабинките на земните елеватори са пълни, това означава 100 човека на кабинка, следователно 2400 човека на един елеватор. В момента работят десет елеватора, тоест, 24 000 души напускат Земята за един ден. За година бройката достига 8 760 000 души.

— Значи средно десет милиона — продължи Ейми. — Доста наистина, но въпреки всичко ще е необходимо едно столетие, за да бъдат прехвърлени един от 16-те милиарда души на Земята към Марс. Кое то между другото едва ли ще облекчи чак толкова много нещата тук. Следователно няма смисъл! Масовото пренасочване в момента е невъзможно. Никога няма да успеем да преселим значителна част от земното население на Марс. Затова, трябва да продължим да се опитваме да решим тукашните си проблеми. Присъствието на Марс може да ни е полезно само от психологическа гледна точка. В действителност ние сме сами и няма кой да ни помогне.

— Не изглежда сякаш въобще няма никакъв смисъл — отбеляза Форт.

— Точно така — обади се отново Елизабет. — В края на краищата много от земните правителства го прилагат, независимо

дали има смисъл или не. Китай, Индия, Индонезия, Бразилия — всички изпращат толкова емигранти, колкото могат да поберат елеваторите. Населението на Марс ще се удвои след две години. Тоест, на Земята нищо няма да се промени, но Марс ще бъде претъпкан.

Един от Безсмъртните отбеляза, че подобен размер на емиграция е послужил като повод за началото на Първата марсианска революция.

— А какво ще кажете за споразумението Земя-Марс — попита друг. — Мислех си, че в него категорично е упомената забраната за подобна мащабна емиграция.

— Така е — отвърна Елизабет. — Съгласно една от клаузите всяка земна година можем да изпращаме там не повече от десет процента от тяхното население. Само че също така се казва, че Марс е длъжен да поеме и по-голямо количество, ако е в състояние.

— Апропо — допълни Ейми, — дори и наличието на споразумения не може да спре правителствата, ако са си наумили нещо.

— Явно ще трябва да ги изпращаме някъде другаде — обобщи Уилям Форт.

Другите смаяно го изгледаха.

— Къде? — попита Ейми.

Никой не отговори. Форт махна с ръка неясно.

— По-добре да помислим за подобно място — наруши тишината Елизабет. „Китайците и индианците бяха надеждни съюзници на марсианците, но дори и те вече не обръщат никакво внимание на споразумението. Изпратиха ми видеозапис на едно събиране на индианците. Те споменаха нещо за продължаване в същия дух до две-три столетия, чак след което да теглят чертата.“

Ниргал хвана влака за Кайро и по време на пътуването гледаше през прозореца обширния наклонен пейзаж на източен Тарсис, сух и железен, грубата гледка на Червения Марс. Неговата земя. Очите му го почувстваха. Мозъкът и тялото му пламнаха от това познание. Дом.

Само че лицата на хората във влака, които бегло го поглеждаха и след това извърщаха очи... Той бе Човекът, който не бе успял да се

приспособи към Земята. Родната планета едва не го бе убила. Ниргал бе високопланинско цвете, неспособно да издържи на истинския свят, екзотичен за него, както Венера бе екзотична за Земята. Ето това казваха безмълвно погледите на хората. Вечно заточение.

Е, такава бе марсианското положение. Един от всеки петима марсианци, посетили Земята, умираше. Това бе едно от най-опасните неща, които можеше да стори един марсианец — по-опасно от скок от скала, от посещение на друга слънчева система, дори от раждане. Нещо от рода на руската рулетка. Наистина празните гнезда в барабана на револвера бяха доста, ако трябваше да сме откровени, но затова пък пълното си беше пълно.

А той бе оцелял. На косъм, ала бе оцелял. Беше жив и си бе у дома! Какво знаеха всичките тези лица във влака? Мислеха си, че Земята го бе победила, но освен това мислеха за него като за Ниргал Героя, човекът, непобеждаван преди. Мислеха си, че той е легенда, само история. Те не знаеха нищо за Симон, за Джаки, за Дао или за Хироко. Не знаеха нищо за него. Сега бе на 26 М-години — мъж на средна възраст, който бе изстрадал всичко, през което би могъл да премине мъж на неговите години: смърт на родителите му, смърт на любовта му, бе предавал и бе предаван от приятели. Тези неща се случваха на всеки. Само че това не бе онзи Ниргал, който хората искаха да виждат.

Влакът с усилия се прехвърли през извитите стени на преплетените каньони на Лабиринта на нощта и скоро влезе в старата станция на Кайро. Ниргал слезе и тръгна надолу по централния булевард към градските офиси. Хората постоянно го разпознаваха и му махаха с ръка.

И ето я и нея, на един от прозорците на голямата градска зала, който гледаше към голямото U на Нилус Ноктис. Той спря. Дъхът му секна. Още не го бе забелязала. Лицето ѝ беше малко по-закръглено, но с изключение на това като цяло бе висока и грациозна както винаги. Бе облечена в зелена копринена блуза и тъмнозелена пола от някаква по-груба материя. Черната ѝ коса бе като блестяща грива, разпиляна по гърба ѝ. Не можеше да откъсне очи от нея.

Джаки изведнъж го забеляза и трепна съвсем леко. Може би картината върху екрана на компютърната ѝ гривна не бе успяла да я накара да разбере колко много се бе отразила върху него земната

болест. Тя протегна ръце напред, сякаш без да осъзнава какво става, въпреки че очите ѝ бяха пресметливи, а гримасата при появата му несъмнено бе грижливо обмислена заради многочислените камери, които винаги бяха около нея. Само че той я обичаше заради ръцете ѝ. Можеше да почувства топлината на лицето ѝ, което бе като пламнало, докато се целуваха буза до буза, подобно на приятели-дипломати. Отблизо приличаше на 15-годишна, току-що прехвърлила разцъфването на младостта, в тази възраст, в която жената дори е по-красива от младостта си. Хората разправяха, че е започнала да се подлага на геронтологична терапия от десетгодишна.

— Значи е истина — промълви тя. — Земята едва не те е убила.

— Всъщност цялата работа бе в някакъв вирус.

Джаки се засмя, но очите ѝ все още гледаха преценяващо. След това го хвана за ръката и го поведе към свитата си като слепец. Въпреки че познаваше някои от тях, тя го представи на присъстващите, просто за да натърти колко много се е променила управляващата клика в партията, откакто той бе заминал. Само че естествено Ниргал не забеляза това и заражда наляво-надясно любезности. Изведнъж церемонията бе прекратена от гръмък детски плач.

— Ах! — възкликна Джаки, като провери нещо на гривната си. — Тя е гладна. Ела да те запозная с дъщеря ми.

Приблжиха се към една жена, която държеше на ръце повито бебе. Момиченцето бе на няколко месеца, пухкаво, с по-тъмна от тази на Джаки кожа. Цялото ѝ лице бе преbledняло от напъване. Джаки я взе от ръцете на жената и отиде в съседната стая.

Ниргал, зарязан така безцеремонно, забеляза Тиу, Рейчъл и Франц, които стояха до прозореца. Той се приближи към тях и посочи с очи към Джаки. Те свиха рамене и направиха гримаса на отвращение. Рейчъл му съобщи тихо, че тя не казвала кой е бащата. Нищо ново под слънцето; много жени от Дорса Бревиа постъпваха по същия начин.

Жената, която бе държала бебето на ръце, се приближи и му съобщи, че Джаки иска да разговаря с него. Той я последва до съседната стая.

В стаята имаше панорамен прозорец, гледащ към Нилус Ноктис. Джаки бе седнала в един стол до прозореца, люлееше бебето си и наблюдаваше гледката. Детето очевидно бе гладно, понеже сучеше жадно със затворени очи, здраво вкопчило се в майка си. От време на

време проплакваше. Мъничките му юмручета бяха стиснати в някакъв странен първобитен жест, остатък от старите времена, сякаш се бе уловило за клон или за кожата на животно.

Джаки издаваше някакви заповеди както на присъстващите в стаята, така и по гривната си:

— Няма значение какво са говорили в Берн. Трябва да имаме възможност да намалим квотите, ако искаме. Индианците и китайците трябва да свикват.

Ниргал постепенно започна да разбира. Явно Джаки бе в изпълнителния съвет, само че съветът нямаше достатъчно власт. Освен това тя явно все още бе един от лидерите на партията „Свободен Марс“, която въпреки че на местно равнище нямаше думата както преди, по всяка вероятност бе определяща сила в отношенията Земя-Марс. Дори да определяше само политиката на поведение, в скоро време щеше да получи в ръцете си цялата потенциална власт на един координатор. Това трябваше да се очаква — в края на краищата и Ниргал някога разполагаше с подобна сила. В много от ситуациите подобен координатор със сигурност щеше да се разпорежда относно цялостната политика на Марс спрямо Земята, понеже местните управления щяха да бъдат заети с локалните си проблеми, а марсианският парламент все повече бе доминиран от супермнозинството на „Свободен Марс“. С други думи, Джаки се превръщаше в междупланетна сила...

Вниманието на Ниргал отново се насочи към бебето в скута ѝ. Принцесата на Марс.

— Защо не седнеш? — посочи Джаки една пейка зад гърба му. — Изглеждаш уморен.

— Нищо ми няма.

Той все пак седна. Джаки погледна към един от хората в стаята и въртна глава настрани. Не след дълго вече бяха сами в стаята.

— Китайците и индианците мислят за Марс като за пуста страна — продължи Джаки. — Това се усеща във всяка тяхна дума. Прекалено приятелски са настроени, да ги вземат дяволите!

— Може би просто ни харесват — възрази Ниргал. Джаки се засмя, но той продължи, без да обръща внимание: — Помогнахме им да се отърсят от робството на метанационалите. А и те няма как да не

мислят как да прехвърлят насам излишъка си от хора. Прекалено много са, за да разрешат проблемите си с емиграция.

— И така да е, те могат да си мечтаят за много работи. Космическите елеватори им помагат да изпращат насам цял поток. Населението на Марс се покачва стремително.

Ниргал поклати глава.

— Никога няма да бъде достатъчно.

— Ти пък откъде знаеш? Не си ходил още никъде.

— Един милиард е страшно голямо количество, Джаки. А на Земята има шестнайсет милиарда души. Те не могат да изпратят чувствително количество тук. Просто не разполагат с достатъчно совалки.

— Но поне могат да опитат. Китайците наводниха Тибет и това с нищо не им помогна, за да разрешат демографските си проблеми, но въпреки всичко те продължиха.

Ниргал сви рамене.

— Тибет е точно до тях. А между нас и тях има разстояние.

— Да де — прекъсна го нетърпеливо Джаки, — само че въобще няма да ни е лесно, ако не съществува такова нещо като „ние“. Представи си, че отидат до Маргаритифер и сключат сделка с арабските кервани там — кой ще спре всичко това?

— Екологичния съд?

Джаки презрително изпуфтя. Бебето се дръпна и заскимтя жално. Джаки премести престолонаследничката на другата си гърда.

— Антар не смята, че ВЕС ще функционира чак толкова дълго. Докато вас ви нямаше, се спречкахме с тях, само че те почти нямат зъби, за да хапят. А от друга страна всяко едно действие на хората има екологични последици, затова се предполага, че те трябва да се произнасят относно конституционността на всичко. Системата на екологичните процеси няма да изтрае още дълго.

— Откъде можеш да бъдеш сигурна? — възрази Ниргал. — Значи Антар е бащата?

Джаки сви рамене.

Можеше да бъде всеки — Антар, Дао, самият Ниргал... по дяволите, дори и самият Джон Буун можеше да е, ако в складовете се бе запазил образец от спермата му. Това щеше да бъде напълно в стила на Джаки. Само че не, в този случай тя би разказала на всички.

— Мислиш ли, че е редно да отглеждаш дете без баща?

— И ти си бил отгледан така, нали? Аз пък нямам майка. Всички сме с по един родител.

— Само че донесло ли ни е това нещо добро?

— Кой знае?

Лицето на Джаки изразяваше нещо, което Ниргал не бе съвсем сигурен, че разбира какво е — устата ѝ бе леко свита в предизвикателство, обида... Тя знаеше кои са родителите ѝ, но само единият бе живял близо до нея, а Касей нямаше много общо с дъщеря си. Беше убит в Шефилд, при яростния отпор на атаката на червените, провокирана от самата Джаки.

— Ти не знаеше за Койота отначало, нали? Разбрал си, когато си бил на шест или седем години, права ли съм?

— Вярно е, но неправилно.

— Какво?

— Неправилно.

Той я погледна в очите. Само че тя бе свела поглед към бебето.

— Това ли ще направиш с бащата?

— Кой знае?

— Понеже така е по-безопасно.

— Може и така да е. Доста жени постъпват по същия начин.

— В Дорса Бревиа.

— Навсякъде. Биологичното семейство не е чак толкова разпространено на Марс, нали?

— Не знам. — Ниргал се замисли. — Всъщност долу в каньоните съм виждал доста семейства. В това отношение ние сме необичайна група.

— Не само в това.

Бебето се нахрани. Джаки прибра гърдите си в сутиена и дръпна блузата си надолу.

— Мари! — извика. Асистентката ѝ влезе. — Мисля, че пелените ѝ имат нужда от сменяне. — Тя подаде детето на жената, която излезе безмълвно.

— Сега пък слуги ли? — попита Ниргал.

Устата на Джаки отново се присви. Тя се изправи и повика:

— Мем?

В стаята влезе друга жена. Джаки ѝ нареди:

— Мем, ще трябва да се срещнем с членовете на ВЕС относно молбата на китайците. Можем да я използваме като средство да ги накараме да преразгледат делото за водата на Кайро.

Мем кимна и излезе.

— Значи просто вземаш решенията? — обади се Ниргал.

Джаки отхвърли това с махване на ръката.

— Чудесно е, че се върна, Ниргал, но сега се опитай да наваксаш, става ли?

Да навакса... Докато бе отсъствал, „Свободен Марс“ се бе превърнал от движение в партия, което бе на път да спечели абсолютно мнозинство — трима от седемте члена на изпълнителния съвет идваха от ръководството ѝ, а останалите по-важни постове бяха заети също от нейни членове. Доста от старите и от новите емигранти се присъединяваха към тях, техни поддръжници ставаха хора, симпатизирали на някои от по-малките партийки преди революцията... и последно, но не по важност, известно число от хората, които преди бяха привърженици на режима на ЮНТО, а сега търсеха нова сила, пред която да се прекланят. Взети заедно, образуваха доста голяма група. В първите години на новия социоекономически ред тази многочислена политическа сила несъмнено имаше преимущества. Можеха да оправят всичко.

Само че Ниргал не беше сигурен иска ли още да е част от тях.

Един ден, докато се разхождаше покрай стената на града и гледаше през материята на купола, той забеляза една група хора, застанали в близост до площадката за изстрелване на ракети на ръба на скалата западно от града. Върху нея имаше множество най-различни едноместни самолети-глайдери и ултралеки планери, изстрелвани от „Прашката“ и носещи се по крилата на топлите въздушни течения.

Ниргал слезе до станцията на метрото и стигна до площадката за изстрелване, привлечен от гледката. Всички тези хора, волни и свободни в небесата... Естествено, веднага го разпознаха. Той стисна ръцете на няколко от тях и прие поканата на една групичка да изпробва какво е усещането.

След това често прекарваше свободното си време в един от летателните симулатори в града и няколко пъти седмично се срещаше с

Моника или с някой от нейните приятели, който го отвеждаше на склона за поредния урок на живо. Работата не беше чак толкова трудна и не след дълго Ниргал почувства, че има сили да предприеме самостоятелен полет. Почти всяка сутрин ходеше на сбирките на „Свободен Марс“, а следобед летеше. След известно време откри, че събиранията на партията му се струваха като ужасен кошмар. Единственото нещо, което искаше да прави, бе да лети. Или, по-точно казано, не се интересувахе от управлението.

Едно от отворителните неща, които видя тези дни, бе борбата да му намерят работа — пост с ограничени правомощия. Неговите поддръжници пък (или по-скоро противниците на Джаци) желяеха точно обратното — да го изберат на пост, където щеше да притежава реална власт. Някои от неговите приятели го посъветваха да изчака и да се кандидатира за Сената, когато дойде време за следващите избори, други споменаваха изпълнителния съвет, трети — пост сред ръководството на „Свободен Марс“, някои — длъжност във върховния екологичен съд. Всички тези постове го отвращаваха по един или друг начин. Докато разговаряше по видеовръзката с Надя, разбра, че ще ги възприеме като непосилен товар — въпреки че гласът ѝ звучеше твърдо, а действията ѝ изглеждаха уверени, беше ясно, че работата в съвета за нея е жива мъка. Само че той с нищо не издаде мислите си и изслушваше търпеливо съветите на всички.

Самата Джаци провеждаше своя собствена политика в съвета. По време на събиранията, когато хората изказваха предположения, че Ниргал трябва да се превърне в нещо като „министър без портфейл“, тя го наблюдаваше с по-пуст поглед отвсякога, което караше Ниргал да мисли, че това е последното нещо, което Джаци желяе. Тя искаше той да бъде закован към някаква позиция, която нито ще ѝ помага, нито ще ѝ пречи.

Ниргал се впускаше във все повече полети, за да освободи съзнанието си от всякакви мисли. Една нощ след вълнуващ полет сред облаците, докато всички седяха в една кръчмичка в близост до площадката за излитане, при една смяна на темата на разговора някой спомена името на Хироко.

— Чух, че била в Елизиум — обади се една жена. — В момента работела над създаването на нова комуна на комуните.

— Откъде знаеш? — попита настоятелно Ниргал.

— Нали помниш онези пилоти, които ни се изтърсиха миналата седмица? — отговори учудено тя. — Онези, които се бяха заели да обикалят света? Миналия месец били в Елизиум и казаха, че я видели там. — Жената сви рамене. — Това е всичко, което знам. Доколкото разбирам, не е много сигурно.

Ниргал не знаеше какво да мисли. Обади се на Сакс по гривната си и му разказа какво бе чул.

— Възможно ли е, Сакс? Възможно ли е?

През лицето на Сакс премина странна сянка.

— Е, възможно е. Да, разбира се. Казах ти... когато беше болен... и в безсъзнание... че тя... — Той постоянно спираше, за да намери подходящата дума. — ... Че аз лично я видях. В онази буря, когато се изгубих. Тя ме отведе до ровъра ми.

Ниргал впи поглед в малкия трепкащ образ.

— Не си спомням такова нещо.

— А. Не съм изненадан.

— Значи... значи, ти мислиш, че Хироко е успяла да се спаси от Сабиши?

— Да.

— Но колко вероятно е това?

— Не знам каква е... вероятността. Трудно е да се прецени.

— Но дали са имали реална възможност да се измъкнат?

— Мохолът на Сабиши е такава плетеница.

— Значи мислиш, че са се спасили?

Сакс се поколеба.

— Видях я. Тя... тя сграбчи китката ми. Длъжен бях да повярвам. — Внезапно лицето му се изкриви. — Да, тя е някъде тук! Тя е тук! Въобще не се съмнявам! Не се съмнявам! Несъмнено тя чака да отидем и да я потърсим.

Ниргал разбра, че просто е длъжен да опита.

Така че той тръгна. Към необятността на Мелас Касма, след това надолу по каньона, на изток към Копратес. Дълги часове летя над света, над ледника от 2061 година, над залив след залив, над стена над стена, докато не премина през Довър Гейт, през грубия безпорядък на Маргаритифер Тера и на север, следвайки пистата, която водеше към

Бъроуз. Когато линията стигна до Либия Стейшън, Ниргал зави на североизток — към Елизиум.

Масивът на Елизиум се бе превърнал в континент наред Северно море. Тесният пролив, който го отделяше от основната земя на юг, представляваше гладка отсечка, пълна с черна вода и бели плоски айсберги, между които като пунктирана линия минаваха няколко подредени в редица островчета. Той се спусна по склона на Големия насип, летейки над гъсти гори от ели и кедри. През западния край на пролива бе опъната жица, която спираше айсбергите, за да не навлизат навътре. Спусна се точно до мястото, където се събираха върховете, западно от кабела, и се загледа в огромните късове лед, подобни на натрошено стъкло. След известно време се върна над самата отсечка на пролива — най-голямото място с открита вода, което някога бе виждал на Марс. Двайсетина километра летя ниско над повърхността, като възкликваше гръмогласно при вида на водата. Пред него се изправи огромен каменен мост, който се прехвърляше през пролива. Тъмновиолетовата вода отдолу бе осеяна с лодки, фериботи, дълги шлепове, зад които се точеха дългите V-образни струи на килватера. Ниргал обиколи два пъти моста, любувайки се на гледката. Не приличаше на нищо, което бе виждал преди на Марс — вода, океан, цял един бъдещ свят.

Той продължи на север, издигайки се над долините на Серберъс, покрай вулкана Албор Толус — стръмен и покрит с пепел конус от едната страна на Елизиум Монс.

Източният склон на Елизиум въобще не приличаше на западния — гола обрулена скала, покрита с пясъчни течения, поддържана едва ли не в първоначалното си състояние от дъждовната сянка на масива. Едва в близост до източния бряг Ниргал отново видя зеленина под себе си, без съмнение подхранвана от ветровете и от зимните мъгли. Градовете от източната страна приличаха на оазиси, разпънати около нишката на обикалящата острова жп линия.

В далечния североизточен край на острова опърпаните стари хълмове на Флегра Монте се спускаха дълбоко навътре в леда и образуваха остър полуостров. Докато се издигаше нагоре по западния

склон на Флегра, му хрумна, че има доста голяма вероятност да я открие тук — това бе диво и типично марсианско място.

Естествено и тук, както навсякъде другаде, имаше селища — в малките депресии и в задънените долини, както и по пасажите, гледащи към морето. Изолирани ферми. Десетина, двайсет или сто. Приличаше на Исландия. Винаги имаше хора, на които подобна отдалечена страна бе по вкуса.

Следващите няколко дена Ниргал летя насам-натам по брега, посещавайки ферма след ферма. Срещна се с множество интересни хора, но нито един от тях не беше Хироко или някой от групата от Зигота, нито пък от техните познати и колеги. Дори беше малко подозрително — в областта живееха доста исеи, но всички упорито отричаха да са срещали Хироко или някой от компанията ѝ. Живееха спокойния живот на хора, вярващи във *viriditas*... но не, никога не я бяха срещали. Дори в първия момент не си спомняха коя е тя. Някакъв древен дядка, очевидно американец, се изхили в лицето му.

— Ти к'во си мислиш, че си имаме наш гуру, що ли? Искаш да те заведем при вожда си ли?

След триседмично търсене Ниргал не може да открие никаква следа от Хироко. Трябваше да се откаже. Нямахше друг избор.

Той се върна в Сабиши. И там имаше доста работа, която чакаше да бъде свършена — опожарените сгради трябваше да бъдат махнати, мястото да бъде разчистено и върху пепелището да се изградят нови. Някои строителни кооперации все още приемаха нови членове. Една от тях, освен със строителство, се занимаваше и с производство на делтапланери и други видове флаери, включително няколко нови експериментални модела летателни жилетки. Ниргал ги помоли да се присъедини към тях.

След това остави планера си и започна да обикаля тичешком високите блата източно от града. Бе пробягвал същия този маршрут многократно по време на следването си. Някои от ридовете все още му бяха познати. Под тях обаче имаше нова повърхност. Висока земя с бластен живот. Тук и там по разбърканата земя се издигаха огромни скали, подобни на часови.

Един следобед, докато тичаше по някакъв непознат рид, той забеляза по-надолу малък висок басейн, подобен на плитка купа, с пукнатина в западния му край, откриваща ниската му част. Приличаше на ледников циркус, въпреки че по-вероятно бе да е ерозирал кратер с пукнатина на ръба си, образувайки по този начин подковообразен рид. Беше широк около километър и доста плитък. Просто гънка сред многото останали по релефа на масива Тирена. Хоризонтите изглеждаха доста далечни, а земята под тях — неправилна и груба.

Ниргал бавно се спусна надолу и въпреки всичко не преставаше да се чувства така, сякаш още е на върха. Сигурно заради чистия тъмноиндигов цвят на небето или заради гледката далеч на запад през пукнатината. Над главата му проплуваха облаци, подобни на огромни кръгли айсберги, от които се сипеше сух гранулоподобен сняг, веднага издухан извън басейна от силния вятър. Върху заобления ръб близо до северозападната точка на подковата бе кацнала скала, приличаща на каменна къщичка. Долмен, ерозирал до гладкостта на стар зъб. Небето над нея бе с цвят на лазур.

Той се върна в Сабиши и провери как стоят нещата. Съгласно картите и архивите на Съвета на Масива Тирена по ареография и екопоезия, басейнът бе напълно изоставен. Хората от Съвета бяха поласкани от интереса му.

— Високите басейни са доста трудна задача — обясниха му те. — Растежът там е много бавен. Това е доста дългосрочен проект.

— Чудесно.

— Ще трябва да отглеждате почти всичката си храна в оранжерии. Въпреки всичко картофите... естествено, когато имаме вече достатъчно почва...

Ниргал кимна.

Помолиха го да се отбие в селището Дингбош, което бе най-близо до басейна, и да провери наистина ли не съществуват никакви планове относно него.

Така че той тръгна с един малък керван, заедно с Тарики, Рейчъл, Тиу и още няколко от старите му приятели, които бе помолил за помощ. Когато преминаха през ниския рид, откриха Дингбош. Селището бе разположено на почти покрито с ферми място, където се отглеждаха най-вече картофи. Наскоро бе имало снежна буря и всички полета представляваха бели правоъгълници, разделени с черни

каменни стени. Сред тях бяха разпръснати множество дълги и ниски каменни къщички с покриви от равна скала и квадратни комини. Известна част бяха скупчени в горния край на селото. Най-високата къща там бе една двуетажна чайна с голяма, пълна с матраци стая за настаняване на гостите.

В Дингбош, също както и в повечето селища в южните високи земи, все още преобладаваше подаръчната икономика, така че Ниргал и приятелите му трябваше да изтърпят едва ли не подобие на церемония по връчване на подаръци. Местните жители останаха много доволни, когато Ниргал заразително за високия басейн, наричан от тях или „малката подкова“ или „горната част“. Според тях „наистина трябвало някой да се погрижи за него“. Предложиха му помощ, докато се оправи в началото. Така че малкият керван тръгна нагоре по високия циркус и стовари всички машини, които носеха, на рида в близост до скалата-„къща“. Прекараха там достатъчно дълго време, за да почистят полето от камъни, които след това използваха, за да построят подпорни стени. Няколко от екипа, които имаха опит в строителството, помогнаха на Ниргал да направи първите копки в каменната основа. По време на шумното пробиване неколцина от местните жители издълбаваха със санскритски букви „Ом мани падме хам^[2]“, както бе на много места в Хималаите, а вече и в южните високи земи. Надписите бяха плътни и релефни, открояващи се ясно върху грубата по-светла повърхност. Що се отнася до „къщата“, в нея можеха да бъдат изсечени четири стаи с трикрили прозорци. Слънчева батерия на покрива осигуряваше електричеството и отоплението. Вода от разтопения сняг щеше да бъде събирана в един резервоар по-нагоре по рида. Изградиха химическа тоалетна и баня.

След което си заминаха. Ниргал остана сам в басейна.

Той започна да обикаля наоколо, без да прави нищо друго, освен да разглежда местността. Фермата му заемаше най-миниатюрната част от басейна — няколко малки ниви между ниските каменни стени и оранжерия за зеленчуци. И някаква мини-фабрика — не бе сигурен за какво. Нямахше да бъде достатъчно, за да се изхранва, но щеше да се оправи. Това бе експеримент.

А и самият басейн... през пролуката на запад вече преминаваше един малък канал — бъдещо речно корито. Вдлъбнатата чаша на

скалите имаше свой микроклимат — наклонена към слънцето и леко защитена от ветровете. Ниргал щеше да стане екопоет.

* * *

Първо трябваше да изучи терена. С тази задача дните му се изпълниха с удивително много работа. Само че без план, без структура, без бързане. Не беше длъжен да се съветва с никого. Всеки ден, под последните лъчи на угасващото слънце, той се разхождаше наоколо и изследваше басейна в намаляващата постепенно светлина. Земята около него вече бе колонизирана от лишките и останалите първи заселници. Кухините бяха изпълнени с фелфиелд, а пространствата, изложени на слънце, бяха покрити с мозайки арктическа растителност. Червената пръст бе покрита с по-малко от сантиметър дебел килим от зелени мъхове. По многочислените канали се стичаше вода, образувана от топенето на леда, изливайки се по десетките тераси, които един ден щяха да се покрият с ливади, малки оазиси, обрасли с диатомеи, спускащи се към дъното на басейна, за да се слоят с чакълението подножие на портата под снижаващия се ръб. Ребрата, които се намираха по-нависоко в басейна, в същността си бяха природни бентове. След известен размисъл Ниргал инсталира до тях няколко вентифакта, така че фасетите им да се допират една до друга. Разтопената вода щеше да се събира в езерцата сред ливадите, оградени от мъховете. Блатата на изток от Сабиши му напомняха за това, което искаше да постигне тук, и той се обади на един-двама екопоети, които живеяха сред тях, и им зададе множество въпроси — за съвместимостта на различните растителни видове, за скоростта на растеж, за подобряването на качествата на почвата и така нататък. В съзнанието му бавно започваше да се оформя представата за бъдещия вид на басейна. След това на 2 март дойде есента. До афелия оставаше още цяла година, затова Ниргал започна да наблюдава каква част от пейзажа щеше да бъде променена от ветровете и от зимата като цяло. Щеше да чака и да гледа.

Той разпръсна множество семена и спори на ръка, гребейки от една чантичка, прикрепена на кръста му. Чувстваше са като персонаж от картина на Ван Гог или от Стария завет. Усецането едновременно

на могъщество и безпомощност бе доста любопитно. Действие и съдба. Успя да уреди да му докарат голямо количество от новата свръхпочва, която разпръсна пак на ръка по нивите си. От университетската ферма в Сабиши донесе червеи. „Червеи в бутилка“ — така наричаше Койота хората, живеещи в градовете. Ниргал потръпна, докато наблюдаваше гърчещата се влажна маса от голи пъплещи създания. Пусна червеите в почвата. Върви, малко червейче, изживей си живота. Той самият, както се разхождаше наоколо сутрин веднага след къпане, не бе нищо повече от червей. Мислещи червеи, ето какво бяха, в бутилка или на свобода...

След червеите щяха да дойдат къртици и полевки. След това мишки. После — зайци, мармоти и хермелини. Може би щяха да пристигнат и няколко барса. Лисици. Басейнът бе доста нависоко, но атмосферното налягане, на което се надяваха на тази надморска височина, бе 400 милибара, 40% от които кислород. Условия, подобни на тези в Хималаите. По всяка вероятност цялата земна флора и фауна щеше да е способна да живее тук, както и всички нови инженерно подобрени видове. Тъй като мнозина екопоети поддържаха по някое късче от високите земи, всичко щеше да е въпрос на подготвяне на терена, въвеждане на желаната основна екосистема, грижите за нея и изчакване, за да се види какво ще дойде по вятъра, по земя или по вода. Естествено, щяха да възникнат и проблеми. Много разговори по компютърните гривни касаеха „биологията на намесата“ и интегрирания мениджмънт на микроклимата. Една от главните задачи на екопоезията бе очертаването на връзките между местното и глобалното в природен аспект.

Следващата пролет, на първи ноември, когато снеговете се разтопиха, от размекнатата киша, която покриваше равните тераси в северната част на басейна, се показаха млади фиданки. Не ги бе засявал, дори не бе чувал за тях. Не бе сигурен какви са, докато съседът му Йоши не му дойде на гости следващата седмица и не му каза. Хеучера Нивалис. Според Йоши семената им бяха довяти от вятъра. Имало много подобни по кратера Ескаланте на север.

Скоково разпръскване, разпръскване по вятъра, разпръскване на ръка... И трите начина бяха широко разпространени на Марс. Мъховете и бактериите — на ръка, влаголюбивите растения — по вятъра, върху страните на глетчерите и новите брегови линии, лишеите

и останалите нови растения — скоково. Докато се скитаха из басейна и обсъждаха най-различни неща, Йоши отбеляза, че хората на Земята са се разпрострели по същите начини — „на ръка“ из Европа, Азия и Африка, по вятъра из двете Америки и по бреговете на Австралия, скоково — към Тихоокеанските острови (или към Марс). И трите начина се използваха от адаптиращите се създания почти навсякъде.

След като отминеше поредната буря, Ниргал излизаше на разходка из басейна, за да види какво са донесли ветровете. С всяка година те ставаха все по-мощни и рискът някоя част от пустинята да бъде разкъсана се увеличаваше. Въпреки това обаче прахът служеше като свое го рода минерален тор, тъй като често се състоеше предимно от нитрати.

Ниргал се включи и в една строителна кооперация в Сабиши. Често ходеше в града и работеше там, а в басейна ходеше само за да поддържа вече съществуващото и да изпробва нови делтапланери. Изградил си бе малка масивна и ниска сграда с каменни стени, чийто покрив беше покрит с плочи от пясъчник. Работата му в строителството, в оранжерията, в картофената му нива и над екопоезията в басейна запълваха дните му до краен предел.

Той откарваше завършените делтапланери в Сабиши, където отседнаше в едно малко студио над реставрираната къща на своя учител Тарики в старата част на града, живеейки сред древни исеи, които изглеждаха и звучаха досущ като Хироко. Арт и Надя също живееха там и отглеждаха дъщеря си Ники. Освен тях в града бяха Вики, Реул, Анет и всички негови приятели от студентските му години. Университетът, естествено, също бе там, въпреки че вече не се наричаше Марсиански университет, а просто колеж „Сабиши“: малко училище, все още поддържано в стария аморфен стил, познат от годините на полусвета.

Всички тези хора и дейности караха Ниргал да се чувства странно, дори притеснително, вкъщи. Той прекарваше дълги дни в работа по най-различни строителни проекти на неговата кооперация, ядеше в китайски ресторантчета и кръчмички, спеше на дюшек в студиото на Тарики и с нетърпение очакваше дните, когато щеше да се върне в басейна.

Една нощ, докато се прибираше от някаква кръчма, полузаспал, мина покрай мъж, легнал на пейка в парка. Койота.

Ниргал рязко спря. Гледаше, гледаше, гледаше... Често през нощите чуваше как горе в басейна вият койоти. Ето това бе баща му. Спомни си всичките дни, прекарани в търсене на Хироко, без една-единствена нишка, за която да се залови. И ето го баща му, заспал на пейка в парка. От очите му рукнаха сълзи. Той разтърси глава и се поуспокои. Старец, спящ на пейка. Човек ставаше свидетел на подобни гледки доста често. Много от исеите бяха дошли тук, бягайки от нещо, затова след идването си в града спяха по пейките.

Ниргал седна точно до главата на баща си. Сиви сплъстени кичури. Като на пияница. Седеше и гледаше липите около себе си. Нощта бе тиха. През листата се процеждаше светлината на звездите.

Койота се раздвижи, размърда глава и отвори сънено очи.

— Кой там?

— Аз.

— Хей! — Койота се изправи и разтърка очи. — Ниргал, човече!

Направо ме шашна.

— Извинявай. Просто минавах и те видях. Какво правиш?

— Спя.

— Ха-ха.

— Е, добре де, спях. Откакто се помня, все това правя.

— Койоте, нямаш ли си дом?

— Ами... не.

— И това не те ли притеснява?

— Не. — Той му се ухили. — Аз съм нещо като онази ужасна видеопрограма. Целият свят е мой дом.

Ниргал само поклати глава. Койота трепна, когато видя, че не е развеселен. Той се взря в него през полузатворените си клепачи, дишайки тежко.

— Момчето ми — каза му сънено. Целият град бе притихнал. Койота мърмореше така, сякаш вече бе заспал. — Какво прави героят, когато приказката свърши? Спуска се по водопада. Отплава с прилива.

— Какво?

Койота отвори широко очи и се наведе към Ниргал.

— Спомняш ли си, когато доведохме Сакс в Тарсис Толус, как ти седна до него и след това всички казаха, че ти си бил този, който го е върнал към живота? Ей това нещо — помисли за него. — Той поклати глава и се облегна на пейката. — То не е правилно. То е само история.

Защо да се притесняваш за някаква история, когато така или иначе не е твоя? Това, което правиш сега, е доста по-добро. Поне можеш да избягаш от подобни приказки. Да седнеш в парка през нощта като най-обикновен човек. Да отидеш там, където искаш.

Ниргал кимна несигурно.

— Това, което ми се иска да направя — каза Койота сънено, — е да отида до някое кафене, да се наливам яко с кава и да наблюдавам лицата на хората. Обичам да се вирам в женските лица. Толкова са красиви. А някои от тях са толкова... толкова и аз не знам какви. Обичам ги. — Той отново заспиваше. — Ще успееш да откриеш начина на живот, който ти харесва.

От време на време в басейна му идваха гости — Сакс, Койота, Арт, Надя и Ники, която с всяка година ставаше все по-висока. Вече бе по-висока от Надя и сякаш гледаше на нея като на бавачка или на прапрабаба... както самият Ниргал я бе наблюдавал още в Зигота. Ники бе наследила чувството за хумор на баща си. Арт я насърчаваше, шегуваше се с нея, съюзяваше се с нея срещу Надя и излъчваше най-неподправеното и лъчисто удоволствие, което Ниргал някога бе забелязвал върху лицето на възрастен. Веднъж ги видя седнали на каменната ограда до картофената му нива. И тримата се смееха на нещо, казано от Арт. Ниргал почувства някакво изпукване, сякаш и той се бе засмял. Старите му приятели вече бяха женени и имаха деца. Живееха по онзи древен модел. В сравнение с това собственият му живот изглеждаше крайно незначителен. Само че какво можеше да направи? Само няколко души в целия свят имаха щастието да са заедно с истинските си партньори — за целта бе необходим невероятен късмет, след това човек трябваше да успее и да го разпознае и да намери в себе си смелост да действа. Много малко хора можеха да се надяват на подобен развой на събитията. Останалите трябваше да се учат да се справят с живота.

Така че той живееше в своя високопланински басейн, отглеждаше част от храната си и работеше в строителната кооперация, за да може да плати за останалото. Веднъж месечно летеше до Сабиши с някой нов делтаплан, оставаше там за седмица или две, изкарваше добре и след това се връщаше вкъщи. Арт, Надя и Сакс често го навестяваха. Доста по-рядко идваха Мая, Мишел, Спенсър — всички, с които бе живял в Одеса. Понякога с новини от Кайро или Мангала

(новини, които се опитваше да не чува) идваха Зейк и Назик. Когато си тръгнаха, той излизаше навън и седнаше върху някой от камъните си за наблюдение, гледаше надолу към ливадите и се опитваше да се съсредоточи върху това, което притежаваше, върху този свят на смисъл, върху камъните, лишеите и мъховете.

Една ясна сутрин Джаки изникна на екрана на компютъра в къщата му и заяви, че в момента се намирала на жп линията между Одеса и Либия. Искала да се отбие за малко. Ниргал се съгласи, преди въобще да има време да размисли.

Той слезе надолу по пътеката, за да я посрещне. Пристигнаха с три ровъра, които подобно на малки деца се олюляваха застрашително върху неравния терен. Джаки караше първата кола, зад волана на втората седеше Антар. Докато слизаха, се заливаха от смях. Явно Антар никак не бе настроен да губи състезанието. Заедно с тях от третия ровър се изсипаха цяла групичка млади араби. Джаки и Антар изглеждаха странно младолики; бе изминало доста време, откакто Ниргал ги бе виждал за последен път, но те не се бяха променили ни най-малко. Терапията... Народната мъдрост гласеше, че човек трябва да се подлага на терапия колкото се може от по-рано и по-често. Това им гарантираше вечна младост и премахваше заплахата от някоя от редките болести, които от време на време ставаха причина за смъртта на хората. Както изглеждаше, премахваше и заплахата от самата смърт. Рано и често. Все още приличаха на хора, които тъкмо навършват 15-тата си М-година. Само че Джаки бе една година по-възрастна от Ниргал, а той сега беше на 30 М-години и се чувстваше дори още по-стар. Гледайки към усмихнатите им лица, той си помисли: „И на мен някой ден ще ми се наложи да се подложя на терапия“.

Те се заскитаха наоколо, стъпвайки по тревата, като охкаха и ахкаха при вида на цветята. С всяко тяхно възклицание басейнът изглеждаше все по-малък й по-малък. Към края на гостуването им Джаки дръпна Ниргал настрани. Изглеждаше сериозна.

— Ниргал, изпитваме известни трудности да държим земяните настрани от нас. Те ни изпращат почти един милион емигранти в година — точно толкова, колкото ти навремето каза, че никога няма да могат да изпатят. А и новопристигналите не се присъединяват към „Свободен Марс“ още с пристигането си, както беше едно време, а продължават да поддържат родните си правителства. Марс вече не ги

променя достатъчно бързо. Ако всичко продължи по същия начин, цялата идея за свободен Марс ще се превърне във фарс. Понякога се чудя дали това, че оставихме кабела невредим, не беше грешка.

Тя се намръщи. Изведнъж лицето ѝ се състари с двайсетина години.

— Ако не се бе сврял тук, може би всичко щеше да тръгне по-различно — изкрещя Джаки, обзета от внезапен гняв. Ниргал с мъка се удържа да не потрепери. — Нуждаем се от всеки човек, който би могъл да ни е от помощ. Хората все още те помнят, но след някоя и друга година...

„Тоест, трябва да изчакам само още няколко години“, помисли си той и се загледа в нея. Да, беше красива. Само че красотата бе въпрос на дух, на интелект, на жизненост, на съпричастност. Получаваше се така, че Джаки хем ставаше все по-красива, хем погрозняваше с всеки изминал ден. Поредната мистерия. Ниргал съвсем не бе въодушевен от тази вътрешна загуба у Джаки. Това бе поредната нота в акорда на болката му по нея. Не му се искаше да е истина.

— Не можем да им помогнем, като поемаме повече емигранти — продължи тя. — Това, което си казал на Земята, не е истина. Те също го знаят. Несъмнено могат да го разберат много по-ясно от нас. Но въпреки всичко продължават да ни изпращат още и още хора. Знаеш ли защо? Кажй, знаеш ли? Защото просто искат да развалят всичко, което сме постигнали до този момент тук. Просто за да се уверят, че няма такова място, където хората да правят онова, което наистина е необходимо. Ето какъв е единственият им мотив.

Ниргал сви рамене. Не знаеше какво да каже. Вероятно във всичките ѝ думи имаше частица истина, само че това, което тя изтъкна, бе само една от милионите причини, привличащи хората тук. Нямахше конкретен повод да подчертават само нея.

— С други думи, няма да се върнеш — проумя Джаки накрая. — Изобщо не ти пука.

Ниргал поклати глава. Как да ѝ каже, че в действителност тя не се тревожи за Марс, а за собствената си власт? Не беше той този, който щеше да ѝ го заяви. Нямахше да му повярва. А пък и може би това бе истина само за него.

Джаки внезапно спря рязко и протегна ръка към него. Царствен поглед към Антар, който се зае да вдворява свитата ѝ в ровърите.

Последен поглед, изпълнен с питане, целувка по устата, несъмнено целяща да подразни Антар, него или и двамата. Електрически шок в душата му. И си тръгна.

Една сутрин Ниргал излезе на обичайната си разходка преди зазоряване и наоколо бе различно. Небето бе прозрачно, с обичайния си чист сутрешен пурпурен цвят, само че игличките на хвойната проблясваха някак си жълтеникаво. Както и мъхът, и листата на картофите...

Той взе образци от всичко и ги занесе на работната маса в оранжерията си. Два часа работа с микроскоп. Изкуственият интелект не откри никакви аномалии. Ниргал се върна навън, взе още образци — корени, иглички, листа, стръкове, цветя... Голяма част от тревата изглеждаше някак си повяхнала, въпреки че не беше горещо.

Прекара в работа целия ден и част от нощта. Сърцето му туптеше стреснато, а стомахът му сякаш се бе свил на възел. Не успя да открие нищо. Никакви насекоми, никакви патогени. Само че листата на картофите изглеждаха жълтеникави. Същата нощ се обади на Сакс и с няколко думи му обясни ситуацията. По някакво съвпадение Сакс бе на посещение в института в Сабиши и на следващата сутрин пристигна в един малък ровър — последният модел, производство на Спенсървата кооперация.

— Прекрасно — бяха първите му думи, когато излезе от колата и се огледа наоколо. След това влезе в оранжерията и се взря в образците на Ниргал. — Хммм... — промърмори той. — Чудя се.

В ровъра си бе донесъл никакви инструменти. Двамата ги пренесоха в къщата на Ниргал. Старецът се залови за работа. В края на дългия ден той заяви:

— Не мога да открива нищо. Трябва да занесем някой-друг образец в Сабиши.

— Не можеш да откриеш нищо?

— Няма никакви патогени, никакви бактерии, никакви вируси. — Той сви рамене. — Дай да извадим няколко картофа.

Излязоха навън и изкопаха няколко картофа от полето. Някои от тях бяха сбръчкани, напукани и изтънели.

— Какво, дяволите да го вземат, е това? — възкликна Ниргал.

Сакс леко се намръщи.

— Прилича ми на болест по грудките.

— Каква е причината?

— Вирусоид.

— Това пък какво е?

— Фрагмент от РНК-верига. Най-миниатюрният известен инфекциозен агент. Странно.

Ниргал почувства как стомахът му се присвива.

— И как е попаднал тук?

— С някакъв паразит, по всяка вероятност. Това може би заразява тревата. Трябва да разберем.

Те събраха образци и тръгнаха към Сабиши.

Ниргал седна на пода в стаята на Тарики. Гадеше му се. Тарики и Сакс дълго обсъждаха положението след вечеря. От Тарсис явно бяха тръгнали да се разпространяват и други вирусоиди. По всяка вероятност бяха пробили санитарния кордон — космоса, и бяха пристигнали на преди лишен от тяхното присъствие свят. Бяха доста по-малки от вирусите и доста по-елементарни — нищо друго, освен вериги РНК, както им обясни Тарики. Вирусоиди от този род причиняваха различни зарази по растенията, някои мозъчни заболявания у животните, както и болестта на Кройцфелд-Джейкъб при хората. Те използваха ензимите на приемника, за да се размножават и след това се настаняваха в ядрата на инфектираните клетки, като в частност нарушаваха образуването на хормона на растежа.

Тарики каза, че вирусоидът в басейна на Ниргал е мутация. Продължаваха да се опитват да го идентифицират, но заразената трева им даваше основание да смятат, че са се натъкнали на нещо ново и различно.

Ниргал почувства, че му става лошо. Дори само заради изброяването на различните болести. Той впи поглед в ръцете си, заровени в заразените растения. През кожата в мозъка, някаква странна гъбеста енцефалопатия, мозък, разцъфващ навсякъде, подобно на гъба.

— Можем ли да се справим по някакъв начин с него? — попита той.

Тарики и Сакс го погледнаха.

— Първо трябва да разберем с какво точно си имаме работа — отвърна Сакс.

А това, както се оказа впоследствие, съвсем не бе проста работа. След няколко дена Ниргал се върна в басейна си. Там поне можеше да свърши нещо полезно. Сакс предложи всички картофи да бъдат извадени от нивата. Продължителна и мръсна задача, нещо като търсене на съкровище със знак минус, докато изваждаше зарамена грудка след грудка. Вероятно и самата почва все още съдържаше вирусоида. Може би щеше да му се наложи да изостави цялото поле или басейна въобще. В най-добрия случай трябваше да засади нещо друго. Никой още не знаеше как се размножават вирусоидите. А в Сабиши му бяха казали, че има вероятност това дори да не е познат вариант на вирусоида.

— Веригата му е по-къса от обикновено — обясни му Сакс. — Или е нов вирусоид, или е нещо подобно на вирусоид, само че още малък. — В лабораториите на Сабиши на това му казваха „вирид“.

След още една дълга седмица Сакс се върна в басейна.

— Можем да се опитаме да го премахнем физически — каза той, докато вечеряха. — А после да засадим нещо различно — такива растения, които издържат на вирусоиди. Това е най-доброто, което можем да направим.

— Но ще свърши ли работа?

— Растенията, податливи на инфекцията, са доста специфични. Ако смениш тревите или сорта картофи, или пък почвата на картофеното си поле... — Сакс сви рамене.

Ниргал яде с доста повече апетит, отколкото миналата седмица. Дори предположението за евентуално разрешение на проблема му донесе облекчение. Той пи малко вино. Чувстваше се все по-добре.

— Странни неща, нали? — каза той, когато двамата със Сакс вече бяха приключили с вечерята и седяха на чашка коняк. — Какъв живот ще настъпи!

— Ако можеш да го наречеш „живот“.

— Вярно.

Сакс замълча.

— Гледах новините по мрежата — продължи Ниргал. — Напоследък има бум на паразити, инфекции и така нататък...

— Така е. Понякога се тревожа дали няма да избухне някаква страшна епидемия. Нещо, което няма да сме в състояние да спрем.

— Има ли такова нещо?

— Стават най-различни произшествия. Демографски взривове, внезапни измирания, все неща от този сорт. Равновесието е нарушено. Нарушени са баланси, които преди дори не сме предполагали, че съществуват. Неща, които не можем да проумеем. — Както винаги тази мисъл караше Сакс да се чувства нещастен.

— С времето равновесието ще бъде възстановено — предположи Ниргал.

И така той се зае със сложната работа по възраждането на басейна, като вършеше всичко, което бе по силите му, за да направи растенията по-устойчиви на патогени. Повече разнообразие, повече местни паразити. От подземните обитатели на скалите до насекомите и микронасекомите, изпълващи въздуха. По-пълна и по-устойчива екосистема. Често ходеше до Сабиши. Подмени цялата почва на картофената нива и засади друг сорт картофи.

Веднъж Сакс и Спенсър му бяха дошли на гости, когато в региона на Кларитас около Сензени На започна силна прашна буря — на тяхната надморска височина, само че едва ли не от противоположния край на света. Чуха за нея по новините и прекараха следващите няколко дена около сателитните метеорологични карти. Тя се приближаваше все по на изток, все повече към тях. В един момент изглеждаше, че ще мине от южната им страна, но в последната секунда изви на север.

Тримата седнаха във всекидневната, впили поглед на юг. Изведнъж небето се покри с движеща се тъмна маса. Страхът изпълни Ниргал подобно на статично електричество. Ужасът нямаше никакво значение — преди бяха преживели толкова много прашни бури. Това бе просто остатъчен страх от нашествието на вирусоида. Бяха го преживели.

Само че този път дневната светлина изведнъж стана кафява и потъмня, докато не придобиха усещането, че вече е нощ — странна шоколадова нощ, която с вой си пробиваше път между скалите и свистеше във външните прозорци.

— Ветровете стават все по-силни — отбеляза Сакс замислено.

Не след дълго воят утихна, но въпреки всичко навън все още беше мрачно. Ниргал се чувстваше все по-зле, докато вятърът отслабваше. Когато всичко се успокои, той вече усещаше толкова силно гадене, че с труд стоеше до прозореца. Силните прашни бури понякога имаха подобен ефект — свършваха внезапно, щом вятърът се сблъскваше с насрещен порив или с някаква преграда, след което целият товар от прах и фини частички се изсипваше на земята. В момента навън валеше прах с мръсносив цвят. Сякаш светът се покриваше с пепел. Сакс мърмореше нещастно, че в доброто старо време дори и най-мощните прашни бури донасяха само няколко милиметра прах. Само че сега атмосферата бе много по-плътна и ветровете бяха доста по-мощни, затова и количеството на праха и пясъка, изсипвани наоколо, бяха много повече.

В следващите няколко часа върху тях се изсипа огромно количество прах, плътно почти колкото някаква суспензия. После наоколо се възцари неподвижен мрак с някакво подобие на мъгла. Въздухът бе пълен с нещо като фин пушек, така че надалеч се виждаше силуетът на басейна, покрит с неравен килим прах.

Ниргал излезе навън с лицева маска и започна отчаяно да изгребва отначало с лопата, след това и с голи ръце. Сакс излезе, залитайки, и сложи ръка върху рамото му.

— Не мисля, че можем да направим каквото и да било. — Сложат прах бе дълбок над един метър.

С времето ветровете щяха да издухат част от този прах. Върху останалия щеше да падне сняг и когато снегът се разтопеше, образувалата се в резултат на това кал щеше да се оцеди по каналите. Водата щеше да отнесе праха и останалите частици надалеч из целия свят. Но докато това станеше, всяко едно растение и животно в басейна щяха вече да са мъртви.

---

[1] Оттеглил се на заслужен отдых (лат.). — Б.пр. ↑

[2] Молитва за медитация на тибетските монаси — Б.пр. ↑

ЧАСТ ОСМА

ПРИРОДНА ИСТОРИЯ

Наскоро Хари Уайтбук бе открил начин за повишаване на устойчивостта на животните към CO_2 , като вкарваше в млекопитаещи ген, съдържащ кодираните характеристики на крокодилския хемоглобин. Крокодилите можеха да не дишат доста време под водата, а CO_2 , който се образуваше в кръвта им през този период се дисоциираше на бикарбонатни йони, свързани с аминокиселините в хемоглобина, в резултат на което хемоглобинът започваше да отделя кислородни молекули. С други думи, високата издръжливост на голяма концентрация CO_2 бе комбинирана с увеличено образуване на кислород — много елегантно, а и както се оказва, доста лесно (след като Уайтбук очерта пътя). Всичко бе въпрос на вкарване на гена посредством оползотворяването на съвременната технология — създаваха се проектирани вериги от „ремонтация“ ензим протолиаза в ДНК, които въвеждаха гена в генома по време на геронтологичната терапия. По този начин леко се изменяше състава на хемоглобина.

Сакс бе един от първите хора, върху които бе изпробвана тази нова идея. Това му харесваше, понеже по този начин щеше да отпадне необходимостта от носене на лицева маска навън. А той прекарваше доста време извън куполите. След процедурата всеки можеше да се разхожда напълно спокойно и да наблюдава множеството най-различни животни, вече подложени на трансформацията. Чудовища, които се притаяваха в своите екологични ниши, извършваха причудливи миграции, отчаяно търсеха някакъв баланс, който, като се имаше предвид сегашното положение на нещата, не можеше да съществува. Нищо по-различно от живота на Земята, с други думи, само че на Марс всичко вървеше с много по-бързи темпове, ускорено от инспирираните от хората промени, модификации, трансмутации и така нататък — интервенции, които вършеха работа, с

непредсказуеми и невиджани досега ефекти, до такава степен, че помъдрите учени отдавна се бяха отказали да претендират за каквото и да е контрол върху ситуацията.

С една дума — еволюция.

Ниргал влезе в ритъм и продължи да го поддържа през целия ден. Лунг-гом-па. Религията на тичането, тичането като медитация или молитва. Част от ареофанията, понеже марсианската гравитация бе интегрирана с него. Това, което човешкото тяло можеше да постигне в ритъм 2/5, предизвикваше едва ли не еуфория.

Религия с доста малко паство обаче. На пръсти се брояха самотните бегачи, тичащи наоколо безцелно. Понякога се организираха състезания и надбягвания — „Проследи лабиринта“, „Пробягай през хаоса“, „Трансмаринерис“, „Обиколи света“ и така нататък. А между тях — ежедневни тренировки. Безсмислена дейност; изкуство заради самото изкуство. За Ниргал това бе преклонение, медитация или потъване в забрава. Съзнанието му или се скиташе наоколо, или се съсредоточаваше върху тялото му, или поддържаше ритъма, или напълно изключваше. В тези моменти той тичаше под звуците на музика — Бах, Брукнер или Бони Тиндал — неокласик, чиято музика течеше плавно като самия ден, високи акорди, които се местеха в постоянна вътрешна модулация, нещо от рода на Бах или Брукнер, само че по-бавно и по-постоянно, по-неумолимо и велико. Чудесна музика за тичане. Всъщност Ниргал дори не я чуваше. Той просто тичаше.

Идваше времето на „Обиколи света“, което започваше всеки перихелий. Съперниците тръгваха от Шефилд и обикаляха с тичане целия свят на изток или на запад, без компютърна гривна или друго средство за навигация, въобще без нищо, с изключение на собствените си сетива, малки чанти с храна, вода и лични принадлежности. Позволяваха им да бягат по всякакви пътища, които бяха плюс-минус на 20 градуса от екватора. Траекториите им се проследяваха по сателитен път и ако се установеше, че са напуснали екваториалната зона, ги дисквалифицираха. Позволяваха им също така да използват всички мостове, включително и този над Ганг, който се простираше на север и на юг от Маринерис и образуваше толкова много маршрути,

колкото бяха и състезателите. Ниргал бе печелил състезанието пет от общо девет пъти, главно поради способността си за ориентиране, а на скоростта си на бягане. „Начинът на Ниргал“ според повечето бегачи бе едва ли не мистично постижение, пълно с противоречиви екстравагантности. Последните няколко старта много хора започваха да го следват още от началото. Само че той всеки път поемаше по различен маршрут, а понякога вземаше решения, които изглеждаха толкова лоши и не на място, че преследвачите му се отказваха и поемаха по други, по-благонадеждни пътеки. Някои пък не можеха да устоят на темпото през всичките двеста дни околосветско надбягване, по време на които се изминаваха около 21 000 километра. За да се справи с това, човек трябваше още от малък да е свикнал на подобни натоварвания и всеки ден от живота си да е тичал.

На Ниргал това му харесваше. Искаше му се да спечели и тазгодишното състезание „Обиколи света“, за да има в актива си мнозинството победи в първата десятка. Сега бе излязъл да проучи терена, търсейки нови пътища. Всяка година хората изграждаха нови и нови пътища. Дори съществуваше нова мания да се изсичат стъпала в стените на каньоните, насипите и кратерите, които бяха осеяли пейзажа. Пътеката, на която се намираще в момента, бе построена след последното му посещение тук. Тя се спускаше по стръмната стена на склона на Ароматум Каос. На отсрещната стена имаше подобна пътека. Ако преминеше през Ароматум, това щеше да прибави доста вертикалност в маршрута му, но всички по-равни пътища заобикаляха далеч на север или на юг. Ниргал си помисли, че ако всички пътеки бяха толкова добри, колкото тези тук, май щеше да се окаже, че в изкачването има доста смисъл.

Надолу триста стъпала (преброй ги), след това през подножието. Беше малко преди залеза. Небето представляваше копринено-виолетова лента, която пламтеше над мрачните стени на урвата. По покрития вече със сенки пясък на дъното не се забелязваше никаква пътека, така че Ниргал съсредоточи вниманието си върху разпръснатите върху него скали и растения. Докато тичаше между тях, вниманието му бе приковано върху светлите цветове, разцъфнали по върховете на закръглените кактуси, обогрени в нюансите на небето над главата му. Тялото му пламтеше почти по същия начин заради

целодневното тичане. А и вечерята приближаваше. Гладът му се изостряше с всяка изминала минута.

Той откри стълбата върху противоположната стена на урвата и се изкачи по нея. Положението ѝ бе направо елегантно. Благодарение на него той почти през цялото време тичаше до една висока до кръста му каменна стена от наветрената страна. Чувстваше мускулите си като гумени ленти. Бе уморен до смърт.

На плинта вляво от стълбището имаше равна площадка, откъдето се откриваше разкошен изглед към дългия и тесен каньон отдолу. Ниргал спря и седна в оформен като стол камък. Беше ветровито. Той разпъна гъбообразната палатка, която носеше със себе си. Куполът ѝ се изправи прозрачен под лъчите на залязващото слънце. Спален чувал, лампа, лектерн, издърпани нетърпеливо в търсене на храна, очукани от дългогодишното използване и леки като перца. Цялата му лична раница тежеше по-малко от три килограма. Ето че откри и фурната, хранвана с батерия, пакетът с храна и бутилката вода — всички бяха в най-задния джоб на раницата, където им беше мястото.

Здрачът излъчваше направо хималайско благородство. Ниргал си сготви чиния супа на прах и я изсърба, седнал по турски върху спалния си чувал, облегал на прозрачната стена на палатката. Изморените му мускули се наслаждаваха на лукса от седенето. Поредният прекрасен ден.

Тази нощ спа лошо и се събуди от студения предизгревен вятър. След като набързо събра всичко обратно в раницата, се затича, треперейки, на запад. Като премина през последните разпилени склонове на Ароматиум, се озова до северния бряг на залива Ганг. Докато тичаше, тъмносинята повърхност на водата му беше отляво. Дългите плажове тук бяха оградени с широки пясъчни дюни, покрити с къси стръкове трева, която сякаш бе създадена за тичане. Ниргал плуваше над дюните в своя ритъм, като от време на време хвърляше по някой поглед към морето или към тайгата отдясно. Около бреговата линия бяха засадени милиони дървета, за да укрепят почвата и да служат като преграда по време на прашните бури. Голямата гора на Офир бе една от най-слабо заселените области на Марс. В ранните години на своето съществуване тя бе рядко посещавана и никой не бе

издигал град под купол в нея. Дълбоките пластове прах и други частици бяха разубеждавали потенциалните заселници. Сега тези пластове бяха почти фиксирани от гората, но около потоците имаше много блага и плаващи пясъци, както и нестабилни льосови стръмнини, които бяха причина за пролуките в иначе равния покрив, образуван от клоните и листата на дърветата. Ниргал се придържаше към границата между гората и морето, като тичаше по дюните или по пътеките между по-малките дръвчета. На няколко пъти премина по малки мостчета, прехвърлени през устиетата на реките. Пренощува на плажа, приспан от звука на разбиващите се вълни.

На следващия ден призори тръгна по пътеката под покривалото на зелените листа. Светлината наоколо бе мрачна и студена. Всичко в този час приличаше на своята собствена сянка. На няколко пъти пътеката се разклоняваше на по-малки, едва забележими пътечки, които продължаваха нагоре и наляво по хълма. Гората тук бе в голямата си част иглолистна — секвои, растящи накуп, заобиколени от по-малки борове и хвойни. Земята под тях бе покрита със сухи иглички. На по-влажните места този кафяв килим бе пробит от папрати, които прибавяха своите пукнатини към и без това пропукания и набразден от слънчевите лъчи терен. Видимостта бе само около стотина метра напред. Зеленото и кафявото преобладаваха; единственото червено нещо бе кората на секвоите. По земята под дърветата танцуваха палави слънчеви зайчета, които някак си приличаха на живи същества. Ниргал се затича заедно с тях, едва ли не хипнотизиран. За да избегне скалите, премина през едно плитко дере, чието дъно бе покрито с папрати. Усещането бе сякаш прекосява стая с коридори, които водят към почти еднакви помещения. От лявата му страна ромолеше малък водопад.

Той спря, за да пийне глътка вода. Когато се изправи, забеляза един мармот, който се клатушкаше към водопада. Ниргал почувства как гърлото му започна да пулсира. Мармотът пийна вода, изми лапите и муцунката си. Още не бе забелязал човека зад него.

След това се разнесе шумолене и мармотът побягна, но набързо бе погребан между огромни бели зъби — голям рис, който стискаше гърлото на зверчето с мощните си челюсти. Той разклати телцето на мармота, пусна го на земята и го притисна със силната си лапа.

Ниргал бе подскочил още в мига на атаката. Рисът се изправи и погледна към човека, сякаш просто отбелязваше факта на движението. Очите му блестяха в бледата светлина. Челюстта му бе окървавена. Ниргал потрепери. Когато най-накрая погледите им се срещнаха, той внезапно си представи как звярът се хвърля към него, а насочените му към гърлото зъби блестят ярко в полумрака...

Но не. Рисът бе изчезнал с пляквата си, оставяйки зад себе си само люлеещите се клонки папрат.

Ниргал отново се затича. Светлината бе по-бледа, отколкото можеше да се обясни с наличието на сянката на облаците. Пагубен мрак. Той си наложи да се съсредоточи върху пътеката. Светлината проблясваше между листата: бялото пронизваше зеленото. Ловец и дивеч. Обрамчени с лед езерца сред зеленината. Мъх върху кората на дърветата. През периферното му зрение преминаваха най-различни папратови шарки. Отляво — разкривени борове. Отдясно — яма, пълна с плаващи пясъци. Денят бе хладен, нощта щеше да бъде студена.

Той тича цял ден. Раницата му се клатушкеше на гърба. Без храната беше почти празна. Бе доволен, когато наближи следващия си таен склад за провизии. Понякога, когато излизаше навън, за да тича, вземаше със себе си само една шепа храна и живееше с даровете на природата, доколкото можеше — ловеше риба и събираше борови шишарки. Само че в такива случаи поне половината му ден преминаваше в търсене на храна, а и не че имаше кой знае какво за намиране. Само там, където рибата кълвеше, езерото бе подобно на рог на изобилието. Само че този път щеше да пробягва от скривалище до скривалище. Всеки ден изяждаше по 8000 калории и въпреки всичко вечерно време умираше от глад. Затова, когато се приближи до поредния си таен склад и откри, че една от стените на пресъхналото дере, където се намираще скривалището му, е погребана под свлачище, Ниргал изкреця от безпомощност и гняв. Дори се опита да разрови купчината камъни. Свличането бе малко, но въпреки това щеше да му се наложи да премести няколко тона натрошена скала. Нямаше смисъл. Трябваше да тича с всички сили през Офир към следващото си скривалище, и то гладен. Още в момента, когато му хрумна това, той се затича. Искеше да пести време.

Докато тичаше, се оглеждаше за годни за ядене неща — борови шишарки, ливаден лук или въобще каквото и да е. Стараеше се да яде по-малко от останалата в раницата му храна и се опитваше да си представи, че е на по-високо питателно ниво. Пестеше всяка хапка. Гладът го поддържаше буден по цяла нощ, но независимо от това успяваше да дремне неспокойно в часовете преди зазоряване.

На третия ден от този неочакван бяг за храна той излезе от гората на юг от Ювента Касма, където теренът бе разпокъсан от древното избликване на акуифера Ювента. Да тича през този терен по права линия бе доста сложна задача, а и беше по-гладен от всякога. А следващият му склад бе на два дена път оттук... Тялото му бе използвало всички резерви мазнина (или поне така се чувстваше) и сега караше буквално на мускули. Благодарение на този своего рода автоканибализъм виждаше всичко с невероятно остри ръбове и с ореоли около него — белотата сияеше отвсякъде, сякаш самата реалност излъчваше светлина. Скоро след този момент (знаеше го от личен опит) лунг-гом-па щеше да го доведе до халюцинации. И без това пред очите му плуваха множество червеи, черни точки, кръгове от малки сини гъби и зелени гущероподобни неща, които пълзяха по пясъка под краката му.

Ниргал събра всичките си останали сили, за да може да се ориентира в обстановката. Гледаше по равно както камъните под краката си, така и хоризонта пред очите си. Направо умираше от глад, виеше му се свят от липсата на храна, а в раницата му нямаше нищо, освен няколко глави ливаден лук, откъснати преди малко. Е, поне щеше да му помогне да се унесе по-бързо — беше толкова изтощен, че щеше да заспи, дори да не хапнеше нищо. Изтощението винаги побеждаваше глада.

Той се насочи със залитане към една плитка депресия върху могилката между две скали с размерите на къщи. Изведнъж отпред проблясна бяла светлина и пред него се изправи гола жена, която размахваше зелен пояс. Ниргал рязко спря, олюля се и застина при вида ѝ. След това се сети, че понякога халюцинациите излизаха извън контрол. Само че тя наистина стоеше пред него, жива като пламък; по гърдите и краката ѝ се стичаха кървави струйки. Безмълвно размахваше зеления пояс. След това зад нея пробягаха други човешки силуети, насочили се към следващата могилка, накъдето сочеше тя.

Или поне така изглеждаше. Жената погледна към Ниргал, посочи с ръка на юг, сякаш сочеше и на него верния път, след което се затича. Стройното ѝ бяло тяло плуваше във въздуха сякаш в повече от три измерения — силен гръб, дълги крака, закръглен задник. Вече се бе отдалечила доста. Зеленият пояс летеше във въздуха насам-натам, като че ли го използваше, за да му сочи верния път.

Внезапно Ниргал забеляза отпред три антилопи, чиито силуети, очертани от залязващото слънце, се бяха насочили на запад. А! Ловци. Хората изтикваха антилопите на запад. Бяха се струпали в дъгообразен строй пред тях и размахваха поясите си. Всичко това безмълвно, сякаш звукът бе изчезнал от света — никакъв вятър, никакви викове. Когато антилопите стъпиха на хълмчето, всички спряха да се движат, нащрек, но неподвижни. И ловците, и плячката им замръзнаха в някаква жива картина. Ниргал се боеше да мигне от страх, че цялата тази сцена ще изчезне, все едно никога не е съществувала.

Мъжката антилопа тръгна предпазливо напред, стъпка по стъпка, разваляйки ефекта от живата картина. Жената със зеления пояс се втурна след нея, без въобще да си прави труда да се прикрива. Останалите ловци изчезнаха от погледа му. Движеха се като светкавици — от една позиция на друга. Бяха почти голи, ако не се брояха набедрените препаски и потниците им. Стъпваха боси. Лицата на някои бяха оцветени в червено, бяло или охра.

Ниргал тръгна след тях. Те се разместиха и младежът се оказа от лявата им страна. Движеха се на запад. Това се оказа добър ход, понеже мъжката антилопа се опита да пробие кордона от неговата страна. Ниргал изскочи на пътя ѝ и размаха диво ръце. Трите антилопи се обърнаха като по команда и тръгнаха отново на запад. Ловците пак се затичаха. Бягаха по-бързо дори ѝ от Ниргал. Продължаваха да запазват дъгообразния си строй. Той трябваше да полага огромни усилия, за да не ги изгуби от поглед — независимо че бяха боси, скоростта им бе невероятна. Заради издължените вече сенки ги виждаше с труд, а и те продължаваха да не издават нито звук. В противоположния край на дъгата някой изскимтя веднъж и това бе единственият звук, който някой от тях издаде, ако се изключеше скриптенето и почукването на пясъка и чакъла под краката им и запъхтяното им дишане. Антилопите продължаваха да бягат напред с невъобразима скорост. Никой човек не бе способен на подобен подвиг

— да ги стигне, но независимо от това Ниргал продължи да тича. А... антилопите спряха! Бяха стигнали до ръба на някаква канара. Ръбът на каньона — той успя да забележи депресията и противоположния ръб. Плитка кухня, от която стърчаха върховете на боровете. Дали антилопите знаеха за съществуването ѝ? Познаваха ли терена наоколо? Каньонът не се виждаше, дори човек да се върнеше стотина метра назад...

Само че вероятно познаваха мястото, защото с чисто животинска грациозност се затичаха на юг по ръба към някаква малка вдлъбнатина, която се оказа върхът на една стръмна клисура. Антилопите се приближиха до нея и се спуснаха по чакъла, покриващ склоновете ѝ, до дъното. Всички ловци едновременно се затичаха натам и с невъобразимо дълги скокове се понесоха надолу, демонстрирайки превъзходно чувство за равновесие и могъщество. Един от тях започна да вие — „Ауууууу“; останалите подеха вика му и всички заедно се насочиха към горната част на дефилето. Ниргал тръгна с тях и заскача безразсъдно надолу. Въпреки че краката му бяха като гумени, безкрайните дни на лунг-гом-па му помогнаха доста. Той успя да изпревари голяма част от ловците, скачаше от скала на скала и се плъзгаше по малките свлачища, правеше огромни отчаяни подскоци, подпираше се от време на време на ръце, за да запази равновесие. Също като останалите бе потънал напълно в себе си, съсредоточен до крайна степен, за да не падне лошо.

Чак когато стигна до дъното на каньона, се осмели да вдигне глава, за да види, че около него има гора, която преди не бе забелязал. Дърветата стърчаха над пласт стар сняг. Бяха предимно борове и ели, а на юг — масивни гигантски секвои, които не можеха да бъдат сбъркани с други дървета. Бяха наистина огромни, толкова грамадни, че внезапно каньонът започна да изглежда невероятно плитък, въпреки че спускането по клисурата бе доста продължително.

Антилопите се бяха насочили нагоре по каньона точно към тази първична и девствена гора, след това тръгнаха на юг. Не след дълго секвоите оредяха, докато накрая не останаха единици. Когато погледна през остатъците от гигантите, Ниргал отново се сепна: от другата страна каньонът бе блокиран от водна стена. Отвесна водна стена, която се издигаше чак до върха на каньона, придържана от някаква равна прозрачна материя.

Бент на резервоар. Наскоро бяха започнали да ги изграждат от прозрачни листове, здраво закрепени в бетонен фундамент. Ниргал забеляза от двете страни на каньона и по дъното му дебела бяла линия.

Водната маса стоеше пред тях като стена на гигантски аквариум. Трите антилопи нервно се засуетиха пред тази преграда. Женската и малкото вървяха след мъжкаря, който обикаляше наоколо със светкавични движения. Когато ловците ги обградиха, той се засили и се хвърли с рогата напред към бента. Разклоненията на рогата му приличаха на костени ножове. Прас! Ниргал замръзна ужасен. Всички застинаха при тази проява на сляпа ярост, толкова свирепа, че приличаше едва ли не на човешка. Само че антилопата се залюля и залитна, след което се обърна и впи очи в тях. Във въздуха просвистя бола^[1]. Въжето се омота малко над ставите на краката му. Мъжкарят се строполи безпомощно на земята. Една част от ловците се хвърлиха върху него, а останалите повалиха женската и малкото с камъни и копия. Във въздуха се раздаде почти човешки писък. Ниргал погледна и видя как един от ловците прерязва гърлото на малкото антилопче с обсидианова кама. Кръвта шуртеше на земята и попиваше в основата на бента.

Жената със зеления пояс не се виждаше никъде. Един от ловците, който не носеше нищо, освен някаква огърлица, килна глава назад и започна да вие, нарушавайки странната тишина, в която бе протекло всичко. След това той започна да танцува в кръг, изведнъж рязко спря, затича се към прозрачната стена на бента и захвърли яростно копието си към нея. То отскочи със звън встрани. Тържествуващият ловец се приближи до стената и удари с юмрук прозрачната твърда мембрана.

Една жена с окървавени ръце извърна глава и дари мъжа с презрителен поглед.

— Стига си се правил на глупак — отрязва тя.

Мъжът се ухили.

— Не се притеснявай. Тези бентове са сто пъти по-яки, отколкото е необходимо.

Жената поклати отвратено глава.

— Глупаво е да се предизвиква така съдбата.

— Удивително колко много суеверия оцеляват в съзнания, пълни със страх.

— Идиот — сопна се жената. — Късметът е реално нещо като всичко останало.

— Късмет! Съдба! Пфу. — Мъжът взе копие то си, засили се и отново го метна към стената. То рикошира и едва не го прониза. Той се захили лудешки: — Какъв съм късметлия! На ахмак врабче Господ му вие гнездото, а?

— Задник такъв. Имай поне малко уважение.

— Моите уважения към антилопата, която удари стената като мен. — Мъжът се засмя дрезгаво.

Останалите не обръщаха внимание на препирнята между двамата и се бяха заели да изкормват животните.

Ниргал не можеше да откъсне поглед от тях. Ръцете му се тресяха. Оттук можеше да подуши кръвта. Устата му се пълнеше със слюнка. Вътрешностите на животните димяха, изсипани безразборно на земята. От чантите, увити около кръста им, ловците извадиха телескопични магнезиеви пръчки, разгънаха ги и окачиха за краката обезглавените антилопи. Онези, които придържаха пръчките, вдигнаха безглавите туловища във въздуха.

Жената с окървавените ръце кресна на „копиехвъргач“:

— По-добре си размърдай задника и помогни, ако искаш да ядеш!

— Върви на майната си!

Но въпреки всичко той помогна на приятелите си да носят предния край на мъжката антилопа.

— Ела с нас — обърна се жената към Ниргал. Те тръгнаха забързано през каньона между огромната стена вода и последните остатъци от секвоите. Ниргал чувстваше как червата му куркат. Виеше му се свят. Стори му се, че на камъка зад него има издялана черна антилопа.

Отгоре, върху ръба на каньона, стояха изолирани няколко гигантски секвои. Когато стигнаха до ръба, светлината на залязващото слънце ги обля. Ниргал забеляза, че секвоите са подредени в кръг — девет дървета, образуващи някакъв Уудхендж^[2], с огромна опожарена дупка в средата.

Групата влезе в кръга и започна да приготвя огъня. Докато събираха съчки, няколко от тях успяха да одерат антилопите, като отрязаха големи пържоли от бутоните. Ниргал се изправи до тях и се

загледа. Краката му трепереха като шевна машина, а устата му се пълнеше със слюнка като фонтан. Той преглъщаше отново и отново, докато вдъхваше аромата от соковете на пържолите, който се издигаше заедно с пушека към небето. Светлината на огъня танцуваше в сумрака и превръщаше кръга от дървета в проблясваща стая без покрив.

Трима или четирима от ловците се скупчиха около Ниргал, предлагайки му питки, които на вкус бяха като ечемик, и някаква огнена течност в глинена кана. Разказаха му, че са открили кръга от секвои преди няколко години.

— Какво стана с... водачката на лова? — попита Ниргал и се огледа наоколо.

— О, дианата^[3] няма да спи с нас тази нощ.

— При това се осра, затова не желае.

— Така си е. Познаваш Зоу — винаги намира някаква причина.

Те се засмяха и се приближиха до огъня. Една от жените набучи на пръчка една от пържолите и я размаха във въздуха, докато не се охлади.

— Ще те изям цялата, малка сестричке — каза тя и впи зъби в нея.

Ниргал вечеря с тях. Сетивата му направо потъваха във влажния и топъл вкус на месото. Опитваше се да дъвче, но въпреки всичко унищожаваше пържолите една след друга с шеметна скорост. Цялото му тяло вибрираше от главозамайващия глад. Храна, храна!

— Ето, пийни си от това — предложи копиехвъргачът и килна назад някакъв мях. След това се усмихна. По устните му се белееше нещо, което приличаше на мляко. — Пийни си малко от белия брат, братко.

Когато се затоплиха достатъчно, а и огънят изгоря, го поведоха по една от стълбите около дънера на една от секвоите. В короната ѝ бе скрита малка и равна платформа за спане без покрив. Подът леко се люлееше под краката му заради лекия бриз, който разклащаше дърветата и ги караше да пеят с дълбоки въздушни гласове. Оставиха Ниргал на нещо, което явно бе най-високата платформа. Той разопакова раницата си и легна. Под хора на вятъра в игличките на секвоята той неусетно заспа.

Рано призори внезапно се събуди, изправи се и се облегна на стената на платформата. Учудваше се, че цялата нощ не бе просто сън. Погледна надолу — земята бе много, много далеч. Сякаш се намираще в наблюдателницата на мачтата на някакъв ненормално голям кораб.

Слезе внимателно по стъпалата и се върна в кръга от секвои. Няколко от ловците вече се бяха събудили и раздухваха огъня, треперейки от предизгревния студ. Ниргал ги попита дали днес възнамеряват да тръгват нанякъде. Възнамеряваха — на север през Ювента Каос, след това към югозападния бряг на залива Крайси. Оттам нататък — кой знае?

Ниргал ги помоли да се присъедини към тях за известно време. Те го изгледаха учудено и заговориха помежду си на някакъв език, който той не можа да разпознае. Докато говореха, Ниргал се зачуди защо ли ги бе помолил. Да, искаше му се да види дианата. Само че имаше и друго. Нито веднъж неговото лунг-гом-па не бе наподобявало дори на това през последния половин час на лова. Естествено изтощението и гладът си бяха казали думата, но въпреки това... Нещо напълно ново. Заснежената гора, преследването между първичните дървета, спускането през клисурата, сцената под бента...

Ранобудниците му кимнаха. Можеше да дойде.

През целия ден вървяха на север по някаква заплетена пътека през Ювента Каос. На вечерта стигнаха до малко плато, покрито с ябълкови градини. Към върха му водеше леко наклонен път. Дърветата бяха подкастри така, че приличаха на чаши за коктейл. От възлестите стари клони се подаваха млади филизи.

В центъра на градините имаше постройка с объл покрив и открити стени. Дисковата къща, както я наричаха. Ниргал се разходи из нея, отдавайки дължимото на дизайна ѝ. Фундаментът ѝ беше бетонен, но бе така полиран, че приличаше на мрамор. Покривът бе заоблен и се поддържаше от простите Т-образни вътрешни стени — радиус и диаметър. В открития полукръг бяха кухнята и дневната. От другата страна семираха спалните и банята. Периферията, която сега беше открита, при неблагоприятно време можеше да бъде заградена с прозрачни стени, които заобикаляха къщата като завеси.

Из цялото Луна Планум имаше подобни дискови къщи, обясни му жената, която бе изкормила антилопите. Останалите бяха използвани от други групи като тяхната, които се грижеха за овощните градини, когато се случеше да минат оттам. Всички бяха част от някаква доста свободна кооперация, която водеше скитнически живот — малко земеделие, малко лов, малко събиране на природни дарове. В момента няколко души приготвяха ябълков мармалад за запас, други изпичаха антилоповите пържоли на разпаления навън огън, трети пък опушваха месо за зимнина.

Двете кръгли бани в близост до дисковата къща вече изпускаха пара. Неколцина от ловците съблякоха дрехите си и се хвърлиха в помалката, за да се освежат преди вечеря. Бяха доста мръсни и не се бяха къпали от много време. Ниргал последва жената, чиито ръце все още бяха покрити с петна засъхнала кръв, и се изкъпа заедно с тях. Горещата вода приличаше на някакъв друг свят. Сякаш топлината на огъня бе мутирала и се бе превърнала в течност, която човек можеше да почувства... и в която да потопи тялото си.

Събудиха се призори, закусиха и потеглиха отново. Всички носеха раници на гърба или на кръста си, но повечето пътуваха по леко екипирани и от Ниргал — не носеха нищо, освен спален чувал и малко храна. Някои имаха копия или лъкове, небрежно преметнати зад гърбовете им.

Всеки ден изминаваха огромни разстояния и много често след поредния лов стигаха до такъв терен, бягането по който би било живо самоубийство, толкова груб, че понякога им отнемаше дни, докато се открият един друг в поредната дискова къща. Понеже Ниргал нямаше ни най-малка представа къде се намират, му се налагаше да се държи близо до някоя от групичките. Накрая стигнаха до Големия Насип, който тук особено зрелищно се спускаше от високото плато на 5000 метра до залива Крайси, въпреки че по хоризонтална линия изминаваше само стотина километра.

Продължиха на север и след два дни един завой на брега скри хоризонта. Точно на завоя лежеше малък пристанищен град, разположен около залив с формата на полумесец, който се намираще в южната част на нещо, което се оказа пролив или по-точно фиорд,

понеже през тясната ивица вода се издигаше стена, по-стръмна дори от хълма, на който се намираха в момента: 3000 метра червена скала, извисяваща се над океана, гигантски рид, приличащ на края на някакъв континент, в който ветровете за милиарди години бяха прорязали дълбоки хоризонтални резки. Ниргал внезапно разбра точно къде се намират — този рид бе насипът на полуостров Шаранов, следователно фиордът бе Касей, а градът — Нилокерас. Доста път бяха изминали...

Решиха да продължат по въздуха. Ветровете, които се спускаха по фиорда Касей, бяха мощни също като останалите по планетата, затова в Нилокерас пристигаха уиндсърфисти и всякакви летци, за да ги използват пълноценно. Естествено ветровете по всяко време можеха да решат, че трябва да спаднат до нула за удоволствие на всички, с изключение на най-запалените летци, но обичайните пориви бяха невероятно мощни.

Летателната база се намираше в един малък кратер навътре в океана на име Санторини. След закуска групата слезе до доковете и се качи на малко фериботче. След половин час стигнаха до дъгообразния остров и заедно с останалите пътници тръгнаха към летището.

Ниргал не бе летял от години, затова за него бе огромно удоволствие да се хване здраво за гондолата на глайдера и да се издигне нависоко във въздуха, след което да започне да се рее върху крилата на силните възходящи въздушни течения, издигащи се от острия вътрешен ръб на Санторини. Докато се изкачваше, Ниргал забеляза, че много от летците носеха най-различни летателни костюми. Сякаш летеше в ято ширококрили летящи създания, които не приличаха съвсем на птици, а на нещо като летящи лисици или на някакъв митичен хибрид от рода на грифон или Пегас. Хора-птици.

Изведнъж видя до себе си лицето на дианата — жената, която бе водила атаката на варварите. Тя също го позна, вирна брадичка и го дари с мимолетна усмивка, след което сви крилата си и се спусна шеметно надолу с остър звук. Ниргал я наблюдаваше с уплашено въодушевление. За момент почувства и силен страх, когато тя се гмурна във въздуха до ръба на Санторини. От неговата гледна точка сякаш бе на косъм от сблъсъка. След това жената се заиздига нагоре в плътни спирали. Изглеждаше толкова грациозно, че той изпита огромно желание да се научи да лети с такъв костюм, въпреки че чувстваше как сърцето му бие като парен чук от гледката на нейното

пропадане. Нагоре-надолу, нагоре-надолу — нищо не би могло да повтори този полет. Птиците бяха най-великите летци, дианата летеше като птица. Сега, освен всичко друго, хората се бяха превърнали в птици.

С него, покрай него, около него, сякаш изпълняваше едно от онези ухажвания, които някои животински видове правеха понякога. След около час подобни занимания тя му се усмихна за последно и отлетя към летището. Ниргал я последва, но се приземи почти половин час след нея. Затича се и я настигна. Тя го изчакваше със свити крила.

Дианата пак започна да обикаля около него в кръг, сякаш изпълняваше нов танц на ухажване, след което спря и дръпна качулката от главата си. Черната ѝ коса се разпиля по гърба ѝ като гарванови крила. Диана. Тя се изправи на пръсти и го целуна по устата, после се отдръпна и го загледа сериозно. Ниргал си спомни как бе предвождала гола лова, а в ръката ѝ се бе развявал зеленият пояс.

— Закуска? — попита тя.

Беше следобед, а той бе прегладнял.

— Чудесно.

Ядоха в ресторанта на летището, откъдето се откриваше гледка към арката на малкия залив на острова, към огромните склонове на Шаранов и към акробатичните летци, които все още бяха във въздуха. Поговориха си за летене и за тичане по земята, за лова на антилопи, за островите в Северно море и за огромния фиорд Касей, който изсипваше вятъра си върху тях. С други думи, флиртуваха. Ниргал чувстваше сладкото привличане на онова, към което се бяха запътили, и го оценяваше по достойнство. Бе изминало доста време. Това бе поредният резултат от слизането в града сред цивилизацията. Флиртовете, прелъстяването — всичко беше прекрасно, когато човек виждаше, че е хлътнал, когато виждаше, че и другият е хлътнал! Тя бе съвсем млада, прецени той, само че лицето ѝ бе опалено от слънцето и около очите ѝ имаше бръчици. Разказа му, че е била на луните на Юпитер и е учила в новия университет в Нилокерас. Сега за известно време се бе присъединила към варварите. Вероятно бе на около двайсет М-години или повече — трудно бе да се каже, особено в последно време. Така или иначе беше зряла: през тези двайсет М-години хората придобиваха абсолютно целия опит, който животът можеше да им предложи, а след това всичко бе въпрос на повторения.

Доста често се бе срещал както с възрастни глупци, така и с млади мъдреци. И двамата с нея бяха възрастни, връстници и сега стояха един до друг в споделеното настояще.

Ниргал гледаше внимателно лицето ѝ, докато тя говореше. Безгрижно, умно, с тъмна кожа, черноока, орлов нос и драматична долна устна. Предците ѝ вероятно бяха гърци, араби, индианци... Човек не можеше да е сигурен с който и да било от йонсеите. Просто марсианка, говореща на английски с акцент от Дорса Бревиа, а и този поглед, с който го наблюдаваше... о, да... по време на странстванията му това не се бе случвало веднъж или два пъти — прелъстяване, което неизменно завършваше в някое легло или скришно място сред скалите.

— Хей, Зоу — повика я жената-касапин, която тъкмо минаваше покрай тях, — идваш ли с нас до врата на предците си?

— Не — отвърна Зоу.

— Какво означава това?

— Буунс Нек^[4] — поясни Зоу. — Един град на полярния полуостров.

— Какво общо имат предците?

— Тя е правнучка на Джон Буун — намеси се жената-касапин.

— По каква линия? — попита Ниргал, гледайки към Зоу.

— По линия на Джаци Буун — обясни тя. — Майка ми.

— А... — успя да каже някак си Ниргал.

Той се облегна назад в стола си: Бебето, което бе видял в ръцете на Джаци в Кайро. Щом веднъж знаеше, нямаше как да не забележи приликата. Кожата му настръхна. Ниргал се прегърна и потрепери.

— Май остарявам — промълви той.

Зоу се усмихна. Ниргал внезапно разбра, че тя знае кой е той в действителност. Просто си играеше с него и му залагаше малко капанче... вероятно като експеримент или за да подразни майка си, или поради някаква друга причина, за която той не можеше да се досети. За майтап.

Сега тя се намръщи в опит да бъде сериозна.

— Това няма никакво значение.

— Не, няма — кимна Ниргал. Понеже останалите варвари се връщаха.

---

[1] Въже, на чиито краища са завързани тежки топки — Б.пр. ↑

[2] Игра на думи. Wood на английски означава „дърво“ и тук заменя stone — „камък“ — в името на прочутия комплекс Стоунхендж. — Б.пр. ↑

[3] Диана — древногръцка богиня на лова. — Б.пр. ↑

[4] Вратът на Буун. — Б.пр. ↑

ЧАСТ ДЕВЕТА

VIRIDITAS

Беше след полунощ и офисите бяха потънали в тишина. Главният съветник се приближи до самовара и започна да разлива кафето в миниатюрни чашки. Трима негови колеги бяха насядали около маса, покрита с портативни компютри.

Главният съветник се обади:

— Тоест, сферите от деутерий и хелий-3 една след друга попадат под лъча на лазера. Следва имплозия и започва ядрена реакция. Температурата при възпламеняването е 700 милиона К, само че това е локална температура, която трае малко.

— Въпрос на наносекунди.

— Добре. Това е задоволително. После освободената енергия излиза във вид на заредени частици, които могат да бъдат укротени от електромагнитните полета. Няма неутрони, които да полетят напред и да изпържат пътниците в кораба. Тези полета служат като щит и като площадка за отблъскване, както и за система, която да събира енергията, необходима за работата на лазерите. Всички заредени частици се насочват назад, минавайки през отражателя — пътната арка за лазерите. Това течение насочва продуктите на ядрената реакция.

— Така е — потвърди инженерът.

— Чудесно. Колко гориво отива за целта?

— Ако искате да получите ускорение, еквивалентно на гравитационното поле на Марс, тоест 3,73 метра в секунда на квадрат, и ако корабът тежи 1000 тона — 350 тона пътниците и самият кораб и 650 тона реакторът и горивото, — то тогава ще се наложи за една секунда да се изгаря 373 грама гориво.

— Опа, не е ли прекалено много?

— Идва около 30 тона на ден, но пък и ускорението е доста, което означава, че пътешествията ще са кратки.

— И колко големи са сега тези сфери?

Намеси се физикът:

— Радиус 1 сантиметър, маса от 0,29 грама. Тоест, изгаряме 1290 от тях в секунда. Това би трябвало да осигури на пътниците добро усещане за гравитация.

— Сигурно. Само че хелий-3 не е ли прекалено рядко срещан?

— Вече започнаха да го добиват от върхните слоеве на атмосферата на Юпитер — обясни физикът. — А и по всяка вероятност се опитват да приложат и онзи стар метод за събирането му от повърхността на Луната, само че май работите не вървят много добре. Но на Юпитер има предостатъчно.

— С други думи корабите ще могат да превозват 500 пътника.

— Поне тези цифри използвахме при изчисленията си. Естествено, всичко може да бъде нагласено по друг начин.

— Значи през половината пътуване ускорявате, а през останалата половина намалявате скоростта, така ли?

Физикът поклати глава:

— Да, но само при по-късите разстояния. При по-дългите е необходимо само няколкодневно ускорение и намаляване. През средната част от пътуването се минава на дрейф, за да се пести гориво.

Главният съветник кимна разбиращо и подаде на всички пълни чаши. Отпиха.

— Времетраенето на пътешествията ще се съкрати драстично — отбеляза математичката. — Три седмици от Марс до Уран. Десет дена от Марс до Юпитер. Три дни до Земята. Три дни! — Тя огледа намръщено останалите.

— Ще стане нещо подобно на Европа през XIX век — пътувания с влак, океански лайнери или нещо от този род.

Останалите кимнаха. Инженерът добави:

— Или в този смисъл Алфа Центавър. Нека не се притесняваме за това обаче. Контактът е хубаво нещо. „Да се съединим“, както е казал поетът. Просто да се съединим. Сега ще се съединяваме с чувство за отмъщение. — Той вдигна чашата си във въздуха. — Наздраве!

Беше размирно време. Демографският взрив бе нещо ужасно. Общият план за справяне с положението в постмалтусианските години вече бе очевиден и хората се справяха доста добре. Населението на всяка нация намаля леко. Въпреки това на Земята сега имаше 18 милиарда души, а на Марс — 18 милиона. А и всяка секунда се раждаха нови и нови деца. Всеки ден все повече хора се местеха на Марс. Жителите и на двата свята крещяха: „Стига толкова! Стига!“.

Когато земяните най-накрая чуха крещенето на марсианците, някои от тях направо побесняха. Идеята за лимит на емиграцията не означаваше за тях нищо, сравнена с голите цифри и изображенията по телевизионните екрани. Марсианското правителство бе доста объркано и правеше всичко, което бе по силите му, за да се справи с последиците на този гняв. То се опита да обясни, че Марс с новата си тънка биосфера няма да може да издържи всички хора от дебелата стара Земя. Освен това набързо възложи на марсианската ракетна индустрия производството на космически совалки и ускори програмата за превръщането на околните астероиди в космически градове. Тази програма бе неочаквано разклонение на онова, което им служеше като част от затворническата им система. От доста време насам наказанието за най-тежките престъпления на Марс бе доживотно изгнание от планетата, първите няколко години на което преминаваха в задължителен труд по някое от новите астероидни селища. След като изпълнеха предназначението си, затворниците обикновено бяха освобождавани. На марсианското правителство не му пукаше къде ще прекарат остатъка от заточението си, стига да не се връщаха на Марс. Така че хората обикновено пристигаха на Хеба, отбиваха наказанието си и след това се преместваха някъде другаде — понякога на някой от външните сателити, които все още бяха слабо заселени, а понякога се връщаха във вътрешната част на Слънчевата система. Само че повечето предпочитаха да отидат в някоя от многото новосъздадени колонии, които заемаха пустите пространства във вътрешността на издълбан астероид. Хората от Да Винчи и още няколко кооперации произвеждаха и разпространяваха безплатно основните неща, необходими за изправянето на подобна колония на крака. С това се занимаваха и множество други организации, понеже реално програмата бе лесно изпълнима. Така наречените „екипи за оцеляване“ бяха намерили множество планетоиди в астероидния пояс, които

заслужаваха да бъдат подложени на подобна „терапия“, и оставяха на най-надеждните пълното оборудване за трансформирането им в колонии. Една група от самовъзпроизвеждащи се роботи започваше да копае скалата от единия край на астероида, заривайки се в повърхността като къртици. Трупацията се чакъл обикновено бе изхвърлян в космоса, като известна част бе оставяна за производство на гориво и на други работи. Когато напълно издълбаеха астероида, отворът се запушваше и завъртаха целия планетоид около оста му, така че центробежната сила да създаде гравитационен еквивалент във вътрешността му. Мощни лампи, наричани „слънчеви лъчи“ или „слънчеви петна“, разположени в центъра на астероида, обезпечаваха еквивалента на земен или марсиански ден (обикновено това зависеше от гравитацията). По този начин възникваха селища, подобни на земните или на марсианските. Множество от тези малки светове експериментираха с ниски стойности на гравитацията.

Сега, когато и Земята, и Марс чувстваха последиците от невероятно силния демографски взрив, марсианските кооперации правеха всичко възможно, за да насърчават заселването на астероидите. Освен това започваше строителство на големи градове под купол на луните на Юпитер и Сатурн, а отскоро и на Уран. Никой не се съмняваше, че Нептун и може би Плутон ще бъдат следващите. Големите сателити на вътрешните газови гиганти бяха огромни, почти цели планети, на които вече бе започнало повече или по-малко разтеглено във времето тераформиране, в зависимост от положението там. Никъде нямаше да бъде възможно светкавично тераформиране, но пък и никъде не бе невъзможно; всичко опираше до време. Някои от луните можеха да бъдат превърнати в цели нови светове. Титан например започваше да излиза от азотната си омая, понеже заселниците, които живееха на близките луни, нагряваха и изпомпваха кислород в атмосферата му. Там имаше всички съставки, необходими за тераформирането му, и въпреки че разстоянието до Слънцето бе огромно и планетоидът получаваше само един процент от топлината, която получаваше Земята, хората бяха изградили системи от орбитални огледала, които с течение на времето добавяха все повече светлина и топлина. Местните вече строяха планове за свободно обикалящи около Титан ядрени „фарове“, които щяха да играят ролята на изкуствени слънца. Това щеше да бъде алтернатива на едно друго устройство,

което жителите на Сатурн не бяха пожелали да използват, наречено „газов фенер“. Подобни „газови фенери“ вече летяха в орбита около Юпитер и Уран, като по време на полета си събираха хелий и други газове, които после изгаряха. Светлината, която се получаваше при този процес, бе отразявана напред към планетата от огромни електромагнитни дискове. Само че сатурнианците бяха отказали да ползват подобно устройство, понеже искаха да съхранят пръстените на планетата си.

С други думи, навсякъде из Слънчевата система марсианските кооперации бяха много заети да помагат на земните и марсианските жители да емигрират на някой от новите светове. Проектът продължи. Стотици, след това и хиляди астероиди и луни получиха имена и заселници, докато всичко не се превърна в, както го наричаха някои, „експлозивна миграция“. Хората се запалиха от идеята и по този начин проектът се зареди с такава енергия, която можеше да бъде почувствана навсякъде и изразяваше факта, че човечеството вече бе осъзнало, че може да изгражда, че е жизнеспособно и разнообразно. Хората приемаха експлозивната миграция като отговор на демографската криза, която вече се бе задълбочила дотолкова, че караше наводнението от 2129 година да прилича просто на прекалено придошъл прилив. Това бе криза, която би могла да предизвика фатални нещастия, принизяване на човечеството до хаос и варварство. Вместо това обаче хората я бяха посрещнали удивително задружно. Някои смятаха това за нов Ренесанс.

Процъфтяващата цивилизация включваше не само Слънчевата система зад Марс, но и вътрешните планети. Под напора на енергията и доверието човечеството заселваше планети, които преди се смятаха за негодни за обитаване. В момента Венера привличаше към себе си тълпи от тераформатори, които бяха благодарни на Сакс Ръсел за жеста му да премести орбиталните огледала от Марс във венерианска орбита. Вече съществуваше глобално виждане за заселването на тази планета, която в много отношения бе сестра на Земята.

Имаше селища дори и на Меркурий, въпреки че трябваше да се признае, че планетата бе прекалено близо до Слънцето, за да бъде използвана за множество цели. Денят траеше 59 земни дни, годината — 88 земни дни, така че три дена на Меркурий се равняваха на две години — модел, който не бе просто съвпадение, а въпрос на

пресичането на орбити, също като Луната около Земята. Комбинацията от тези две сили придаваше на Меркурий много бавна скорост на въртене около Слънцето, по време на което осветената му страна ставаше твърде гореща, а тъмната — невероятно студена. Ето защо единственият град, построен в момента на планетата, представляваше нещо като огромен влак, който пътуваше около Меркурий по релси, заложи на 45 градуса северна ширина. Релсите бяха направени от металокерамика, която издържаше на температура от 800 градуса К на полуосветената страна на планетата. Самият град се наричаше Терминатор^[1] и пътуваше в предизгревната сянка, широка около 20 километра. Лекото разширяване на релсите, огрявани от утринното слънце на изток, преместваше града постоянно на запад, понеже той почиваше на плътно прилепващи към релсите цилиндри, които използваша разширяването вместо двигател. Породеното по този начин движение бе толкова неизтощимо, че дори създаваше електрическа енергия от триенето на цилиндрите в релсите. Другият източник на енергия бяха слънчевите колектори, опасващи града, които улавяха първите лъчи на слънчевата светлина. Дори в цивилизация, където енергията бе евтина, Меркурий сякаш бе благословен от Бога. Така че той се присъедини към останалите светове и дори стана най-яркият от тях. А и всяка година се откриваха стотици нови плаващи светове — летящи градове, малки градове-държави, — всеки от които имаше собствен устав, състав на населението, пейзаж и стил.

И въпреки всичко, независимо от процъфтяващите човешки опити, от доверието и миграцията, във въздуха витаеше напрежение и чувство на опасност. Въпреки цялото строителство, емиграция, заселване и населяване, все още на Земята имаше 18 милиарда души, а на Марс — 18 милиона. Полупроницаемата мембрана между двата свята се бе изкривила от осмотичното налягане на този демографски дисбаланс. Отношенията между двете планети бяха доста напрегнати и не бяха малко хората, които се опасяваха, че пръсването на тази мембрана ще унищожи всичко. В тази ситуация на натиск историята бе съмнително удоволствие. Дотук хората се бяха справяли добре с нея, но досега човечеството не се бе изправяло пред необходимостта от каквато и да е дългосрочна разумност. Масовата лудост вече бе избухвала веднъж, а и хората си бяха все още същите животни от предходните векове и когато се сблъскваха с въпросите на оцеляването

и осигуряването на прехраната, се избиваха едни други, без да подбират, като говеда в кланица. Възможно бе ходът на историята да се повтори отново. Така че хората строяха, спореха помежду си, постепенно побесняваха, чакаха с неудобство най-възрастните да започнат да измират и се взираха напрегнато във всяко новородено. Стресов Ренесанс, след това, живеейки бързо и по острието на бръснача — Златен век. Експлозивна миграция. И никой не можеше да предскаже със сигурност какво щеше да се случи отсега нататък.

Зоу седна в задната част на пълната с дипломати стая и се загледа навън през прозореца към Терминатор, докато овалният град величествено се плъзгаше по опустошените земи на Меркурий. Полуелипсоидното пространство под прозрачния висок купол на града беше достатъчно за летене, но властите бяха забранили това като прекалено опасно. Едно от множеството фашистки ограничения, оплели живота тук. Градът играеше ролята на бавачка, Ницше наричаше това много точно „състояние на робска психика“, която все още бе жива и процъфтяваше тук, в края на XXII век, всъщност вирееше навсякъде, преиздигайки йерархически удобната си структура във всички нови провинциални селища на Меркурий, на астероидите, на външните планети... навсякъде, с изключение на благородническия Марс.

На Меркурий положението бе особено лошо. Срещите между меркурианците и марсианските делегации тук, в Терминатор, се проточваха със седмици. На Зоу ѝ бе писнало от всичко това — както от самите срещи, така и от представителите на меркурианците, които бяха потайна самомнителна групичка от олигархично настроени молли^[2] и не можеха да осъзнаят новите порядки в Слънчевата система. Искаше ѝ се да забрави и тях, и дребния им свят, да се завърне у дома и да лети.

От друга страна, под прикритието ѝ на нищожен асистент, до този момент тя изглеждала като съвсем маловажна фигура във всички процедури. Сега, когато преговорите бяха на път да се провалят, спрени на едно място от упоритостта на тези щастливи роби, най-накрая бе дошло и нейното време. Щом поредното събиране се разтури, Зоу отведе настрани съветника на най-главния лидер в

Терминатор, който носеше доста картинното име Лъвът на Меркурий, и го помоли за среща на четири очи. Младежът, бивш земен жител, се съгласи с удоволствие — тя си бе осигурила неговия интерес отдавна — и двамата се оттеглиха на една тераса извън градските офиси.

Зоу сложи ръката си върху тази на младежа и каза меко:

— Много се тревожим, че ако Меркурий и Марс не успеят да стигнат до споразумение и не сключат солидно партньорство, Земята ще се изпречи между нас и ще започне да ни насъсква един срещу друг. Ние сме двата най-големи източника на тежки метали, оставени в Слънчевата система, и колкото повече се разпростира цивилизацията, толкова по-ценно става това. А цивилизацията определено се разширява. В края на краищата живеем в епохата на Експлозивната миграция. Металите са ценни.

А природните залежи на метали на Меркурий наистина бяха доста зрелищни, въпреки че добиването им бе изключително трудно. Меркурий бе малко по-голям от Луната, но независимо от това гравитацията му бе почти равна на тази на Марс — сигурен знак за съществуването на желязна сърцевина, около която имаше залежи на множество ценни метали, разпръснати из цялата пронизана от метеорити повърхност.

— Да?... — подкани я да продължи младежът.

— Според нас трябва да създадем по-ясно формулиран...

— Картел?

— По-ясно формулирано партньорство.

Младият меркурианец се засмя.

— Ние не се боим, че някой може да ни насъска срещу Марс.

— Очевидно. Но ние се страхуваме.

За известно време от началото на колонизацията Меркурий изглеждаше на всички като рог на изобилието не само заради металите си, но и заради големите възможности за използване на слънчевата енергия. Дори само съпротивлението на триещите се едни в други релси и цилиндри създаваше огромни количества енергия, а потенциалът на слънчевите колектори бе дори още по-голям. Колекторите, които бяха в орбита около планетата, бяха започнали да препращат известна част от тази енергия към новите външни колонии в Слънчевата система. Още от пристигането на първата флотилия полагащи релси работи през 2142 година, през подвижното

строителство на Терминатор през 50-те години и чак до 60-те и 70-те години меркурианците си мислеха, че са богати.

Сега обаче годината бе 2181 и благодарение на широкото развитие и приложение на най-различните видове атомни реактори, енергията бе евтина и светлината бе достатъчна на всички. Така наречените осветителни сателити и „газовите фенери“, горящи в горните слоеве на атмосферите на газовите гиганти, отдавна бяха построени и осветяваха всички кътчета от външната част на системата. В резултат на това изобилните източници на светлина на Меркурий бяха сметнати за незначителни. Планетата отново се превърна в богато на метали, но ужасяващо горещо/студено място, неподлежащо на тераформиране.

Доста голям крах на всички надежди на местните жители, както Зоу напомни на младежа, без каквато и да е тактичност. Това означаваше, че на тях щеше да им се наложи да си сътрудничат тясно с по-добре разположените в космическото пространство съюзници.

— В противен случай рискът от повторното доминиране на Земята е твърде висок — завърши Зоу.

— Земята е прекалено ангажирана със своите проблеми, за да бъде реална заплаха за когото и да било — възрази младежът.

Зоу леко поклати глава.

— В колкото по-голяма беда е Земята, толкова по-големи са рисковете за всички нас. Ето защо се тревожим. Ето защо мислим така. Ако не се съгласите на споразумение с нас, ще ни се наложи да изградим нов град и нова система от релси на планетата, долу в южното полукълбо, и да пътуваме по терминатора там. Там, където са най-богатите метални залежи.

Младежът бе потресен.

— Не можете да направите това без наше разрешение.

— Дали?

— На Меркурий не може да съществува град, ако ние не пожелаем това.

— Защо, какво ще направите тогава?

Младежът замълча.

— Всеки може да прави каквото си поиска, нали така? — продължи Зоу. — Това важи за всеки един човек.

Меркурианецът се замисли.

— Няма достатъчно вода.

— Вярно е. — Източниците на вода на Меркурий се състояха от множеството ледени полета във вътрешността на кратерите на двата полюса, които постоянно оставаха в сянка. Тези глетчери съдържаха достатъчно вода за нуждите на Терминатор, но за повече нямаше да стигнат. — Само че няколко комети, насочени към полюсите, ще свършат работа.

— Освен ако ударите им не унищожат всичката вода! Не, това няма да има никакъв смисъл! Ледът в полярните кратери е само малка част от кометите, сблъснали се с повърхността на планетата в продължение на милиарди години. По-голямата част от водата се е изпарила в резултат на тези удари. Същото нещо ще се случи, ако кометите паднат там. Ще се получи верижна загуба.

— Нашите учени, които моделират на компютрите всякакви ситуации, казват, че възможностите са няколко. Винаги можем да опитаме и да видим какво ще се получи.

Младежът отстъпи назад изумено. Изглеждаше оскърбен. И така си беше — едва ли съществуваше по-голяма заплаха от това. Само че за робската психика доброто и глупавото бяха горе-долу едно и също, така че човек просто трябваше да заплашва. Зоу запази каменно лице, въпреки че негодуванието на младия човек имаше някакво качество на комедия дел'арте, което бе доста забавно. Тя се приближи до него, за да наблегне на разликата в ръстовете им; Зоу бе около половин метър по-висока от него.

— Ще предам на Лъва съобщението ви — каза той през зъби.

— Благодаря — отвърна невъзмутимо Зоу и се наведе, за да го целуне по бузата.

Тези роби бяха създали някаква каста от физици-свещеници за собствена употреба, която беше черна кутия за страничните наблюдатели, само че като всички добри олигархии бе лесно предсказуема и могъща във външните си действия. Щяха да схванат намека и да вземат правилното решение. Несъмнено щеше да последва сключване на споразумение за съдружие. Затова Зоу напусна офисите на града и тръгна щастливо по стъпаловидните улици на Стената на зората. Беше свършила работата си и по всяка вероятност цялата делегация скоро щеше да се завърне на Марс.

Тя влезе в марсианското посолство и изпрати съобщение на Джаки, че следващият ход е направен, след което излезе на терасата, за да изпуши една цигара.

Терасите срещу Стената на зората се издигаха в постепенно стесняващ се наклон, така че най-високо разположените сгради изглеждаха просто като ред прозорци под Великите порти и прозрачния купол над тях. Покривите и балконите бяха покрити с мозайка. Зеленината бе събрана на отделни петна, които припламваха под светлината, изливаща се от покритите с филтри огледала на купола. Всичко заедно приличаше на голяма коледна елха — изпипано и греещо с всички цветове на дъгата, каквито всъщност бяха всички градове. Само че да бъдеш затворен в един от тях... е, нямаше друг избор, освен да се забавлява както може, докато не дойдеше съобщението, че вече могат да се прибират у дома. В крайна сметка важна част от благородността на човек бе и предаността му към задълженията.

Затова Зоу тръгна по улицата-стълби към Льо Дом, където щеше да отиде на купон с Мигел, Арлен и Ксеркс, заедно с цяла група композитори, музиканти, писатели и други естети и хора на изкуството, които бяха насядали отвън в кафенето. Доста дива компания.

Същата вечер, след като бяха погълнали значително количество алкохол в Льо Дом, групата тръгна по тесните алеи на града и общо взето си търсеше белята. Отидоха в квартала на развлеченията и дълго танцуваха в някакъв бар, в който една група свиреше шумен и фалшив индъстриъл. Само че нещо липсваше. Зоу си помисли, че пресилената веселост е прекалено патетична.

— Дайте да излезем навън — предложи тя. — Да излезем на повърхността и да се позабавляваме.

Никой, освен Мигел, не бе особено въодушевен от идеята. Червеи в бутилка, забравили за това, че повърхността съществува. Само че Мигел й бе обещавал многократно да я изведе навън и сега, когато престоят й на Меркурий вече беше към своя край, а на него му бе достатъчно скучно, той се съгласи.

Релсите, по които се движеше Терминатор, бяха невероятно много. Всеки от гладките сивкави цилиндри се издигаше на няколко метра от повърхността, задържан от безкрайна редица дебели пилони. Докато градът се движеше величествено на запад, преминавайки покрай малки станции — платформи, които водеха към подземни бункери за трансфер, нажежени писти за космически совалки и убежища в ръбовете на кратерите. Напускането на града естествено се контролираше, но Мигел имаше пропуск, така че двамата активираха южната врата на града с него, стъпиха в шлюза и преминаха в една подземна станция на име Хамърсмит. Там те облякоха скафандри, които изглеждаха тромави, но всъщност бяха доста гъвкави, преминаха през още един шлюз и по някакъв тунел, след което излязоха на прашната повърхност на Меркурий.

Нищо не би могло да бъде по-чисто и оскъдно от тази огромна сиво-бяла пустош. В този контекст пианското хилене на Мигел дразнеше Зоу повече от обичайното, затова тя намали звука на интеркома в скафандъра си, докато гласът му спадна до шепот.

Да се разхождат на изток от града беше опасно. Дори да стоят на едно място криеше немало рискове. Но за да видят ръба на слънцето, трябваше да направят точно това. Докато вървяха на югозапад, за да могат да виждат града под ъгъл, Зоу риташе камъните, покрай които преминаваха. Искеше ѝ се да полети над този черен свят. Може би нещо от рода на ракетна раница би свършило работа, само че досега никой не си бе направил труда да я разработи, доколкото знаеше. Така че те продължаваха да се тътрят, държейки изтока под око. Много скоро слънцето щеше да изгрее над хоризонта. Над тях в момента супертънката неонов-аргонова атмосфера бе изпълнена с фин прах, който под бомбардировката с електрони се превръщаше в бледа белезникава мъгла. Зад тях върхът на Стената на зората представляваше ослепително бял пламък, към който бе невъзможно да се погледне дори през множеството филтри на лицевите прозорчета на шлемовете им.

Не след дълго хоризонтът на изток точно пред тях в близост до кратера Стравински се превърна в сребрист образ на самия себе си. Зоу впи поглед във фосфоресциращата трепкаща линия, очарована от слънчевата корона, която приличаше на горски пожар, избухнал в някаква сребриста гора точно зад хоризонта. Духът на Зоу блестеше и

припламваше почти по същия начин. Ако имаше такава възможност, би полетяла към слънцето като Икар. Какъв пламък, каква красота! Хората от града доста сполучливо наричаха това „слънчев екстаз“. Мигел очевидно се чувстваше по същия начин. Той току-що бе скочил от едни скали на изток. Ръцете му бяха широко разперени, като Икар, който се опитва да излети.

След това той падна тронаво в праха. Зоу чу вика му, независимо че звука на интеркома ѝ бе почти изключен. Тя се затича към него, видя неестествения ъгъл, под който се бе изкривил левият му крак точно в коляното и изпищя, после коленичи до него. Дори и през скафандъра се усещаше колко мразовита е повърхността. Помогна му да стане, преметнала ръката му през рамото си, и увеличи звука на интеркома си, въпреки силните му стонове.

— Млъквай — каза му тя. — Концентрирай се и внимавай.

Започнаха да подскочат заедно към постепенно отдалечаващата се Стена на зората. Лека-полека влизаха в ритъм. Нямаше време за губене, но въпреки това постоянно падаха. След третото падане в праха, пейзажът около тях засия в заслепяваща смесица от чисто бяло и чисто черно. Мигел изкрещя от болка и извика:

— Върви, Зоу, спасявай се! Защо и двамата да умираме?

— Я заеби това — кресна Зоу, опитвайки се да се поуспокои.

— Върви, дявол да го вземе!

— Няма! Млъкни сега и ме остави да те нося.

Тежеше толкова, колкото щеше да тежи и на Марс, около седемдесет килограма, както и предположи. Всичко бе въпрос на равновесие, затова докато той продължаваше да мънка несвързано и истерично: „Остави ме, Зоу, истината е прекрасна, красива истина, това е всичко, което знаеш и което трябва да знаеш...“, тя се наведе напред и го хвана под врата и коленете. Това го накара да изпищя.

— Млъкни! — изкрещя му. — Точно сега това е истината, следователно според теб е прекрасно.

Зоу се засмя и се затича напред, понесла го на ръце като бебе.

Не можеше да вижда повърхността точно пред тях заради него, така че трябваше да се оглежда наоколо сред ослепителната светлина и черното с плувнали в пот очи. Беше ѝ трудно да тича. Паднаха още два пъти, но докато бягаше, скоростта ѝ бе добра и постепенно започнаха да се приближават към града.

След известно време тя почувства светлината на слънцето върху гърба си. Дори през изолирания скафандър я усети като убождане от стотици иглички. Във вените ѝ нахлу мощна доза адреналин. Светлината направо я ослепяваше. Напред към някаква долина, след това пак в ивицата остри сенки и нататък към терминатора, където всичко бе мъгляво и мрачно, с изключение на огнената стена на града, блестяща далеч отгоре. Дишаше тежко и бе плувнала в пот, този път може би от усилията, които полагаше, а не от светлината. И все пак дори гледката на пламтящата арка на върха на града бе достатъчна, за да направи от човек поклонник на Митра.

Естествено дори и когато се изравниха с града, нямаше как да се качат на него. Трябваше да го изпреварят и да тичат към следващата подземна станция. Зоу се бе съсредоточила единствено върху бягането, минута за минута. Млечно-кисела болка. Ето я най-накрая и станцията, далеч отпред на хоризонта, врата в хълма до релсите. След бясно блъскане по нея двамата бяха пуснати в шлюза и след това вътре, Зоу свали своя шлем и този на Мигел и зацелува плачещия младеж, който дори не забеляза това в агонията си. Беше се вкопчил в нея като удавник за своя спасител. Като чу измъчения му вой, тя се засмя на глас, чувствайки как през тялото ѝ протича вълна на удоволствие. Какъв адреналин, толкова прекрасно и толкова различно от обичайните оргазми и следователно толкова по-ценно! Продължи да целува Мигел отново и отново, целувки, които той продължаваше да не забелязва, след което се откъсна от него и мина покрай полицая, позовавайки се на дипломатическия си имунитет и необходимостта да бърза.

— Донеси му някакво лекарство, тъпанар такъв — кресна тя. — Тази вечер тръгва совалката за Марс и ако не искам да я изпусна, трябва да тръгвам.

— Благодаря ти, Зоу — проплака Мигел. — Благодаря ти! Ти ми спаси живота!

— Спасих си връщането у дома — възрази тя и се усмихна при вида на изражението му. Върна се и го целуна още няколко пъти. — Аз трябва да ти благодаря! Такава възможност! Благодаря ти, благодаря ти.

— Не, аз ти благодаря!

— Не, аз ти благодаря!

Независимо от болката, той се усмихна.

— Обичам те, Зоу.
— И аз те обичам.

Не след дълго тя вече слизаше по космическия елеватор от Кларк. И ето че отново бе на повърхността на своя свят, единственият истински свят, величественият Марс.

— Няма по-прекрасно място от дома — каза Зоу на събралата се тълпа на жп гарата в Шефилд и седна щастлива във влака, който бавно заплува към Тарсис и след това на север към Наблюдателницата Екус.

Малкото градче доста се бе разраснало от времето, когато бе главна квартира на проекта „Тераформиране“, но същевременно не чак толкова. Беше встрани от главните пътища, построено на стръмната източна стена на Екус Касма, така че нямаше кой знае какво за гледане — малка част на върха на платото и малка част в подножието му, между които имаше три вертикални километра, които им пречеха да се виждат една друга. Приличаха на две отделни селища, съединени с вертикално метро. Ако не бяха летците, Наблюдателницата Екус щеше бавно да се превърне в поредния сънлив исторически монумент като Андърхил или Сензени На, или което и да е от покритите с лед убежища на изток. Само че източната стена на Екус Касма бе точно на пътя на силните западни ветрове, които идваха от възвишението Тарсис и се изкачваха по Екус с невероятна сила. Което пък правеше мястото рай за летците.

Зоу трябваше да се свърже с Джаки и с апаратчиците на „Свободен Марс“, които работеха за нея, само че преди да бъде погълната от всичко това, искаше поне малко да полети. Затова взе стария си летателен костюм от гардероба на летището, отиде в съблекалнята и го нахлузи, като с наслаждение чувстваше гладката мускулеста тъкан на гъвкавия екзоскелет. След това излезе навън и се затича по равната писта, рулирайки с перата на опашката си. Насочи се към Трамплина — природна издаденост, изкуствено удължена с излят бетон. Стъпи на края на издатината и погледна надолу, надолу, надолу, три хиляди метра надолу към кафеникавото подножие на Екус Касма. С обичайния начален взрив от адреналин в кръвта, тя скочи в бездната. Летя известно време като хвърчило, след това направи вираж и се върна сред възходящото течение, което я изкачи нагоре към

събиращите се високи облаци. Вятърът днес бе особено силен и удоволствието да си поиграеш с него беше огромно. Това беше смисълът на целия живот и ползата от вселената — чистата радост, усещането за изчезване на тялото, докато съзнанието не е нищо повече от огледален образ на вятъра. Зоу летеше като ангел, както казваха хората. Настроението ѝ беше чудесно. Понякога човек летеше като безмоторен самолет, друг път — като птица и в много редки случаи — като ангел.

Тя се опомни и изви обратно към стената на Наблюдателницата. Слънцето постепенно залязваше на запад, а и вече ожадняваше, така че се насочи към гигантското отпуснато S на склона, закова приземяването си с последно изплющяване на крилата, направи крачка напред и ето я върху зелената повърхност на Кокопели. Сякаш никога не бе тръгвала оттук.

Кварталът до площадката за излитане се казваше Топсайд^[3] и се състоеше от куп евтини пансиони и ресторанти. Жителите му в по-голямата си част бяха летци или туристи, дошли тук да направят едно-две кръгчета по вятъра. Хранеха се, пиеха, скитаха се, говореха, танцуваха и се оглеждаха за някого, с когото да прекарат приятно нощта. Там естествено бяха и нейните приятели — Роуз, Им-хо-теп, Ела и Еставан, събрани заедно в „Адлер Хофбраухаус“, вече приятно развеселени. Бяха невероятно доволни, че я виждат сред тях. Удариха набързо по няколко питиета за срещата си и след това се смесиха с тълпите в Топсайд, като бавно си проправяха път към една от обществените бани, отбивайки се пътом в многобройните барове. Когато най-после стигнаха, съблякоха дрехите си и се залутаха из множеството мрачни, пълни с вода стаи. Водата бе най-различна — дълбока до кръста, до глезените или до гърдите, гореща, студена или хладка. Често се разделяха и не след дълго пак се откриваха един друг. Любеха се с партньори, чиито лица едва се виждаха. Зоу смени няколко партньора, докато стигна до оргазъм. Тялото ѝ се отпускате, съзнанието ѝ потъваше някъде, а от устата ѝ се разнасяше доволно мъркане. Секс, секс, секс... На този свят нищо не можеше да се сравни със секса, освен може би летенето, което имаше много общо с него. Екстазът на тялото, ехо от Големия взрив — първият оргазъм на света.

Накрая отиде до съблекалнята, облече се и излезе навън. Беше утро и слънцето ярко огряваше голите скали на Луна Планум. Тя стигна до пансиона, където бе отседнала. Чувстваше се отпочинала, чиста и сънлива. Мечтаеше за голяма закуска в леглото и великолепен сън.

Само че вместо всичко това в ресторанта на пансиона я чакаше Джаки.

— А, не е ли това нашата Зоя? — Винаги бе мразила името, което Зоу си беше избрала.

Зоу изненадано възкликна:

— Да не би да си ме проследила?

Джаки изглеждаше отвратена.

— Както вероятно си спомняш, това е и моята кооперация. Защо не се обади, когато се върна?

— Летеше ми се.

— Това не е извинение.

— Нямах намерение да ти се извинявам.

Зоу отиде до бюфета и си сипа препълнена чиния с бъркани яйца и кифли с масло. Като се върна при масата, наведе се и целуна майка си по главата.

— Изглеждаш добре.

Всъщност изглеждаше дори по-млада от Зоу, която често изгаряше на слънцето и затова кожата ѝ беше набръчкана. По-млада, но някак си запазена, сякаш бе сестра-близначка на Зоу, затворена в бутилка за известно време и едва наскоро разпечатана. Не искаше да си признае колко често се подлага на геронтологична терапия, но Рейчъл бе споделила със Зоу, че два или три пъти в годината майка ѝ опитва все нови и нови варианти, а веднъж на три години получавала основния пакет процедури. Затова независимо че в момента караше петдесетата си М-година, тя приличаше на Зоу... с изключение на погледа в очите ѝ, определеното втвърдяване, свиване, предпазливост или умора. Да бъдеш първата жена година след година бе трудна работа, борбата беше героична и бе прорязала в нея видими белези, без значение колко бебешка изглеждаше кожата ѝ и колко красива продължаваше да бъде. Джаки наистина все още си беше красавица, никой не оспорваше това. Само че остаряваше. Съвсем скоро младите ѝ любовници щяха да се откопчат от нейното влияние и да се изпарят.

Междувременно продължаваше да има доста силно излъчване, което в момента явно бе вкарано в употреба. Хората, които се срещаха с нея, извърщаха очи встрани, сякаш погледът ѝ можеше да ги убие. Това накара Зоу да се разсмее гръмко. Е, не беше най-добрият начин да посрещнеш любимата си майка, но какво друго можеше да направи човек? Зоу бе прекалено отпусната, за да се раздражни.

Майка ѝ я изгледа строго, докато тя най-накрая се стегна.

— Разкажи ми какво се случи на Меркурий.

Зоу сви рамене.

— Вече ти казах. Продължават да смятат, че те са тези, които предоставят слънцето и останалата слънчева система.

— Според мен все още може да имаме полза от тях и от слънчевата им светлина.

— Енергията винаги може да бъде от полза, само че вече и външните сателити могат да им я осигурят.

— Значи меркурианците остават само с металите си.

— Точно така.

— И какво искат в замяна на тях?

— Няма човек, който да не иска да бъде свободен. Никой от тези миниатюрни светове не е достатъчно голям, за да може да се самообезпечава, следователно трябва да има нещо, с което да търгува, ако иска да остане независим. Меркурий разполага със слънчева светлина и с метали, външните сателити — с газове, ако не с друго. И така те разменят това, което имат, и се опитват да си осигурят нечия поддръжка, за да избягнат тоталното надмощие на Земята или на Марс.

— Това не е надмощие.

— Разбира се, че не е. — Зоу се помъчи да остане сериозна. — Само че големите светове, както знаеш...

— Са си големи. — Джаки кимна. — Но ако се съберат всички малки светове, също ще се получи едно голямо.

— Кой пък ще ги събира на едно?

Майка ѝ не обърна внимание на въпроса. Така или иначе отговорът беше очевиден: Джаки. Тя бе въввлечена в дългосрочна битка със Земята по всички въпроси, които опираха до контрола върху Марс. Опитваше се да предпази дома си, за да не бъде той наводнен от огромната планета-майка. И тъй като Земята продължаваше да се разпростира из цялата Слънчева система, Джаки виждаше малките

светове като естествени съюзници в тази грандиозна битка. И ако количеството им не беше чак толкова голямо, то все пак можеше да повлияе на крайния резултат.

— Няма защо да се тревожиш чак толкова за Меркурий — увери я Зоу. — Той е задънена улица, малко провинциално градче, водено от привърженици на някакъв култ. Невъзможно е там да бъдат заселени прекалено много хора. Така че дори да не успеем да ги привлечем на наша страна, разликата няма да е чак толкова голяма.

Лицето на Джаки се изопна в обичайното си изражение „тежестта на света е върху раменете ми“, сякаш анализът на Зоу бе детинска работа. Като че ли на Меркурий имаше скрит потенциал от политическа мощ. А и не само там. Дразнещ подход. Зоу се стегна и прикри раздразнението си.

— Искам да отидеш до системата на Уран — заяви Джаки. — Заселването там едва започва, а ми се иска да ги хванем отрано. Можеш да кажеш няколко приказки и на онези от Галилей, понеже и те ни се изплъзват.

— Трябва да ми възложиш някаква задача от името на кооперацията, в противен случай ще стане подозрително — напомни Зоу.

След дългогодишно ръководство на кооперация варвари в Луна Планум, Зоу се бе присъединила към една от кооперациите, които работеха като част от прикритието на „Свободен Марс“. Това позволяваше на Зоу и на другите оперативни работници да се правят, че работят, без да стане очевидно, че това е просто параван за истинските им задължения. Въпросната кооперация изграждаше и поставяше екрани за кратери, само че Зоу не бе работила истински вече над година.

Джаки кимна.

— Завърти се тук известно време и след това тръгни. За около месец.

— Добре.

Централните офиси на кооперацията бяха в Моро, голям кратер върху дългия склон на Големия Насип, който се спускаше към полуостров Буунс Нек. Кооперацията се занимаваше с разработки на

нови тъкани, които да заменят старите молекулярни мрежи и материите, от които се правеха куполите върху градовете. Зоу прекарваше повечето от дните си в усилена работа, като се мъчеше да си изгради колкото се може по-правдоподобно прикритие, преди да е дошло време за заминаване. Този път работата беше интересна и изискваше дълги пътувания по подземните тунели, следващи вените и пластовете в стария рѳб на кратера. Тя събираше и изследваше образци и проучваше някои от новопостроените галерии, в чиито подове бяха забити късове магнезиева руда, стѳлкани от минаващите роботизирани ескаватори. Работеше като троглодит, който търси някакво рядко съкровище под земята.

Веднѳж при тях дойдоха група атмосферни инженери, за да проверят колко въздух излиза през мрежата им в слънчевите горещи дни. Сред тях имаше доста възрастни — хора със зачервени очи и отвлечен маниер на разговор, издаващи, че собственикѳт им е дългогодишен ареолог с много практика. Един от тях бе самият Сакс Рѳсел: малѳк плешив човек с орлов нос и кожа, набрѳчкана като тази на някоя от множеството костенурки, които обикаляха наоколо. Зоу не можеше да откъсне очи от него. Той беше един от най-знаменитите хора в марсианската история. Сякаш бе излязъл направо от някой учебник и ѳ бе казал „здрости“. Въобще нямаше да се учуди, ако след него пристигнеха Джордж Вашингтон или Архимед. Той бе една от последните издѳнки на миналото сред тях и непрекъснато се изненадваше от последните достижения на всичко.

Рѳсел определено изглеждаше смаян. Той наблюдаваше вцепенен цялата им първа среща, посветена на ориентирането, и остави колегите си да разпитват за състава и проблемите на атмосферата. През цялото време, докато те говореха, той бе впил поглед в гората под тях. Когато по време на вечерята някой го представи на Зоу, Сакс я изгледа с любопитството на костенурка.

— Някога преподавах на майка ти.

— Знам.

— Ще ме разведеш ли по дѳното на кратера?

— Обикновено само летя над него.

— Аз се надявах да се разходя долу — каза той, като продължаваше да мига.

Желанието му да научи нещо ново бе толкова силно, че Зоу нямаше как да не се съгласи.

Двамата тръгнаха надолу в утринния хлад, следвайки сянката под източния ръб. Над главите им дърветата преплитаха клоните си и образуваха нещо като тунел, по който подскачаха и крещяха лемури. Старецът вървеше бавно и внимателно оглеждаше безгрижните обитатели на гората. Рядко говореше, най-вече за да попита Зоу дали знае името на това или онова дърво или папрат. Само че тя можеше да разпознава единствено птиците.

— За съжаление явно имената на дърветата влизат през едното ми ухо и излизат от другото — призна Зоу.

Челото му се набръчка, когато чу това.

— Мисля, че ми помага да ги виждам по-добре — добави тя.

— Наистина... — Сакс се огледа наоколо, сякаш за да опита. — Означава ли това, че не виждаш толкова добре птиците?

— При тях е по-различно. Те са мои братя и сестри и затова просто трябва да имат имена. Имената са част от тях. Но всичко това... — тя обходи с ръка зелените дървета и гигантските папрати наоколо, — то наистина е безименно. Ние им измисляме имена, само че те не означават нищо за тях.

Сакс се замисли.

— Къде летиш? — попита той, след като бяха изминали около километър по обраслата с трева пътека.

— Навсякъде.

— Имаш ли любими места?

— Харесва ми Наблюдателницата Екус.

— Заради възходящите течения ли?

— Направо са превъзходни. Там си прекарвах времето, докато не дойде Джаки и не ме натовари отново с работа.

— Нима това не е твоята работа?

— А, моя е, моя...

— Аха. Значи си тук за малко?

— Докато не тръгне совалката за Галилей.

— И след това ще емигрираш, така ли?

— Не, не, ще правя услуга на Джаки. Дипломатическа мисия.

— Аха. Ще ходиш ли до Уран?

— Да.

— Много ми се иска да видя Миранда.

— И на мен. Това е една от причините да отида.

— Аха.

Те прекосиха една плитка пукнатина, като стъпваха по издадените равни камъни. Наоколо бръмчаха насекоми и чуруликаха птици. Сега слънчевата светлина изпълваше цялата чаша на кратера, но под огромните корони на дърветата все още беше прохладно. Въздухът бе пронизан от паралелни колони и нишки жълтеникава светлина.

Ръсел се наведе и впи поглед в пукнатината, която току-що бяха прекосили.

— Какво представляваше майка ми като малка? — попита Зоу.

— Джаки ли? — Той се замисли. Мина дълго време. Зоу тъкмо с отчаяние си мислеше, че старецът е забравил въпроса ѝ, когато той проговори: — Бягаше бързо. Винаги задаваше много въпроси. Защо, защо, защо... Това ми харесваше. Тя беше най-възрастната от всички ектогени, поне според мен. Така или иначе, беше родена за водач.

— Беше ли влюбена в Ниргал?

— Не знам. Защо, да не би да си срещнала Ниргал?

— Ами... всъщност май да. Веднъж, когато бях с варварите. Ами Питър Клейборн? Беше ли влюбена в него?

— Влюбена ли? По-късно — може би. Когато пораснаха. А в Зигота не знам.

— Не ми помагаш кой знае колко.

— Така е.

— Забравил ли си всичко?

— Е, не всичко. Само че това, което си спомням, е... трудно за обясняване. Спомням си как Джаки един ден ме пита за Джон Буун, точно както ти сега ме питаш за нея. И то повече от веднъж. За нея бе чест да бъде негова внучка. Гордееше се с него.

— И все още се гордее. Аз също съм горда с нея.

— И... спомням си как веднъж плака.

— Защо? И не ми казвай, че не знаеш!

Това го накара да се замисли. Най-накрая вдигна глава с почти човешка усмивка.

— Ами защото беше тъжна.

— А, чудесно!

— Защото майка ѝ напусна. Естер?

— Да.

— Касей и Естер скъсаха и Естер замина за... не помня. Но Касей и Джаки останаха в Зигота. Един ден тя дойде на училище рано. Тогава аз бях на ред да преподавам. Тя зададе много въпроси за Касей и за Естер. След това се разплака.

— Какво ѝ каза?

— Не пом... Нищо, по всяка вероятност. Не знаех какво да кажа. Хммм... Според мен за нея щеше да е по-добре, ако беше заминала с Естер. Връзката с майката е от голямо значение.

— Я стига.

— Не си ли съгласна? Мислех, че всички млади марсианци са социобиолози.

— Това пък какво е?

— Ъ-ъ-ъ... ами хора, които вярват, че повечето характерни културни белези имат биологическо обяснение.

— А, не. Разбира се, че не. Ние сме много по-разкрепостени. Майчинството не е кой знае какво. Понякога майките не са нищо повече от инкубатори.

— Предполагам, че си права...

— Имаш думата ми.

— Само че Джаки се разплака.

Продължиха да се разхождат в мълчание. Както и повечето от големите кратери, Моро имаше няколко големи клинообразни речни басейна, които се сливаха в централното тресавище и езеро. Езерцето беше малко, с формата на бъбрек, извиващ се между неравните върхове на централните скали. Зоу и Ръсел излязоха от гората по една почти незабележима, обрасла с трева пътечка. Едва не се загубиха и успяха да се ориентират единствено благодарение на поточето, което се виеше през тревата и водеше към блатистото езеро.

То бе заобиколено от пясъчно-чакълен плаж. Зоу провери с една пръчка дали около брега няма плаващи пясъци и откри, че всичко е наред. Ръсел изглеждаше напълно погълнат от калта.

— Каква изумителна кал — каза той, впил поглед в шепата си. — Никога не съм виждал подобна екосистема.

— Така ли?

— Харесва ли ти? — вдигна поглед към нея Сакс.

— Екосистемата ли? Сигурно. Малко е гореща и прекалено развита, но е интересна. Просто е различна.

— С други думи, не възразяваш. Не си червена.

— Червена ли? — Зоу се засмя. — Не съм. Аз съм либерал.

Ръсел се замисли.

— Искаш да кажеш, че червените и зелените вече не са две политически крила?

Тя посочи тревата и дърветата по ливадата.

— Как биха могли да бъдат?

— Много интересно. — Той се покашля. — Когато отидеш на Уран, ще вземеш ли със себе си една моя приятелка?

— Коя?

— Ан Клейборн.

— А! Твоята стара Немезида^[4]!

— Може и така да се каже.

— И какво те кара да мислиш, че ще поиска да дойде?

— Може и да не дойде. Но може и да се съгласи. Мишел казва, че тя опитвала нещо. Според мен на Миранда ще ѝ бъде интересно. Луна, разпаднала се на части вследствие на удар, след това сглобена отново — луната и предметът, който я е ударил. Това е гледка, която бих... бих искал тя да види. Всичката тази скала, разбираш ли. Тя много обича скалите.

— И аз така съм чувала.

Ръсел и Клейборн, зеления и червената, двама от най-прочутите антагонисти от първите години на колонизацията. Тези първи години... толкова клаустрофобична ситуация, че Зоу потрепери само при тази мисъл. Очевидно това преживяване бе оставило траен отпечатък в съзнанията на хората, преминали през него. После Ръсел бе преживял дори още по-ужасна травма, доколкото си спомняше. Не можеше да се сети. Всички истории за членовете на Първата стотица се бяха смесили и размили в мислите ѝ. Сякаш възрастните бяха някакви странни анаеробни бактерии, които живееха сред отрова и бавно с екскрементите си изхвърляха веществата, необходими за развитието на кислороден живот.

Освен може би Ан Клейборн, която според историите явно се беше научила, че за да изпитва удоволствие от скалния свят, човек трябва да се научи да обича скалите.

На Зоу ѝ харесваше подобна нагласа, затова каза:

— Добре, ще я попитам.

Няколко дена след това тя се обади на Ан Клейборн. Лицето, което се появи на екрана пред нея, приличаше на череп.

— Здравей. Аз съм Зоя Буун.

— Е?

— Това ми е името — обясни Зоу. — Така обикновено се представям на непознати.

— И това Буун...?

— Аз съм дъщерята на Джаки.

— Аха.

Тя определено не харесваше Джаки. Обичайната реакция — Джаки беше толкова чудесна, че повечето хора я мразеха.

— Освен това съм приятелка на Сакс Ръсел.

— Аха.

Невъзможно бе да се определи какво имаше предвид с това.

— Веднъж му казах, че имам намерение да прескоча до системата на Уран. Според него идеята да дойдеш с мен би ти харесала.

— Така ли ти каза?

— Да, затова се и обаждам. Отивам до Юпитер и след това до Уран, като ще имам две седмици престой на Миранда.

— Миранда ли! — възкликна Ан. — Коя каза, че си?

— Зоу Буун! Да не си сенилна?

— Миранда, казваш?

— Да. Две седмици, може и повече, ако ми хареса там.

— Ако ти хареса там?

— Да. Не оставам на места, където не ми харесва.

Клейборн кимна, сякаш само това беше от значение.

— Там има много камъни — обясни търпеливо Зоу. Сякаш говореше на дете.

— Да, да...

Дълга пауза. Зоу изучаваше лицето на монитора. Изнемощяло и набръчкано, също като това на Ръсел, само че при Ан бръчките бяха вертикални. Лице, издялано от дърво. Най-накрая жената каза:

— Ще си помисля.

— Предполага се, че си падаш по новото — напомни ѝ Зоу.

— Какво?

— Чу ме много добре.

— Сакс ли ти каза това?

— Не... Питах Джаки за теб.

— Ще си помисля — отсече Клейборн и прекъсна връзката.

Дотук беше, помисли си Зоу. Е, поне беше опитала и затова се чувстваше странно целомъдрена. Исеите определено умееха да въвличат човек в своите реалии. И всички до един бяха откачени.

Освен това бяха и непредсказуеми. На следващия ден Клейборн се обади и каза, че ще дойде с нея.

На живо Ан Клейборн се оказа също толкова обветрена и повяхнала като Ръсел, и дори по-мълчалива и странна от него: язвителна, лаконична и предразположена към изпадане в кратки пристъпи на лошо настроение. Тя се бе появила в последната минута. На гърба си носеше единична раница, а на китката ѝ бе закопчана елегантна компютърна гривна, един от последните модели. Кожата ѝ беше ореховокафява и осеяна с липоми, брадавици и белези там, където бе извършвана козметична хирургия. Дълъг живот, прекаран навън, в ранните дни, когато ултравиолетовото лъчение е било по-силно... с една дума, беше изпържена. „Печена глава“, както казваха в Екус. Очите ѝ бяха сиви, устата ѝ приличаше на гущерова дупка, а линиите от ъглите на устата ѝ до ноздрите — на груби щрихи, направени набързо. Човек не можеше да си представи нищо по-сурово от това лице.

По време на полета до Юпитер Клейборн прекарваше по-голямата част от времето в разходки из парка на кораба. Зоу пък предпочиташе трапезарията или голямата прозрачна зала за наблюдения, където вечерно време се събираха доста хора. Така че двете почти не се засякоха по време на пътя.

Корабът пресече астероидния пояс, леко извън плоскостта на еклиптиката, като подмина няколко от новите кухи миниатюрни светове или поне така изглеждаше. Във вътрешността на картофообразните скали, които се виждаха на екраните, можеше да има неправилни кухни — изчерпани мини или градове, потънали сред прекрасен пейзаж. Обществата вероятно бяха анархистки и опасни или основани от религиозни групи или колективи от утописти и следователно болезнено мирни. Съществуването на подобен широк спектър системи, живеещи заедно в една полуанархистка държава, караше Зоу да се съмнява, че плановите на Джаки за обединяване на външните светове под шапката на Марс някога щеше да успее. Според нея астероидният пояс можеше да послужи за модел на бъдещето на политическата организация на цялата Слънчева система. Само че Джаки не беше съгласна. „Астероидният пояс е това, което е — казваше тя, — заради раздробената си структура, разпръсната в широка лента около Слънцето.“ Външните сателити от друга страна бяха скупчени около своите газови гиганти и именно заради това щяха да се обединят в една лига. А и за по-големите светове щеше да има значение с кого ще се обединят. Надяваше се, че в системата на Юпитер, накъдето се бяха насочили, ще може да провери на дело теориите на Джаки. Корабът маневрираше сред системата на Галилей, за да намали скоростта, като по този начин им предоставяше възможност да се насладят на четирите големи луни. Хората имаха амбициозни планове за тераформиране и на четирите и вече бяха започнали да ги прилагат. Външните три — Европа, Ганимед и Калисто — имаха сходни начални състояния, с които да започне тераформирането им. Всички бяха покрити с дълбоки пластове воден лед, върху които бе разпръснато огромно количество натрошени скали — в по-голямата си част останки от метеорити, сблъснали се с тях, чакъл от чист въглероден хондрит, с други думи, много полезен строителен материал. Още преди около трийсет М-години първите заселници с пристигането си бяха отделили хондритите и бяха изградили от тях скеле, подобно на това, което използваше и космическият елеватор. Пространствата, покрити с подобни куполи, бяха с диаметри от 20 до 50 километра. Под тях хората бяха разпръснали натрошена скала, за да създадат някакво подобие на почва

върху пермафроста, а на някои места бяха разтопили леда и бяха създали цели езера.

Градът под купол, създаден на Калисто по този план, бе наречен Женевското езеро. Това бе мястото, където се предвиждаше марсианската делегация да се срещне с най-различни лидери и представители на политически партии от Юпитерианската лига. Както обикновено Зоу съпровождаше делегатите в ролята на дребен функционер и наблюдател, като същевременно търсеше възможности да предаде посланията на Джаки на хора, които можеха да направят нещо дискретно по въпроса.

Тази среща в частност беше част от двугодишната серия събирания, организирани от юпитерианците, за да се дискутират въпросите около тераформирането на системата на Галилей. Тоест, добро място, за да бъдат изразени интересите на Джаки. Зоу седнаше най-отзад до Ан, която бе решила да остане и да изслуша разговорите на събирането. Техническите проблеми на тераформирането на четирите луни бяха големи по мащаб, но прости като концепция. Калисто, Ганимед и Европа вече бяха станали арена на подобни действия: по повърхността им се разхождаха подвижни ядрени реактори, които разтапяха леда и освобождаваха газовете във вече съществуващата водородно-кислородна атмосфера. Хората искаха да създадат екваториални пояси, където вече имаше подобие на почва. Атмосферните температури щяха да бъдат запазени някъде около точката на замръзване, за да може около екваториалните езера да се запази и доразвие тундрова екология под годна за дишане атмосфера.

Йо, най-вътрешният сателит от системата на Галилей, щеше да им създаде повече трудности, които в замяна на това бяха доста интригуващи. От трите останали луни се изстрелваха ледени „снаряди“, понеже Йо беше прекалено близо до Юпитер, за да има собствена вода. Повърхността му бе изградена от проникващи един в друг пластове от базалт и сяра — сяра, изплювана на повърхността от зрелищни вулканични изригвания, предизвиквани от приливното действие на Юпитер и останалите сателити. Планът за тераформирането на Йо бе по-продължителен от останалите и една част от него щеше да бъде задвижвана от разпръснатите около вулканите хранещи се със сяра бактерии.

И четирите проекта се бавеха поради оскъдната светлина, затова започна изграждането на орбитални огледала с огромни размери, разположени около точката на Лагранж^[5] на Юпитер, понеже там усложненията, предизвиквани от сложните гравитационни полета на Юпитер, бяха по-малко. Слънчевата светлина, отразявана от тези огледала, щеше да бъде насочвана към екваториалните области на четирите луни. Сателитите бяха на постоянно разстояние от Юпитер, така че продължителността на дните им зависеше от дължината на орбитите им около Юпитер и варираше от 42 часа за Йо до 15 дена за Калисто. А и независимо от продължителността на дните им, всички планетки получаваша само 4% от светлината на Земята. Истината обаче беше, че голяма част от земната светлина бе направо излишна, така че и 4% не беше кой знае колко малко количество, когато въпросът опреше до видимост — 17 000 пъти повече от светлината при пълнолуние на Земята. Но ако човек искаше да подложи сателитите на тераформиране, топлината беше отчайващо малко. Именно затова хората използваха всеки възможен начин за оползотворяване на светлината. Женевското езеро и останалите селища на другите луни бяха разположени на обърнатата към Юпитер страна на съответния сателит, за да получават част от лъчите, отразявани от гигантския глобус, висящ в небето. В горните слоеве на атмосферата на Юпитер бяха пуснати „газови фенери“, събрани на гроздове, които възпламеняваха част от юпитерианския хелий-3, като в резултат се образуваха светли точки, към които човек не можеше да гледа повече от секунда. Ядреното горене бе дислоцирано пред огромни електромагнитни отражатели, които насочваха цялата светлина в плоскостта на еклиптиката на планетата. Ето защо опасаното с разноцветни ленти чудовищно кълбо бе много зрелищна гледка — по него се лутаха около двайсетина „газови фенера“, излъчващи толкова ярка светлина, че причиняваха болка.

Орбиталните огледала и „газовите фенери“, въпреки цялата си ефективност, щяха да осигурят на луните по-малко от половината светлина, която получаваше Марс. Това беше най-доброто, на което бяха способни. Ето какъв беше животът във външната част на Слънчевата система, прецени Зоу — мъглява работа. Дори постигането на подобно количество светлина щеше да изисква изграждането на масивна инфраструктура, което щеше да започне в момента на

пристигането на марсианската делегация. Джаки се бе приготвила да предложи всякаква помощ, включително доставка на ядрени реактори, „газови фенери“ и обмяна на опит с врелите и кипели марсиански техники, специалисти в областта на орбиталните огледала и на тераформирането като цяло, които след стабилизирането на ситуацията в марсианското пространство горяха от желание да получат колкото се може повече проекти. За целта аерокосмическите им кооперации трябваше да се обединят. Щяха да им предложат капитал и експерти в замяна на преференции при сключването на търговски споразумения, доставка на хелий-3 от горните атмосферни слоеве на Юпитер, както и срещу обещание за пълна свобода на изграждане на рудници, изучаване и по всяка вероятност тераформиране на по-малките юпитериански сателити, единайсет на брой.

Инвестиции, експертна помощ, търговия — примамка и то доста голяма. Определено, ако галилейците клъвнеха, това щеше да е крехкото начало на асоциирането им с Марс. А Джаки несъмнено щеше да продължи с предложения за политически алианси от всякакъв вид, за да оплете по този начин юпитерианските луни в паяжината си. Юпитерианците, както и всички останали, разбираха това прекрасно и сигурно щяха да се опитат да вземат толкова, колкото могат, без да дават нищо в замяна. Несъмнено скоро щяха да извадят от ръкавите си като козове подобни оферти от земни экс-метанационали и от други компании.

Ето защо и Зоу беше тук. Ако всичко останало бе морковът, то тя беше пръчката. Обществен морков и частна пръчка — характерна черта за всички действия на Джаки.

Зоу изразяваше заплахите на Джаки посредством множество косвени намеци, като се опитваше да ги накара да звучат дори още по-заплашително. Веднъж за кратко се срещна с официални лица от Йо и им каза, че обикновено екопоетичните планове са прекалено бавни. Можеха да изминат хиляди години, преди бактериите да издъвчат всичката сяра и да я преобразуват в полезни газове, а междувреме радиополето на Юпитер, което обвиваше Йо и добавяше допълнителни трудности, щеше да причини необратими мутации сред тях. Трябваше им йоносфера, трябваше им вода, дори можеше да се окаже, че трябва да преместят планетната си на по-висока орбита около огромния си газов господ. Марс, родното място на експертите по тераформиране и

дом на най-здравата и богата цивилизация в Слънчевата система, можеше да им помогне във всичко това и да им окаже специална помощ. Дори можеше да обсъди с останалите луни желанието си да поеме проекта в свои ръце, за да се ускори изпълнението му.

След това тя проведе множество обикновени разговори с най-различни представители на ледените сателити — на коктейлите след семинарите, в баровете след купоните, по време на разходките по крайбрежната улица на Женевското езеро, под уличните лампи, висящи от скелето на купола, и така нататък. Делегатите от Йо, разказваше тя на всички тези хора, имат намерение да завъртят собствени сделки. Ситуацията при тях е най-благоприятна — твърда повърхност, тежки метали, огромен туристически потенциал. Зоу намекна, че те могат да поискат да използват тези преимущества за собствени цели и по този начин да разбият Юпитерианската лига.

Ан понякога излизаше със Зоу по време на някои от тези разходки. Зоу я остави да чуе един-два разговора. Любопитна бе какво ли ще каже Клейборн. Тя вървеше с тях по крайбрежния булевард, разположен на ръба на метеоритния кратер, от който хората бяха направили езерото. Възникналите в резултат на удар кратери тук печелеха в сравнение с подобните на Марс по плиткост. Покритият с лед ръб на този например беше само няколко метра по-висок от останалата повърхност на планетата и от него се откриваше гледка към водата на езерото, към тревистите улици на града или извън купола.

Зоу показа част от пръчката на спътниците си — смутени функционери от Ганимед. Тя им напомни за военната мощ на Марс и отново спомена, че Йо замисля разцепване на лигата им.

Ганимедците тръгнаха за вечеря с объркан вид.

— Много нежно — отбеляза Ан, когато се отдалечиха достатъчно, за да не ги чуват.

— Така, значи ставаме и саркастични...

— Ти си главорез. Така повече ли ти харесва?

— Май ще се наложи да се запиша в някое училище на червените по дипломатическа мекота. Може и да се наложи с мен вече да вървят двама-трима помощници, които да взривяват част от тяхната собственост.

Ан със съскане пое въздух между стиснатите си зъби и ядосано спря. Зоу сви рамене.

— Да вървим — подкани я тя. — Имам още едно събиране.

— Работата на мафията никога не спира, нали?

Но въпреки всичко я последва, като постоянно се пулеше наоколо като някакъв съсухрен шут, дребничка и облечена в смешния си старомоден пуловер.

До доковете ги поздравиха леко изнервени няколко от членовете на съвета на Женевското езеро. Качиха се на малко фериботче, което ловко си проправяше път между цяла флотилия лодки. Плаваха по езерото на една от луните на Юпитер и всички цветове бяха леко мътни заради огромното разстояние до Слънцето... Зоу почувства как вътре в нея се надига познатото ѝ от полетите възхищение. Тя каза на местните жители:

— Тук е толкова красиво. Сега разбирам защо хората от Европа искат да направят сателита си изцяло воден и да плуват насам-натам. Дори могат да изнасят с космически кораби вода за Венера и да носят обратно почва, за да направят солидни острови. Не знам дали са ви споменавали за нещо подобно. Може би това са само приказки, също като идеята да се създаде малка изкуствена черна дупка и да се спусне в горните слоеве на юпитерианската атмосфера. Да превърнат Юпитер в звезда! Тогава ще имате колкото си искате светлина.

— Няма ли опасност Юпитер да бъде погълнат? — попита един от местните.

— О, има, но това щяло да стане след милиони години според тях.

— А после ще се превърне в свръхнова — отбеляза Ан.

— Да, да... Всичко, освен Плутон, ще бъде разрушено. Само че дотогава отдавна ще сме се махнали по един или друг начин. Или ако не сме, все някой ще измисли нещо.

Ан се изсмя грубо. Местните, потънали в тежки мисли, явно въобще не забелязаха.

Когато отново стъпиха на брега, Ан и Зоу тръгнаха заедно по крайбрежния булевард.

— Толкова си безочлива — каза Ан.

— О, напротив. Всичко това е толкова фино. Те не знаят дали говоря от свое име, от името на Джаци или от името на целия Марс. Всичко може да са само празни приказки. Само че по този начин се сещат за по-широкия контекст. Ще им бъде много лесно да се

обвържат с юпитерианската система и да забравят за останалите. Цялата Слънчева система е едно цяло политическо тяло и хората имат нужда някой да им обясни как точно да възприемат това. Те не могат да схванат идеята.

— На първо място ти се нуждаеш от помощ. Разбираш ли, това не ти е ренесансова Италия.

— Макиавели и тезите му винаги ще си останат верни, ако имаш това предвид. Хората тук трябва да бъдат запознати с тях.

— Напомняш ми за Франк.

— Кой Франк?

— Франк Чалмърс.

— О, ето един исей, когото уважавам. Е, поне от това, което съм чел за него. Той е единственият от вас, който не е бил откачен. И той е бил този, който е свършил по-голямата част от работата.

— Ти не знаеш нищо за него — отбеляза Ан.

Зоу сви рамене.

— Миналото е едно и също за всички нас. Знам точно толкова за него, колкото и ти.

Покрай тях мина група юпитерианци — бледи, с големи очи, напълно погълнати в собствения си разговор. Зоу ги посочи:

— Погледни ги! Толкова са съсредоточени. Уважавам и тях, наистина — да се хвърлят толкова енергично в проект, който ще бъде завършен стотици и хиляди години след смъртта им! Това е абсурден жест, жест на предизвикателството и свобода, абсолютна божествена лудост, сякаш са сперматозоиди, плъзгачи се лудешки към някаква неизвестна цел.

— Всички сме така — отвърна Ан. — Това е еволюцията. Кога ще отидем до Миранда?

Миранда бе най-малката от всичките пет големи луни на Уран. Диаметърът ѝ бе само 470 км. В ранните си години, преди някъде около 3,5 милиарда години, нейният по-малък предшественик се бе сблъскал с приблизително равен по размер сателит. Двете тела се бяха разбили на парчета и след това заради огромната температура, развила се при сблъсъка, се бяха слели в едно цяло. Само че новопоявилата се луна се бе охладила, преди процесът на сливането да е свършил.

Резултатът от всичко това бе нещо невиждано, страшно нееднородно и разпокъсано. Някои области бяха равни и гладки, а други — накъсани и груби. Някои бяха метаморфоза от повърхностите на двете прото-луни, други представляваха открит материал от вътрешността. Имаше и дълбоко прорязани пукнатини по местата, където частите на двата планетоида се срещаха доста несъвършено. Там паралелните каньони се извиваха под остри ъгли и образуваха драматични V-образни формации — белег за грандиозната сила при сблъсъка. Пукнатините бяха толкова дълбоки, че се виждаха дори от космоса като някакви стари зараснали белези, разпрострели се на много километри из сивата сфера.

Кацнаха върху едно плато, близо до най-голямата от тези прорязани в тялото на планетата бездни, наречена Пукнатината Просперс. Бяха само Зоу, Ан и група охранители. Те облякоха скафандри и излязоха от совалката, след което тръгнаха към ръба на клисурата. Неясна и бездънна пропаст, толкова дълбока, че дъното ѝ сякаш бе различен свят. Като се прибавеше и липсата на въздух и ниската гравитация, гледката караше Зоу да се чувства така, сякаш лети, както бе летяла понякога в мечтите си. Над главите им Уран пламтеше със зелена светлина и придаваше на Миранда странен нефритен вид. Зоу затанцува по ръба, отблъсквайки се от повърхността с пръстите на краката си и реейки се, като се приземяваше грациозно. Сърцето ѝ бе пълно с красотата на странния свят. В атмосферата на Уран проблясваха диамантените искри на „газовите фенери“. Точици светлина през хартиения абажур на гигантски фенер. За дълбочината на бездната можеше само да се гадае. Всичко пламтеше със своя вътрешна зеленина. От всичко извираше *viriditas*. Въпреки това обаче всичко бе тихо и неподвижно, обречено на вечен покой, с изключение на тях — натрапниците, наблюдателите. Зоу продължаваше да танцува.

Ан се разхождаше наоколо. Явно се чувстваше съвсем удобно. Движеше се с несъзнателната грация на човек, прекарал доста време в разходки по скали. Каменен балет. В дебелината си ръкавица държеше дълъг ъгловат чук. Джобовеите по бедрата ѝ бяха пълни с образци. Не обръщаше никакво внимание на Зоу или на групата охранители. Сякаш бе артист, който изпълняваше ролята на Ан Клейборн. Зоу се засмя — ето как човек се превръщаше в клише!

— Тази твоя натрапчива привързаност към скалите е толкова патетична — обърна се тя към Ан по частния им канал. — Да бъдеш толкова стара и толкова дребна. Да се ограничаваш в един свят, изграден от инертна материя, свят, който никога няма да те изненада с нещо ново и никога няма да направи каквото и да е. Така че да не може да те нарани. Ареологията като вид малодушие. Тъжно, наистина.

Чу по интеркома как Ан със свистене си поема въздух между зъбите. В звука долови отвращение. Зоу се засмя.

— Ти си едно безочливо момиченце — каза Ан.

— Да, такава съм.

— Освен това си и глупава.

— Такава вече не съм! — Зоу се изненада от собствената си страстност. След това видя лицето на Ан зад прозорчето на шлема ѝ. То беше изкривено от гняв. Гласът ѝ съскаше по интеркома на тежки и остри пресекулки.

— Не ми разваляй разходката — отсече Ан.

— Писна ми никой да не ме забелязва.

— Е, кой се страхува сега в такъв случай?

— Страх ме е от скуката.

Поредното отвратено изсъскване.

— Доста зле са те възпитали.

— Чия е грешката според теб?

— О, твоя, изцяло твоя. Само че ние сме тези, които трябва да изстрадат резултата.

— Страдай си. Но не забравяй, че аз те доведох тук.

— Сакс ме доведе тук, да бъде благословено малкото му сърце.

— За теб всички са малки.

— Сравнени с това... — По движението на шлема ѝ Зоу се досети, че има предвид пукнатината.

— Безгласна неподвижност, сред която си в безопасност.

— Това са останките от сблъсък, който е много подобен на другите сблъсъци на планетоиди в първите години на Слънчевата система. Марс също е станал обект на няколко, както и Земята. Това е моделът, по който се е появил животът. Нещо като прозорец към онова време, разбираш ли?

— Разбирам, но не ми пука.

— Не смятам, че има някакъв смисъл.

— В смисъла, който имаш предвид, нищо няма смисъл. Във всичко наоколо няма никакъв смисъл. Просто резултат от Големия взрив.

— О, я стига! — извика Ан. — Нихилизмът ти е направо смехотворен.

— Я виж ти кой ми го казва! Та ти самата си нихилист! Никакъв смисъл или стойност за живота — това е нихилизъм за слабите, за робите, ако можеш да си представиш подобно нещо.

— Смелото ми малко нихилистче.

— Аха. Изправям се лице в лице с него и се наслаждавам на това, на което мога.

— И кое е то?

— Удоволствието. Сетивата и онова, което възприемаме с тях. Аз съм сенсуалист. За това според мен се изисква определена смелост. Да посрещнеш болката, да рискуваш живота си, само и само за да накараш сетивата ти да реват от удоволствие...

— Мислиш, че знаеш какво е болка?

Зоу си припомни едно приземяване в Наблюдателницата и невероятната болка в натрошените си крака и ребра.

— Да, знам.

Радиомълчание. Пращането на магнитното поле на Уран. Може би Ан искаше да ѝ покаже какво е болка, което, като се имаше предвид нейната въздесъщност, не беше кой знае каква щедрост. Това накара Зоу да побеснее.

— Смяташ ли, че за да станеш човек, трябва да изминат векове? Че никой не е достатъчно човечен, докато не одъртее? Кийтс е умрял на 25-годишна възраст. Чела ли си „Хиперион“? Мислиш ли, че тази дупка в скалата е толкова свършена и важна като всеки ред от „Хиперион“? Наистина вие, исеите, сте направо ужасни. И ти на първо място. Да ме съди не някой друг, а ти — ти, която не си се променила ни най-малко от мига, в който кракът ти е стъпил на Марс...

— Добро постижение, какво ще кажеш?

— Добър начин да се правиш на мъртъв. Ан Клейборн — най-великият мъртвец, който някога е живял на света.

— И едно безочливо момиченце. Но погледни структурата на тази скала, извита като виенска кифла.

— Заеби скалите.

— Ще оставя сенсуалистите да се заемат с това. Не, погледни. Тази скала е стояла непроменена 3,5 милиарда години. А когато се е променила... Господи, каква промяна е било!

Зоу се вгледа в нефритеносинята скала под краката им. Приличаше на стъкло, но иначе напълно невзрачна.

— Ти си луда — заяви тя.

— Да. Само че лудостта ми харесва.

По време на обратния полет към Оберон всички мълчаха, докато някой от екипажа на совалката не се обърна и не спомена пред Ан, че Хироко и няколко от нейните последователи са били забелязани наскоро в системата на Уран и по-точно на Пък.

— Как не — въздъхна Ан.

— А ти откъде си толкова сигурна? — попита Зоу. — Може пък да е решила да се махне както от Марс, така и от Земята. Не я обвинявам за подобно решение.

— Това не е видът място, където тя би останала.

— Може би не го знае. Може да не е чула, че това е частната ти каменна градина.

Ан само я отпъди с ръка.

Назад към Марс, червената планета, най-прекрасният свят в цялата слънчева система. Единственият истински свят.

Совалката ускори ход, направи завой, плава няколко дена и намали. След две седмици вече бяха на Кларк, след това в една от кабинките на елеватора — надолу, надолу, надолу... Толкова бавно бе това последно спускане! Зоу погледна към Екус, след това на североизток между червения Тарсис и синьото Северно море. Толкова й беше приятно да види всичко това. Тя глътна няколко таблетки пандорфин, докато елеваторът се приближаваше към Шефилд, и когато най-накрая слезе от него и тръгна по улиците към гигантската жп станция на ръба, вече бе потънала в ареофанията и обичаше всяко лице, което срещнеше по пътя си, всичките си високи братя и сестри с невъобразимата им красота и феноменалната им грациозност, обичаше дори и земяните, които й се мотаеха под краката. Следващият влак за Екус щеше да тръгне след няколко часа, затова Зоу се заразхожда неуморно из парка, гледайки постоянно към грандиозния калдер на

Павонис Монс, зрелищен както нищо на Миранда, въпреки че беше дълбок точно колкото и Пукнатината Просперо: безкрайно количество хоризонтални ленти във всички нюанси на червеното — жълтеникавокафяво, алено, ръждивочервено, умбра, кестен, бакърено, керемиденочервено, сиена, бича кръв, яркочервено, цинобър, всички под мрачното и осеяно със звезди следобедно небе. Нейният свят. Въпреки че Шефилд беше под купол и завинаги щеше да си остане така. Искаше ѝ се отново да излезе навън във вятъра.

Затова тя се върна на станцията и взе влака за Екус. Пристигна почти в полунощ. Регистрира се в общежитието на кооперацията и се разходи към Адлер, чувствайки как последният от залповете на пандорфина минава през нея като перо върху шапката на нейното щастие. Цялата банда беше там, сякаш не бе минал и един ден. Те я поздравиха, прегърнаха я по няколко пъти, разцелуваха я, дадоха ѝ питие и я заразпитваха за пътуването ѝ, разказаха ѝ за последните условия на вятъра и я приласкаха в стола ѝ, докато бързо не стана един след полунощ. Всички облякоха летателните си костюми и се гмурнаха сред мрака на небето и неповторимия порив на възходящите ветрове, периодични като дишане или секс. Черната маса на насипа при Екус се издигаше на изток като границата на някакъв континент. Подножието на Екус Касма бе далеч-далеч под тях. Това бе пейзажът на сърцето ѝ с бледите низини и високите плата, между които се извисяваше главозамайващият връх, а над него сияеше небето, окъпано в пурпурни тонове — лавандулово и бледомораво на изток, индигово на запад. Целият свод блестеше и променяше цветовете си всяка секунда. Полека-лека се показваха и звездите. Няколко особено силни порива я подхванаха и я издигнаха високо над Наблюдателницата, така че можеше да се приближи до склона и да „яхне“ едно мощно западно възходящо течение. Зоу премина на няколко сантиметра над Наблюдателницата и след това се заиздига, без да прави никакви движения, но въпреки това подмятана насам-натам от повеите на вятъра, докато накрая не излезе внезапно от сянката на склона и не се озова под грубите жълти лъчи на новия ден. Докато се гмуркаше в облаците, си мислеше: „Майната ти, Ан Клейборн, вървете по дяволите и ти, и всички останали като теб, които може вечно да раздавате морални императиви, исейска етика, ценности, цели, отговорности, добродетели, порицания и разсъждения за Великите

предназначения на живота... Можете да продължавате до безкрай с тези думи и с цялото им лицемерие и страх, и независимо от това никога няма да усетите нещо подобно, когато грациозността на тялото, съзнанието и света се сливат в едно в съвършена хармония. Можете да ръсите бомбастичните си калвинистки декларации, докато посинеете. Както трябвало да правят хората по време на късите си животи (сякаш има начин човек да бъде сигурен в това!). Като че ли в края на краищата и вие не се оказахте една сбирщина от безмилостни копелета. Но докато не полетите, следвайки чистата грациозност на тялото, не знаете нищо. Нямаме право да говорите. Вие сте роби на идеите и на йерархиите си, затова не можете да видите, че от тази цел по-висша няма, че именно това е главната полза от съществуването и от самия космос — свободната игра във въздуха.“

В северното полукукло в момента бе пролет и духаха мощни пасати, които се сблъскаха със западните ветрове и смекчаваха силата на възходящите течения около Екус. Джаки бе на Гранд Канал, отвлечена от междупланетните си маневри заради еднообразието на местната политика. Тя очевидно бе напрегната и раздражителна задето трябваше да се занимава с подобни глупости и определено не искаше Зоу да ѝ се мотае наоколо. Затова Зоу поработи известно време в мините на Моро и след това се присъедини към една група свои приятели на брега на Северно море, на юг от Буунс Нек в близост до Блохс Хофнунг, където рифовете бяха на около километър от морската пяна. Следобедните бризове се разбиваха в тези скали и похващаха една малка група летци, които се рееха сред вълните и шарките постоянно бягаща във всички посоки пяна със снежнобял цвят сред тъмното море.

Тази групичка се водеше от една жена, която Зоу никога не бе срещала преди, на име Мелка. Тя бе най-добрият летец, който Зоу някога бе виждала. Когато се издигнеше във въздуха сред тях и ги поведеше, приличаше на ангел или на ястреб, мятан се сред гълъби. Зоу продължи да работи с местния си партньор от кооперацията денем и щом приключеше със задълженията си, излизаше навън и летеше. Сърцето ѝ изпитваше наслаждение от най-различни неща. Веднъж дори се обади на Ан Клейборн, за да ѝ разкаже за летенето и за това

какво означава наистина то. Само че старата вече бе успяла да забрави за нея и не демонстрира никакъв интерес, дори когато Зоу успя най-накрая да ѝ обясни кога и как са се срещали.

След този разговор тя изпитваше някаква неясна вътрешна болка, докато летеше. Миналото бе мъртво, нямаше съмнение, но това, че хората се превръщаха в такива призраци...

За подобни чувства нямаше друго лекарство, освен усещането за слънце и солен въздух и гледката на вечно променящата се морска пяна, издигаща се ѝ пропадаща около рифовете. Пред себе си Зоу видя Мелка, която се гмуркаше. Тя се впусна в преследване, внезапно засегната от този красив дух. Мелка я видя и полетя в противоположната посока. Изведнъж тя закачи с крилото си върха на най-високата скала от рифовете и падна във водата като застреляна птица. Зоу остана потресена при вида на случилото се, прибра крилете си и започна да се спуска, докато най-накрая не взе да пада отвесно надолу. Успя да улови момичето като по чудо. Едното ѝ крило изплющя точно над сините вълни. Тя разбра, че ще им се наложи да плуват.

---

[1] Границата между осветената и неосветената от Слънцето страни. — Б.пр. ↑

[2] Молла (араб.) — мохамедански съдия в голям град — Б.пр. ↑

[3] Връхна точка — Б.пр. ↑

[4] Богиня на отмъщението в древногръцката митология — Б.пр.

↑

[5] Точката, където притеглянето на планетата и външната гравитация се уравниват — Б.пр. ↑

ЧАСТ ДЕСЕТА

ВСИЧКО СТАВА ТОЛКОВА БЪРЗО

Вървяха надолу по ниските скали над Фиорентина. Беше нощ, въздухът бе хладен и неподвижен, звездите сияеха скупчени над главите им. Вървяха рамо до рамо по пътеката и гледаха към плажовете отдолу.

Тревожа се. Много се тревожа. Всъщност направо съм в паника.

Защо?

Заради Мая. Заради мозъчните ѝ проблеми. Емоционалните ѝ проблеми. Постепенно се влошават все повече.

Какви са симптомите?

Същите, само че е по-зле. Не може да заспи нощно време. Понякога ненавижда външния си вид. Все още продължава маниакално-депресивният ѝ цикъл, само че някак си се... променя. Не знам как да го характеризирам. Сякаш невинаги може да си припомни в коя част на цикъла се намира. Олюлява се насам-натам из него. Освен това забравя доста неща.

Всички забравяме.

Знам. Само че Мая забравя неща, които според мен са изцяло в характера ѝ. На нея, както изглежда, въобще не и пука. Това е най-лошото от всичко: че въобще не я е грижа.

Не бих могъл да си представя подобно нещо.

Аз също. Може би се дължи на депресивната част от цикъла ѝ, която сега доминира. Само че понякога тя губи всякакви чувства.

Това, което наричаш жаме-ву?

Не съвсем. И тя е претърпявала злополуки, както знаеш. Нещо като симптоми след преживян удар. Знам, знам... казах ти, изпаднал съм в ужас. Само че не знам какво представлява това. Тя има случаи на жаме-ву, които са сходни със симптомите след удар. Има и случаи на прескуе-ву, когато се чувства на ръба да разбули скритото... а

това никога не става. Случва се често с хора, които имат пре-епилептична аура.

И аз имам подобни чувства.

Да, предполагам, че всички ги имаме. Понякога ти изглежда, че всичко ще се изясни и след това пак тръгва постарому. Да. Но при Мая тези чувства са невероятно много по-силни, както впрочем и всичко останало.

Все пак е по-добре от загуба на чувствата.

О, да, съгласен съм. Прескуе-ву не са чак толкова опасни. От всичко най-лоши са дежа-ву, а при нея те понякога траят по цели седмици. Това направо я съсипва. Лишават света ѝ от нещо, без което тя не може да живее.

Случайност. Свободна воля.

Може би. Само че ефектът от всички тези симптоми е, че изпада в дълбока апатия. Почти кататония. Опитва се да избегне ненормалните състояния, като ограничава чувствата си. Или като не чувства почти нищо.

Казват, че една от присъщите за исеите болести е изпадането в апатия.

Да, четох нещо подобно. Загуба на функцията на чувствата, аномия, апатия. Лекуват ги по същия начин, както шизофренията или кататонията — дават им серотонин-допамин комплекс, мозъчни стимуланти... доста обширен коктейл, както вероятно си представяш. Мозъчна химия... Лекувал съм я с всичко, за което съм се сещал, водил съм дневник, провеждал съм тестове, понякога с нейно съгласие, понякога дори без тя да узнае с какво се занимавам. Правя каквото мога, кълна се.

Не се и съмнявам.

Само че нищо не действа. Тя губи всичко. О, Сакс...

Мишел спря и сложи ръка на рамото на приятеля си.

Ако си отиде, няма да мога да го понеса. Винаги е била такъв весел дух. Въздушен. Ние сме въздух и вода, земя и огън. Мая винаги е летяла в небесата. Такъв въздушен дух, летящ на крилата на собствените си чайки високо над нас. Не мога да издържам повече и да я гледам как пропада!

Те спряха и се загледаха в обсипаната със звезди вода. Над главите им се извиваше огромният звезден купол. В тишината

въздухът дишаше около тях, а морето кротко си мърмореше нещо отдолу. Светът бе голямо пространство, диво и свободно, мрачно и мистериозно.

След известно време двамата се обърнаха и закрачиха назад към пътеката.

Веднъж се бях качил на влака от Да Винчи към Шефилд. По пистата имаше някакъв проблем и спряхме за малко в Андърхил. Слязох и се поразходих из стария парк. Тогава започнах малко по малко да си спомням. Просто се оглеждах наоколо, без наистина да се мъча да си припомням каквото и да било. Но всичко си дойде по местата.

Обичаен феномен.

Да, и аз така разбрах. Само че се чудя дали ако Мая не направи нещо от този род, това няма да ѝ помогне? Не е задължително да бъде само Андърхил, а може би по всички места, където е била щастлива. Където и двамата сте били щастливи. Сега живеете в Сабиши, но защо не опитате да се преселите някъде другаде, например в Одеса?

Тя не иска.

Може да греши. Защо не се опитате да поживеете в Одеса и от време на време да посещавате Шефилд, Кайро, може би дори Никозия. Или градовете около южния полюс, например Дорса Бревиа. Гмуркане в Бъроуз. Пътуване с влак из басейна Хелас. Всяко едно подобно завръщане може да ѝ помогне да събере различните части от себе си в едно. Да види отново къде започна всичко. Къде се формираха характерите ни, за добро или зло, в зората на новия свят. Може пък точно това да ѝ е необходимо, без значение дали го осъзнава или не.

Хмммм.

Ръка за ръка, те стигнаха до кратера, като следваха почти невидимата пътека сред обраслата с черни напрати местност.

Бъди благословен, Сакс. Бъди благословен.

Водата на Изидис Бей бе с цвета на венчелистчетата на повет и проблясваше с хиляди искрици под слънчевата светлина. Вълните идваха от север, затова и моторната лодка постоянно се отклоняваше,

докато държаха курс на северозапад към Дю Мартерей Харбър. Ясен пролетен ден, М-година 79, 2181 година от Христа.

Мая седеше на горната палуба на лодката и с наслаждение се опиваше от морския въздух и струящата наоколо синя слънчева светлина. Да бъдеш сред водата, далеч от цялата неразбория на брега, бе истинско щастие. Можеше да се носи ден след ден с кораба по вълните, приплъзвайки се по тях в пътешествие с влакче в лунапарк за душата.

Само че не за това бяха тръгнали. Лодката започна да се поклаща на дрейф върху вълните. Бяха хвърлили котва точно над Бъроуз.

Мая слезе в каютата си и нахлузи гъвкавия оранжев водолазен костюм. Беше се научила да се гмурка специално за този случай и сега всичко бе ново за нея, с изключение на усещането да бъдеш под водата, което бе близо до безтегловността в космоса. Затова щом като прекрачи борда на лодката и влезе във водата, усещането бе познато — бавно потъване, теглена от колана с тежестите, съзнаваща, че водата около нея е студена, но без да я чувства в истинския смисъл на думата. Дишаше под водата; странно нещо, но вършеше работа. Надолу в мрака. Тя заплува към дъното, далеч от ярката точка, която представляваше слънцето над главата ѝ.

Понесе се из парка до канала, над колоните и след това понататък на запад. Отляво различи силуета на платото Хънт, където някога бяха живели нелегално с Мишел, над едно танцово студио. Ето онова там пък беше черен склон на булевард „Големия насип“. Отпред се простираше Принсес Парк, където някога се бе изкачила на сцената и бе говорила пред огромна тълпа по времето на Втората марсианска революция. Народът се бе събрал точно на мястото, където се намираще Мая сега. Ето там — точно там бяха говорили Ниргал и после тя. Сега всичко това представляваше мрачното дъно на залива.

Да, нямаше съмнение, че Мишел се бе оказал прав — гмуркането беше прекрасен образец на непрогледните процеси в човешката памет и вероятно можеше да ѝ помогне да си спомни...

Тя застана на едно място и миналото веднага се върна. Сети се за Джон, плаващ гол срещу мрачното космическо пространство и кристалните звезди. А, не, тези чувства бяха прекалено силни. Човек

можеше да преживее само по едно завръщане в миналото; този наводнен град; само че Мая се бе любила с Джон точно тук, в едно общежитие през първите години — с Джон, с Франк, с онзи инженер, за чието име се сещаше много рядко, и с още доста хора, чиито имена бе забравила. Май трябваше да направи нещо по въпроса. Да ги хербаризира всички в сърцето си — скъпоценни мигове от миналото, които до смъртта ѝ да останат с нея. Нагоре, нагоре, нагоре... Ушите ѝ пукаха, виеше ѝ се свят, вероятно заради азотната наркоза или екстаза от дълбочината. Или заради екстаза от начина, по който живееха хората, от духовната им дълбочина и от това, което ги крепеше през годините. Мишел се издигаше нагоре, следвайки я. Тя спря, изчака го, сграбчи го и го прегърна здраво, ах, колко обичаше тази солидност на хората в нейните ръце, доказателство за реалността! Мая го прегръщаше и си мислеше: „Благодаря ти, Мишел, магьоснико на моята душа, благодаря ти, Марс, за онова, което продължава да издържа вътре в нас“. След това отново нагоре към безгрижното слънце, към вятъра; когато се изкачи, смъкна костюма си с премръзнали и тромави движения, захвърли го настрани и набързо навлече дрехите си, съскайки през зъби от студ. Лицето на Мишел бе образец на щастието, приличаше на дъвен бог с тази радостна маска, старият Дионисий, който се смееше с глас заради успеха на плана му и заради вида на старата му приятелка.

— Какво видя?

— Кафенето, парка, канала... А ти?

— Платото Хънт, танцовото студио, булевард „Тот“, Тейбъл Маунтин...

Само че повече не ѝ се говореше. Тя погледна към Мишел, увери го безмълвно, че всичко е наред и че идеята му да я прати долу се бе оказала блестяща. После се върнаха в Дю Мартерей Харбър и отидоха да вечерят в един ресторант на ръба на кратера. Мая седна до Мишел и през цялото време държа ръката си върху бедрото или рамото му.

Хората отсреща разказваха на Мишел за някакъв нов институт, който да се занимава с Първата стотица и останалите ранни колонисти — нещо като музей, хранилище на предания, комитет, който да предпазва старите сгради от разрушение и така нататък. Освен това се

говореше и за програма, която да осигурява помощ на най-старите първи заселници. Напълно естествено тези разговорливи младежи се интересуваха от евентуална помощ, която можеше да им окаже Мишел, като в частност го молеха да открие и да състави списък на оцелелите от Първата стотица, които според тях бяха 23-а. Мишел се заинтересува и обеща да помогне.

Мая не би могла да си представи по-отвратителна идея. Да се гмурне в останките от миналото като в купчина ароматни соли — противни и отблъскващи, но освежаващи — да. Това бе приемливо и дори полезно. Но да се съсредоточиш върху миналото и да останеш на едно място... направо отвратително. С удоволствие би убила разгорещените младежи. Междувременно Мишел вече се съгласяваше да интервюира останалите живи от Първата стотица, като по този начин даде начална скорост на проекта. Мая стана, отиде до парапета и се облегна на него. Под нея върху мрачната вода проблясващите плюмажи от пяна продължаваха да стърчат върху всяка вълна.

Една млада жена се приближи до Мая и се облегна на парапета.

— Казвам се Вендана — представи се тя, вперила поглед във вълните. — Аз съм местният политически агент на зелените за тази година.

„Зелен“ беше архаичен политически термин, понеже Марс в по-голямата си част вече беше зелен... както и син.

— Какво желаете?

— Джаци Буун и кандидатите на „Свободен Марс“ от този район в момента обикалят околностите и водят предизборна кампания за предстоящите избори. Ако Джаци запази лидерското си място в партията и отново влезе в изпълнителния съвет, тя ще продължи да осъществява плановете на „Свободен Марс“ за забрана на всякаква емиграция от Земята. Това е нейната идея и Джаци прави всичко възможно, за да я осъществи. Според нея земните емигранти могат да бъдат разхвърляни из цялата Слънчева система. Това не е истина, но затова пък се приема доста добре в определени среди. Естествено земяните не са очаровани от перспективата. Ако „Свободен Марс“ спечели мнозинство, благодарение на изолационистката си програма, според нас Земята ще реагира доста остро. И без това едва се справят с

проблемите си. На тях им трябва и малкото, което можем да им предложим. Те ще кажат, че това е нарушаване на споразумението, което вие подписахте. Дори могат да ни обявят война.

Мая кимна. От години чувстваше усиливащото се напрежение между Земята и Марс, каквото и да приказваше Мишел. Отдавна знаеше, че предстои подобно нещо. Вече го бе виждала.

— Джаки се ползва с подкрепата на доста групи, а и „Свободен Марс“ още от години има страхотно мнозинство в глобалното правителство. През цялото време обработвах екологичните съдилища. ВЕС ще подкрепи всяка забрана на емиграцията, която Джаки предложи. Искаме да запазим провеждането на политика съгласно подписаното споразумение или дори малко увеличаване на квотите, за да предложим колкото се може повече помощ на Земята. Само че ще ни е доста трудно да спрем Джаки. Затова помислих, че мога да поговоря с вас.

Мая бе доста изненадана.

— За това как Джаки може да бъде спряна ли?

— Да. Или, по-общо казано, да ви помоля да ни помогнете. Според мен това ще я изкара от релсите. Мислех си, че може да се заинтересувате.

Жената извърна глава и погледна Мая със знаеща усмивка.

— Разкажете ми още нещо по въпроса — помоли тя и тръгна да се отдалечава, където другите нямаше да могат да ги подслушват. Високата девойка я последва.

Мишел винаги бе искал да предприеме пътуване по Гранд Канал, а и наскоро бе обсъждал с Мая възможността да се преместят от Сабиши в Одеса като начин за борба с мозъчните ѝ затъмнения. Можеха да се заселят в същия апартамент в комплекса на „Праксис“, където бяха живели преди началото на втората революция. Това беше единственото място, което Мая приемаше за свой дом. Тя дори отказваше да посети Андърхил. Мишел чувстваше, че връщането в своето рода дом би могло да ѝ бъде от голяма полза. Така че — Одеса! Мая нямаше нищо против; беше ѝ все едно. А и желанието на Мишел за разходка по Гранд Канал изглеждаше добро.

Сега Вендана ѝ разказа, че кампанията на Джаки вървяла от север на юг по Гранд Канал с някакъв голям кораб, който същевременно служел и като щаб-квартира на кампанията. В момента били тук, в северния край на канала, в близост до Нероус^[1].

Затова Мая се върна на терасата при Мишел и когато историците най-накрая го оставиха на мира, му предложи:

— Хайде да се разходим до Одеса по Гранд Канал, както искаше.

Мишел бе невероятно доволен. Като видя Мая да се чувства толкова по-добре от преживяното и при възможността да види Гранд Канал (който по мнението на Мая приличаше на гигантски майтап), той се засмя щастливо. Тя обичаше да го вижда такъв. Според него Мая се нуждаеше от доста помощ в последно време, само че тя прекрасно знаеше, че именно Мишел бе този, който се бореше.

Затова след няколко дни те се качиха на кораба на Джаки и се включиха в предизборната обиколка по Гранд Канал.

На широкия док имаше едно кафене на открито, от което се разнасяше протяжния звук на циганска цигулка. Мая се приближаваше към него и в последната минута видя Джаки и един младеж, седнали с почти допрени чела. Тя естествено не желаше да нарушава подобна многообещаваща идилия, но рязкото ѝ спиране привлече вниманието на Джаки. Мая се обърна, за да си тръгне, но видя, че Джаки става и се приближава към нея.

— Този канал е направо прекрасен, не мислиш ли? — заговори я тя.

— Капан за туристи — отвърна Мая. — Но красив капан. И доста добре се справя с ролята си да държи туристите скупчени на едно място.

— Стига де! — засмя се Джаки и улови младежа за ръката. — Къде отиде твоята романтичност?

— Каква романтичност? — „учуди“ се Мая, доволна от тази публична проява на афект. Старата Джаки не би си позволила подобно нещо. Естествено, за нея бе доста голям шок фактът, че вече не е млада; от страна на Мая би било глупаво да не помисли за това, но чувството ѝ за време бе такъв миш-маш, че дори собственото ѝ лице в

огледалото за нея бе постоянен шок. Всяка сутрин се събуждаше с чувството, че се намира в различно столетие.

— Всички са романтични — каза Джаки. Явно годините не я бяха направили по-умна. Още едно хронологично несъответствие. Вероятно честото подлагане на геронтологична терапия бе размътило мозъка ѝ. Странно как след толкова много терапии по лицето ѝ се забелязваха белези на остаряване. След като вече нямаше грешки при деленето на клетките, откъде идваше то тогава? По лицето на Джаки нямаше бръчки, така че човек би могъл да го сбърка с лице на 25-годишна жена. Тя повече от всякога приличаше на дядо си с онова негово доверчиво изражение, блестящо като неоновата реклама на кафенето над главите им. Но независимо от всичко годинките ѝ личаха — може би по очите ѝ.

Към тях се приближи една от многото ѝ асистентки, задъхана и разплакана. Тя дръпна ръката на Джаки и извика:

— О, Джаки, толкова съжалявам, толкова съжалявам, тя умря, умря... — Цялото ѝ тяло трепереше.

— Кой? — кресна Джаки отсечено. Гласът ѝ прозвуча като плесница.

Младата жена (която също бе доста възрастна) каза нещастно:

— Зоу.

— Зоу?

— Нещастен случай. Падна в океана, докато летеше.

„Ето това ще я позабави“, помисли си Мая.

— Разбирам — отвърна Джаки.

— Но летателните костюми... — възрази младежът. И той остаряваше. — Те не...

— Не знам нищо за това.

— Няма значение — прекъсна ги и двамата Джаки. По-късно Мая чу разказа на очевидец и образът завинаги се запечата в съзнанието ѝ — двете жени, които се борят да останат на повърхността като мокри водни кончета, докато една от гигантските вълни на Северно море не ги подхваща и ги праща с всичка сила в основата на пристана. След това — две тела, носещи се в пяната...

Джаки бе отвлечена и притихнала. Явно обмисляше нещата и бе далеч отгук. Мая бе чувала, че двете със Зоу не са били чак толкова близки. Някои дори разправяха, че двете се мразели взаимно. Но все

пак тя ѝ беше дъщеря... Неестествено е да предполагаш, че ще надживееш децата си — това дори бездетната Мая усещаше инстинктивно. Само че сега хората бяха пренебрегнали всички природни закони и биологията за тях вече не означаваше нищо. Ако Ан бе загубила Питър на пропадащия кабел, ако Надя и Арт някога загубеха Ники... дори и толкова глупав човек като Джаки би трябвало да почувства нещо.

И тя явно чувстваше нещо. Беше се замислила, опитвайки се да намери някакъв изход. Само че едва ли щеше да успее и вече щеше да е по-различна. Да, остаряваше... и нищо не можеше да се направи.

— О, Джаки... — промълви Мая и протегна ръка към нея. Джаки се отдръпна и Мая прибра ръката си. — Съжалявам.

Само че хората се нуждаеха най-силно от помощ, когато изолацията им е най-силна. Мая бе научила това от изчезването на Хироко, докато се опитваше да успокоява Мишел. Нищо не можеше да се направи.

Тя въздъхна. Това бе началото на дългата поредица от смърти.

Но тогава Мая още не го знаеше. За момента това бе само краят на пътуването им по канала. Двамата с Мишел продължиха сами към Одеса.

Когато пристигнаха, тръгнаха по крайбрежния булевард ръка за ръка, оглеждайки магазинчетата и кафенетата от срещнатата страна на улицата. Всички имена като че ли бяха нови, нямаше нито едно познато, но въпреки това им изглеждаше както преди. Градът се издигаше тераса след тераса, точно както го помнеха от едно време.

— Това е „Одеон“, ето това — „Синтър“...

— Ето тук работех за „Дийп Уотърс“. Чудя се какво ли правят сега?

— Едва ли остават без работа, като се има предвид, че трябва да поддържат нивото на морето. Пък и те почти винаги имат някакво занимание.

— Така си е.

Стигнаха до старата сграда на „Праксис“, чиито стени бяха почти изцяло покрити с бръшлян. Бялата хоросанова замазка бе избледняла от слънцето. Сините някога капаци на прозорците бяха помръкнали.

Мишел отбеляза, че малко работа и щяло да стане като ново, но на Мая ѝ харесваше и така: старо. На третия етаж забелязаха прозореца и балкона на старата им кухничка, както и тези на Спенсър, точно до техните. Предполагаше се, че Спенсър е вътре.

Влязоха през огромната порта и поздравиха новия портиер. Естествено, че Спенсър бе вътре... или поне нещо от този род. Беше умрял днес следобед.

През следващите няколко дни в Одеса пристигнаха невероятно много хора специално за погребението на Спенсър. Сакс, Надя, Михаил, Зейк и Назик, Койота, Мери, Урсула, Марина и Влад, Юрген и Сибила, Стив и Марион, Джордж, Едуард, Саманта... Сякаш това бе събиране на оцелелите от Първата стотица и приятелите им — исеи. Мая се взря във всичките тези познати и поостарели лица и тъжно си помисли, че отсега нататък вече ще се срещат по подобни поводи доста пъти. Щяха да идват от всички краища на света и всеки път щяха да са с един по-малко, като в някаква фатална игра на „музикален стол“^[2], докато някой ден един от тях не получише обаждане по видеовръзката, което да го известява, че е последният оцелял. Ужасяваща съдба. Само че Мая не очакваше да ѝ се наложи да понася подобни мъчения. Със сигурност тя щеше да умре съвсем скоро. Бързият срив щеше да я погълне или щеше да ѝ се случи нещо друго. Е, в края на краищата винаги можеше да скочи под някой тролей, ако ѝ се наложеше... Беше готова на всичко, само и само да не понася подобна съдба. Хвърлянето под тролея щеше да е едновременно толкова малодушна и толкова храбра постъпка. Надяваше се, че едва ли ще се стигне чак дотам. Ах, майната му; смъртта явно си струваше. Пък и може би да си последен оцелял от Първата стотица нямаше да е чак толкова лоша участ. Нови приятели, нов живот — не беше ли точно това нещото, което тя търсеше от толкова време? Не бяха ли всичките тези лица само спънка пред нея?

В следващите дни хората започнаха да се разотиват. Мая скиташе из Одеса, обикаляше магазините за обзавеждане втора ръка и понякога сядаше на някоя пейка на крайбрежния булевард и наблюдаваше танца на слънцето над водата. Да бъде отново в Одеса беше чудесно, само че погребалният мраз от смъртта на Спенсър проникваше в нея много по-

дълбоко, отколкото бе очаквала. Той сякаш помрачаваше дори неповторимата красота на този най-прекрасен от всички градове. Напомняше ѝ, че когато се бяха върнали тук и се бяха заселили в същата стара сграда, всъщност се бяха опитали да направят невъзможното — да се върнат назад във времето и да зачеркнат отминалите години. Безнадеждна работа — времето течеше неумолимо и всичко, което правеха сега, беше за последно. Навиците бяха измамна работа, лъжи, които ги заблуждаваха, че има вечни неща, докато всъщност нищо не беше вечно. Сега например това беше последният път, когато тя седеше на тази пейка. Ако утре дойдеше тук по същото време и седнеше на същата пейка, това отново щеше да бъде последен път и нищо не беше сигурно, нищо не беше вечно... Последен път след последен път, и така нататък, и така нататък, винаги един финален миг след друг. Направо не се побираше в съзнанието ѝ. Думите не можеха да го изразят, идеите не можеха да го оформят. Но въпреки това можеше да го почувства като някаква вълна, носеща се постоянно напред, или като непрестанен вятър в съзнанието ѝ, помитащ всичко с такава сила, че ѝ беше трудно дори да се замисля за каквото и да било. Когато си легаше нощем, си мислеше: „Това е за последно“ и прегръщаше Мишел здраво, здраво, толкова здраво, сякаш ако го сграбчеше достатъчно здраво, можеше да спре течението на времето. Дори Мишел, дори малкият свят за двама, който бяха изградили...

— О, Мишел! — възкликна веднъж тя, изплашена до смърт. — Всичко става толкова бързо!

Той кимна с присвити устни. Вече не се опитваше да я подлага на своята терапия, дори не се мъчеше да я накара да гледа по-оптимистично на живота. Вече се отнасяше с нея като с равна и приемаше настроенията ѝ като някаква част от истината, която бе само нейна грижа. Понякога чак ѝ липсваше успокоението му.

Саманта умря. След нея и Борис. Е, всъщност между двете смърти имаше разстояние от около 2–3 години, но въпреки всичко, след като дълги десетилетия наред никой не бе умираал, подобен чест модел беше доста обезпокоителен. Затова претупаха погребенията толкова бързо, колкото можеше. Междувременно ситуацията ставаше

все по-мрачна. Земните нации продължаваха да изпращат нелегално емигранти, ООН продължаваше да ги заплашва, Китай и Индонезия неочаквано се бяха хванали гуша за гуша, а червените еко-саботьори продължаваха да взривяват всичко, като напоследък подбиха все по-малко и избиваха сума ти народ. Един ден по стълбите се изкачи Мишел. Цялото му тяло излъчваше скръб.

— Йели е умрял.

— Какво... не. Не!

— Някаква сърдечна аритмия.

— Господи!

Мая не бе виждала Йели от десетилетия насам, но въпреки това, да загубиш още един от Първата стотица... да загубиш възможността да видиш отново срамежливата усмивка на Йели... не. Не чу какво каза Мишел след това — не толкова от мъка, колкото от объркване. Или мъка за себе си.

— Това започва да се случва все по-често, нали? — каза тя накрая, когато видя, че Мишел е вперил поглед в нея.

Той въздъхна.

— Вероятно.

Отново оцелелите членове на Първата стотица се събраха в Одеса за траурната церемония, организирана от Мишел. Мая научи доста неща за Йели от обажданията им, повечето от които бяха от Надя. Преди доста време той бе напуснал Андърхил и се бе заселил в Ласвиц, където се бе надявал да построи град под купол. Бе станал експерт по хидрологията на акуиферите. През 2061 година той се бе скитал насам-натам с Надя, опитвайки се да поправи това-онова и да не се забърква в неприятности, но в Кайро, където Мая го бе зърнала за кратко, той се бе отделил от останалите и си бе спестил бягството им през Маринерис. За известно време го мислеха за мъртъв, но той бе успял да оцелее, както и повечето от жителите на Кайро, и след бунта се бе преместил в Сабиши и бе продължил работата си над акуиферите, свързвайки се с подземния свят и помагайки им да установят Сабиши като столица на „полусвета“. Известно време бе живял с Мери Дънкан. Когато Сабиши бе затворен от ЮНТО, двамата с нея се бяха преместили в Одеса, където бяха посрещнали празненствата по случай първите 50 М-години. Именно тогава Мая го бе видяла за последно. След това по думите на Мери бяха скъсали. Той

се бе преместил в Сензени На и бе един от лидерите на втората революция. Когато Сензени На се бе присъединила към Никозия, Шефилд и Кайро, обединили се в алианса на източен Тарсис, бе отишъл да помогне в Шефилд, след което се бе върнал в Сензени На и бе станал член на първия независим градски съвет. Постепенно се бе превърнал в един от старейшините на тамошната общност, както всички останали от Първата стотица. Беше се оженил за една нигерийка-нисей, от която имаше момченце. Точно преди да умре, бе работил заедно с Питър по някакъв проект в басейна Аргире за изпомпване на големите акуифери там, без да се поврежда повърхността. Правнучката му, която живееше на Калисто, беше бременна. Само че един ден в Сензени На бяха излезли на пикник, той бе изпаднал в безсъзнание и не бяха успели да го спасят.

Тоест, бяха се превърнали в Първата осемнайсетица. Въпреки че Сакс включваше към бройката още седем, понеже продължаваше да вярва, че Хироко и групата ѝ са живи. Според Мая това бе просто фантазия, представяне на желаното за действителност... само че от друга страна Сакс не беше податлив на подобни настроения, така че може би във всичко това имаше нещо. Така или иначе бяха осемнайсет със сигурност. Най-младата от тях (освен ако Хироко беше жива) беше Мери — на 212 години. Най-възрастната, Ан, беше на 226, Мая — на 221. Какъв абсурд. Но така си беше — 2206 година според земните новинарски емисии...

— Има хора по на 250 години — отбеляза Мишел. — А и терапията може да върши все още добра работа. Сигурно е просто лошо съвпадение.

— Може би.

Всяка смърт сякаш откъсваше по някакво парче от него. Ставаше все по-мрачен и по-мрачен, което Мая намираще за доста дразнещо. Без съмнение в мислите си той бе останал в Прованс — това беше неговата фантазия, изпълняваща желанието, онзи въображаем дом, който продължаваше да се изправя пред необоримия факт, че истинският му дом сега е Марс още от мига, в който се бяха приземили... или от мига, в който се бе присъединил към Хироко... или от мига, в който за пръв път е видял небето като малко момче! Никой не можеше да каже със сигурност кога точно се бе случило това, но така или иначе сега Марс бе неговият дом и това беше очевидно за всички... с изключение на

него. Носталгия, какво да се прави. А Мишел така или иначе обичаше да вярва в осъществимостта на невъзможни проекти. Така че всичко си беше наред. Част от връзката им. Въпреки че понякога ѝ се струваше непоносимо бреме. Особено когато някой от Първата стотица умреше и следователно идваше периодът на замислянето...

Сакс винаги се дразнеше от погребенията или от траурните церемонии. За него смъртта очевидно беше част от Великото необяснимо, размахваща червено знаме пред лицето му. Не можеше да го понесе, понеже това беше научен проблем, който чака разрешението си. Но дори и той бе объркан от различните проявления на бързия срыв, които винаги бяха различни, с изключение на скоростта, с която се развиваха, и може би заради липсата на една-единствена причина. Теориите бяха десетки, това бе грижа от жизненоважно значение, особено за по-възрастните, както всъщност и за по-младите, които също някой ден щяха да остареят. С други думи — за всички. Затова хората съсредоточено изучаваха проблема. Но поне досега никой не бе успял да се доближи до първопричината на бързия срыв (ако въобще причината беше само една), така че смъртите продължаваха.

След траурната церемония за Йели те запазиха известна част от тленните му останки и ги изстреляха в балон от същото място, откъдето бяха пуснати тези на Спенсър. След това се оттеглиха в апартамента на Мая и Мишел. Разгледаха старите албуми и изрезки на Мишел и си поговориха за Андърхил, 2061, Олимпус Монс... с две думи — за миналото. Мая се помъчи да не им обръща внимание и им поднасяше чай и кекс. Накрая останаха само Мишел, Сакс, Надя и Арт. Бдението над мъртвеца бе приключило, следователно можеше да се отпусне. Тя се приближи до Мишел, сложи ръка на рамото му и се загледа в една стара зърнеста черно-бяла снимка, покрита с петна от нещо, което приличаше на кафе и сос за спагети. Леко избледняла снимка на млад мъж, усмихващ се пред фотоапарата с тънка знаеща усмивка.

— Какво интересно лице — отбеляза Мая.

Под ръката ѝ Мишел застина. Надя остана шокирана. Мая разбра, че очевидно е казала нещо неправилно, понеже дори и Сакс изглеждаше някак си объркан, почти разстроен. Тя се взря в младежа на снимката, след това отново и отново. Нищо не ѝ хрумна.

Излезе от апартамента и тръгна по стръмните улици на Одеса, покрай всички белезникави и тюркоазени врати и капаци на прозорци, покрай котките и теракотените саксии и цветя, докато накрая не се озова в горната част на града, откъдето се откриваше прекрасен изглед към индиговата повърхност на морето. Хелас на много километри напред. По бузите ѝ се стичаха сълзи, само че без видима причина — доста смущаващо усещане. И все пак и това се бе случвало преди.

След известно време откри, че се е озовала в западната част на града. Там беше паркът „Параделплац“, където бяха поставяли пиеси. „Кървавият възел“ или май беше „Зимна приказка“ и... да, със сигурност „Зимна приказка“. Само че за тях нямаше връщане обратно към живота...

Е, добре. Ето я и нея. Тя бавно вървеше по дългите стъпаловидни алеи — надолу, надолу, надолу към тяхната сграда, мислейки си за пиеси. Докато слизаше, настроението ѝ полека се оправяше. Пред вратата на къщата им обаче имаше спряна линейка. Мая изстина, сякаш някой бе излял върху нея кофа с ледена вода, обърна се и мина покрай сградата към крайбрежния булевард.

Тя вървя насам-натам по булеварда, но накрая се умори и седна на една пейка. В кафенето срещу нея някакъв мъж свиреше на дрънчащ бандонеон. Плешив мъж с бели мустаци, торбички под очите, кръгли бузи и червен нос. Тъжната му музика направо бе изписана върху лицето му. Слънцето залязваше и морето бе почти тихо. Всяка широка фасета блестеше с вискозния стъклен пламък, който понякога демонстрираха течните повърхности, всички те оранжеви заради оранжевото слънце, което бавно се търкулваше зад планините. На запад. Мая се облегна назад, отпусна се, за да чувства бриза върху кожата си. Над главата ѝ се рееха чайки. Внезапно цветът на морето ѝ се стори познат и тя изведнъж си спомни как бе наблюдавала от борда на „Арес“ онова оранжево кълбо, каквото някога бе представлявал Марс — недокоснатата от човешки ръце планета, символ на всичкото щастие на света. Оттогава насам никога не се бе чувствала пощастлива.

След това я обзе познатото чувство — пре-епилептичната аура на прескуе-ву. Морето блестеше, огромна значимост, която поглъщаше всичко останало и сякаш оказваше невъобразим натиск върху света. С почти осезаемо леко изпукване Мая изведнъж разбра, че във всеки

един аспект на този феномен бе просто самото значение... че значението на всичко бе извън разбирането им, някъде в бъдещето, че то ги натискаше напред... че в определени специални моменти човек чувстваше този приливен миг на натиск като усещане за остро и изпълнено с щастие очакване, сякаш гледаше към Марс от борда на „Арес“, а несъзнаващият нищо мозък бе запълнен не с шлагата на мъртвото минало, а с непредвидимите последици на живота бъдеще. О, да... всичко беше възможно, всичко, всичко, всичко! И докато прескуе-ву бавно се отцеждаше от нея, отново невидяно и въпреки това проумяно по някакъв начин, тя отново се облегна на пейката, пълна и пламтяща. Ето я и нея, в края на краищата, и потенциалът на щастието завинаги щеше да я съпровожда.

---

[1] Narrows — теснините (англ.) — Б.пр. ↑

[2] Игра, в която участниците обикалят под съпровода на музика около подредени в кръг столове, които са с един по-малко от броя на хората. Щом музиката внезапно спре, всички са длъжни да седнат. Този, който остане прав, „изгаря“. — Б.пр. ↑

ЧАСТ ЕДИНАДЕСЕТА

ЕКСПЕРИМЕНТАЛНИ ПРОЦЕДУРИ

Ниргал тръгна за Шефилд в последната минута. От гарата взе метрото до Муфата, без да вижда каквото и да било. Влезе в просторната вътрешност на Муфата и се насочи към терминала за заминаване. Тя беше там.

Когато го видя, беше едновременно зарадвана, че го вижда, и ядосана, че е закъснял. Вече трябваше да тръгва. Нагоре по кабела, след това в совалката и напред към един от наскоро издълбаните астероиди, който бе особено голям и луксозен; после напред с ускорение, еквивалентно на гравитацията на Марс, за няколко месеца, докато накрая не достигнеха няколко процента от скоростта на светлината. Този астероид представляваше огромен космически кораб, който щеше да се насочи към една звезда в близост до Алдебаран. Там една подобна на Марс планета обикаляше около подобна на Слънцето звезда в подобна на земната орбита. Нов свят, нов живот. Джаци бе тръгнала натам.

Ниргал все още не можеше да повярва. Откакто бе получил съобщението (по компютърната си гривна), не бе спал, чудейки се дали това имаше някакъв смисъл, дали бе част от неговия живот, дали трябваше да отиде да я изпрати, дали трябваше да се опита да я разубеди.

Сега, когато я видя, вече не можеше да се опитва да я разубеждава. Тя искаше да опита нещо ново, както бе казала и в съобщението си — гласов запис без визуален образ. Още си спомняше гласа, донасящ се по гривната му: „За мен тук вече няма нищо. Направих каквото можах. Искам да опитам нещо ново.“

Хората в астероида бяха в по-голямата си част от Дорса Бривиа. Ниргал се бе обадил на Шарлот, за да разбере защо въобще тръгват. Сложно е за обясняване, каза Шарлот. Има доста причини. Тази планета, към която сме се запътили, е сравнително близо и условията за тераформиране са страхотни. Ако човечеството отиде

там, това ще бъде гигантска стъпка напред. Първа стъпка към звездите.

Знам, бе казал Ниргал. Няколко кораба вече бяха тръгнали към други подобни планети. Стъпката бе направена.

Само че тази планета засега е най-добрата. А в Дорса Бревия хората вече се чудят дали именно заминаването на такова разстояние от Земята не е необходимото условие за едно ново начало. Най-трудното е да оставим Земята зад гърба си. Нещата отново са тръгнали на зло. Има неправомерни приземявания, които биха могли да бъдат началото на нашествие. А ако приемем Марс за ново демократично общество, а Земята — за представител на стария феодализъм, то сблъсъкът им би могъл да заприлича на опит на старото да прекърши новото, преди да е станало прекалено голямо. Пък и те все още имат числено превъзходство — двацет милиарда срещу нашите два. Затова хората в Дорса Бревия искат този път да се отдалечат повече. До Алдебаран има само двацет години път, а те ще живеят сравнително дълго. Именно затова тръгват. Семейства, семейни двойки, бездетни двойки, бездетни самотници. Също както Първата стотица се е отправила към Марс по времето на Буун и Чалмърс.

Джаки седна на покрития с килим под на терминала. Ниргал се отпусна до нея. Терминалът беше претъпкан с хора, обаче бе сравнително тихо. Хората бяха замислени, разстроени, угрижени... Някои заминаваха, други пък само изпрацаха. През широкия прозорец, който гледаше към вътрешността на Муфата, се виждаше как кабинките на елеватора левитират в мълчание към стените, а дългият 37 000 километра кабел безмълвно се поклаща на десетина метра над бетонния под.

Значи все пак тръгваш, обади се Ниргал.

Да. Искам да започна отначало.

Ниргал замълча.

Това ще е доста забавно приключение, продължи тя.

Вярно е. Не знаеше какво да каже.

Тя изписа с пръст на килима „Джаки Буун тръгна за Луната“.

Доста добра идея, ако се замислиш, каза тя. Човечеството, което се разпръсва из галактиката. Звезда след звезда и винаги напред. Това е съдбата ни. Това се предполага, че трябва да правим.

Всъщност дори съм чувала хора, които се кълнат, че и Хироко е направила същото — че се е качила заедно с групата си на първия кораб, пътуващ към Звездата на Барнард. За да изградят един нов свят. Да разпръснат *viriditas*.

Също както и останалите легенди, възрази Ниргал. Така си и беше: въпреки това можеше да си представи как Хироко слага началото на ново Велико преселение. Стъпка извън люлката. Край на старата история.

Той впи поглед в профила ѝ. Тя продължаваше да си рисува по килима. Днес я виждаше за последен път. Всеки един от двамата се чувстваше така, сякаш другият умираше. Това важеше и за останалите двойки, които се прегръщаха в мълчание из просторната зала на терминала. Тези хора щяха да напуснат всички, които познаваха.

Така някога се бе чувствала и Първата стотица. Затова и хората в нея изглеждаха толкова странно — понеже напускаха всички, които познаваха, и тръгваха с още 99 непознати. Някои от тях бяха прочути учени и без съмнение всички имаха родители. Но всички бяха бездетни. Никой от тях не бе имал семейство, с изключение на шест съпружески двойки, част от стотицата. Самотни бездетни хора, готови за новото начало. Такава бе и Джсаки сега: самотна и бездетна.

Ниргал извърна поглед встрани, след това отново я загледа. Светлината открояваше фината ѝ черна коса. Тя го погледна светкавично, след което отново сведе поглед. Написа на килима: „Ти си там, където отидеш“.

Какво мислиш, че стана с нас? попита го тя.

Не знам.

Двамата се загледаха мълчаливо в килима.

Не си тръгвай, искаше му се да ѝ каже. Не тръгвай. Не напускай този свят завинаги. Не ме оставяй. Спомняш ли си как правехме любов под топлината на вулкана? Спомняш ли си Зигота?

Той не каза нищо. Знаеше, че си спомня.

Не знам.

Ниргал се пресегна и изтри с пръст от килима „Ти“, след което написа на негово място „Ние“.

Тя се засмя замислено. Какво представляваха думите след всички онези години?

По радиоуредбата съобщиха, че елеваторът е готов за отпътуване. Хората наставаха, говорейки си напрегнато. Ниргал стана, без да осъзнава какво прави, и впи поглед в Джаци. Този път тя го гледаше в очите. Прегърна я. Косата ѝ се опря в ноздрите му. Той вдъхна дълбоко, задържа дъха си, след това я пусна. Джаци се отдалечи, без да каже нито дума. Преди да влезе в кабинката, се озърна за миг. След това изчезна.

По-късно Ниргал получи печатно съобщение по гривната си от дълбокия космос. „Ние сме там, където отидеш“. Не беше истина. Но поне го накара да се почувства по-добре. Ето какво можеха да направят думите. Добре, каза си той докато се скиташе из планетата. Сега летя към Алдебаран.

Хората казваха, че северната полярна шапка е пострадала много повече, отколкото останалите части от пейзажа. Сега, когато Сакс се разхождаше из едно възвишение на брега на реката Касма Бореалис, той разбираше какво са имали предвид. Полярната шапка се бе разтопила до около половината и масивните ледени стени на Касма Бореалис бяха почти изчезнали. Подобно топене Марс не бе виждал още от средния хесперийски период. Всичката тази вода стремително се изливаше всяко лято и всяка пролет през вкаменения пясък и льос, като ги прорязваше с огромна сила. Нанадолницата се бяха превърнали в дълбоки каньони със стени от пясък, които се спускаха надолу към Северно море под формата на нестабилни речни корита. Заради резките колапси на склоновете тези корита се променяха светкавично, а свлачищата създаваха езера с кратък живот, около които бяха изградени бентове, оставящи само плажни тераси и нови свлачища.

Сакс тръгна с мързелива, приплъзваща се походка. В една пукнатина бе изникнало малко пурпурно обичниче, което упорито се бореше за правото си на живот под прикритието на скалата.

Нещо в гледката го караше да се чувства толкова доволен: слоестият терен, обичничето, огряно от светлината, приятното изтощение... и нещо, което не подлежеше на определение, трябваше

да признае това — нещо необяснимо, което не можеше да бъде описано с обичайните термини на чувствата и опита. Някакъв вид еуфория. Може би дори любов. Духът на самото място, любовта към планетата — ареофания, както би го нарекла Хироко и както би го почувствала самата тя. О, Хироко, наистина ли си чувствала всичко това през цялото време? Благословена да си! Изобщо не се учудваше вече, че аурата ѝ бе толкова наситена и че толкова хора тръгваха по стъпките ѝ. Да бъдеш близо до това върховно наслаждение, да се научиш да чувстваш подобно нещо... любов към планетата, любов към живота на планетата. Определено биологическият компонент се бе оказал критичен за наблюдателите. Дори и Ан щеше да бъде принудена да го признае, ако в момента бе тук заедно с него. Интересна хипотеза. Трябваше да я провери някога. Ето, Ан, погледни това пурпурно обичниче. Виж как направо хваща окото. Вниманието на човек се съсредоточаваше точно в него, в средата на този извито-прав пейзаж. Толкова спонтанно възникнала любов...

Той се препъна и с труд възстанови равновесие. Поредното прагче в пясъка, около три пъти по-голямо от обикновените. Добре, хайде напред и в колата. Е, за какво мислеше?

Не можа да си спомни. Мислеше си за нещо интересно, но колкото и да напругаше мислите си, не можа да се сети какво точно. Издуваше се в задната част на съзнанието му като камъче в обувката, нещо на върха на езика му, което никога нямаше да изскочи. Повече от неудобно — беше направо влудяващо. Доколкото си спомняше, случвало му се бе и преди... все по-често в последно време. Не беше сигурен, но така изглеждаше. Бе загубил нишката на мисълта си и не можеше да я улови наново, макар че опитваше с всички сили.

Сакс стигна до ровъра си, без въобще да забелязва каквото и да било. Любов към мястото, да... само че човек трябваше да си спомня нещата, за да бъде в състояние да ги обича! Трябваше да си спомня собствените си мисли! Объркан до краен предел, той си приготви вечеря и я изяде, но дори не усети вкуса ѝ.

Повече не можеше да продължава така.

Всъщност сега, като се замислеше, излизаше, че напоследък доста често си бе губил мисълта. Или поне така си спомняше. Странен

проблем. Но определено беше сигурен, че забравяше неща, които в пустотата, която оставаше след тях, изглеждаха доста добри. Дори някога се бе опитал да диктува в компютърната си гривна, когато в съзнанието му започна един от тези взривове на мисълта, когато почувства, че няколко отделни нишки се сплитат заедно, за да образуват нещо съвършено ново.

Само че самото говорене прекъсна мисълта му. Явно не беше „говорящ мислител“ — всичко бе въпрос на отделни образи, понякога на езика на математиката, понякога във вид на някакво странно течение, което той не можеше да разпознае. И говоренето го прекъсваше. Може пък и мислите му да не бяха чак толкова впечатляващи, колкото изглеждаха, понеже записаното в гривната му се състоеше от няколко несигурни, разпокъсани, бавни изречения, които нямаха нищо общо с мислите, които той се бе надявал да запише. Те бяха точно обратното на записаното — бързи, свързани, изречени сякаш на шега... свободната игра на съзнанието. Точно този процес не можеше да бъде уловен. Сакс се замисли за това колко малка част от мисленето на човек можеше да бъде записано, припомнено или изразено пред останалите. Потокът на мисълта на даден човек никога не се споделяше с никого, дори човекът да бе най-надареният математик или да имаше талант за водене на записки.

Хм, добре; тези неприятности бяха само един от проблемите, с които щяха да се сблъскват и занапред заради ненормално удължения си живот. Неудобно, дори дразнещо. Несъмнено въпросът следваше да бъде щателно проучен, въпреки че спомените бяха тъмна Индия за мозъчната наука. Внезапната пустота, която възникваше след някоя по-ярка мисъл, и емоционалната възбуда направо го влудяваха. Само че след половин час всичко изглеждаше незначително, също като забравен сън. Имаше по-важни неща, за които трябваше да се тревожи.

Като например за смъртта на приятелите си. Йели Зюдов, член на Първата стотица, когото никога не бе познавал прекалено добре. Въпреки всичко той слезе до Одеса и след траурната церемония — доста неприятен ритуал, по време на който непрекъснато го отвличаха мисли за Влад, за Спенсър, за Филис и за Ан — те се върнаха в сградата на „Праксис“ и седнаха в апартамента на Мая и Мишел. Тази квартира не беше същата, в която двамата бяха живели преди втората революция, но Мишел се бе постарал да я направи почти същата

отвътре, поне доколкото Сакс си спомняше — в мислите му се въртеше нещо за терапията на Мая, която имаше все повече проблеми с паметта... не можеше да се сети кой бе последният. Никога не бе успял да свикне с мелодраматичните аспекти на Мая и никога не бе обръщал внимание на приказките на Мишел за това как най-накрая двамата се събрали заедно. Винаги беше различно и винаги бе едно и също.

Сега обаче той пое от ръцете на Мая чаша чай и се загледа в нея, докато тя се връщаше в кухнята покрай масата, върху която бяха разпилени албумите на Мишел. Най-отгоре лежеше една снимка на Франк, която Мая къташе като безценно съкровище от доста отдавна. Някога я бе залепила върху кухненското шкафче на мивката — Сакс си спомняше това съвсем отчетливо. За нея тази снимка беше нещо като хералдически елемент през всичките тези години — всички се борят, а младият Франк им се хили от стената.

Мая рязко спря и се вгледа отблизо в снимката. Несъмнено си припомняше миналото. Както и онези, които си бяха отишли много преди Йели.

Само че най-неочаквано тя изрече:

— Какво интересно лице.

Сакс почувства леден хлад в най-долната част на стомаха си. Физиологическите прояви на стреса бяха толкова разнообразни. Да загубиш нишката на мисълта си — това да, това беше от областта на метафизиката. Но да загубиш спомените за собственото си минало — за общото им минало — бе невероятно. Човек едва ли би понесъл подобно нещо. Поне той едва ли щеше да го понесе.

Мая видя изумлението им, но не може да разбере от какво са толкова шокирани. В очите на Надя блестяха сълзи — нещо доста необичайно за нея. Мишел изглеждаше потресен. Мая почувства, че нещо не е наред и изхвъркна от апартамента. Никой не я спря.

Останалите се струпяха на едно място. Надя отиде до Мишел.

— Подобни неща се случват все по-често — промърмори Мишел замаяно. — Все по-често и по-често. И аз самият чувствам нещо такова. Но Мая... — Той поклати глава, дълбоко обезкуражен. Дори Мишел не можеше да се справи с това — Мишел, който разработваше алхимичния оптимизъм на всичките им предишни „прераждания“ и ги правеше част от великата история, от мита за Марс, който самият той отделяше от всекидневната тиня и помия. Но това бе краят на

легендата Мишел. Не... Да живееш, след като паметта ти е умряла, бе просто фарс, ужасен и безсмислен. Нещо трябваше да се направи.

Сакс продължаваше да мисли за това, седнал в ъгъла, загледан в гривната си. Четеше подборка от най-важното от поредицата статии относно паметта. Изведнъж от кухнята се чу глухо тупване, последвано от писъка на Надя. Сакс се затича натам и откри Надя и Арт надвесени над Мишел, който лежеше на пода с бяло като платно лице. Сакс повика портиера и буквално след броени секунди пристигна спешният медицински екип, високи млади марсианци, които избутаха Арт встрани и оплетоха Мишел със сложната паяжина на машината за реанимация, оставяйки възрастните безпомощно да наблюдават борбата на стария си приятел.

Сакс седна сред медицинския екип и сложи ръка върху врата и рамото на Мишел. Дишането на приятеля му бе спряло, пулсът му също. Лицето му продължаваше да е мъртвешки бяло. Машината се опитваше да го съживи с всички сили — прилагаше му серия електрически шокове с най-различна сила, като същевременно го прикачи към апарата „сърце — бял дроб“. Младите медици работеха в пълно мълчание, само разменяха от време на време някое изречение, когато беше необходимо. Сякаш въобще не забелязваха вцепенените възрастни, седнали около стената. Правеха всичко възможно; но Мишел продължаваше да изглежда мистериозно мъртъв.

Естествено проблемите на Мая го бяха разтревожили доста. Само че едва ли това бе главната причина. Винаги бе знаел за мозъчните ѝ неприятности, повече от всеки друг, така че още един симптом не би трябвало да го притесни чак толкова. Съвпадение. И то лошо съвпадение. Доста по-късно вечерта, когато докторите се бяха предали и бяха изнесли Мишел от апартамента, Мая се върна. Разказаха ѝ какво се бе случило.

Тя естествено беше потресена. Шокът и терзанията ѝ бяха последната капка за един от младите медици, който се опита да я успокои. „Няма смисъл“ — искаше му се на Сакс да каже, — „вече опитвах.“ Накрая младежът се отказа, излезе навън и се отпусна на първия стол.

Сакс също излезе и седна до него. Момчето плачеше.

— Не мога повече — каза то след малко. — Безнадежно е. Идваме, правим всичко възможно, но разлика няма. Нищо не може да спре бързия срив.

— Какъв е този срив? — попита Сакс.

— Там е проблемът, че никой не знае.

— Поне няма ли някакви хипотези? Какво казват аутопсиите?

— Сърдечна аритмия — подхвърли един от останалите медици, докато минаваше покрай тях, носейки някакви инструменти.

— Това е само симптом — изръмжа младежът и подсмъркна. — А защо се получава аритмията? И защо нищо не може да помогне?

Никой не му отговори.

Още една загадка, която чакаше разрешаването си. През вратата Сакс видя Мая, легнала разплакана на кушетката. До нея като статуя се бе изправила Надя. Сакс изведнъж осъзна, че дори и някой да успее да намери отговор, Мишел ще продължи да бъде мъртъв.

Арт говореше нещо с докторите. Сакс потърси в компютърната си гривна статиите за „бързия срив“. 8 361 статии под този индекс. Литературни описания и таблици, подготвени от изкуствените интелекти, но не и нещо, което да дефинира парадигмата на въпроса. Всичко бе на стадий хипотеза и наблюдение. В много отношения приличаше на разработките относно паметта, които Сакс бе прочел. Смъртта и съзнанието... От колко отдавна хората се занимаваха с тези проблеми, а те продължаваха да не се влияят от нищо! Самият Мишел бе коментирал някога това, употребявайки такива термини, които обясняваха дори необяснимите неща. Мишел, човекът, който бе възстановил паметта на Сакс след афазията и който го бе научил да разбира части от съзнанието си, за чието съществуване дори самият той не бе предполагал. Мишел си бе отишъл. Нямахме как да го възкресят. Бяха изнесли последната версия от тялото му от апартамента. Той бе горе-долу колкото Сакс — около 220-годишен. Доста напреднала възраст, ако се разглеждаше от предишната им гледна точка.

„Това е по-добре от смъртта на съзнанието“, би казал Мишел. Но Сакс не беше толкова сигурен. Неговите проблеми със спомените сега изглеждаха направо незначителни, както и тези на Мая. В края на краищата тя си спомняше достатъчно, за да се чувства съсипана. Както и той. Не бе забравил напълно важните неща. Мая се сети нещо

странно — Сакс беше с нея при смъртта на тримата ѝ компаньони. Джон, Франк, сега и Мишел. Всеки път за нея бе по-лошо. За него — също.

Гленните останки на Мишел бяха поставени в контейнер, привързан за балон, които пуснаха да лети над морето Хелас. Оставиха малка част от праха му, за да го върнат в Прованс.

Литературата за геронтологичната терапия и остаряването бе толкова много и толкова специализирана, че дори Сакс с труд организира обичайния си първи щурм. Очевидно трябваше да започне с най-скорошните разработки за бързия срыв, само че за да разбере всичко, трябваше да се върне към по-ранните изследвания, постепенно да проумее самата природа на геронтологичната терапия.

Толкова огромна и обширна тема беше това... Понякога Сакс свършваше с четенето за деня и слизаше до крайбрежието, където сядаха заедно с Мая на крайбрежния булевард, хапваха в някое от кафенетата или просто седяха и размишляваха. Често той впиваше поглед в цялата тази материя, във всичко, което ги поддържаше живи, чувстваше дъха си — нещо, което никога преди не бе забелязвал — и внезапно усещаше, че се задушавя, губеше апетит и изведнъж преставаше да вярва, че подобна сложна система би могла да съществува за повече от миг, преди да се загуби в първичния хаос и елементарните модели на астрофизиката. Като къщичка, състояща се от хиляди най-различни истории, поклащаща се под полъха на вятъра... Цяло щастие беше, че Мая не изискваше от него чак толкова активно компаньонство, понеже много пъти той оставаше безмълвен цели минути, потънал в наблюдение на собствената си очевидна невъзможност.

И въпреки всичко продължаваше да упорства. Именно по този начин трябваше да процедира ученият, когато се сблъскаше с поредната загадка. Имаше и други, които му помагаша в търсенето — някои го изпреварваха, други работеха заедно с него, започвайки от най-малкото — вирусологията. Там изследванията на такива миниатюрни форми като вирусоидите разкриваха дори още по-малки образувания, които с труд можеха да бъдат наречени „живот“, но всяко едно от тях можеше да бъде свързано с по-големия проблем.

Постепенно се задълбочаваха все повече и навлизаха в по-сложната материя, като например ритмите на мозъчните вълни и връзката им със сърцето и останалите органи или пък постоянно намаляващото отделяне на мелатонин от хипофизната жлеза. А мелатонинът явно оказваше доста голямо влияние върху различните процеси на стареенето. Сакс разглеждаше всеки един проблем съсредоточено и се опитваше да ги изследва в някаква по-обширна перспектива. Трябваше да следва интуицията си, за да открива по-важните неща и да ги изучава.

Сред цялата тази работа срещите с Мая бяха истинско удоволствие. Всяка вечер (ако забележеше, че е вечер), той спираше да чете и се спускаше по стъпаловидните улици на града до крайбрежния булевард. Често намираще Мая, седнала на една от четирите пейки, да наблюдава пристанището и морето. Тогава Сакс се връщаше до някое от заведенията за бърза закуска, купуваше нещо за хапване и сядаше до нея. Тя кимваше и двамата се залавяха за ядене, без да обелват нито дума. След като приключеха, просто седяха и наблюдаваха океана. „Как мина денят ти?“ „Чудесно. А твоят?“ Той се опитваше да не говори много за изследванията си, а и тя не приказваше много за своята хидрология или за театралните постановки, които щеше да посети, след като паднеше здрач. Нямаха какво чак толкова да си кажат. Но независимо от това беше приятно. Една вечер, когато залезът блестеше с обичайното си лавандуловосиньо великолепие, Мая се обади:

— Чудя се какъв ли е този цвят?

— Лавандуловосиньо? — предположи Сакс.

— Да, прилича, но лавандуловото обикновено е по-пастелно, нали?

Сакс извика на екрана на гривната си цветовата таблица, която и преди му бе помагала да определи цвета на небето. Мая изсумтя нещо недоволено, но той задържа ръката си пред нея. Започнаха да сравняват различните цветни квадратчета с небето пред тях.

— Май ще ни трябва по-голям екран — обади се Мая.

Не след дълго откриха точния цвят: светловиолетово. Или нещо между светловиолетово и сивовиолетово.

След този случай това се превърна в тяхно хоби. Наистина беше забележително колко различни бяха цветовете на одеските залеzi,

променяха багрите на всичко около тях — небе, океан, градски стени... Безкрайни вариации. Много повече, отколкото бяха самите имена на цветовете. Езикът просто не бе подготвен за Марс.

Една вечер Сакс прочете нещо толкова удивително, че го изрече на глас:

— „Червеното и зеленото образуват още една двойка цветове, които не могат да бъдат възприети едновременно като компоненти на един и същи цвят.“

— Не е вярно — възрази веднага Мая. — Това е, защото те използват цветovo колело, а в него червеното и зеленото са в две противоположни страни.

— Какво искаш да кажеш? Че има и други цветове, освен тези ли?

— Разбира се. Цветовете на художниците, тези в театрите... В края на краищата можеш да насочиш към човек червен прожектор, след това зелен и да получиш цвят, който не е нито зелен, нито червен.

— Е, добре, какъв е тогава? Има ли си име?

— Не знам. Погледни в цветovото колело на художниците.

Двамата се задълбочиха в гривните си. Тя първа го откри:

— Ето. Обгорена умбра, индианско червено, ализарин... ето това са всичките червено-зелени смески.

— Интересно! Червено-зелени смески! Не намираш ли, че е многозначително?

Мая му хвърли странен поглед.

— Сакс, в момента говорим за цветове, а не за политика.

— Знам, знам. И въпреки това...

— Не. Не бъди глупак.

— И все пак не мислиш ли, че се нуждаем от една червено-зелена смеска?

— В практически смисъл ли? Сакс, вече има червено-зелена смеска. Ето там е цялата беда. „Свободен Марс“ качи червените на борда, само и само за да спрат емиграцията и затова имат такъв успех. Те се събират заедно и затварят Марс за Земята. Много скоро можем да очакваме нова война. Казвам ти, направо я виждам как приближава. Въртим се по спирала надолу и се приближаваме към война.

— Хммм... — промърмори Сакс замислено. От доста време не бе обръщал голямо внимание на междузвездната политика, но знаеше,

че Мая, която имаше набито око за тези неща, все повече започва да се тревожи... с обичайната си хаплива добавка от леко удовлетворение при приближаването на криза. Така че може би нещата не бяха чак толкова лоши, колкото си ги представяше тя. Може би скоро щеше да му се наложи отново да се позанимае с това. А междувременно...

Една зимна вечер. Докато седяха на най-западната пейка точно в миговете преди залеза и всичко наоколо беше тихо и спокойно — морето Хелас неподвижно като някаква огромна равна повърхност вода, а небето безоблачно, ясно и прозрачно, — Мая надигна глава и сграбчи Сакс за ръката:

— О, Боже мой, виж!

Двамата отместиха настрани картонените си чинии и застанаха неподвижно напълно инстинктивно, като двама древни ветерани, които чуват националния химн, отбелязващ приближаването на парад. Сакс преглътна хамбургера си на един път, възкликна: „А!“ и замръзна. Всичко наоколо беше синьо, небето беше синьо, онова прекрасно и толкова земно синьо, наводняващо всичко за около час, заливащо ретините им и нервните пътечки към мозъците им, които несъмнено бяха зажаднели точно за този цвят, характерен за напуснатия завинаги техен роден дом.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.